

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

EUROSYSTEM

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA – HISTÓRIA, ÚLOHY A FUNKCIE

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

BCE ECB EZB EKT EKP

**HISTÓRIA,
ÚLOHY
A FUNKCIE**

**HANSPETER K. SCHELLER
DRUHÉ UPRAVENÉ
VYDANIE 2006**

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

EUROSYSTEM

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

**HISTÓRIA,
ÚLOHY
A FUNKCIE**

**HANSPETER K. SCHELLER
DRUHÉ UPRAVENÉ
VYDANIE 2006**

Európska centrálna banka 2006

Adresa

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt nad Mohanom
Nemecko

Poštová adresa

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Telefón

+49 69 1344 0

Internet

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

Všetky práva vyhradené. Reprodukovanie na vzdelávacie a nekomerčné účely je povolené s uvedením zdroja.

Fotografie: Claudio Hils, Martin Joppen, Robert Metsch a Martin Starl, Európske spoločenstvo, Európsky parlament, Medzinárodný menový fond.

Redakčná uzávierka údajov uvedených v tejto publikácii bola 30. 9. 2006.

ISBN 978-92-899-0357-8 (elektronická verzia)

OBSAH

POUŽITÉ SKRATKY	8
PREDSLOV	9
POĎAKOVANIE	11
ÚVOD	12
KAPITOLA I	
HMÚ, ECB a euro	15
1.1 Cesta k HMÚ a k euru	15
1.1.1 Prvé kroky k európskej menovej integrácii	15
1.1.2 Európsky menový systém a Jednotný európsky akt	19
1.1.3 Zmluva o Európskej únii	21
1.1.4 Realizácia HMÚ a prechod na euro	22
1.2 Právny základ a charakteristika HMÚ	29
1.2.1 Právny základ	29
1.2.2 Charakteristika	31
KAPITOLA 2	
Centrálné bankovníctvo v HMÚ: právne, inštitucionálne a organizačné aspekty	43
2.1 ECB, ESCB a EUROSISTÉM	43
2.1.1 ESCB a Eurosystem ako základné spojenie medzi ECB a národnými centrálnymi bankami	44
2.1.2 ECB ako špecializovaná organizácia v práve Spoločenstva	45
2.1.3 Národné centrálné banky eurozóny ako neoddeliteľná súčasť Eurosystemu	46
2.1.4 Národné centrálné banky členských štátov EÚ nepatriacich do eurozóny	46
2.2 Ciele	47
2.2.1 Cenová stabilita ako prvoradý cieľ	48
2.2.2 Podpora všeobecnej hospodárskej politiky	49
2.2.3 Zásada otvoreného trhového hospodárstva	49
2.3 Úlohy stanovené v zmluve	49
2.3.1 Základné úlohy Eurosystemu	50
2.3.2 Ostatné úlohy	51
2.4 Centralizované rozhodovanie a decentralizovaná činnosť	51
2.5 Úloha ECB v Eurosysteme	53
2.5.1 Rozhodovacie centrum ESCB a Eurosystemu	53
2.5.2 Konzistentná realizácia politických rozhodnutí	65
2.5.3 Normotvorná právomoc ECB	70
2.5.4 Poradná činnosť ECB	72
2.5.5 Dohľad nad dodržiavaním zákazu menového financovania a zvýhodneného prístupu	75
2.5.6 Plnenie úloh prebratých od Európskeho menového inštitútu	76

KAPITOLA 3

POLITIKY ECB A ČINNOSŤ EUROSYSTÉMU	79
3.1 Výkon menovej politiky	79
3.1.1 Teoretické základy	79
3.1.2 Stratégia menovej politiky ECB	82
3.1.3 Operácie menovej politiky	88
3.2 Externé operácie	93
3.2.1 Devízové operácie	93
3.2.2 Správa devízových rezerv	96
3.3 Platobné a klíringové systémy	100
3.3.1 Poskytovanie prostriedkov na zabezpečenie platobného styku a vyrovnaní obchodov s cennými papiermi	101
3.3.2 Dohľad nad platobnými systémami a systémami vyrovnaní obchodov s cennými papiermi	104
3.4 Eurové bankovky a mince	105
3.5 Zber a zostavovanie štatistík	110
3.6 Ekonomický výskum	112
3.7 Účasť ECB na dohľade nad obozretným podnikaním a finančnou stabilitou	113
3.8 Finančné vzťahy v rámci Eurosystému	116
3.8.1 Finančné zdroje ECB	116
3.8.2 Rozdeľovanie menového príjmu	120
3.9 Služby správy rezerv pre oficiálnych zahraničných klientov	122

KAPITOLA 4

ECB A EURÓPSKE SPOLOČENSTVO	125
4.1 Nezávislosť	125
4.1.1 Inštitucionálna nezávislosť	126
4.1.2 Právna nezávislosť	126
4.1.3 Personálna nezávislosť	126
4.1.4 Funkčná a prevádzková nezávislosť	127
4.1.5 Finančná a organizačná nezávislosť	128
4.2 Demokratická zodpovednosť	128
4.2.1 Zodpovednosť ako základný prvok legitímnosti	129
4.2.2 Charakter a rozsah zodpovednosti ECB	129
4.2.3 Plnenie záväzku zodpovednosti	130
4.3 Dialóg a spolupráca s inštitúciami a orgánmi Spoločenstva	133
4.3.1 Európsky parlament	133
4.3.2 Rada EÚ a Euroskupina	135
4.3.3 Európska komisia	137
4.3.4 Hospodársky a finančný výbor	138
4.3.5 Výbor pre hospodársku politiku	139
4.3.6 Makroekonomický dialóg	139
4.4 Jazykový režim v ECB	139
4.5 Súdne preskúmanie Európskym súdnym dvorom	140
4.6 Kontrola finančného riadenia a integrity	141

KAPITOLA 5

ÚČASŤ ECB NA MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCI	145
5.1 Základné informácie	145
5.2 Politický aspekt medzinárodných vzťahov ECB	147
5.3 Vzťahy ECB s medzinárodnými organizáciami	147
5.3.1 Medzinárodný menový fond	148
5.3.2 Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj	150
5.4 Účasť ECB na neformálnych fórach ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk	151
5.4.1 Ministri financií a guvernéri centrálnych bánk krajín G7	151
5.4.2 Ministri financií a guvernéri centrálnych bánk krajín G10	152
5.4.3 Ministri financií a guvernéri centrálnych bánk krajín G20	152
5.4.4 Fórum pre finančnú stabilitu	153
5.4.5 Banka pre medzinárodné zúčtovanie a fóra centrálnych bánk	153

KAPITOLA 6

ECB AKO PRÁVNICKÁ OSOBA	157
6.1 Vyhlásenie o úlohách	157
6.2 Riadenie organizácie	157
6.2.1 Úloha Rady guvernérov a Výkonnej rady v riadení ECB	158
6.2.2 Vonkajšie a vnútorné kontrolné mechanizmy	158
6.2.3 Prístup do archívu ECB	160
6.3 Organizačná štruktúra	160
6.4 Zamestnanci a vzťahy so zamestnancami	161
6.4.1 Zamestnanci	161
6.4.2 Zastúpenie zamestnancov ECB	163
6.4.3 Sociálny dialóg v rámci ESCB	163
6.5 Sídlo ECB	164

PRÍLOHA I	167
------------------	------------

Výňatky zo Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva

PRÍLOHA 2	183
------------------	------------

Protokol o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky

SLOVNÍK POJMOV	203
-----------------------	------------

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	217
-----------------------------------	------------

REGISTER	225
-----------------	------------

BOXY

Box 1	Cesta k zavedeniu eura	16
Box 2	Prehľad prípravných prác EMI	23
Box 3	Neodvolateľné pevné prevodné kurzy eura	26
Box 4	História európskej integrácie	28
Box 5	Rámec rozpočtovej politiky v Spoločenstve	34
Box 6	Podmienky na zavedenie eura	36
Box 7	Výhody cenovej stability	47
Box 8	Členovia Rady guvernérov (od 1. júna 1998 do 1. júla 2004)	60
Box 9	Transmisný mechanizmus menovej politiky	80
Box 10	Prečo je potrebné udržiavať nízku kladnú mieru inflácie?	84
Box 11	Dva piliere stratégie menovej politiky ECB	86
Box 12	Operácie na voľnom trhu a automatické operácie	89
Box 13	Povinné minimálne rezervy	92
Box 14	Spoločné vyhlásenie o zlate (z 8. marca 2004)	99
Box 15	Od návrhu k obehu: príprava eurových bankoviek a mincí	106
Box 16	Kľúč na upisovanie základného imania ECB	116

TABUĽKY

Tabuľka 1	Rotačný systém s dvoma skupinami (prvá fáza) – frekvencia hlasovania guvernérov v každej skupine	57
Tabuľka 2	Rotačný systém s tromi skupinami (druhá fáza) – frekvencia hlasovania guvernérov v každej skupine	58
Tabuľka 3	Operácie menovej politiky Eurosystemu	89
Tabuľka 4	Kľúč na upisovanie základného imania ECB (%)	117

SCHÉMY

Schéma 1	ESCB a Eurosystem	43
Schéma 2	Stratégia menovej politiky ECB zameraná na stabilitu	86
Schéma 3	Organizačná štruktúra ECB	161

DIAGRAMY

Diagram 1	Rotačný systém s tromi skupinami v Rade guvernérov ECB (scenár pre eurozónu s 27 členskými štátmi)	60
-----------	--	----

OBRÁZKY

1	Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva) so Štatútom ESCB a ECB podpísaná 7. februára 1992	14
2	Zasadanie Rady guvernérov v ECB v novembri 2006	42
3	Osvetlený symbol eura pred budovou Eurotower	78
4	Jean-Claude Trichet, prezident ECB, počas vystúpenia v Európskom parlamente v septembri 2005	124

5	Jean-Claude Trichet s ministrami financií krajín G7 a guvernérmi národných centrálnych bánk na výročnom zasadaní Medzinárodného menového fondu v Singapure v septembri 2006	144
6	Eurotower, sídlo ECB vo Frankfurte nad Mohanom	156
7	Model budúceho sídla ECB	165

POUŽITÉ SKRATKY

BEPG	Všeobecné usmernenia pre oblasť hospodárskej politiky (Broad Economic Policy Guidelines)
BIS	Banka pre medzinárodné zúčtovanie (Bank for International Settlements)
BSC	Výbor pre bankový dohľad (Banking Supervision Committee)
CESR	Výbor európskych regulačných orgánov pre cenné papiere (Committee of European Securities Regulators)
CMFB	Výbor pre menovú a finančnú štatistiku a štatistiku platobnej bilancie (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics)
EBA	Európska banková asociácia (Euro Banking Association)
EBC	Európsky bankový výbor (European Banking Committee)
ECB	Európska centrálna banka
ECJ	Európsky súdny dvor (European Court of Justice)
ECOFIN	ministri hospodárstva a financií (Rada ECOFIN)
ECU	európska menová jednotka (European Currency Unit)
EFC	Hospodársky a finančný výbor (Economic and Financial Committee)
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EMCF	Európsky fond pre menovú spoluprácu (European Monetary Cooperation Fund)
EMI	Európsky menový inštitút
EMS	Európsky menový systém
EPC	Výbor pre hospodársku politiku (Economic Policy Committee)
ERM	mechanizmus výmenných kurzov (Exchange rate mechanism)
ES	Európske spoločenstvo
ESCB	Európsky systém centrálnych bánk
EÚ	Európska únia
HDP	hrubý domáci produkt
HICP	harmonizovaný index spotrebiteľských cien (Harmonised Index of Consumer Prices)
HMÚ	Hospodárska a menová únia
MMF	Medzinárodný menový fond
NCB	národná centrálna banka
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OLAF	Európsky úrad pre boj proti podvodom (European Anti-Fraud Office)
PFI	peňažná finančná inštitúcia
RTGS	hrubé zúčtovanie v reálnom čase (Real-time gross settlement)
SSS	systém vyrovnania obchodov s cennými papiermi (Securities settlement system)
TARGET	Transeurópsky automatizovaný expresný systém hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system)
Ú. v.	Úradný vestník Európskej únie

PREDSLOV

Európska centrálna banka (ECB) v plnej miere rešpektuje zásady otvorenosti a transparentnosti. Preto vydáva celý rad publikácií, v ktorých opisuje svoju činnosť a ciele. Okrem pravidelných a rozsiahlych publikácií o aktuálnom vývoji v oblastiach svojej pôsobnosti ECB takisto vydáva odborné štúdie (Working Papers) a príležitostné štúdie (Occasional Papers) zamerané na špecifické témy. Na komunikáciu s bankovým sektorom, účastníkmi trhu, akademickou obcou a širokou verejnosťou venuje značnú časť svojich prostriedkov.

ECB vydáva aj podrobné monografie o svojich úlohách a činnosti. Prvá publikácia tohto druhu dostala názov „Menová politika ECB“ a jej druhé vydanie vyšlo začiatkom roku 2004. Kniha, ktorú práve čítate, sa zameriava na históriu, úlohy a funkcie samotnej ECB z právneho, inštitucionálneho a organizačného hľadiska. Opisuje procesy, ktoré viedli k vzniku ECB a k zavedeniu eura, úlohy a funkcie, ktoré ECB plní ako ústredný prvok Eurosystému, ako aj rôzne aspekty postavenia ECB ako nadnárodnej organizácie založenej podľa práva Spoločenstva. Všetky tieto prvky tvoria platformu politiky a činnosti ECB a Eurosystému. Veríme, že informácie, ktoré táto kniha prináša, prispievajú k lepšiemu pochopeniu úloh a cieľov ECB. Táto kniha zároveň opisuje dôležitú úlohu, ktorú v rámci Eurosystému pod vedením ECB zohrávajú národné centrálné banky. Spoločný postup ECB a národných centrálnych bánk a ich úzka spolupráca v rámci systému zaručujú riadne plnenie mandátu Eurosystému.

Národné centrálné banky mali na svoj vývoj niekoľko desaťročí, presnejšie povedané minimálne pol storočia a v niektorých prípadoch dokonca dve storočia. ECB sa na rozdiel od nich vyvíjala veľmi rýchlo. Pred desiatimi rokmi začal Európsky menový inštitút (EMI), predchodca ECB, spolu s národnými centrálnymi bankami krajín Európskej únie pripravovať budúci európsky systém centrálného bankovníctva a jeho riadiacu zložku, Európsku centrálnu banku. Už o päť rokov neskôr ECB na čele Eurosystému prevzala zodpovednosť za jednotnú menovú politiku eurozóny, teda zodpovednosť za jednu z dvoch najdôležitejších mien na svete. Začiatkom tretej etapy hospodárskej a menovej únie (HMÚ) v roku 1999 sa však vývoj ECB neskončil. Pred zavŕšením prechodu k HMÚ ešte bolo potrebné vyriešiť viacero úloh, a to najmä zavedenie eura do hotovostného peňažného obehu v roku 2002. Okrem toho sa ECB musela ďalej rozvíjať aj po organizačnej stránke.

Zavedenie eura znamenalo v eurozóne pre všetkých veľkú zmenu. Je logické, že v tejto súvislosti rastie aj záujem veľkej skupiny ľudí o informácie o organizácii, ktorá je zodpovedná za jeho stabilitu. Vzhľadom na to, že ECB pôsobí vo veľmi komplexnom prostredí, je o to dôležitejšie, aby zrozumiteľným spôsobom uspokojovala informačné potreby na medzinárodnej úrovni. Výkonná rada ECB preto vypracovaním tejto knihy poverila odborníka, ktorý sa od začiatku 90. rokov významne podieľal na pripravách HMÚ a na vzniku a rozvoji ECB.

Táto publikácia je určená každému, kto by sa rád bližšie oboznámil s právnymi, inštitucionálnymi a organizačnými aspektmi ECB. Rozširovaním EÚ sa neustále zväčšuje aj publikum ECB, ktorá predpokladá, že podobne bude rásť aj záujem

o informácie o nej. Na tomto mieste treba spomenúť, že guvernéri národných centrálnych bánk nových členských štátov EÚ sú od 1. mája 2004 členmi Generálnej rady ECB a príslušné národné centrálné banky riadnymi členmi Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB). Zavedenie jednotnej meny, po dosiahnutí potrebnej miery konvergencie, čaká v budúcnosti všetky nové členské štáty a všetky z nich sa tiež bezvýhradne zaviazali dodržiavať podmienky Maastrichtskej zmluvy. ECB, ktorá proces rozširovania EÚ jednoznačne víta, bude na príprave konvergenčného procesu s príslušnými národnými centrálnymi bankami úzko spolupracovať.

Verím, že v tejto knihe nájdete užitočné informácie všetci, ktorých zaujíma činnosť ECB.

Jean-Claude Trichet
prezident ECB

POĎAKOVANIE

Vďaka veľkému záujmu o prvé vydanie mojej knihy sa zásoby výtlačkov na sklade ECB vyčerpali a preto sa rozhodlo, že sa vytlačí druhé vydanie. Dostal som tak možnosť zapracovať do textu zmeny, ku ktorým medzitým došlo v rámci Eurosystemu i za jeho hranicami. Na tejto práci sa opäť výrazne podieľali moji kolegovia z ECB, najmä z odboru jazykových služieb a z odboru oficiálnych publikácií a knižnice.

Hanspeter K. Scheller
Frankfurt nad Mohanom september 2006

Centrálne bankovníctvo sa v Európe vždy spájalo s emisiou a správou národných mien. Národná mena sa stala neodmysliteľnou súčasťou národnej suverenity. Národné bankovky, ktoré v peňažnom obehú zohrávali čoraz dôležitejšiu úlohu a nakoniec vo funkcii zákonného platidla nahradili plnohodnotné zlaté a strieborné mince, boli výrazom národných kultúr a symbolov. Súčasne s rastúcou úlohou bankoviek ako platobného prostriedku v moderných ekonomikách rástol i význam ich emitentov, centrálnych bánk, a výkon menovej politiky sa stal prirodzenou súčasťou hospodárskej politiky štátov.

Vzhľadom na tento historický vývoj je realizácia hospodárskej a menovej únie (HMÚ) na konci 20. storočia jedinečnou udalosťou, pretože sa zaviedol nový menový režim s jednotnou menou pre veľkú časť Európy. V dvanástich členských štátoch EÚ, ktoré už prijali euro, žijú dve tretiny celkového počtu obyvateľov EÚ, pričom do eurozóny v budúcnosti postupne vstúpia aj ostatné členské štáty EÚ.

Prenesenie zodpovednosti za menovú politiku na úroveň Spoločenstva si vyžadovalo zásadné zmeny v systéme centrálného bankovníctva v Európe. Založenie novej nadnárodnej menovej organizácie, ECB, a integrácia národných centrálnych bánk do Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB) a jeho podskupiny, Eurosystemu, sú znakom nadnárodnosti systému centrálného bankovníctva v Európe. Dodnes sa takú úroveň integrácie, aká existuje v jednotnej menovej a kurzovej politike, nepodarilo dosiahnuť v žiadnej inej oblasti politiky Európskeho spoločenstva. V žiadnej inej oblasti si Spoločenstvo nevytvorilo vlastnú identitu presvedčivejšie ako v prípade eura a ECB.

ECB tiež zosobňuje moderné centrálné bankovníctvo: prvoradým cieľom jej menovej politiky je cenová stabilita, banka je nezávislá v rámci svojho jasne určeného mandátu a v jeho vykonávaní sa plne zodpovedá občanom a ich voleným zástupcom. Táto charakteristika nie je výsledkom vývoja len v Európe, zodpovedá celosvetovému trendu. Takmer nikde inde na svete však spomenuté aspekty nie sú stanovené tak jednoznačne a pevne ako v právnom základe ECB – v Štatúte ESCB a ECB. Ich začlenenie do Zmluvy o založení ES, ktorá má kváziústavné postavenie, zdôrazňuje ich význam v novom menovom režime Európy. Kodifikácia práva centrálného bankovníctva v Zmluve o ES a v Štatúte ESCB bude pravdepodobne slúžiť ako vzor zákonov o centrálnych bankách mimo EÚ. Svoj zákon o národnej banke podľa vzoru Štatútu ESCB napríklad nedávno upravilo Švajčiarsko.

Účelom tejto knihy je priblížiť čitateľom históriu, úlohy a funkcie ECB v rámci HMÚ. Kniha je rozdelená na šesť kapitol, ktoré sa venujú rôznym aspektom činnosti ECB ako tvorcu menovej politiky, ako organizácie zriadenej podľa práva Spoločenstva a ako základného a vedúceho prvku Eurosystemu.

Prvá kapitola prináša stručný prehľad vzniku HMÚ a ECB a prechodu na euro. Ukazuje tiež, ako ECB v kontexte cieľov a usporiadania HMÚ zapadá do EÚ.

Druhá kapitola sa zameriava na právne, inštitucionálne a organizačné aspekty centrálného bankovníctva v Európe, ktoré sú výsledkom realizácie HMÚ.

Tretia kapitola opisuje menovú politiku ECB a jej výkon prostredníctvom aktivít Eurosystemu. Venuje sa aj finančným vzťahom v rámci Eurosystemu.

Štvrtá kapitola sa zaoberá postavením a úlohou ECB v inštitucionálnom kontexte Európskeho spoločenstva. Hoci je ECB od ostatných inštitúcií a orgánov Európskeho spoločenstva nezávislá, je súčasťou jeho inštitucionálneho a politického rámca a podlieha jeho zákonu. V rámci plnenia svojho mandátu sa ECB zodpovedá Európskemu parlamentu a občanom EÚ, jej činnosť a opomenutia podliehajú právnemu posudzovaniu zo strany Európskeho súdneho dvora a na jej finančné hospodárenie dohliada Európsky dvor audítorov.

Piata kapitola opisuje úlohu ECB pri zastupovaní eurozóny za jej hranicami. Vzhľadom na rastúcu globalizáciu má pre plnenie mandátu ECB nesmierny význam jej zastúpenie v medzinárodných organizáciách a fórach.

Šiesta kapitola predstavuje ECB ako právnickú osobu. Ukazuje predovšetkým, akým spôsobom sa cieľ menovej politiky ECB premieta do jej riadenia, vnútornej organizácie a personálnej politiky.

I HMÚ, ECB A EURO

Táto kapitola prináša prehľad krokov, ktoré viedli k vytvoreniu hospodárskej a menovej únie (HMÚ), a opisuje jej základné organizačné črty.

I.1 CESTA K HMÚ A K EURU

Takže ako sa to všetko začalo? Jedným z možných východísk chronológie vývoja hospodárskej a menovej únie v Európe by mohli byť Rímske zmluvy¹, ktoré vstúpili do platnosti 1. januára 1958. Realizácia HMÚ je jedným z výsledkov európskej integrácie a dalo by sa povedať, že doposiaľ zrejme tým najdôležitejším. O jednotnej mene však autori Rímskych zmlúv v tom čase ešte nerozmýšľali – ciele a úlohy pôvodných zmlúv boli oveľa menej ambiciózne.

Ďalším možným začiatkom histórie HMÚ by mohol byť rok 1989, keď Európska rada rozhodla, že do konca 20. storočia spustí proces realizácie HMÚ. Z historického hľadiska by však nebolo správne vynechať prvé kroky vedúce k európskej menovej integrácii, ktoré sa uskutočnili v polovici 60. rokov. Pri prvých pokusoch o menovú integráciu sa úspechy striedali s neúspechmi. Dosiiahnuté výsledky a nadobudnuté skúsenosti z tohto obdobia však mali významnú úlohu v procese menovej integrácie, ktorý bol konečne spustený v 90. rokoch.

Ak vezmeme do úvahy všetky uvedené skutočnosti, najlogickejším začiatkom procesu realizácie HMÚ sa zdá byť rok 1962 (box 1) a dokument Európskej komisie známy ako *Marjolinovo memorandum*. Toto memorandum podnietilo prvé diskusie o menovej integrácii na úrovni Spoločenstva a vyústilo do prvých, hoci veľmi obmedzených opatrení v oblasti menovej spolupráce.

I.1.1 Prvé kroky k európskej menovej integrácii

Keď „zakladatelia“ Európy v 50. rokoch rokovali o znení Rímskych zmlúv, myšlienkou o spoločnej mene sa ešte nezaoberali. Na začiatku sa ciele Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) sústredili predovšetkým na vytvorenie colnej únie a spoločného poľnohospodárskeho trhu, pričom menová integrácia sa v tejto súvislosti nepovažovala za potrebnú. Všetky krajiny EHS boli v tom čase navyše zapojené do relatívne dobre fungujúceho medzinárodného menového systému, tzv. brettonwoodskeho systému. Výmenné kurzy boli v rámci tohto systému pevne stanovené, ale bolo možné ich upravovať, a až do polovice 60. rokov boli v EHS i v celosvetovom meradle pomerne stabilné.

¹ Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom), ktoré vstúpili do platnosti 1. januára 1958. Tieto dve nové spoločenstvá sa pridali k Európskemu spoločenstvu uhlia a ocele (ESUO), ktoré bolo založené v roku 1952 na obdobie 50 rokov.

Box I Cesta k zavedeniu eura

1962	Európska komisia predkladá svoj prvý návrh na vytvorenie hospodárskej a menovej únie (tzv. <i>Marjolinovo memorandum</i>).
máj 1964	V rámci inštitucionalizácie spolupráce medzi centrálnymi bankami Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) vzniká Výbor guvernérov centrálnych bánk členských štátov EHS.
1971	Wernerova správa prináša plán realizácie hospodárskej a menovej únie v Spoločenstve do roku 1980.
apríl 1972	Zavedenie systému progresívneho zužovania fluktuálneho pásma medzi menami jednotlivých členských štátov EHS (tzv. <i>menový had</i>).
apríl 1973	Vznik Európskeho fondu pre menovú spoluprácu (European Monetary Cooperation Fund – EMCF), ktorý má zabezpečiť správne fungovanie „menového hada“.
marec 1979	Vytvorenie Európskeho menového systému (European Monetary System – EMS).
február 1986	Podpísanie Jednotného európskeho aktu.
jún 1988	Európska rada poveruje výbor odborníkov pod vedením Jacquesa Delorsa („ <i>Delorsov výbor</i> “) vypracovaním návrhov na realizáciu HMÚ.
máj 1989	Predloženie „ <i>Delorovej správy</i> “ Európskej rade.
jún 1989	Európska rada schvaľuje realizáciu HMÚ v troch etapách.
júl 1990	Začiatok prvej etapy HMÚ.
december 1990	Zvolanie medzivládnej konferencie na prípravu druhej a tretej etapy HMÚ.
február 1992	Podpísanie Zmluvy o Európskej únii (tzv. „ <i>Maastrichtskej zmluvy</i> “).
október 1993	Za sídlo EMI a ECB je vybratý Frankfurt nad Mohanom; nominácia prezidenta EMI.
november 1993	Zmluva o Európskej únii nadobúda účinnosť.
december 1993	Za prezidenta EMI, ktorý má byť zriadený k 1. januáru 1994, je zvolený Alexandre Lamfalussy.
január 1994	Začiatok druhej etapy HMÚ a vznik EMI.

Box I Cesta k zavedeniu eura

december 1995	Zasadanie Európskej rady v Madride – prijatie názvu jednotnej meny a stanovenie plánu na jej zavedenie a výmenu peňazí.
december 1996	EMI predstavuje Európskej rade vzory eurových bankoviek.
jún 1997	Európska rada schvaľuje Pakt stability a rastu.
máj 1998	Belgicko, Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko a Fínsko splňajú nevyhnutné podmienky na prijatie eura ako svojej spoločnej meny; vymenovanie členov Výkonnej rady ECB.
jún 1998	Založenie ECB a ESCB.
október 1998	ECB oznamuje stratégiu a operačný rámec jednotnej menovej politiky, ktorú bude vykonávať od 1. januára 1999.
január 1999	Začiatok tretej etapy HMÚ; euro sa stáva jednotnou menou eurozóny; stanovenie neodvolateľných výmenných kurzov bývalých národných mien členských štátov; výkon jednotnej menovej politiky v eurozóne.
január 2001	Grécko sa stáva dvanástym členským štátom EÚ, ktorý vstupuje do eurozóny.
január 2002	Výmena peňazí: zavádzajú sa eurové bankovky a eurové mince, ktoré sa od konca februára 2002 stávajú v eurozóne jediným zákonným platidlom.
máj 2004	Národné centrálné banky desiatich nových členských štátov EÚ sa stávajú členmi ESCB.

Myšlienka spoločnej meny členských štátov EHS sa prvýkrát objavila v memorande Európskej komisie z 24. októbra 1962 (*Marjolinovo memorandum*). Komisia v ňom navrhla, aby sa colná únia do konca 60. rokov pretvorila na hospodársku úniu, v ktorej by boli stanovené neodvolateľné výmenné kurzy mien členských štátov. Keďže však vtedy brettonwoodske menové systémy zaručovali všeobecnú stabilitu výmenných kurzov, členské štáty dospeli k záveru, že kurzová stabilita sa dá v rámci EHS zabezpečiť aj bez toho, aby bolo potrebné meniť existujúce inštitucionálne usporiadanie na úrovni Spoločenstva. V reakcii na memorandum Komisie teda neboli prijaté žiadne ďalšie kroky, okrem založenia Výboru guvernérov centrálnych bánk členských štátov EHS (ďalej len „Výbor guvernérov“) v roku 1964. Výbor guvernérov bol doplnením Menového výboru ustanoveného článkom 105 ods. 2 Zmluvy o založení EHS.

Výbor guvernérov mal spočiatku veľmi obmedzený mandát, ale rokmi získal na dôležitosť a postupne sa stal stredobodom menovej spolupráce medzi

centrálnymi bankami Spoločenstva. V rámci svojej pôsobnosti Výbor guvernérov vytvoril a začal riadiť rámec menovej spolupráce, ktorý sa následne etabloval na úrovni Spoločenstva. Práca výboru zohrala svoju úlohu aj v rámci finálnej fázy realizácie HMÚ.²

Koncom 60. rokov sa však medzinárodné prostredie výrazne zmenilo. Brettonwoodske menový systém začal vykazovať známky rastúceho napätia v dôsledku politiky Spojených štátov v oblasti platobnej bilancie. Priority členských štátov EHS v hospodárskej politike sa čoraz viac rozchádzali. Rastúce rozdiely v cenách a nákladoch medzi jednotlivými štátmi spôsobili viacero kríz v oblasti výmenných kurzov a platobnej bilancie. Dôsledkom bola hrozba narušenia colnej únie a spoločného poľnohospodárskeho trhu, ktoré dovtedy pomerne úspešne fungovali.

V roku 1969 Európska komisia predložila plán (tzv. *Barrov plán*) na vytvorenie samostatnej menovej jednotky Spoločenstva.³ Na základe tohto plánu hlavy štátov a predsedovia vlád na stretnutí v Haagu vyzvali Radu ministrov, aby zostavila plán realizácie hospodárskej a menovej únie v niekoľkých etapách. Úlohy sa ujala skupina odborníkov, ktorej predsedal luxemburský predseda vlády Pierre Werner. Výsledkom bola *Wernerova správa*⁴ (zverejnená v roku 1970), ktorá navrhovala vytvorenie hospodárskej a menovej únie v niekoľkých etapách do roku 1980.

Súbežne s týmito udalosťami boli v rokoch 1970 a 1971 zavedené prvé systémy menovej a finančnej podpory v rámci Spoločenstva.⁵

V marci 1971 sa členské štáty dohodli, že vytvoria hospodársku a menovú úniu⁶. V rámci prvej etapy zaviedli systém progresívneho zužovania fluktuálneho pásma medzi menami jednotlivých členských štátov Spoločenstva. Tento systém, známy ako „menový had“⁷, začal fungovať v apríli 1972. V roku 1973 bol zriadený Európsky fond pre menovú spoluprácu (European Monetary Cooperation

² Touto problematikou sa podrobnejšie zaoberá Andrews, D. (2003) a Baer, G. D. (1994).

³ Oznámenie Komisie adresované Rade týkajúce sa stanovenia plánu postupného vytvorenia hospodárskej a menovej únie, 12. február 1969.

⁴ Správa o hospodárskej a menovej únii vypracovaná pracovnou skupinou na čele s Pierrom Wernerom, 8. október 1970.

⁵ Dohoda z 9. februára 1970 medzi centrálnymi bankami krajín EHS o zavedení systému krátkodobej menovej podpory a Rozhodnutie Rady ministrov z 22. marca 1971 o vytvorení systému strednodobej finančnej pomoci medzi členskými štátmi EHS.

⁶ Uznesenie Rady a zástupcov vlád členských štátov z 22. marca 1971 o postupnom vytvorení hospodárskej a menovej únie v Spoločenstve (Ú. v. ES C 28, 27.3.1971, s. 1).

⁷ V rámci systému „menového hada“ sa mali spotové výmenné kurzy medzi jednotlivými zúčastnenými menami pohybovať v rozpätí 2,25 %, v porovnaní s teoreticky možným rozpätím 4,5 % vyplývajúcim z fluktuálneho pásma $\pm 2,25$ % okolo centrálnej parity jednotlivých mien voči americkému doláru (tzv. „had v tuneli“). Dodržiavanie maximálnych hraníc fluktuácie sa malo zabezpečovať prostredníctvom intervencií v amerických dolároch a menách krajín Spoločenstva. Hranice fluktuácie voči americkému doláru boli 19. marca 1973 dočasne zrušené a menový had mohol voľne kolísať.

Fund – EMCF)⁸ ako základ budúcej organizácie centrálnych bánk Spoločenstva. O rok neskôr, v roku 1974, Rada so zámerom zlepšiť koordináciu hospodárskej politiky prijala rozhodnutie o dosiahnutí vysokého stupňa konvergencie v Spoločenstve⁹ a Smernicu o stabilite, raste a plnej zamestnanosti¹⁰.

Už v polovici 70. rokov však integračný proces stratil spád pod tlakom rozdielnych politických reakcií na hospodárske krízy tej doby. „Menový had“ sa stal mechanizmom výmenných kurzov pre nemeckú marku, dánsku korunu a meny štátov Beneluxu (istú dobu sem patrili aj meny dvoch štátov nepatriacich do Spoločenstva – švédska a nórska koruna). Meny ostatných štátov Spoločenstva zostali mimo systému počas celej alebo väčšiny jeho existencie.¹¹ EMCF sa tak stal prázdnu schránkou s obmedzenými „účtovníckymi“ úlohami: keďže podľa svojho právneho základu patril EMCF pod kontrolu inštitúcií Spoločenstva, členské štáty a ich centrálné banky nemali záujem prideliť mu konkrétne politické funkcie.

1.1.2 Európsky menový systém a Jednotný európsky akt

V marci 1979 sa proces menovej integrácie opäť obnovil vytvorením Európskeho menového systému (EMS). EMS bol založený uznesením Európskej rady¹² a jeho prevádzkové postupy boli stanovené v dohode medzi zúčastnenými centrálnymi bankami¹³.

EMS prispel k napredovaniu procesu európskej menovej integrácie. Na rozdiel od „menového hada“ sa EMS podarilo udržať väčšinu mien Spoločenstva v jednom systéme výmenných kurzov.¹⁴ Niektoré vlastnosti EMS boli podobné vlastnostiam „menového hada“ – aj EMS bol napríklad postavený na systéme pevne stanovených, ale korigovateľných centrálnych parít zúčastnených mien Spoločenstva. Novinkou však bolo zavedenie európskej menovej jednotky (European Currency Unit – ECU), ktorá bola definovaná ako „kôš“ s pevne

⁸ EMCF bol vytvorený na základe nariadenia (EHS) č. 907/73 Rady z 3. apríla 1973 o založení Európskeho fondu pre menovú spoluprácu (Ú. v. ES L 89, 5.4.1973, s. 2). V článku 2 tohto nariadenia sa od EMCF vyžaduje, aby podporoval i) správne fungovanie progresívneho zužovania fluktuatívneho pásma medzi jednotlivými menami Spoločenstva, ii) intervencie na devízových trhoch, a iii) uzatváranie dohôd medzi centrálnymi bankami zameraných na koordináciu politiky v oblasti riadenia rezerv. EMCF bol 1. januára 1994 nahradený Európskym menovým inštitútom (EMI).

⁹ Rozhodnutie Rady 74/120/EHS z 18. februára 1974 o dosiahnutí vysokého stupňa konvergencie hospodárskych politik členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva (Ú. v. ES L 63, 5.3.1974, s. 16).

¹⁰ Smernica Rady 74/121/EHS z 18. februára 1974 o stabilite, raste a plnej zamestnanosti v Spoločenstve (Ú. v. ES L 63, 5.3.1974, s. 19).

¹¹ Britská a írsky libra boli do systému zapojené od apríla do júna 1972 a talianska líra od apríla 1972 do februára 1973. Francúzsky frank, ktorý do systému vstúpil hneď na začiatku, z neho vo februári 1974 vystúpil, ale v júli 1975 sa znova vrátil. Definitívne z mechanizmu vystúpil v novembri 1976.

¹² Uznesenie Európskej rady o založení Európskeho menového systému (EMS) a súvisiacich otázkach z 5. decembra 1978.

¹³ Dohoda z 13. marca 1979 medzi centrálnymi bankami členských štátov EHS stanovujúca prevádzkové postupy Európskeho menového systému.

¹⁴ Hlavnou výnimkou bola britská libra, ktorá sa v systéme zdržala iba necelý rok.

stanoveným objemom mien členských štátov¹⁵. ECU mala slúžiť ako spoločný menovateľ, tzv. „numéraire“¹⁶ pre mechanizmus výmenných kurzov (Exchange Rate Mechanism – ERM), ako zúčtovacia jednotka pre operácie intervenčných a úverových mechanizmov a napokon ako rezervné aktívum a prostriedok na zúčtovanie medzi zúčastnenými centrálnymi bankami.

Európsky menový systém však nebol len mechanizmom výmenných kurzov. EMS sa v rámci svojej úlohy, ktorá spočívala v zachovávaní vnútornej a vonkajšej menovej stability, sústredil aj na adaptáciu menovej a hospodárskej politiky ako nástrojov na dosiahnutie kurzovej stability. Účastníci EMS dokázali vytvoriť zónu s rastúcou menovou stabilitou a postupnou liberalizáciou pohybu kapitálu. Ohraničenie výmenných kurzov výrazne pomohlo krajinám s relatívne vysokou mierou inflácie uplatňovať dezinflačnú politiku, najmä prostredníctvom menovej politiky. Tým prispelo k postupnému celkovému poklesu miery inflácie a prinieslo vysokú úroveň kurzovej stability. Vďaka tomu sa zasa vo viacerých krajinách zmiernil rast nákladov a zlepšila sa ich celková hospodárska výkonnosť. Menšia neistota vo vývoji výmenných kurzov a vedomie, že parity zúčastnených mien sa nesmú výrazne odchýliť od základných ekonomických parametrov, navyše chránili vnútroeurópsky trh pred nadmernou volatilitou výmenných kurzov.

Aj keď sa EMS stal základom lepšej koordinácie menovej politiky, v konvergencii hospodárskej politiky výraznejší úspech nedosiahol. Zdrojom napätia zostávala aj nedostatočná konvergencia v oblasti rozpočtovej politiky: niektoré krajiny vykazovali trvalo vysoký rozpočtový deficit (čo začiatkom 90. rokov viedlo k viacerým kurzovým krízam), ktorý neúmerne zaťažoval menovú politiku.

Podľa uznesenia Európskej rady z roku 1978 malo byť ECU základom EMS, v praxi však v jeho fungovaní zohrávalo len obmedzenú úlohu. Na finančných trhoch si však ECU získalo istú popularitu ako prostriedok na diverzifikáciu portfólií a na zabezpečenie sa proti menovým rizikám. Za zvyšovaním aktivity finančného trhu v ECU sa skrýval rast objemu dlhových nástrojov denominovaných v ECU, ktoré vydávali orgány Spoločenstva a verejné orgány niektorých členských štátov. ECU však chýbal oporný bod, preto ďalšie vyhliadky tohto trhu zostali obmedzené.

Ďalším impulzom vo vývoji hospodárskej a menovej únie bolo prijatie Jednotného európskeho aktu, ktorý bol podpísaný vo februári 1986 a nadobudol účinnosť 1. júla 1987. Hlavným účelom Jednotného európskeho aktu bolo zaviesť jednotný trh ako ďalší cieľ Spoločenstva, vykonať zmeny v rozhodovacom procese potrebné na dobudovanie jednotného trhu a opätovne potvrdiť potrebu

¹⁵Hodnota ECU voči americkému doláru bola odvodená z váženého priemeru výmenných kurzov zúčastnených mien voči americkému doláru. Hodnota ECU v každej zo zúčastnených mien sa určovala vynásobením jej dolárovej hodnoty výmenným kurzom danej meny voči americkému doláru.

¹⁶Funkcia spoločného menovateľa (numéraire) znamenala, že centrálné parity zúčastnených mien boli vyjadrené v ECU. Centrálné parity ECU sa potom používali na určenie dvojstranných centrálnych parít v rámci ERM, okolo ktorých boli pevne stanovené dvojstranné intervenčné kurzy.

právomocí Spoločenstva v oblasti menovej politiky na vytvorenie hospodárskej a menovej únie.

Čoraz viac tvorcov politiky sa zhodovalo v názore, že trh bez vnútorných hraníc by oveľa lepšie prepojil ekonomiky jednotlivých štátov a výrazne zvýšil stupeň hospodárskej integrácie v rámci Spoločenstva. Na druhej strane by sa tým zmenšil manévrovací priestor národnej politiky, čo by členské štáty donútilo urýchliť konvergenciu hospodárskej politiky. Bez výraznejšej konvergenzie hospodárskej politiky by voľný pohyb kapitálu a integrované finančné trhy nadmerne zaťažili menovú politiku. To znamená, že integračný proces by si vyžadoval intenzívnejšiu a účinnejšiu koordináciu politiky, na dosiahnutie ktorej sa však existujúci inštitucionálny rámec považoval za nedostačujúci.

Okrem toho sa očakávalo, že potenciál jednotného trhu sa nebude dať naplno využiť bez zavedenia jednotnej meny. Jednotná mena by totiž zaručila väčšiu cenovú transparentnosť pre spotrebiteľov a investorov, eliminovala kurzové riziká v rámci jednotného trhu, znížila transakčné poplatky a následne podstatne zvýšila hospodársky blahobyt v Spoločenstve.

Na základe uvedených argumentov sa v roku 1988 vtedajších dvanásť členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva rozhodlo projekt HMÚ znova spustiť. Napriek tomu, že Wernerov plán zo začiatku 70. rokov zlyhal, druhý pokus o vytvorenie hospodárskej a menovej únie bol nakoniec úspešný a sen o jednotnej mene sa naplnil.

1.1.3 Zmluva o Európskej únii

V júni 1988 Európska rada potvrdila svoj zámer postupne vytvoriť hospodársku a menovú úniu a navrhnutím „konkrétnych etáp“ jej realizácie poverila výbor, ktorému predsedal prezident Európskej komisie Jacques Delors. Členmi výboru boli guvernéri národných centrálnych bánk krajín Spoločenstva, generálny riaditeľ Banky pre medzinárodné zúčtovanie (Bank for International Settlements – BIS) Alexandre Lamfalussy, profesor ekonomiky z Kodane Niels Thygesen, prezident Banco Exterior de España Miguel Boyer a člen Európskej komisie Frans Andriessen.

Záverečná Delorsova správa zo 17. apríla 1989¹⁷ navrhla realizáciu hospodárskej a menovej únie v troch samostatných, ale na seba nadväzujúcich krokoch.

- Prvá etapa sa mala zamerať na dobudovanie vnútorného trhu, zmenšenie rozdielov v hospodárskej politike členských štátov, odstránenie prekážok finančnej integrácie a zintenzívnenie menovej spolupráce.
- Druhá etapa mala slúžiť ako prechodné obdobie pred záverečnou fázou, počas ktorého mali byť vytvorené základné orgány a organizačná štruktúra HMÚ a mala sa zvýšiť miera hospodárskej konvergenzie.

¹⁷Výbor pre preskúmanie možností vytvorenia hospodárskej a menovej únie (1989), Správa o hospodárskej a menovej únii v Európskom spoločenstve, 1989.

- V tretej etape sa mali neodvolateľne stanoviť pevné výmenné kurzy a jednotlivé inštitúcie a orgány Spoločenstva mali v plnom rozsahu prevziať zodpovednosť za menovú a hospodársku politiku.

Zatiaľ čo prvá etapa prebiehala v existujúcom inštitucionálnom rámci Spoločenstva, druhá a tretia etapa si už vyžadovali zmeny v inštitucionálnej štruktúre. Bolo preto nutné upraviť Zmluvu o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva. S týmto cieľom bola zvolaná Medzivládna konferencia o HMÚ, ktorá sa konala v novembri 1990 súbežne s Medzivládnu konferenciou o európskej politickej únii. Na základe iniciatívy Európskej rady Medzivládnu konferenciu o HMÚ pripravili Rada ministrov, Európska komisia, Menový výbor a Výbor guvernérov, každý v rámci svojej pôsobnosti.

Výsledkom rokovaní Medzivládnej konferencie o HMÚ bola Zmluva o Európskej únii (Zmluva o EÚ, známa pod názvom Maastrichtská zmluva) podpísaná v Maastrichte 7. februára 1992. Zmluva o EÚ založila Európsku úniu a zmenila a doplnila zakladajúce zmluvy Európskych spoločenstiev. Zmeny a doplnenia Zmluvy o založení EHS okrem iného zahŕňali novú kapitolu o hospodárskej a menovej politike. V nej boli stanovené základy HMÚ, ako aj spôsob a časový harmonogram jej realizácie. Vzhľadom na narastajúce právomoci a pole pôsobnosti Spoločenstva bolo Európske hospodárske spoločenstvo premenované na Európske spoločenstvo. K Zmluve o založení ES bol formou protokolov priložený Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (Štatút ESCB) a Štatút Európskeho menového inštitútu (Štatút EMI). Dánsko a Spojené kráľovstvo získali osobitné postavenie, ktoré ich nezaväzuje podieľať sa na tretej etape HMÚ (časť 1.2.2).

Zmluva o EÚ mala nadobudnúť účinnosť 1. januára 1993. V dôsledku zdĺhavého ratifikačného procesu v Dánsku a Nemecku však nadobudla účinnosť až 1. novembra 1993.

1.1.4 Realizácia HMÚ a prechod na euro

Prvá etapa HMÚ

Na základe Delorsovej správy Európska rada v júni 1989 rozhodla, že prvá etapa realizácie hospodárskej a menovej únie by sa mala začať 1. júla 1990. V tento deň sa mali zrušiť v podstate všetky obmedzenia voľného pohybu kapitálu medzi členskými štátmi. V tomto čase boli Výboru guvernérov centrálnych bánk členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva pridelené ďalšie kompetencie, stanovené v rozhodnutí Rady z 12. marca 1990¹⁸. Medzi nové kompetencie patrili konzultácie v oblasti menovej politiky členských štátov a podpora jej koordinácie s cieľom dosiahnuť cenovú stabilitu. Vzhľadom na relatívne krátky čas a na zložitosť súvisiacich úloh začal Výbor guvernérov prípravné práce na tretej etape HMÚ hneď po podpísaní Maastrichtskej zmluvy. Prvým krokom bolo identifikovať všetky otázky, ktoré bolo treba vyriešiť už v počiatočnej fáze, a vytvoriť pracovný plán do konca roka 1993. Ďalej bolo

¹⁸Rozhodnutie Rady 90/142/EHS z 12. marca 1990, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 64/300/EHS o spolupráci medzi centrálnymi bankami členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva (Ú. v. ES L 78, 24.3.1990, s. 25).

potrebné stanoviť príslušné mandáty pre existujúce podvýbory¹⁹ a nové pracovné skupiny vytvorené na riešenie špecifických otázok²⁰.

Druhá etapa HMÚ

Založenie Európskeho menového inštitútu (EMI) 1. januára 1994 znamenalo začiatok druhej etapy HMÚ. EMI bol vytvorený ako prechodný orgán, ktorý mal vykonať prípravné práce na tretej etape HMÚ, zatiaľ čo výkon menovej a kurzovej politiky v Európskej únii zostal i naďalej v rukách národných orgánov. Výbor guvernérov síce zanikol, ale v skutočnosti sa len zmenil na Radu (riadiaci orgán) EMI.

Hlavné úlohy EMI boli:

- prehlbovať spoluprácu centrálnych bánk a koordináciu menovej politiky,
- vykonať potrebné prípravy na založenie ESCB, na výkon jednotnej menovej politiky a na zavedenie jednotnej meny v rámci tretej etapy HMÚ (box 2).

V decembri 1995 Európska rada na zasadaní v Madride potvrdila, že tretia etapa HMÚ sa začne 1. januára 1999. Takisto pomenovala jednotnú menu, ktorá mala byť zavedená na začiatku tretej etapy ako „euro“ a oznámila postupnosť krokov vedúcich k jej zavedeniu.²¹ Tento scenár bol založený najmä na podrobných návrhoch vypracovaných EMI²², ktoré tiež namiesto pojmu „zavedenie eura“²³ používali spojenie „prechod na euro“ , aby zdôraznili podstatu prechodu na jednotnú menu. Scenár EMI odporúčal trojročné prechodné obdobie so začiatkom 1. januára 1999, aby zohľadnil rozdielne tempo, akým sa rôzne skupiny hospodárskych subjektov (napr. finančný sektor, nefinančný podnikový sektor, verejný sektor, široká verejnosť) jednotnej mene dokázali prispôbiť.

¹⁹Podvýbor pre menovú politiku, Podvýbor pre devízovú politiku a Podvýbor pre bankový dohľad.

²⁰Pracovné skupiny pre účtovné otázky, bankovky, informačné systémy, platobné systémy a štatistiku. Pracovná skupina právnych expertov vznikla v roku 1996.

²¹ Zasadanie Európskej rady v Madride (1995), „The scenario for the changeover to the single currency“ (Scenár prechodu na jednotnú menu).

²²EMI (1995), „The changeover to the single currency“ (Prechod na jednotnú menu).

²³Európska komisia (1995), „One Currency for Europe, Green Paper on Practical Arrangements for the Introduction of the Single Currency“ (Jedna mena pre Európu, Zelená kniha o praktických opatreniach na zavedenie jednotnej meny).

Box 2 Prehľad prípravných prác EMI

Podľa článku 117 Zmluvy o založení ES bolo jednou z úloh EMI stanoviť regulačný, organizačný a logistický rámec potrebný na plnenie úloh ESCB v tretej etape HMÚ. Tento rámec bol predložený Európskej centrálnej banke pri jej založení 1. júna 1998.

EMI v rámci tohto poverenia v spolupráci s národnými centrálnymi bankami:

- vypracoval nástroje a postupy potrebné na výkon jednotnej menovej politiky v eurozóne a uskutočnil analýzu potenciálnych stratégií menovej politiky,

Box 2 Prehľad prípravných prác EMI

- podporoval harmonizované metódy zberu, zostavovania a distribúcie peňažnej a bankovej štatistiky, štatistiky platobnej bilancie a iných finančných štatistík za eurozónu,
- vytvoril rámec na realizáciu devízových operácií a vedenie a správu oficiálnych devízových rezerv členských štátov zapojených do eurozóny,
- podporoval efektívnosť cezhraničného platobného styku a vyrovnanie obchodov s cennými papiermi v záujme väčšej integrácie eurového peňažného trhu, najmä prostredníctvom vývoja technickej infraštruktúry na spracovanie veľkých cezhraničných platieb v eurách (systému TARGET),
- vypracoval technické a dizajnové špecifikácie eurových bankoviek,
- vypracoval jednotné účtovné pravidlá a normy, ktoré umožňujú zostavovanie konsolidovanej súvahy ESCB na účely interného a externého vykazovania,
- zaviedol potrebné informačné a komunikačné systémy na podporu prevádzkových a menovopolitických funkcií ESCB,
- určil spôsob, akým by ESCB mohol prispievať k výkonu politiky príslušných orgánov dohľadu v záujme upevnenia stability úverových inštitúcií a finančného systému.

EMI okrem toho v rámci príprav na tretiu etapu HMÚ spolupracoval s inštitúciami a orgánmi Spoločenstva, predovšetkým s Komisiou a Menovým výborom. Predovšetkým:

- vypracoval scenár prechodu na jednotnú menu,
- vytvoril rámec (ERM II) pre spoluprácu v oblasti menovej a devízovej politiky medzi krajinami eurozóny a ostatnými členskými štátmi EÚ,
- podieľal sa na tvorbe právnych predpisov Spoločenstva týkajúcich sa prechodu do tretej etapy HMÚ,
- monitoroval stav plnenia podmienok účasti v HMÚ (hospodársku a právnu konvergenciu) v členských štátoch a sledoval stav technických príprav na prechod na euro,
- pomáhal finančnému sektoru vo vývoji štruktúr a postupov na integráciu finančných trhov v rámci eurozóny.

Do júna 1998 EMI odviedol veľký kus koncepčnej, dizajnerskej a realizačnej práce. Vďaka jeho prípravným činnostiam ECB dokázala včas ukončiť prípravy na bezproblémový prechod do tretej etapy HMÚ.

V decembri 1995 EMI dostal za úlohu pripraviť pôdu pre budúce menové a kurzové vzťahy medzi eurom a menami krajín EÚ nepatriacich do eurozóny. O rok neskôr, v decembri 1996, EMI predložil Európskej rade správu, ktorá sa stala základom uznesenia Európskej rady o zásadách a základných prvkoch nového mechanizmu výmenných kurzov (ERM II)²⁴ prijatého v júni 1997.

V decembri 1996 EMI predložil Európskej rade a verejnosti sériu návrhov bankoviek, ktorá vyhrala súťaž na návrh eurových bankoviek a mala byť teda použitá na bankovkách, ktoré mal ESCB uviesť do obehu 1. januára 2002. Návrh eurových mincí, ktoré mali vydávať členské štáty EÚ, schválila Európska rada v roku 1997.

V júni 1997 Európska rada prijala Pakt stability a rastu, ktorý dopĺňa ustanovenia a ciele zmluvy a snaží sa zabezpečiť rozpočtovú disciplínu v HMÚ. Pakt pozostáva z troch nástrojov: z uznesenia²⁵ a dvoch nariadení Európskej rady²⁶. Deklarácia Európskej rady v máji 1998 pakt doplnila a príslušné záväzky rozšírila.

Členské štáty prijali opatrenia na splnenie hospodárskych „konvergenčných kritérií“ (článok 121 Zmluvy o založení ES) a podstatne upravili vnútroštátnu legislatívu, aby bola v súlade s požiadavkami právnej konvergenencie (článok 109 Zmluvy o založení ES). Zmeny sa týkali najmä právnych a štatutárnych predpisov o centrálnych bankách s cieľom pripraviť ich na integráciu do Eurosystému.

Konečné rozhodnutia o HMÚ sa začali prijímať v máji 1998. Rada EÚ v zložení hláv štátov a predsedov vlád 2. mája 1998 jednohlasne rozhodla, že 11 členských štátov splnilo podmienky potrebné na prijatie jednotnej meny 1. januára 1999. Tieto krajiny (Belgicko, Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko a Fínsko) tak mohli prejsť do tretej etapy HMÚ.²⁷ Dánsko a Spojené kráľovstvo získali osobitné postavenie a rozhodli sa nevstúpiť do tretej etapy HMÚ. Grécko a Švédsko podľa hodnotenia podmienky na prijatie jednotnej meny nespĺnili (časť 1.2.2).

Hlavy štátov a predsedovia vlád sa tiež dohodli na vymenovaní členov budúcej Výkonnej rady ECB. Ministri financií členských štátov, ktoré prijali jednotnú menu, guvernéri národných centrálnych bánk týchto členských štátov, Európska komisia a EMI sa zároveň dohodli, že neodvolateľné výmenné kurzy voči euru sa stanovia na základe aktuálnych vzájomných centrálnych parít mien zúčastnených členských štátov v rámci ERM.²⁸

²⁴Uznesenie Európskej rady o zriadení mechanizmu výmenných kurzov v tretej etape hospodárskej a menovej únie, Amsterdam, 16. jún 1997 (Ú. v. ES C 236, 2.8.1997, s. 5).

²⁵Uznesenie Európskej rady o Pakte stability a rastu, Amsterdam, 17. jún 1997 (Ú. v. ES C 236, 2.8.1997, s. 1).

²⁶Nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii (Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1) a nariadenie Rady (ES) č. 1467/97 zo 7. júla 1997 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku (Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 6).

²⁷Rozhodnutie Rady (98/317/ES) z 3. mája 1998 v súlade s článkom 109 ods. 4 zmluvy (Ú. v. ES L 139, 11.5.1998, s. 30).

²⁸Spoločné vyhlásenie z 2. mája 1998 o stanovení neodvolateľných prevodných kurzov eura.

Dňa 25. mája 1998 boli vzájomnou dohodou vlád vtedy 11 členských štátov na úrovni hláv štátov alebo predsedov vlád formálne vymenovaní prezident, viceprezident a ďalší štyria členovia Výkonnej rady ECB. V súlade s článkom 50 Štatútu ESCB boli vymenovaní na základe odporúčania Rady ECOFIN a stanoviska Európskeho parlamentu a Rady EMI (predchodcu Rady guvernérov ECB, ktorá vtedy ešte nebola ustanovená).

Šiesti členovia Výkonnej rady boli vymenovaní s účinnosťou od 1. júna 1998, keď vznikla ECB. EMI splnil svoju úlohu a v súlade s článkom 123 ods. 2 Zmluvy o založení ES vstúpil do likvidácie. ECB ako správca podstaty EMI prevzala nielen rozsiahly súbor prípravných prác, ale aj celú infraštruktúru EMI vrátane zamestnancov pripravených na plnenie svojich úloh v ECB. Vďaka tomu ECB dokázala spustiť prevádzku Euro systému už za sedem mesiacov, t. j. včas pred spustením tretej etapy, a k 1. januáru 2002 dokončiť prípravu na zavedenie eura do hotovostného peňažného obehu.

Tretia etapa HMÚ

Tretia a zároveň posledná etapa HMÚ sa začala 1. januára 1999. Výmenné kurzy mien jedenástich členských štátov, ktoré od začiatku tvorili menovú úniu, boli neodvolateľne stanovené (box 3) a ECB prevzala zodpovednosť za výkon jednotnej menovej politiky v eurozóne.

V súlade s právnym rámcom stanoveným Radou EÚ v sekundárnom práve Spoločenstva euro okamžite nahradilo jednotlivé národné meny, z ktorých sa počas prechodného obdobia od 1. januára 1999 do 31. decembra 2001 stali čiastkové nedesatinné jednotky eura. Prvé tri roky mohli všetky subjekty pri vedení pohľadávok a záväzkov a pri bezhotovostných platbách používať buď euro, alebo jeho národné čiastkové jednotky (podľa zásady „žiadny nátlak, žiadne zákazy“). Členské štáty však boli oprávnené príslušným subjektom nariadiť, aby euro používali pri vedení nesplatených obchodovateľných dlhových nástrojov, obchodovaní na regulovaných trhoch a v platobnom styku. V čase príprav na tretiu etapu HMÚ členské štáty túto možnosť do značnej miery využívali. EMI navyše oznámil, že Euro systém bude vykonávať operácie menovej politiky výhradne v eurách a že euro bude jedinou menou používanou v prevádzke systému TARGET (časť 3.3.1).

Box 3 Neodvolateľné pevné prevodné kurzy eura

	= 40,3399 belgického franku
	= 1,9583 nemeckej marky
	= 340,750 gréckej drachmy
	= 166,386 španielskej pesety
	= 6,55957 francúzskeho franku
1 euro	= 0,787564 írskej libry
	= 1936,57 talianskej líry
	= 40,3399 luxemburského franku
	= 2,20371 holandského guldenu

Box 3 Neodvolateľné pevné prevodné kurzy eura

- = 13,7603 rakúskeho šilingu
- = 200,482 portugalského escuda
- = 5,94573 fínskej marky

Zdroj: Nariadenie Rady (ES) č. 2866/98 z 31. decembra 1998 o prevodných kurzoch medzi eurom a menami členských štátov, ktoré zaviedli euro (Ú. v. ES L 359, 31. 12. 1998, str. 1), zmenené a doplnené nariadením (ES) č.1478/2000 z 19. júna 2000 (Ú. v. ES L 167, 7. 7. 2000, s. 1).

Za danej situácie sa finančný sektor intenzívne pripravoval na činnosť na integrovaných finančných trhoch po spustení tretej etapy. Samotný finančný sektor mal záujem na tom, aby bol prechod finančných trhov na euro rýchly a komplexný, a žiadni účastníci trhu nechceli zaostať za konkurenciou. Asociácie finančných trhov sa s pomocou EMI dohodli na potrebných konvenciách v záujme zjednotenia trhovej praxe a vytvorili hlavné ukazovatele úrokových mier (napr. EURIBOR a EONIA).²⁹

Vďaka týmto prípravám boli finančné trhy schopné prejsť na euro hneď po spustení tretej etapy HMÚ. Obchodovanie na finančných trhoch prebiehalo výlučne v eurách a na euro bola prevedená aj väčšina nesplatených obchodovateľných dlhových nástrojov. V eurách fungovali aj všetky systémy veľkých cezhraničných platieb. Prechod finančného trhu na euro bol okamžitý a bezproblémový.

Zatiaľ čo podnikový sektor na euro postupne prechádzal už počas prechodného obdobia, jednotlivci euro zo začiatku v transakciách nepoužívali skoro vôbec, keďže euro sa v hotovostnom peňažnom obehú ešte nepoužívalo. Zavedením eurových bankoviek a eurových mincí 1. januára 2002 sa to, samozrejme, zmenilo.³⁰

Dňa 1. januára 2001 do eurozóny vstúpilo Grécko, čím sa počet členských štátov zvýšil na dvanásť a grécka národná banka sa stala členom Eurosystemu. Podľa postupu stanoveného v článku 122 ods. 2 Zmluvy o založení ES Rada EÚ 19. júna 2000 rozhodla o tom, že Grécko splnilo podmienky na prijatie eura.³¹ Prevodný kurz gréckej drachmy voči euru Rada oznámila už vopred vo svojom nariadení³² z toho istého dňa.

²⁹Ďalší ukazovateľ úrokových mier, EUREPO, vznikol začiatkom roku 2002.

³⁰Scheller (1999), s. 243.

³¹Rozhodnutie Rady č. 2000/427/ES z 19. júna 2000 v súlade s článkom 122 ods. 2 zmluvy o prijatí jednotnej meny Gréckom v roku 2001 (Ú. v. ES L 167, 7.7.2000, s. 20).

³²Nariadenie Rady (ES) č. 1478/2000 z 19. júna 2000 (Ú. v. ES L 167, 7.7.2000, s. 1).

Box 4 História európskej integrácie

júl 1952	Belgicko, Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko a Holandsko zakladajú Európske spoločenstvo uhlia a ocele (ESUO).
január 1958	Tá istá šestica krajín zakladá Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (EURATOM).
január 1973	Do Európskych spoločenstiev (ES) vstupuje Dánsko, Írsko a Spojené kráľovstvo.
január 1981	Členom Európskych spoločenstiev sa stáva Grécko.
január 1986	Do troch Európskych spoločenstiev vstupujú Španielsko a Portugalsko.
február 1986	Prijatie Jednotného európskeho aktu.
november 1993	Do platnosti vstupuje Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva) podpísaná vo februári 1992. Zmluva vytvára Európsku úniu s trojpilierovou štruktúrou: i) tri Európske spoločenstvá; ii) spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a iii) policajná a súdna spolupráca v trestných záležitostiach.
január 1995	Do Európskej únie vstupuje Rakúsko, Fínsko a Švédsko.
máj 1999	Do platnosti vstupuje Amsterdamská zmluva, podpísaná 2. októbra 1997, ktorá mení a dopĺňa Zmluvu o založení ES i Zmluvu o Európskej únii.
február 2003	Zmluvy ďalej mení a dopĺňa Zmluva z Nice, podpísaná v roku 2001, ktorá vytvára podmienky na rozšírenie Európskej únie.
2003	Konvent o budúcnosti Európy zostavuje návrh Zmluvy o ústave pre Európu.
máj 2004	Do Európskej únie vstupujú Česká republika, Estónsko, Cyprus, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovinsko a Slovensko, čím sa počet členských štátov zvyšuje na 25.
jún 2004	Členské štáty EÚ schvaľujú znenie Zmluvy o ústave pre Európu.

Proces zavedenia eura bol zavŕšený výmenou hotovosti 1. januára 2002: do obehu boli zavedené eurové bankovky a eurové mince a funkcia národných mien ako nedesiatinných čiastkových jednotiek eura zanikla. Hotovosť v pôvodných menách prestala byť zákonným platidlom na konci februára 2002, keď sa eurové bankovky a eurové mince stali jediným zákonným platidlom v krajinách eurozóny.

HMÚ bola vytvorená v rámci Európskych spoločenstiev, ktoré sa od svojho vzniku v roku 1952 značne rozrástli (box 4). Európska únia má dnes 25 členských štátov. Naposledy sa rozrástla 1. mája 2004, keď do nej vstúpilo 10 krajín strednej a východnej Európy a Stredomoria.

Ďalšie dve východoeurópske krajiny, Bulharsko a Rumunsko, podpísali zmluvu o pristúpení v apríli 2005 a do EÚ majú vstúpiť v roku 2007. Rokovania s ďalšími dvoma kandidátmi, Chorvátskom a Tureckom, sa začali na jeseň roku 2005.

Vzhľadom na to, že podmienkou vstupu do eurozóny je splnenie podmienok nevyhnutných na prijatie eura, nové členské štáty EÚ sa súčasťou eurozóny nestávajú okamžite. Napriek tomu sa zaväzujú plniť ciele HMÚ a ich národné centrálné banky sa v deň pristúpenia stávajú členmi ESCB „ex officio“ a pripravujú sa na neskoršiu integráciu do Eurosystemu. Prvým z desiatich nových členských štátov EÚ, ktoré vstúpia do eurozóny, sa 1. januára 2007 stane Slovinsko. Podľa postupu stanoveného v článku 122 ods. 2 Zmluvy o založení ES Rada EÚ 11. júla 2006 rozhodla o tom, že Slovinsko splnilo podmienky na prijatie eura.³³ Prevodný kurz s účinnosťou od 1. januára 2007 bol stanovený na 239,640 slovinského tolara za euro.³⁴

1.2 PRÁVNÝ ZÁKLAD A CHARAKTERISTIKA HMÚ

Európska centrálna banka, vytvorená Zmluvou o založení ES, je súčasťou špecifického právneho a inštitucionálneho rámca Európskeho spoločenstva. To, čo euro a ECB odlišuje od bežnej národnej meny a národnej centrálnej banky, je ich nadnárodné postavenie v rámci spoločenstva suverénnych štátov. Na rozdiel od porovnateľných centrálnych bánk, ako napr. Federálneho rezervného systému USA alebo japonskej Bank of Japan, ktoré predstavujú menové authority na národnej úrovni, je ECB ústredným orgánom, ktorý vedie menovú politiku v hospodárskom priestore zloženom z dvanástich, inak do značnej miery autonómnych štátov. Ďalšou špecifickou vlastnosťou HMÚ je skutočnosť, že eurozóna nezahŕňa všetky členské štáty EÚ, pretože HMÚ sa realizuje cestou diferencovanej integrácie (časť 1.2.2).

1.2.1 Právny základ

Menová suverenita prešla na nadnárodnú úroveň za podmienok stanovených v Zmluve o založení ES v znení zmien a doplnení Zmluvy o EÚ.

Dnešná Európska únia nie je samostatným štátom. Je založená na Európskych spoločenstvách a na pravidlách a formách spolupráce stanovených v Zmluve o EÚ. Prvý pilier EÚ obsahuje Európske spoločenstvo a Európske spoločenstvo

³³Rozhodnutie Rady č. 2006/495/ES z 11. júla 2006 v súlade s článkom 122 ods. 2 zmluvy o prijatí jednotnej meny Slovinskom od 1. januára 2007 (Ú. v. EÚ L 195, 15.7.2006, s. 25).

³⁴Nariadenie Rady (ES) č. 1086/2006 z 11. júla 2006, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2866/98 o prevodných kurzoch medzi eurom a menami členských štátov, ktoré zaviedli euro (Ú. v. EÚ L 195, 15.7.2006, s. 1)

pre atómovú energiu (Euratom)³⁵. Obe spoločenstvá majú právnu subjektivitu a riadia sa samostatnými zmluvami. Obidve majú nadnárodný charakter a konajú v rámci svojich právomocí delegovaných členskými štátmi. Druhý a tretí pilier EÚ v zásade tvoria medzivládne dohody o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike (Common Foreign and Security Policy – CFSP) a policajnej a justičnej spolupráci v trestných veciach.

Teoreticky by bolo bývalo možné uzavrieť osobitnú zmluvu o HMÚ ako štvrtý pilier Európskej únie. O tomto variante sa uvažovalo v počiatočných fázach rokovania medzivládnej konferencie o HMÚ³⁶, nakoniec však bol zamietnutý. Namiesto toho bol právny základ HMÚ začlenený do Zmluvy o založení ES, čím sa rozšírili kompetencie Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Hoci článok 2 Zmluvy o EÚ spomína HMÚ ako jeden z cieľov Únie, všetky vecné, procedurálne a inštitucionálne ustanovenia stanovuje Zmluva o založení ES. Pokiaľ ide o menovú politiku, ustanovenia zmluvy ďalej špecifikuje a vymedzuje Štatút ESCB, ktorý je k Zmluve o založení ES priložený ako protokol a je preto neoddeliteľnou súčasťou primárneho práva Spoločenstva.

To znamená, že hospodárska a menová únia sa riadi právom Spoločenstva, a nie medzivládnu dohodou. Tento prístup vychádza z existujúceho inštitucionálneho rámca, ktorý ďalej rozvíja (bez zakladania ďalších samostatných inštitúcií), a výrazne uľahčil vytvorenie ECB ako organizácie, ktorá je nezávislá od členských štátov a orgánov Spoločenstva.

Zmluva o založení ES takisto umožňuje uplatnenie sekundárnej legislatívy Spoločenstva v otázkach HMÚ. Ide o tie aspekty HMÚ, ktoré nie sú vyčerpávacím spôsobom stanovené v primárnom práve Spoločenstva, ako napríklad otázky týkajúce sa samotného eura. Nasledujúce nariadenia sú základom menového práva Spoločenstva:

- Nariadenie Rady (ES) č. 1103/97 zo 17. júna 1997 o určitých ustanoveniach týkajúcich sa zavedenia eura³⁷, zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 2595/2000 z 27. novembra 2000³⁸.
- Nariadenie Rady (ES) č. 974/98 z 3. mája 1998 o zavedení eura³⁹, zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 2596/2000 z 27. novembra 2000.⁴⁰
- Nariadenie Rady (ES) č. 2866/98 z 31. decembra 1998 o prevodných kurzoch medzi eurom a menami členských štátov, ktoré zaviedli euro⁴¹, zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 1478/2000 z 19. júna 2000⁴².

³⁵Tretie zo Spoločenstiev, Európske spoločenstvo uhlia a ocele (ESUO), založené v roku 1952, zaniklo v júli 2002, keď vypršala Zmluva o ESUO uzavretá na 50 rokov.

³⁶pozri Zilioli/Selmayr (2001), s. 12.

³⁷Ú. v. ES L 162, 19.6.1997, s. 1.

³⁸Ú. v. ES L 300, 29.11.2000, s. 1.

³⁹Ú. v. ES L 139, 11.5.1998, s. 1.

⁴⁰Ú. v. ES L 300, 29.11.2000, s. 2.

⁴¹Ú. v. ES L 359, 31.12.1998, s. 1.

⁴²Ú. v. ES L 167, 7.7.2000, s. 1.

- Nariadenie Rady (ES) č. 1338/2001 z 28. júna 2001 stanovujúce opatrenia nevyhnutné na ochranu eura proti falšovaniu⁴³, ktorého ustanovenia platia aj pre členské štáty mimo eurozóny podľa nariadenia Rady (ES) č. 1339/2001⁴⁴ z toho istého dátumu.

Zmluva o založení ES a Štatút ESCB navyše umožňujú sekundárnej legislatíve Spoločenstva dopĺňať niektoré špecifické ustanovenia štatútu (časť 2.5.4) a udeľujú ECB regulačné právomoci (časť 2.5.3).

Súčasnú zmluvu o EÚ a ES mala v novembri 2006 nahradiť Zmluva o ústave pre Európu za predpokladu, že ju ratifikuje všetkých 25 členských štátov EÚ. Túto zmluvu zostavil Konvent o budúcnosti Európy v roku 2003, v júni 2004 ju schválila Medzivládna konferencia a následne ju ratifikovalo pätnásť členských štátov. Po odmietavých referendách vo Francúzsku a Holandsku v roku 2005 však niekoľko členských štátov ratifikačný proces prerušilo.

1.2.2 Charakteristika

Vytvorenie HMÚ a vznik jednotného trhu neboli konečným cieľom, ale len nástrojom na dosiahnutie základných cieľov Spoločenstva. Článok 2 Zmluvy o založení ES uvádza, že medzi tieto základné ciele patrí: „*harmonický, vyrovnaný a udržateľný rozvoj hospodárskej aktivity, vysoká úroveň zamestnanosti [...], udržateľný a neinflačný rast [a] vysoký stupeň konkurencieschopnosti a konvergencie hospodárskej výkonnosti [...]*“. Podľa článku 4 Zmluvy o založení ES základnými zásadami s ústavným postavením na dosiahnutie týchto cieľov sú „*stabilné ceny, zdravé verejné financie a menové podmienky a trvalo udržateľná platobná bilancia*“ a „*princíp otvoreného trhového hospodárstva s voľnou hospodárskou súťažou*“. V rámci tohto všeobecného vymedzenia činnosti Zmluva o založení ES prideluje jasné úlohy menovej i hospodárskej politiky.

Menové a hospodárske aspekty HMÚ

Menové aspekty HMÚ sú organizované inak ako aspekty hospodárske. Zatiaľ čo menová a kurzová politika bola presunutá z národnej úrovne a centralizovaná na úrovni Spoločenstva, zodpovednosť za hospodársku politiku zostala na členských štátoch, aj keď národná hospodárska politika sa má vykonávať v rámci Spoločenstva pre spoluprácu v oblasti makroekonomickej politiky. Bez ohľadu na rozdiely v organizácii menovej a hospodárskej politiky sa rešpektuje zásada subsidiarity (článok 5 Zmluvy o založení ES), podľa ktorej je presun zodpovednosti za určitú činnosť na úroveň Spoločenstva odôvodnený, len ak:

- členské štáty nedokážu stanovené ciele uspokojujúcim spôsobom dosiahnuť samy, alebo ak
- má Spoločenstvo vzhľadom na svoju veľkosť alebo vzhľadom na dôsledky navrhovaných opatrení na dosiahnutie daného cieľa lepšie predpoklady.

⁴³Ú. v. ES L 181, 4.7.2001, s. 6.

⁴⁴Ú. v. ES L 181, 4.7.2001, s. 11.

Ako je vysvetlené ďalej, centralizácia na úrovni Spoločenstva je v prípade menovej a kurzovej politiky odôvodnená, pretože jednotná mena a národná menová a kurzová politika sa navzájom vylučujú. V prípade hospodárskej politiky je však situácia odlišná. Pokiaľ rámec Spoločenstva zabezpečuje, že národné hospodárske politiky sú v súlade s vyššie uvedenými cieľmi HMÚ, je najlepšie ponechať ich výkon na národnej úrovni. To znamená, že ani plne integrovaný hospodársky priestor, akým je eurozóna, nie je argumentom na úplné presunutie zodpovednosti za hospodársku politiku na Spoločenstvo.

Menová a kurzová politika

Výhradná zodpovednosť za jednotnú menovú politiku v eurozóne bola zverená Európskej centrálnej banke ako ústrednému prvku ESCB i Eurosystemu (časť 2.1). Jednotná mena si vyžaduje jednotnú menovú politiku s centralizovaným rozhodovacím procesom. Keďže niektoré rozhodnutia v menovej politike je potrebné robiť každodenne, musí byť spôsob rozhodovania stály a musí byť inštitucionalizovaný do podoby právneho subjektu, ktorý za svoju činnosť nesie právnu i politickú zodpovednosť. Navyše vzhľadom na to, že úlohou menovej politiky je udržiavať cenovú stabilitu, musela byť rozhodovacia právomoc zverená subjektu, ktorý je nezávislý od inštitúcií Spoločenstva i od členských štátov (časť 4.1).

Aj kurzová politika bola vyňatá z kompetencie štátov a centralizovaná. Keďže jednotná mena má jednotný kurz, môže existovať len jedna kurzová politika. Rozhodnutia kurzovej politiky pre eurozónu prijíma spoločne ECB a Rada ECOFIN, pričom ECOFIN má v rozhodovaní posledné slovo (časť 3.2.1).

Hospodárska politika

Na rozdiel od menovej a kurzovej politiky zostala zodpovednosť za hospodársku politiku vo veľkej miere v rukách členských štátov. Podľa článku 4 ods. 1 Zmluvy o založení ES je hospodárska politika Spoločenstva založená na: „*úzkej koordinácii hospodárskych politík členských štátov, na vnútornom trhu a na stanovení spoločných cieľov [...]*“. Článok 98 Zmluvy o založení ES stanovuje, že „*Členské štáty riadia svoje hospodárske politiky so zámerom prispieť k dosiahnutiu cieľov Spoločenstva [...] a v nadväznosti na hlavné smery uvedené v článku 99 ods. 2*“. Článok 99 ods. 1 Zmluvy o založení ES od členských štátov vyžaduje, aby „*považovali hospodárske politiky za vec spoločného záujmu*“ a „*koordinovali ich v rámci Rady*“.

Všeobecné usmernenia pre oblasť hospodárskej politiky (Broad Economic Policy Guidelines – BEPG) sú hlavným nástrojom na koordináciu národných hospodárskych politík.⁴⁵ Opisujú všeobecnú orientáciu hospodárskej politiky a obsahujú špecifické odporúčania určené jednotlivým členským štátom i Spoločenstvu ako celku. Tým, že naznačujú potrebné opatrenia v rôznych oblastiach (verejné financie, štrukturálne reformy, daňová politika, regulácia trhu práce, školenie a vzdelávanie), BEPG predstavujú štandard, na základe ktorého sa následne musia hodnotiť politické opatrenia prijaté na národnej i celoeurópskej úrovni.

⁴⁵Vzhľadom na nezávislosť a štatútom vymedzený mandát ECB sa BEPG nevzťahujú na menovú politiku.

Všeobecné usmernenia boli prijaté v podobe odporúčaní, a preto nie sú právne záväzné ani vymáhateľné. Predpokladá sa skôr, že vlády budú potrebné opatrenia prijímať pod vplyvom presvedčania a „tlaku okolia“. Po schválení Európskou radou⁴⁶ však BEPG získali aj politickú váhu.

Okrem toho boli vypracované špecifické postupy, bežne nazývané „procesy“. „Luxemburský proces“ predstavuje postup koordinácie národných politik zamestnanosti. Jeho hlavným politickým nástrojom sú ročne vydávané usmernenia o zamestnanosti stanovujúce odporúčania, prioritné oblasti činnosti, najmä v oblasti školenia, vzdelávania a reformy trhu práce, a ich začlenenie do národných akčných plánov.

„Cardiffský proces“ predstavuje systém monitorovania a vzájomného hodnotenia štrukturálnych reforiem. Jeho hlavným nástrojom je každoročné mnohostranné hodnotenie pokroku v oblasti hospodárskych reforiem. Hodnotenie vychádza z výročných správ členských štátov a Európskej komisie a čerpá aj z podrobnejšieho mnohostranného hodnotenia hospodárskych reforiem, ktoré uskutočňuje Výbor pre hospodársku politiku.

„Kolínsky proces“ zabezpečuje dialóg o makroekonomických otázkach medzi sociálnymi partnermi, vládami jednotlivých štátov, Európskou komisiou a ECB. Jeho hlavným nástrojom je výmena názorov na hospodársku situáciu v EÚ a jej perspektívu. Makroekonomický dialóg je súčasťou Európskeho paktu zamestnanosti, čím dopĺňa luxemburský a cardiffský proces.

„Lisabonská stratégia“ predstavuje komplexný program reforiem, ktorý je okrem iného zameraný na zlepšovanie fungovania jednotného trhu a na prekonávanie existujúcej fragmentácie a neefektívnosti v rôznych oblastiach – od trhu cenných papierov cez prístup k rizikovému kapitálu až po riadenie letovej prevádzky.

Na rozdiel od Všeobecných usmernení pre oblasť hospodárskej politiky je „postup pri nadmernom deficite“ verejných financií (článok 104 Zmluvy o založení ES, doplnený Paktom stability a rastu) právne záväzný a vymáhateľný (box 5). K dodržiavaniu rozpočtovej disciplíny prispieva zákaz úverovania vládneho sektora centrálnou bankou (článok 101) a zákaz akejkoľvek formy zvýhodneného prístupu verejného sektora k finančným inštitúciám (článok 102). Na základe ustanovenia o „zákaze finančnej výpomoci“ Spoločenstvo ani členské štáty nezodpovedajú za dlhy iného členského štátu a takéto dlhy ani nemôžu prevziať (článok 103). To znamená, že vysoký verejný dlh sa nedá eliminovať pomocou inflácie a že vláda, ktorá prijaté pravidlá nedodržiava, sa nemôže spoliehať na pomoc ostatných vlád.

Z tejto asymetrie medzi menovou a hospodárskou stránkou HMÚ vyplýva, že neexistuje žiadna „vláda EÚ“ podobná národným vládam. Tento stav však nie je nedostatkom systému hospodárskej politiky Spoločenstva. Veľká miera

⁴⁶Schválenie BEPG je jediný formálny krok, ktorý Európska rada podniká v záležitostiach HMÚ. Všetky ostatné záležitosti týkajúce sa HMÚ, o ktorých sa rozhoduje na úrovni hláv štátov alebo predsedov vlád, musia prejsť buď medzivládny rozhodnutím, alebo rozhodnutím Rady EÚ v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád.

autonómie členských štátov v rozhodovaní o dôležitých oblastiach hospodárskej politiky im poskytuje nevyhnutný manévrovací priestor a vytvára prostredie, v ktorom sa môžu prejaviť priaznivé vplyvy zdravej konkurencie hospodárskych politik. Pravidlá a postupy rámca hospodárskej politiky, za predpokladu, že ich vlády rešpektujú, zároveň zabezpečujú makroekonomickú stabilitu.

Box 5 Rámec rozpočtovej politiky v Spoločenstve

Aj keď zodpovednosť za rozpočtovú politiku nesú i naďalej vlády jednotlivých štátov, zmluva obsahuje niekoľko ustanovení, ktorých cieľom je zabezpečiť dobrý stav verejných financií v tretej etape HMÚ. Jedno z týchto ustanovení sa týka postupu pri nadmernom deficite, ktorý je určený v článku 104 a v protokole pripojenom k zmluve. Tento postup stanovuje podmienky, ktoré musia byť splnené, aby sa rozpočtová pozícia považovala za zdravú. Článok 104 stanovuje, že „členské štáty sa vyhýbajú nadmernému štátnemu deficitu“. Plnenie tejto požiadavky sa hodnotí na základe referenčnej hodnoty pre pomer deficitu verejných financií k HDP vo výške 3 % a referenčnej hodnoty pre pomer verejného dlhu k HDP vo výške 60 %. Podľa podmienok stanovených v zmluve a podrobnejšie určených v Pakte stability a rastu sa napríklad v prípade ročného poklesu reálneho HDP o najmenej 2 % môže prekročenie uvedených referenčných hodnôt tolerovať a nebude sa považovať za znak existencie nadmerného deficitu. Ak Rada EÚ rozhodne o existencii nadmerného deficitu v niektorej krajine, postup pri nadmernom deficite stanovuje ďalšie kroky vrátane sankcií.

Pakt stability a rastu, prijatý v roku 1997, dopĺňa a upresňuje spôsob uplatňovania postupu pri nadmernom deficite. Skladá sa z uznesenia Európskej rady o Pakte stability a rastu, nariadenia Rady o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii a nariadenia Rady o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku. Schválením Paktu stability a rastu sa členské štáty zaviazali snažiť sa o „približne vyrovnané alebo prebytkové“ rozpočtové pozície v strednodobom horizonte. Zmyslom dodržiavania takýchto pozícií je umožniť im reagovať na rozpočtové vplyvy bežných cyklických výkyvov bez prekročenia referenčnej hodnoty 3 % HDP.

V rámci mnohostranného dohľadu musia členské štáty eurozóny predkladať Rade EÚ a Európskej komisii programy stability. Členské štáty EÚ, ktoré nie sú členmi eurozóny, musia predkladať konvergenčné programy. Oba tieto programy obsahujú informácie potrebné na vyhodnotenie strednodobo plánovaných rozpočtových úprav, aby bolo možné dosiahnuť vyrovnané alebo prebytkové pozície.

Dôležitou súčasťou tohto spôsobu podpory rozpočtovej politiky orientovanej na stabilitu je ustanovenie zmluvy o zákaze finančnej výpomoci. Článok 103 ods. 1 zmluvy stanovuje, že „Spoločenstvo nezodpovedá za záväzky ani nepreberá záväzky ústredných vlád, regionálnych, miestnych a iných verejných orgánov, iných subjektov spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnymi podnikov ktoréhokol'vek členského štátu [...]“. Členský štát nezodpovedá za záväzky ani nepreberá záväzky ústredných vlád, regionálnych, miestnych a iných verejných orgánov, iných orgánov spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnymi podnikov iného členského štátu“. Toto ustanovenie zabezpečuje, že zodpovednosť za splatenie verejného dlhu zostáva vždy na danom štáte. Podporuje tak obozretnú rozpočtovú politiku na národnej úrovni.

Ďalšími ustanoveniami, ktoré prispievajú k zaisteniu rozpočtovej disciplíny, sú zákaz menového financovania rozpočtových deficitov a akákoľvek forma zvýhodneného prístupu verejného sektora k finančným inštitúciám. Článok 101 zmluvy zakazuje ECB a národným centrálnym bankám poskytovať menové financovanie na krytie rozpočtových deficitov prostredníctvom „*prečerpania účtu či získania iného druhu úveru v ECB alebo v centrálnych bankách členských štátov*“. Článok 102 zmluvy zakazuje akékoľvek opatrenia, ktoré môžu vládám a inštitúciám alebo orgánom Spoločenstva poskytnúť zvýhodnený prístup k finančným inštitúciám. Toto opatrenie okrem zvyšovania motivácie k riadnemu rozpočtovému hospodáreniu a obozretnej rozpočtovej politike prispieva k vyššej dôveryhodnosti jednotnej menovej politiky v udržiavaní cenovej stability.

Výňatky z publikácie ECB (2004), *Menová politika ECB*, s. 23.

Diferencovaná integrácia

Členstvo v EÚ neznamená, že krajina automaticky patrí aj do eurozóny. Odhladiac od už spomenutého osobitného postavenia Dánska a Spojeného kráľovstva, pre vstup do eurozóny musia členské štáty splniť podmienky na zavedenie jednotnej meny.

Podmienkou zavedenia jednotnej meny je vysoký stupeň udržateľnej konvergencie (**hospodárska konvergencia**) a zlučiteľnosť vnútroštátnej legislatívy s ustanoveniami zmluvy týkajúcimi sa HMÚ (**právna konvergencia**) (box 6).

Podľa článku 121 ods. 1 Zmluvy o založení ES je na dosiahnutie vysokého stupňa hospodárskej konvergencie potrebné splňať tieto kritériá:

- vysokú úroveň cenovej stability,
- udržateľnosť finančnej pozície vlády,
- dodržiavanie normálneho fluktuálneho rozpätia stanoveného mechanizmom výmenných kurzov Európskeho menového systému minimálne v priebehu dvoch rokov,
- stálosť konvergencie dosiahnutej členskými štátmi a jeho účasti v mechanizme výmenných kurzov Európskeho menového systému, ktorá sa odráža v úrovniach dlhodobých úrokových mier.

Skôr než môže členský štát vstúpiť do eurozóny, musí dokázať, že tieto kritériá splnil a že ich dokáže plniť trvalo. Účelom tohto ustanovenia je zabezpečiť, aby HMÚ plnila svoje základné ciele a všeobecné zásady, najmä stabilné ceny, zdravé verejné financie a menové podmienky a trvalo udržateľnú platobnú bilanciu.

Právna konvergencia zaväzuje každý členský štát, aby svoju legislatívu prispôbil tak, aby zabezpečila nezávislosť príslušnej národnej centrálnej banky a umožnila jej integráciu do ESCB.

Európska komisia a ECB (v roku 1998 to bol EMI) nezávisle hodnotia hospodársku a právnu konvergenciu a svoje hodnotenia predkladajú Rade EÚ (v zložení Rady ECOFIN a hláv štátov alebo predsedov vlád), ktorá prijíma konečné rozhodnutie.

Box 6 Podmienky na zavedenie eura

Podmienky na zavedenie eura stanovuje článok 121 Zmluvy o založení ES a protokol o kritériách konvergence spomenutý v článku 121, ktorý je prílohou zmluvy. Uplatňovanie týchto ustanovení sa hodnotí v konvergenčných správach, ktoré v minulosti vydával EMI a v súčasnosti ECB.

Podmienkami na zavedenie eura sú:

- dosiahnutie vysokého stupňa udržateľnej konvergence („hospodárska konvergencia“),
- zlučiteľnosť vnútroštátnej legislatívy jednotlivých členských štátov s článkami 108 a 109 Zmluvy o založení ES a Štatútom ESCB („právna konvergencia“).

Hospodárska konvergencia

Dosiahnutie vysokého stupňa udržateľnej konvergence v členskom štáte sa hodnotí na základe štyroch kritérií: cenovej stability, dobrého stavu verejných financií, kurzovej stability a konvergence úrokových mier.

Cenový vývoj

V prvej zarážke článku 121 ods. 1 Zmluvy o založení ES sa vyžaduje „dosiahnutie vysokého stupňa cenovej stability, ktorý vychádza z miery inflácie, ktorá sa približuje k miere inflácie najviac troch členských štátov, ktoré v cenovej stabilite dosahujú najlepšie výsledky“.

Článok 1 protokolu ďalej uvádza, že „kritérium cenovej stability [...] znamená, že členský štát si udržiava dlhodobú cenovú stabilitu a priemernú mieru inflácie vykazovanú v priebehu roka pred skúmaním, ktorá neprekračuje viac ako o 1,5 % miery inflácie maximálne troch členských štátov, ktoré dosiahli v oblasti cenovej stability najlepšie výsledky. Inflácia sa meria pomocou indexu spotrebiteľských cien na porovnateľnom základe, ktorý zohľadní rozdiely medzi vnútroštátnymi definíciami“.

Fiškálny vývoj

V druhej zarážke článku 121 ods. 1 Zmluvy o založení ES sa vyžaduje „udržanie stability stavu štátnych finančných prostriedkov, ktorý vychádza zo stavu štátneho rozpočtu, ktorý nevykazuje nadmerný deficit v zmysle článku 104 ods. 6“.

Článok 2 protokolu ďalej uvádza, že toto kritérium „[...] znamená, že v čase vykazovania sa na členský štát nevzťahuje rozhodnutie Rady podľa článku 104 odseku 6 tejto zmluvy o existencii nadmerného deficitu“.

Box 6 Podmienky na zavedenie eura

Podľa článku 104 ods. 2 Zmluvy o založení ES sa členské štáty „vyhýbajú nadmernému štátnemu deficitu“. Komisia sleduje dodržiavanie rozpočtovej disciplíny, a to najmä na základe týchto kritérií:

„(a) či pomer plánovaného alebo skutočného štátneho deficitu k hrubému domácejmu produktu neprekračuje referenčnú hodnotu [stanovenú v Protokole o postupe pri nadmernom deficite na úrovni 3 % HDP], okrem prípadov:

- ak tento pomer podstatne klesol alebo ak sa neustále znižuje a dosahuje úroveň, ktorá sa približuje k referenčnej hodnote,*
- alebo ak prekročenie nad referenčnú hodnotu je len výnimočné alebo dočasné, a tento pomer sa pohybuje tesne pri referenčnej hodnote;*

(b) či pomer štátneho dlhu k hrubému domácejmu produktu neprekračuje referenčnú hodnotu [v Protokole o postupe pri nadmernom deficite stanovenú na úrovni 60 % HDP], okrem prípadov, keď sa tento pomer dostatočne znižuje a vyhovujúcim tempom sa približuje k referenčnej hodnote“.

Vývoj výmenného kurzu

V tretej zarážke článku 121 ods. 1 Zmluvy o založení ES sa vyžaduje „sledovanie normálneho fluktuálneho rozpätia stanoveného mechanizmom výmenných kurzov Európskeho menového systému minimálne počas dvoch rokov bez devalvácie voči mene iného členského štátu“.

V článku 3 protokolu sa ďalej uvádza, že „kritérium účasti v mechanizme výmenných kurzov Európskeho menového systému [...] znamená, že členský štát dodržiaval normálne rozpätie, ako je stanovené mechanizmom výmenných kurzov Európskeho menového systému, bez výrazného napätia minimálne dva predchádzajúce roky pred skúmaním. Osobitne v tomto období členský štát z vlastného podnetu nedevalvoval bilaterálny výmenný kurz svojej meny voči mene ktoréhokoľvek iného členského štátu“.

Pokiaľ ide o uplatňovanie týchto ustanovení, EMI a ECB vo svojich konvergenčných správach z rokov 1998, 2000 a 2002 poukázali na to, že v čase zostavovania zmluvy bolo normálne fluktuálne pásmo $\pm 2,25\%$ okolo bilaterálnych centrálnych parít, a pásmo $\pm 6\%$ bolo výnimkou z pravidla. V auguste 1993 bolo prijaté rozhodnutie o rozšírení fluktuálneho pásma na $\pm 15\%$ a interpretácia kritéria, predovšetkým pojmu „normálne fluktuálne pásmo“, sa stala menej jednoznačnou. Pri spätnom hodnotení preto treba brať do úvahy vývoj kurzu každej meny v rámci Európskeho menového systému (EMS) od roku 1993. Dôraz sa preto kladie na skutočnosť, či sa výmenný kurz pohybuje v blízkosti príslušnej centrálnej parity v ERM alebo ERM II.

Vývoj dlhodobých úrokových mier

Vo štvrtej zarážke článku 121 ods. 1 Zmluvy o založení ES sa vyžaduje „stálosť konvergencie dosiahnutej členskými štátmi a jeho účasti v mechanizme výmenných kurzov Európskeho menového systému, ktorá sa odráža v dlhodobých úrovniach úrokovej miery“.

V článku 4 protokolu sa uvádza, že „*kritérium konvergence úrokových sadzieb [...] znamená, že v priebehu jedného roka pred preskúmaním neprekročila priemerná dlhodobá nominálna úroková sadzba členského štátu viac ako o dve percentá úrokovú sadzbu tých troch štátov, ktoré v oblasti cenovej stability dosiahli najlepšie výsledky. Úrokové miery sa merajú na základe dlhodobých štátnych dlhopisov alebo porovnateľných cenných papierov, pričom sa berú do úvahy rozdiely v definícii pojmov v jednotlivých štátoch*“.

Právna konvergencia

Vnútroštátne predpisy všetkých členských štátov (vrátane štatútov ich národných centrálnych bánk) musia byť zlučiteľné s článkami 108 a 109 Zmluvy o založení ES a so Štatútom ESCB. Pojem „zlučiteľný“ znamená, že zmluva nevyžaduje „harmonizáciu“ štatútov národných centrálnych bánk, ani navzájom medzi sebou, ani so Štatútom ESCB. Znamená, že vnútroštátna legislatíva by mala byť upravená tak, aby nebola v rozpore so zmluvou a Štatútom ESCB, predovšetkým ustanovenia, ktoré by obmedzovali nezávislosť príslušných národných centrálnych bánk a ich úlohu ako neoddeliteľnej súčasť ESCB.

Členský štát musí prípadné legislatívne rozpory odstrániť pred zavedením eura. Povinnosť členského štátu upraviť svoju legislatívu platí aj napriek nadradenosti zmluvy a Štatútu ESCB nad vnútroštátnou legislatívou. Má zabezpečiť, aby vnútroštátna legislatíva bola a priori v súlade s právom Spoločenstva.

Pri zisťovaní oblastí, v ktorých je potrebné legislatívu upraviť, ECB posudzuje:

- nezávislosť národnej centrálnej banky (právnú, inštitucionálnu a funkčnú nezávislosť a zaručenú dĺžku funkčného obdobia členov rozhodovacích orgánov),
- právnú integráciu národných centrálnych bánk do ESCB (vrátane štatutárneho cieľa, úloh, nástrojov, organizácie a finančných ustanovení),
- ďalšiu legislatívu, ktorá má vplyv na plnohodnotnú účasť členského štátu v tretej etape HMÚ (vrátane ustanovení o emisii bankoviek a mincí, vedení a správe devizových rezerv a kurzovej politike).

Ostatné faktory

Článok 121 ods. 1 Zmluvy o založení ES od Komisie a EMI (v súčasnosti ECB) tiež vyžaduje zohľadniť niekoľko ďalších faktorov, konkrétne „*vývoj ECU, výsledky integrácie trhov, situáciu a vývoj na bežných účtoch platobných bilancií a vývoj jednotkových nákladov pracovnej sily a iných cenových indexov*“. Vývoj ECU sa ako faktor posudzoval v roku 1998 pri prechode do tretej etapy HMÚ. V súčasnosti, po nahradení ECU eurom, sa však už tento faktor pri hodnotení konvergence nepoužíva.

Postupy

ECB (v roku 1998 EMI) a Európska komisia hodnotia, či každý členský štát EÚ plní uvedené kritériá. Obe organizácie pritom postupujú samostatne a nezávisle.

Box 6 Podmienky na zavedenie eura

Prvé konvergenčné správy boli vydané v roku 1998 v čase prechodu do tretej etapy HMÚ. Situácia v členských štátoch, pre ktoré platí výnimka, sa hodnotí najmenej raz za dva roky, resp. na žiadosť členského štátu, pre ktorý platí výnimka.

Procedurálne kroky pri prechode do tretej etapy HMÚ v roku 1998 boli vykonané v súlade s článkom 121 Zmluvy o založení ES:

- správy EMI a Európskej komisie,
- odporúčania Komisie a Rady ECOFIN,
- konzultácie s Európskym parlamentom,
- rozhodnutie Rady EÚ zasadajúcej v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád.

Na prehodnotenie a zrušenie výnimky článok 122 Zmluvy o založení ES vyžaduje nasledujúce procedurálne kroky:

- správy ECB a Európskej komisie,
- návrh Komisie,
- konzultácie s Európskym parlamentom,
- diskusiu v Rade EÚ zasadajúcej v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád,
- rozhodnutie Rady ECOFIN.

Členské štáty EÚ, pre ktoré platí výnimka

Podľa článku 122 Zmluvy o založení ES sa členský štát EÚ, ktorý nespĺňa podmienky na prijatie eura, považuje za členský štát, pre ktorý platí **výnimka**. To znamená, že príslušný členský štát nie je súčasťou oblasti s jednotnou menou. Zachováva si menovú suverenitu s vlastnou menou a existujúcimi právomocami v oblasti menovej politiky a nie je viazaný pravidlami pre hospodársku politiku, ktoré platia iba pre členské štáty zúčastnené na tretej etape HMÚ. Členských štátov, pre ktoré platí výnimka, sa však i naďalej týka záväzok zaviesť jednotnú menu (článok 4 ods. 2 Zmluvy o založení ES) a dosiahnuť hospodársku a právnu konvergenciu, ktorá je podmienkou jej zavedenia. Na tieto členské štáty sa takisto vzťahuje článok 108 o nezávislosti centrálnej banky.

Výnimka pre zavedenie eura je dočasná. Rada EÚ situáciu prehodnocuje raz za dva roky na základe správ ECB a Európskej komisie. Ak Rada (v zložení Rady ECOFIN a hláv štátov alebo predsedov vlád) dospeje k záveru, že členský štát spĺňa kritériá hospodárskej a právnej konvergenzie, jeho výnimka sa ruší a musí prijať euro ako svoju menu.

Medzi členské štáty, pre ktoré platí výnimka, patrí v súčasnosti Švédsko a desať krajín, ktoré do EÚ vstúpili 1. mája 2004. Švédsko zatiaľ nesplnilo podmienku právnej konvergencie. S výnimkou Slovinska, ktoré do eurozóny vstúpi 1. januára 2007, musia nové členské štáty v nasledujúcich rokoch dokázať, že spĺňajú podmienky na zavedenie eura.

Členské štáty EÚ s osobitným postavením

Podľa protokolov priložených k Zmluve o založení ES⁴⁷ bolo Dánsko a Spojené kráľovstvo od účasti v tretej etape HMÚ oslobodené. To znamená, že Dánsko a Spojené kráľovstvo mali do začiatku tretej etapy 1. januára 1999 právo rozhodnúť sa, či sa na nej zúčastnia, alebo nie. Obe krajiny toto právo využili (Dánsko v decembri 1992 a Spojené kráľovstvo v októbri 1997) a Rade EÚ oznámili, že do tretej etapy vstúpiť nemienajú.

Pokiaľ ide o rozsah tohto oslobodenia, Protokol o Dánsku stanovuje, že oslobodenie má tie isté účinky ako výnimka. Protokol o Spojenom kráľovstve zachádza ešte oveľa ďalej a Spojenému kráľovstvu udeľuje výnimku aj z iných ustanovení zmluvy. Pre Spojené kráľovstvo predovšetkým neplatí článok 4 ods. 2 Zmluvy o založení ES, podľa ktorého sa Spoločenstvo a členské štáty zaväzujú zaviesť jednotnú menu, ani článok 108 o nezávislosti centrálnej banky.

Výnimky udelené Dánsku a Spojenému kráľovstvu sú trvalé. Obidva členské štáty si však ponechali právo do eurozóny vstúpiť neskôr, za predpokladu, že splnia podmienky potrebné na prijatie eura.

⁴⁷Protokol o niektorých ustanoveniach týkajúcich sa Dánska a Protokol o niektorých ustanoveniach týkajúcich sa Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska.

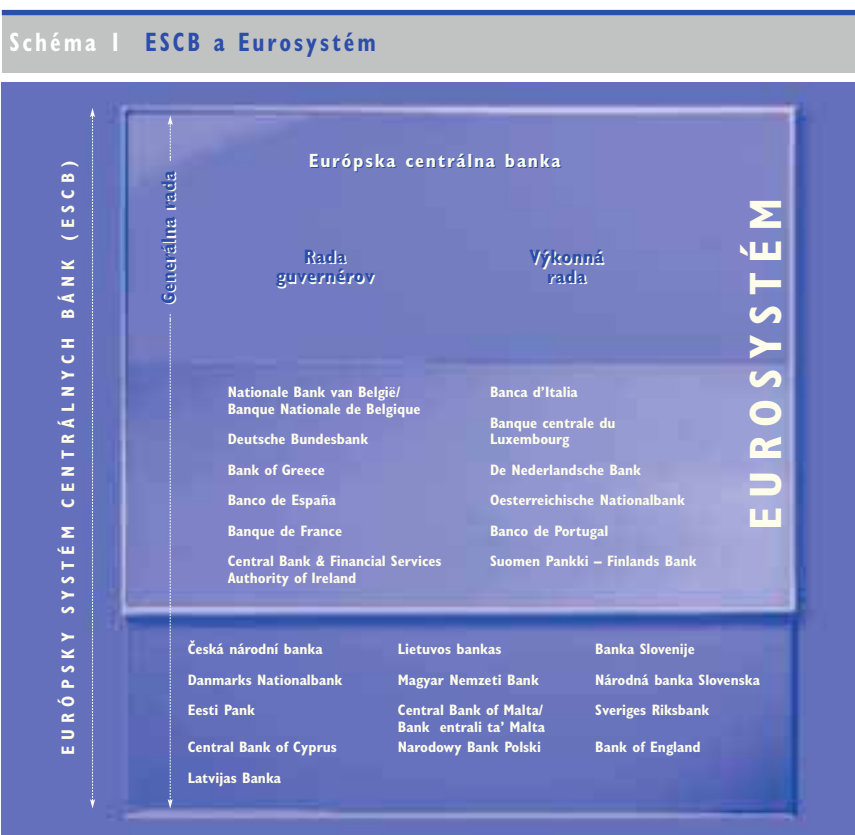
Zasadanie Rady guvernérov v ECB v novembri 2006

2 CENTRÁLNE BANKOVNÍCTVO V HMÚ: PRÁVNE, INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ASPEKTY

Prijatím eura za jednotnú menu sa členské štáty EÚ patriace do eurozóny vzdali svojej menovej suverenity. Zodpovednosť za menovú politiku v eurozóne prevzala Európska centrálna banka ako ústredný prvok novovytvoreného Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB).

2.1 ECB, ESCB A EUROSISTÉM

Zmluva o založení ES zveruje Európskemu systému centrálnych bánk (ESCB) výkon funkcií centrálnej banky v eurozóne. Keďže však ESCB sám osebe nemá právnu subjektivitu a integrácia v rámci HMÚ sa uskutočňuje na rôznych stupňoch, skutočnými aktérmi sú Európska centrálna banka a národné centrálné banky krajín eurozóny. Pod názvom „Eurosystém“ spoločne vykonávajú základné funkcie ESCB.

2.1.1 ESCB a Eurosystem ako základné spojenie medzi ECB a národnými centrálnymi bankami

ESCB tvorí Európska centrálna banka a národné centrálné banky 25 členských štátov EÚ. Právnym základom ESCB je Protokol o Štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (Štatút ESCB), ktorý je pripojený k Zmluve o založení ES.

Na rozdiel od ECB a národných centrálnych bánk ESCB nemá právnu subjektivitu, spôsobilosť na právne úkony ani vlastné rozhodovacie orgány. Právnickými osobami a konateľmi ESCB sú namiesto toho ECB a národné centrálné banky, ktoré majú spôsobilosť na právne úkony. Pri plnení úloh pridelených ESCB však konajú v súlade s cieľmi ESCB, ustanoveniami zmluvy a štatútu a s rozhodnutiami rozhodovacích orgánov ECB. Pojem ESCB preto predstavuje inštitucionálny rámec, ktorý vytvára základné spojenie medzi ECB a národnými centrálnymi bankami. To zabezpečuje, že i) rozhodovací proces je centralizovaný a že ii) úlohy, ktorými je ESCB poverený v Zmluve o založení ES, sa plnia jednotne a konzistentne v súlade s rozdelením právomocí a cieľmi systému.

Do ESCB patria národné centrálné banky všetkých členských štátov EÚ, teda aj štátov, ktoré ešte euro neprijali (časť 1.2.2) z titulu osobitného postavenia (Dánsko a Spojené kráľovstvo) alebo výnimky (Švédsko a desať nových členských štátov EÚ). Keďže si nezúčastnené členské štáty zachovali menovú suverenitu, ich centrálné banky sa na vykonávaní základných funkcií ESCB nepodieľajú. Aby sa verejnosť v zložitejšej štruktúre európskeho centrálného bankového systému dokázala ľahšie orientovať, Rada guvernérov ECB sa v novembri 1998 rozhodla zaviesť názov „Eurosystem“. Tento pojem sa vzťahuje na ECB a národné centrálné banky členských štátov, ktoré prijali euro. V rámci tohto zoskupenia ESCB plní svoje základné úlohy.

Existujú tri hlavné politické a hospodárske dôvody, prečo funkciu centrálnej banky pre euro nezastáva jedna centrálna banka, ale systém bánk:

1. Zriadenie jednej centrálnej banky pre celú eurozónu (s možnosťou sústrediť funkcie centrálnej banky do jedného miesta) by bolo z politických dôvodov neprijateľné.
2. Konceptia Eurosystemu vychádza zo skúseností národných centrálnych bánk, zachováva ich inštitucionálne usporiadanie, infraštruktúru a prevádzkové kapacity a opiera sa o ich odborné znalosti. Národné centrálné banky navyše vykonávajú aj úlohy, ktoré s Eurosystemom nesúvisia.
3. Vzhľadom na rozlohu eurozóny bolo potrebné umožniť úverovým inštitúciám prístup k centrálnej banke v každom zúčastnenom členskom štáte. Vzhľadom na veľký počet krajín a kultúr v eurozóne sa domáce inštitúcie považovali za lepšie miesto prístupu k Eurosystemu ako jedna nadnárodná inštitúcia.

Usporiadanie Eurosystemu vychádza z overených štruktúr centrálnych bánk a rešpektuje kultúrnu a národnú rozmanitosť eurozóny. Skutočnosť, že národné centrálné banky sú autonómne subjekty, zároveň prináša možnosť vzájomného

obohacovania a preberania vhodných osvedčených postupov. Tak vzniká potenciál na zvyšovanie efektívnosti operatívneho riadenia v rámci Eurosystemu.

Centrálne banky Eurosystemu v tejto súvislosti v januári 2005 prijali vyhlásenie o úlohe Eurosystemu spolu s jeho strategickými zámermi a organizačnými zásadami, ktorých účelom je zvyšovanie účinnosti a efektívnosti pri plnení úloh Eurosystemu.

2.1.2 ECB ako špecializovaná organizácia v práve Spoločenstva

Zmluva o založení ES zriadila ECB ako špecializovanú, nezávislú organizáciu poverenú výkonom menovej politiky a plnením súvisiacich funkcií. ECB preto bola udelená vlastná právna subjektivita, s vlastnými rozhodovacími orgánmi a právomocami. Jej organizácia ako centrálnej banky vychádza zo špecifickej povahy menovej politiky, t. j. verejnopolitickej funkcie, ktorá sa vykonáva najmä prostredníctvom operácií na finančnom trhu.

Právna subjektivita

ECB má podľa článku 107 ods. 2 Zmluvy o založení ES právnu subjektivitu a podľa článku 9.1 Štatútu ESCB má najširšiu spôsobilosť na právne úkony, ktorú právnickým osobám priznáva vnútroštátne právo členských štátov. To znamená, že môže nadobúdať a scudzovať hnutelný a nehnuteľný majetok a byť účastníkom súdneho konania. ECB má navyše imunitu a výsady potrebné na plnenie svojich úloh podľa podmienok uvedených v Protokole o výsadách a imunitách Európskych spoločenstiev z 8. apríla 1965¹.

ECB ako právnická osoba, ktorá podlieha verejnému medzinárodnému právu, môže okrem iného uzatvárať medzinárodné dohody v záležitostiach týkajúcich sa jej oblasti pôsobnosti a zúčastňovať sa na práci medzinárodných organizácií, ako je Medzinárodný menový fond (MMF), Banka pre medzinárodné zúčtovanie (Bank for International Settlements – BIS) a Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD).

Inštitucionálne postavenie

Hoci podľa Zmluvy o založení ES zastáva ECB politickú funkciu, nie je inštitúciou Spoločenstva v pravom zmysle. Nespomína sa totiž v článku 7 Zmluvy o založení ES, ktorý ustanovuje päť inštitúcií Spoločenstva: Európsky parlament, Radu EÚ, Európsku komisiu, Súdny dvor európskych spoločenstiev a Dvor audítorov. Tieto inštitúcie dostali rozsiahly mandát na plnenie úloh Spoločenstva v rámci právomocí, ktoré im prideľuje zmluva.

Právny základ ESCB a ECB je namiesto toho stanovený v osobitnom článku (článok 8 Zmluvy o založení ES). To zdôrazňuje osobitné postavenie ECB v celkovom kontexte Európskeho spoločenstva, odlišuje ju od ostatných inštitúcií a ich pomocných orgánov a obmedzuje jej činnosť na jasne vymedzenú osobitnú úlohu.

¹ Článok 21 protokolu stanovuje, že protokol sa vzťahuje na Európsku centrálnu banku, členov jej orgánov a zamestnancov bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia Štatútu ESCB.

Ako organizácia vytvorená Zmluvou o založení ES má ECB pôvodné právomoci. Nejde o právomoci, ktoré jej delegujú iné inštitúcie Spoločenstva, ale o pôvodné právomoci, ktoré jej udeľuje Zmluva o založení ES. Týmto sa ECB líši od rôznych decentralizovaných agentúr Spoločenstva, ktoré síce majú vlastnú právnu subjektivitu, ale ktorým kompetencie delegujú inštitúcie Spoločenstva².

2.1.3 Národné centrálné banky eurozóny ako neoddeliteľná súčasť Eurosystemu

Každá národná centrálna banka Eurosystemu má právnu subjektivitu podľa právneho poriadku svojej krajiny. V zmysle článku 105 Zmluvy o založení ES a článku 14 ods. 3 Štatútu ESCB sú však všetky centrálné banky eurozóny zároveň neoddeliteľnou súčasťou Eurosystemu. Podľa článku 12 ods. 1 štatútu vykonávajú úlohy Eurosystemu, ktoré im delegovala ECB podľa princípu decentralizácie (časť 2.4), a konajú v súlade s usmerneniami a pokynmi ECB (článok 14 ods. 3 štatútu). Guvernéri národných centrálnych bánk Eurosystemu sú okrem toho spolu s členmi Výkonnej rady aj členmi Rady guvernérov ECB (článok 10 štatútu). Ako „akcionári“ poskytujú národné centrálné banky Eurosystemu Európskej centrálnej banke kapitál a devízové rezervy a podieľajú sa na výsledku jej finančného hospodárenia (články 28, 30 a 33 štatútu).

Aby sa národné centrálné banky mohli začleniť do Eurosystemu, bola príslušná vnútroštátna legislatíva zosúladená s právom Spoločenstva. Vnútroštátne predpisy a štatúty musia predovšetkým zaručovať nezávislosť národných centrálnych bánk a ich rozhodovacích orgánov od úradov príslušných členských štátov EÚ (časť 4.1). Nezávislosť sa vyžaduje preto, lebo národné centrálné banky a ich guvernéri sa podieľajú na fungovaní Eurosystemu.

Funkčná integrácia národných centrálnych bánk do Eurosystemu nenaruša ich existujúcu inštitucionálnu, finančnú a administratívnu autonómiu. Podľa Štatútu ESCB môžu národné centrálné banky na vlastnú zodpovednosť vykonávať aj funkcie nesúvisiace s Eurosystemom za predpokladu, že tieto funkcie nie sú v rozpore s cieľmi a úlohami Eurosystemu. Funkcie nesúvisiace s Eurosystemom sú v každej krajine iné a môžu pozostávať z rôznych druhov finančných a administratívnych služieb poskytovaných vláde príslušnej krajiny. Väčšina národných centrálnych bánk sa takisto podieľa na dohľade nad finančnými inštitúciami vo svojich krajinách (časť 3.7).

2.1.4 Národné centrálné banky členských štátov EÚ nepatriacich do eurozóny

Národné centrálné banky členských štátov EÚ nepatriacich do eurozóny sú tiež členmi ESCB, ale majú osobitné postavenie. Zodpovedajú za svoju národnú menovú politiku, a teda sa nepodieľajú na hlavných aktivitách Eurosystemu, najmä na výkone jednotnej menovej politiky. Ich guvernéri nie sú členmi

² Napríklad Európska agentúra pre životné prostredie (European Environment Agency – EEA), Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (Office for Harmonisation in the Internal Market – OHIM) a Európska agentúra pre hodnotenie liečiv (European Agency for the Evaluation of Medical Products – EMEA).

Rady guvernérov ECB a nezúčastňujú sa na rozhodovaní o hlavných aktivitách Eurosystému. Tieto národné centrálné banky sa nepodieľajú ani na realizácii jednotnej menovej politiky a súvisiacich úloh.

Národné centrálné banky krajín nepatriacich do eurozóny sú však aj napriek tomu povinné dodržiavať zásady menovej politiky zameranej na cenovú stabilitu. Navyše ich členstvo v ESCB znamená, že musia úzko spolupracovať s Eurosystémom vo viacerých oblastiach, napríklad poskytovať podporu pri zbere štatistických údajov (časť 3.5). Európsky mechanizmus výmenných kurzov (ERM II) okrem toho vytvára rámec na spoluprácu s Eurosystémom v oblasti menovej a kurzovej politiky (časť 3.2.1). Inštitucionálnym fórom pre tento druh spolupráce je Generálna rada ECB (časť 2.5.1).

2.2 CIELE

Podľa článku 105 ods. 1 zmluvy je prvoradým cieľom ESCB udržiavanie cenovej stability. Bez toho, aby bol dotknutý cieľ cenovej stability, ESCB podporuje všeobecnú hospodársku politiku Spoločenstva so zámerom prispieť k dosiahnutiu cieľov Spoločenstva (medzi ktoré patrí vysoká úroveň zamestnanosti a udržateľný neinflačný rast). ESCB musí tiež konať v súlade so zásadami otvoreného trhového hospodárstva s voľnou súťažou.

Keďže článok 105 ods. 1 zmluvy sa nevzťahuje na členské štáty EÚ, ktoré ešte neprijali euro, pod pojmom „ESCB“ sa v tomto prípade rozumie „Eurosystém“.

Box 7 Výhody cenovej stability

Cieľ cenovej stability sa vzťahuje na celkovú hladinu cien v hospodárstve a predpokladá udržiavanie prostredia bez dlhších období inflácie či deflácie. Cenová stabilita prispieva k dosahovaniu vysokej úrovne hospodárskej aktivity a zamestnanosti viacerými spôsobmi:

1. V prostredí cenovej stability ľudia ľahšie rozoznávajú zmeny relatívnych cien, pretože takéto zmeny nie sú zastreté kolísaním celkovej cenovej hladiny. Podniky a spotrebiteľia majú vďaka tomu lepšie informácie pri rozhodovaní o spotrebe a investíciách. To zasa umožňuje efektívnejšiu alokáciu zdrojov na trhu. Tým, že cenová stabilita umožňuje trhu umiestňovať zdroje tam, kde je ich využitie najproduktívnejšie, zvyšuje produkčný potenciál hospodárstva.
2. Ak majú investori istotu, že ceny budú v budúcnosti stabilné, nebudú požadovať „prémium za inflačné riziko“ ako kompenzáciu za riziká spojené s držbou nominálnych aktív počas dlhšieho časového obdobia. Znižovaním rizikových prémie v reálnej úrokovej miere môže menová politika prispievať k efektívnej alokácii zdrojov na kapitálovom trhu a tým stimuluje investície. Výsledkom je zvyšovanie hospodárskeho blahobytu.
3. Vďaka presvedčivému udržiavaniu cenovej stability je tiež menej pravdepodobné, že sa jednotlivci a firmy namiesto produktívneho využívania zdrojov budú zabezpečovať

pred infláciou. V prostredí s vysokou infláciou existuje napríklad tendencia vytvárať si zásoby reálnych tovarov, pretože tie si za takýchto okolností uchovávajú svoju hodnotu lepšie ako peniaze alebo niektoré ďalšie finančné aktíva. Vytváranie zásob tovarov však nie je efektívnym investičným rozhodnutím a tým brzdí hospodársky rast.

4. Daňové systémy a systémy sociálneho zabezpečenia môžu byť podnetom na neekonomické správanie. Vo väčšine prípadov takéto deformácie v správaní ešte zhoršuje inflácia alebo deflácia. Cenová stabilita eliminuje reálne ekonomické náklady, ktoré vznikajú, ak inflácia zhoršuje rušivé vplyvy daňových systémov a systémov sociálneho zabezpečenia.
5. Cenová stabilita zabraňuje značnému a náhodnému prerozdeleniu bohatstva a príjmov, ku ktorému dochádza v prostredí inflácie i deflácie. Prostredie so stabilnými cenami preto pomáha udržiavať sociálnu súdržnosť a stabilitu. Niekoľko prípadov z dvadsiateho storočia svedčí o tom, že vysoké miery inflácie alebo deflácie majú tendenciu viesť k sociálnej a politickej nestabilite.

Zdroj: ECB (2004), *Menová politika ECB*, s. 42.

2.2.1 Cenová stabilita ako prvoradý cieľ

Udržiavanie cenovej stability ako hlavný cieľ Eurosystemu je kľúčovým ustanovením kapitoly Zmluvy o založení ES venovanej menovej politike. Vychádza z moderných ekonomických názorov na úlohu, rozsah a možnosti menovej politiky a tvorí základ inštitucionálneho a organizačného usporiadania centrálného bankovníctva v HMÚ.

Dôvodov, prečo bolo udržiavanie cenovej stability v Zmluve o založení ES stanovené za cieľ Eurosystemu, bolo viacero. Po prvé, z niekoľkých desaťročí praktických skúseností a z množstva ekonomických štúdií vyplýva, že menová politika môže k lepšej perspektíve hospodárskeho vývoja a zvyšovaniu životnej úrovne občanov najlepšie prispievať tak, že bude trvalo udržiavať cenovú stabilitu (box 7).

Po druhé, teoretické základy menovej politiky, rovnako ako skúsenosti z minulosti ukazujú, že menová politika môže v hospodárstve v konečnom dôsledku ovplyvňovať iba úroveň cien (časť 3.1.1). Cenová stabilita je tak pre menovú politiku jediným reálnym cieľom v strednodobom horizonte. Odhliadnuc od pozitívnych účinkov cenovej stability však menová politika nemá možnosť vyvinúť trvalejší tlak na reálne veličiny.

Zmluva o založení ES síce jednoznačne stanovuje udržiavanie cenovej stability za hlavný cieľ ECB, ale nedefinuje, čo cenová stabilita v skutočnosti znamená. ECB preto v októbri 1998 zverejnila kvantitatívnu definíciu cenovej stability. Táto definícia je súčasťou stratégie menovej politiky ECB (časť 3.1.2).

2.2.2 Podpora všeobecnej hospodárskej politiky

Plnením svojho jasne stanoveného mandátu – udržiavať cenovú stabilitu v eurozóne – ECB podporuje všeobecnú hospodársku politiku v Spoločenstve „so zámerom prispieť k dosiahnutiu cieľov Spoločenstva stanovených v článku 2“. Ako už bolo uvedené, najlepší spôsob, ako môže ECB podporovať okrem iného „udržateľný a neinflačný rast“ a „vysokú úroveň zamestnanosti“, ako sa uvádza v článku 2 Zmluvy o založení ES, je vykonávať menovú politiku zameranú na cenovú stabilitu. Takto zameraná menová politika vytvára stabilné prostredie, ktoré umožňuje čo najefektívnejší výkon ďalších politík.

Na druhej strane má však menová politika len veľmi málo iných prostriedkov na dlhodobjšie ovplyvňovanie reálnych veličín. V dlhodobom horizonte určujú reálny príjem v prvom rade ponukové faktory (napr. technológie, populačný rast, flexibilita trhov a efektivita inštitucionálneho rámca hospodárstva). Zvyšovať rastový potenciál hospodárstva je preto úlohou rozpočtovej a štrukturálnej politiky, ale aj subjektov zapojených do procesu vyjednávania miezd.

Mandát na podporu všeobecnej hospodárskej politiky v eurozóne preto nedáva ECB priamu zodpovednosť za iné ciele, ako je cenová stabilita. Zmluva však od ECB požaduje, aby pri nasledovaní svojho hlavného cieľa brala do úvahy aj iné ciele Spoločenstva. Najmä vzhľadom na skutočnosť, že menová politika môže v krátkodobejšom horizonte ovplyvniť reálnu hospodársku aktivitu, by sa ECB mala všeobecne vyhýbať spôsobovaniu nadmerných výkyvov v hospodárskej produkcii a v zamestnanosti, pokiaľ to neohrozí sledovanie jej hlavného cieľa.

Mandát na podporu všeobecnej hospodárskej politiky Spoločenstva od ECB nevyžaduje ani to, aby svoju politiku vopred koordinovala s hospodárskou politikou Spoločenstva. Napriek tomu je to však jedna z hlavných tém dialógu medzi ECB a tvorcami hospodárskej politiky na úrovni Spoločenstva (časť 4.3).

2.2.3 Zásada otvoreného trhového hospodárstva

Zmluva o založení ES ďalej Eurosystem zaväzuje dodržiavať zásadu otvoreného trhového hospodárstva s voľnou súťažou. Eurosystem túto zásadu dodržiava viacerými spôsobmi. Udržiavaním cenovej stability ECB prispieva k riadnemu fungovaniu cenového mechanizmu, ktorý je jednou zo základných súčastí správne fungujúceho trhového hospodárstva a ktorý takisto podporuje efektívne umiestňovanie zdrojov. Nástroje menovej politiky Eurosystemu vychádzajú z trhových mechanizmov a úverové inštitúcie majú rovnaký prístup k obchodom Eurosystemu.

2.3 ÚLOHY STANOVENÉ V ZMLUVE

Zmluva poveruje ESCB úlohou plniť funkcie centrálnej banky Spoločenstva. Vzhľadom na to, že niektoré členské štáty EÚ sa nezúčastňujú na HMÚ,

pojmy „ESCB“ a „Spoločenstvo“ v tomto prípade znamenajú „Eurosystém“ a „eurozóna“.

2.3.1 Základné úlohy Eurosystému

Článok 105 ods. 2 Zmluvy o založení ES a článok 3.1 Štatútu ESCB udeľuje Eurosystému výhradné kompetencie na výkon nasledujúcich základných úloh:

- definovať a uskutočňovať menovú politiku eurozóny,
- vykonávať devízové operácie,
- viesť a spravovať oficiálne devízové rezervy členských štátov eurozóny,
- podporovať plynulé fungovanie platobných systémov.

Medzi ďalšie súvisiace úlohy patrí:

- vydávanie eurových bankoviek, ktoré majú ako jediné bankovky status zákonného platidla v eurozóne (článok 106 ods. 1 Zmluvy o založení ES a článok 16 štatútu),
- zber štatistických údajov nevyhnutných na plnenie úloh Eurosystému (článok 5 štatútu).

Oprávnenie Eurosystému určovať a vykonávať **menovú politiku** eurozóny je zabezpečené jeho plnou kontrolou nad menovou bazou. Podľa článku 106 zmluvy majú ECB a národné centrálné banky ako jediné inštitúcie právo vydávať bankovky ako zákonné platidlo v eurozóne. Členské štáty eurozóny majú právo raziť mince, ale toto právo je obmedzené na mince nízkej nominálnej hodnoty a objem emisie musí schváliť ECB. Vzhľadom na závislosť bankového systému od menovej bázy teda Eurosystém môže dominantným spôsobom ovplyvňovať podmienky a úrokové miery na peňažnom trhu (časť 3.1).

Výkon **devízových operácií** je jednou z dôležitých funkcií súvisiacich s výkonom menovej politiky. Pridelením tejto úlohy Eurosystému nejde iba o využitie prevádzkových kapacít centrálnych bánk, ale aj o zabezpečenie toho, aby devízové operácie prebiehali v súlade s cieľmi menovej politiky. Devízové operácie majú vplyv na výmenné kurzy a stav likvidity na domácom trhu, ktoré sú dôležitými veličinami z hľadiska realizácie menovej politiky. Musia byť kompatibilné aj s rámcom pre kurzovú politiku eurozóny vytvoreným zmluvou. V tejto oblasti má ECB spoločnú zodpovednosť s Radou EÚ, ktorá má konečnú rozhodovaciu právomoc (časť 3.2.1).

Úloha viesť a spravovať **oficiálne devízové rezervy** eurozóny je logickým doplnkom ďalšej funkcie Eurosystému – vykonávania devízových operácií. Nadväzuje na ňu aj právomoc ECB v zmysle článku 31 štatútu kontrolovať použitie devízových rezerv národných centrálnych bánk, ako aj devízových prevádzkových zostatkov členských štátov (časť 3.2.2).

Skutočnosť, že Eurosystém dostal za úlohu zabezpečiť **plynulé fungovanie platobných systémov** (časť 3.3), potvrdzuje dôležitosť funkčných a efektívnych systémov nielen pre výkon menovej politiky, ale aj pre ekonomiku ako celok.

Na plnenie týchto úloh Eurosystemu Štatút ESCB v článkoch 17 až 24 ECB a národným centrálnym bankám eurozóny udeľuje celý rad funkčných a prevádzkových právomocí. Európska centrálna banka okrem toho:

- má regulačné právomoci a právo ukladať právne vymáhateľné sankcie v prípade neplnenia nariadení a rozhodnutí ECB podľa článku 110 zmluvy a článku 34 štatútu (časť 2.5.3),
- sleduje dodržiavanie zákazu menového financovania národnými centrálnymi bankami a zákazu privilegovaného prístupu verejného sektora k finančným inštitúciám (časť 2.5.5).

2.3.2 Ostatné úlohy

Popri svojich základných úlohách musí Eurosystem prispievať k „*hladkému uskutočňovaniu politik prijatých príslušnými orgánmi, ktoré sa týkajú kontrolného dohľadu nad úverovými inštitúciami a stability finančného systému*“ (článok 105 ods. 5 Zmluvy o založení ES). Keďže tieto funkcie patria predovšetkým do pôsobnosti členských štátov, úlohou Eurosystemu je k týmto funkciám len *prispievať*. Hoci rozsah účasti Eurosystemu nie je presne špecifikovaný, zmluva tým uznáva legitímny záujem ECB a národných centrálnych bánk podieľať sa na aktivitách Spoločenstva v oblasti obozretného dohľadu a finančnej stability (časť 3.7).

Ďalšou dôležitou úlohou ECB je poradenská funkcia vo vzťahu k príslušným inštitúciám a orgánom Spoločenstva a národným orgánom v oblasti jej pôsobnosti (článok 105 ods. 4 Zmluvy o založení ES a článok 4 štatútu). ECB má takisto právo iniciovať sekundárne právne predpisy Spoločenstva v prípadoch špecifikovaných v zmluve (časť 2.5.4).

Podľa článku 123 ods. 2 zmluvy a článku 44 štatútu musí ECB vykonávať aj tie funkcie EMI, ktoré sú zatiaľ potrebné, pretože niektoré členské štáty EÚ ešte neprijali euro (časť 2.5.6).

2.4 CENTRALIZOVANÉ ROZHODOVANIE A DECENTRALIZOVANÁ ČINNOSŤ

Podľa článku 8 Štatútu ESCB riadia Eurosystem rozhodovacie orgány ECB. V rámci svojich kompetencií prijímajú všetky rozhodnutia nevyhnutné na to, aby ESCB mohol plniť svoje úlohy.

Centralizované rozhodovanie prostredníctvom rozhodovacích orgánov ECB sa neobmedzuje len na opatrenia menovej politiky, ako napríklad zmeny kľúčových úrokových sadzieb ECB, ale vzťahuje sa aj na uskutočňovanie politiky prostredníctvom ECB a národných centrálnych bánk.

S výnimkou zákonných povinností, ktoré boli pridelené výlučne ECB z titulu jej ústredného a vedúceho postavenia v Eurosysteme (časť 2.5), Štatút ESCB nestanovuje, do akej miery sa má politika ECB vykonávať prostredníctvom ECB,

resp. prostredníctvom národných centrálnych bánk. Skutočné rozdelenie úloh v rámci Eurosystemu sa totiž vo väčšine jeho aktivít riadi zásadou decentralizácie, t. j. „za predpokladu, že je to možné a primerané pri rešpektovaní tohto článku, ECB sa obracia národné centrálné banky, aby uskutočňovali operácie, ktoré sú súčasťou úloh Eurosystemu“ (článok 12 ods. 1 Štatútu ESCB).

Zásada decentralizácie by sa však nemala zamieňať so „zásadou subsidiarity“ stanovenou v článku 5 Zmluvy o založení ES. Subsidiarita znamená, že pred prijatím opatrenia na úrovni Spoločenstva sa musí potreba centralizácie nesporne dokázať. V tretej etape HMÚ sa však menová politika stala oblasťou, kde sa opatrenia prijímajú výlučne na úrovni Spoločenstva. Centralizáciu preto netreba zdôvodňovať. O možnej a vhodnej miere decentralizácie namiesto toho rozhoduje ECB.

Zásadu decentralizácie v plnej miere zohľadňuje aj prevádzkové usporiadanie Eurosystemu. Ako sa uvádza ďalej v kapitole 3, takmer všetky prevádzkové úlohy Eurosystemu vykonávajú národné centrálné banky. Uskutočňujú predovšetkým operácie menovej politiky a ako zástupcovia ECB realizujú aj väčšinu obchodov s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami, zabezpečujú infraštruktúru na realizáciu platobného styku a vyrovnania obchodov s cennými papiermi a zaisťujú obstarávanie a emisiu eurových bankoviek a ich následné spracovanie. Národné centrálné banky tiež pre ECB zabezpečujú zber štatistických údajov, spolupracujú s ECB pri preklade a tvorbe publikácií a podieľajú sa aj na ekonomickej analýze a výskume, ktorý sa uskutočňuje v rámci organizovaných skupín.

ECB naopak vykonáva iba niektoré činnosti (viac v kapitole 3). Spravuje svoje vlastné zdroje, dozerá na systémy cezhraničných platieb vysokej hodnoty a na klíringové systémy a pre niektoré z nich pôsobí ako zúčtovací agent. Medzi ďalšie prevádzkové činnosti ECB patria obchody s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami, hoci v praxi prevažnú väčšinu z nich vykonávajú národné centrálné banky. Tento úzky rozsah vlastných prevádzkových činností však neznamená, že ECB je od prevádzkovej stránky Eurosystemu do veľkej miery odlúčená. ECB naopak rôznymi prostriedkami zabezpečuje, aby národné centrálné banky eurozóny činnosti Eurosystemu vykonávali jednotným spôsobom (časť 2.5.2).

Vysoký stupeň decentralizácie činnosti Eurosystemu sa takisto odzrkadľuje v rozdelení zamestnancov medzi ECB a národnými centrálnymi bankami. Ku koncu roka 2005 malo dvanásť národných centrálnych bánk eurozóny spolu takmer 49 000 zamestnancov, pričom ECB ich mala okolo 1 300. Aj keď vezmeme do úvahy fakt, že približne 50 % zamestnancov národných centrálnych bánk sa zaoberá činnosťami nesúvisiacimi s Eurosystemom³, podiel ECB na celkovom počte zamestnancov pracujúcich pre Eurosystem nepresahuje 5 %.

³ Keďže tieto činnosti sú podmienené miestnymi faktormi, v jednotlivých národných centrálnych bankách sa značne líšia. To spolu so zemepisnými a populačnými rozdielmi spôsobuje veľké rozdiely v počte zamestnancov v rôznych národných centrálnych bankách, od menej ako 200 v Luxemburgu až po viac ako 10 000 vo Francúzku a Nemecku.

2.5 ÚLOHA ECB V EUROSYSTÉME

Podľa článku 9 ods. 2 Štatútu ESCB Európska centrálna banka zabezpečuje, aby úlohy zverené Eurosystému plnila buď sama, alebo prostredníctvom národných centrálnych bánk.

V súlade so svojou štatutárnou úlohou ECB plní niekoľko špecifických funkcií, predovšetkým:

- je rozhodovacím centrom ESCB a Eurosystému,
- zabezpečuje konzistentný výkon politiky ECB,
- má normotvornú právomoc a právo ukladať sankcie,
- iniciuje právne predpisy Spoločenstva a vykonáva poradenskú funkciu vo vzťahu k inštitúciám Spoločenstva a členským štátom v otázkach legislatívnych návrhov,
- kontroluje dodržiavanie ustanovení článkov 101 a 102 zmluvy,
- vykonáva tie úlohy bývalého EMI, ktoré je zatiaľ potrebné vykonávať i v tretej etape HMÚ, pretože niektoré členské štáty EÚ sa na HMÚ ešte nezúčastňujú.

ECB okrem toho v súlade s rozdelením právomocí stanoveným v Zmluve o založení ES v rámci svojej pôsobnosti zastupuje eurozónu na medzinárodnej úrovni (časť 5.1).

2.5.1 Rozhodovacie centrum ESCB a Eurosystému

Eurosystém a ESCB sú riadené dvoma hlavnými rozhodovacími orgánmi ECB: **Radou guvernérov** a **Výkonnou radou** (článok 9 ods. 3 štatútu). Tretí rozhodovací orgán, **Generálna rada**, bude existovať len dovtedy, kým všetky členské štáty EÚ neprijmú euro (článok 45 štatútu). Fungovanie týchto rozhodovacích orgánov upravuje zmluva, Štatút ESCB a príslušný rokovací poriadok.

Rozhodovacie orgány ECB majú dvojitú funkciu: i) riadiť samotnú ECB a ii) riadiť Eurosystém a ESCB. Táto časť sa zaoberá len druhou funkciou. Spôsob, akým rozhodovacie orgány riadia ECB, je opísaný v kapitole 6.

Rozhodovacie orgány ECB boli koncipované tak, aby zodpovedali požiadavkám rozhodovania o menovej politike v oblasti s jednotnou menou. Koncepcia dvoch stupňov – Rady guvernérov a Výkonnej rady, z ktorých každý má v rámci svojej oblasti pôsobnosti pôvodné rozhodovacie právomoci, umožňuje ECB pohotovo reagovať na vývoj na trhu.

Rada guvernérov

Rada guvernérov je hlavným rozhodovacím orgánom ECB a je oprávnená prijímať najdôležitejšie a strategicky najvýznamnejšie rozhodnutia Eurosystému.

Zloženie

Radu guvernérov tvoria šiesti členovia Výkonnej rady a guvernéri národných centrálnych bánk členských krajín EÚ, ktoré zaviedli euro (v súčasnosti ich je dvanásť).⁴ Členstvo v Rade guvernérov je osobné a neprevoditeľné, čiže sa nedá delegovať na tretiu osobu. Existujú však dve výnimky (článok 10 Štatútu ESCB):

- i. vo finančných záležitostiach (pozri ďalej) môže guvernér, ak sa nemôže zúčastniť na hlasovaní, určiť náhradníka, ktorý hlasuje v jeho mene (článok 10 ods. 3 štatútu),
- ii. člen Rady guvernérov, ktorý sa nemôže zúčastniť na hlasovaní po dlhšiu dobu (t. j. jeden mesiac), môže za seba vymenovať náhradníka ako člena Rady guvernérov (článok 3 ods. 3 rokovacieho poriadku v spojení s článkom 10 ods. 2 štatútu). Toto ustanovenie bolo zatiaľ použité len v niekoľkých prípadoch, ak bolo treba nahradiť guvernéra chýbajúceho kvôli dlhšej chorobe alebo ak sa guvernér vzdal funkcie skôr, než bol vymenovaný jeho následník.

Členovia Výkonnej rady sa podieľajú na rozhodovacom procese Rady guvernérov s rovnakými právami a povinnosťami ako guvernéri národných centrálnych bánk, čo je dôkazom nadnárodného charakteru ECB. Účasť Výkonnej rady zároveň zabezpečuje, že rozhodnutia Rady guvernérov zohľadňujú odborné znalosti osôb zodpovedných za výkon politiky ECB.

Podľa článku 113 ods. 1 Zmluvy o založení ES sa na zasadaniach Rady guvernérov môže bez hlasovacieho práva zúčastniť aj prezident Rady ECOFIN a člen Európskej komisie (obvyčajne komisár zodpovedný za hospodárske a menové záležitosti). Prezident Rady ECOFIN môže Rade guvernérov predkladať návrhy na prerokovanie. Na základe neformálnej dohody medzi Radou ECOFIN a ECB preberá prezident Euroskupiny (časť 4.3.2) štatutárne povinnosti prezidenta Rady ECOFIN. Tým je zabezpečené, aby na zasadnutiach Rady guvernérov bola Rada ECOFIN zastúpená ministrom členského štátu eurozóny aj vtedy, ak rotujúce predsedníctvo Rady EÚ momentálne vykonáva členský štát nepatriaci do eurozóny.

Podľa článku 3.2 rokovacieho poriadku ECB môže každého guvernéra na zasadnutiach Rady guvernérov sprevádzať jedna osoba z príslušnej národnej centrálnej banky. Sprevádzajúcimi osobami sú zvyčajne členovia rozhodovacích orgánov národných centrálnych bánk alebo vyšší úradníci.

Právomoci

V súlade s článkom 12 ods. 1 Štatútu ESCB Rada guvernérov zodpovedá za všetky rozhodnutia, s výnimkou tých, ktoré sú výslovne vyhradené Výkonnej rade. Vzhľadom na ciele a úlohy Eurosystemu Rada guvernérov zodpovedá najmä za určovanie menovej politiky eurozóny. Definuje stratégiu menovej politiky a prevádzkový rámec ECB, prijíma potrebné rozhodnutia (napríklad o kľúčových úrokových sadzbách ECB) a usmernenia, ktorými sa riadia národné centrálné banky Eurosystemu pri realizácii operácií menovej politiky.

⁴ V boxe 2.1 sú uvedení všetci členovia Rady guvernérov od založenia ECB 1. júna 1998.

Medzi ďalšie právomoci patrí:

- vydávať usmernenia pre všetky ostatné operácie národných centrálnych bánk a pre transakcie členských krajín eurozóny pri správe devízových aktív,
- prijímať nariadenia, ktoré môže ECB zavádzať v rámci uplatňovania zmluvy alebo z poverenia Rady EÚ (časť 2.5.3),
- povoľovať vydávanie eurových bankoviek a schvaľovať objem emisie eurových mincí v rámci eurozóny (časť 3.4),
- určovať pravidlá na štandardizáciu účtovania a vykazovania operácií národných centrálnych bánk (časť 2.5.2),
- iniciovať návrhy právnych predpisov Spoločenstva, plniť poradnú funkciu ECB (časť 2.5.4) a rozhodovať o reprezentácii Eurosystemu na medzinárodnej úrovni (kapitola 5),
- rozhodovať o umiestňovaní finančných zdrojov ECB a rozdelení výsledkov jej finančného hospodárenia, prijímať pravidlá rozdeľovania menového príjmu medzi národné centrálné banky eurozóny (časť 3.8),
- schvaľovať výročnú správu a ročnú účtovnú závierku ECB.

Rada guvernérov je taktiež najvyšším rozhodovacím orgánom v otázkach správy samotnej ECB. Prijíma rokovací poriadok ECB, stanovuje podmienky zamestnávania pre členov Výkonnej rady a zamestnancov ECB a stanovuje rozpočet ECB (kapitola 6).

Všeobecné pravidlá hlasovania

Rada guvernérov koná ako kolégiový orgán a drží sa zásady *jedného hlasu na člena*. To znamená, že okrem výnimiek týkajúcich sa určitých finančných záležitostí (pozri ďalej) nie sú hlasy vážené. Hlas guvernéra národnej centrálnej banky najväčšej krajiny eurozóny má teda rovnakú váhu ako hlas guvernéra národnej centrálnej banky najmenšej krajiny eurozóny, takže každý člen má v zásade jeden hlas. Táto zásada je odrazom skutočnosti, že všetci členovia vrátane guvernérov národných centrálnych bánk sú vymenovávaní ako nezávislé osoby, a nie ako zástupcovia svojich krajín alebo národných centrálnych bánk. Musia teda konať v záujme eurozóny ako celku a s náležitým ohľadom na situáciu v nej.

V súčasnosti má hlasovacie právo každý z 18 členov. Tento stav sa zmení vo chvíli, keď počet krajín eurozóny prekročí pätnásť a začne platiť systém rotácie hlasovacích práv (pozri ďalej). Treba tiež spomenúť, že členovia Výkonnej rady nemajú právo hlasovať, ak Rada guvernérov rozhoduje o podmienkach ich zamestnania (článok 11 ods. 3 štatútu).

Rada guvernérov zvyčajne rozhoduje nadpolovičnou väčšinou hlasov osobne prítomných členov. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas prezidenta. Tieto

pravidlá zabezpečujú, aby menšina Rady guvernérov nemohla brániť prijímaniu rozhodnutí a aby si ECB vždy zachovala svoju schopnosť konať.

V dvoch prípadoch je potrebná dvojtretinová väčšina odovzdaných hlasov:

- i. ak Rada guvernérov rozhoduje o tom, či funkcie niektorej národnej centrálnej banky, ktoré nesúvisia s Eurosystemom, nie sú v rozpore s príslušnými úlohami a cieľmi Eurosystemu,
- ii. ak Rada guvernérov rozhoduje o použití prevádzkových metód menovej kontroly, ktoré sa líšia od metód uvedených v Štatúte ESCB.

Pri odporúčaní zmien a doplnení Štatútu ESCB pomocou zjednodušeného postupu (článok 41 štatútu) alebo pomocou splnomocňujúceho ustanovenia (článok 10 ods. 6 štatútu) sa vyžaduje jednohlasné rozhodnutie Rady guvernérov.

Vo všetkých uvedených prípadoch ide o zásadné opatrenia, pri ktorých potreba širokého, resp. úplného konsenzu prevažuje nad rizikom, že by tieto opatrenia zmarila nesúhlasiaca menšina členov Rady guvernérov.

Rýchle a jednoduché rozhodovanie podporuje aj pravidlo o kvóre, ktoré predpisuje prítomnosť dvoch tretín členov Rady guvernérov, t. j. momentálne dvanásť členov. Ak Rada guvernérov nie je uznášaniaschopná, prezident môže zvolat' mimoriadne zasadnutie, na ktorom možno prijímať rozhodnutia bez ohľadu na kvórum.

Nový systém hlasovania pre rozšírenú eurozónu

Keď počet členov eurozóny, a tým aj počet guvernérov národných centrálnych bánk v Rade guvernérov presiahne pätnásť, bude počet guvernérov s hlasovacím právom obmedzený na pätnásť.

Na zachovanie schopnosti Rady guvernérov efektívne a včas rozhodovať aj v rozšírenej eurozóne Rada EÚ upravila článok 10 ods. 2 Štatútu ESCB v súlade s tzv. splnomocňujúcim ustanovením článku 10 ods. 6 štatútu.⁵ Nový systém hlasovania Rady guvernérov nadobudol účinnosť 1. mája 2004 po ratifikácii rozhodnutia Rady EÚ členskými štátmi EÚ v súlade s ich príslušnými ústavnými požiadavkami.

Nové znenie článku 10 ods. 2 štatútu stanovuje, že všetci členovia Rady guvernérov sa budú naďalej zúčastňovať na zasadaniach a podieľať na rokovaní ako nezávislé osoby. Šesť členov Výkonnej rady si ponechá stále hlasovacie právo, ale guvernéri národných centrálnych bánk sa budú o hlasovacie právo deliť na základe vopred určeného rotačného systému. Aby guvernéri s hlasovacím právom pochádzali z krajín, ktoré spolu reprezentujú hospodárstvo eurozóny ako celok, sa bude guvernérom prideľovať hlasovacie právo s rôznou frekvenciou stanovenou vopred podľa objektívnych kritérií.

⁵ Rozhodnutie Rady 2003/223/ES (v zložení hláv štátov alebo vlád) z 21. marca 2003 o zmene a doplnení článku 10 ods. 2 Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (Ú. v. EÚ L 83, 1.4.2003, s. 66).

Pre všetkých guvernérov, ktorí majú hlasovacie právo v danom momente, naďalej platí zásada jedného hlasu na člena. Guvernéri národných centrálnych bánk budú rozdelení do rôznych skupín podľa veľkosti hospodárstva ich krajiny. Poradie štátov vychádza zo zloženého ukazovateľa, ktorý má dve zložky:

- i. podiel krajiny na celkovom hrubom domácom produkte (HDP) v trhových cenách,
- ii. podiel krajiny na celkových aktívach v agregovanej súvahe peňažných finančných inštitúcií.

Podielu na HDP je priradená váha 5/6 a podielu na celkových aktívach 1/6.

Tabuľka 1 Rotačný systém s dvoma skupinami (prvá fáza) – frekvencia hlasovania guvernérov v každej skupine								
		Počet guvernérov v Rade guvernérov						
		16	17	18	19	20	21	
<i>Prvá skupina</i>	Počet hlasovacích práv/počet guvernérov	5/5	5/5	5/5	4/5	4/5	4/5	<i>Druhá fáza: rotačný systém s tromi skupinami (tabuľka 2)</i>
	<i>Frekvencia hlasovania</i>	100%	100%	100%	80%	80%	80%	
<i>Druhá skupina</i>	Počet hlasovacích práv/počet guvernérov	10/11	10/12	10/13	11/14	11/15	11/16	
	<i>Frekvencia hlasovania</i>	91%	83%	77%	79%	73%	69%	
Hlasovacie práva spolu		15	15	15	15	15	15	15

Rotačný systém začne fungovať s dvoma skupinami, keď bude v eurozóne viac ako pätnásť členských štátov. Prvú skupinu bude tvoriť päť guvernérov členských štátov eurozóny, ktoré sa v rebríčku umiestnili najvyššie. Do druhej skupiny budú patriť ostatní guvernéri. Prvá skupina si bude deliť štyri a druhá skupina jedenásť hlasovacích práv. Aby sa predišlo situácii, keď by bola frekvencia hlasovania v prvej skupine nižšia ako frekvencia hlasovania v druhej skupine, v čase, keď bude počet guvernérov z krajín eurozóny 16, 17 alebo 18, bude mať prvá skupina päť a druhá skupina desať hlasovacích práv. S cieľom vyhnúť sa tejto dočasnej úprave môže Rada guvernérov dvojtretinovou väčšinou svojich členov s hlasovacím právom alebo bez neho rozhodnúť o odložení spustenia rotačného systému, až pokiaľ počet guvernérov nepresiahne osemnásť.

Keď bude do eurozóny patriť viac ako 22 členských štátov, rotačný systém sa bude skladať z troch skupín. Prvú skupinu budú tvoriť piati guvernéri členských štátov eurozóny, ktoré sa v rebríčku umiestnili najvyššie, a budú si deliť štyri hlasovacie práva. Druhá skupina bude pozostávať z polovice zvyšných guvernérov a deliť si bude osem hlasovacích práv. Do tretej skupiny budú patriť ostatní guvernéri a rozdelia si tri hlasovacie práva.

Tabuľka 2 Rotačný systém s tromi skupinami (druhá fáza) – frekvencia hlasovania guvernérov v každej skupine

		Počet guvernérov v Rade guvernérov						
		16 - 21	22	23	24	25	26	27
<i>Prvá skupina</i>	Počet hlasovacích práv/počet guvernérov		4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
	<i>Frekvencia hlasovania</i>		80%	80%	80%	80%	80%	80%
<i>Druhá skupina</i>	Počet hlasovacích práv/počet guvernérov	<i>Prvá fáza: rotačný systém s dvomi skupinami (tabuľka 1)</i>	8/11	8/12	8/12	8/13	8/13	8/14
	<i>Frekvencia hlasovania</i>		73%	67%	67%	62%	62%	57%
<i>Tretia skupina</i>	Počet hlasovacích práv/počet guvernérov		3/6	3/6	3/7	3/7	3/8	3/8
	<i>Frekvencia hlasovania</i>	50%	50%	43%	43%	38%	38%	
Hlasovacie práva spolu		15	15	15	15	15	15	15

S postupným rozširovaním eurozóny až na 27 členských štátov sa bude meniť aj veľkosť skupín a frekvencia hlasovania guvernérov. Keď nastane vhodný čas, Rada guvernérov rozhodne dvojtretinovou väčšinou všetkých členov o presných vykonávajúcich ustanoveniach.

Hlasovanie o finančných záležitostiach

Pri rozhodovaní o niektorých finančných záležitostiach stanovených v Štatúte ESCB sa hlasy v Rade guvernérov vávajú podľa podielu jednotlivých národných centrálnych bánk na upísanom základnom imaní ECB. V súlade s článkom 43 ods. 6 štatútu sa pod „upísaným základným imaním ECB“ rozumie základné imanie ECB upísané národnými centrálnymi bankami eurozóny, teda vynímajúc podiely upísané národnými centrálnymi bankami štátov, ktoré nepatria do eurozóny. Hlasy členov Výkonnej rady majú nulovú váhu. Ako už bolo spomenuté, v prípade váženeho hlasovania môže guvernér v čase svojej neprítomnosti poveriť náhradníka, aby odovzdal jeho váženy hlas.

Podľa článku 10 ods. 3 štatútu sa vážene hlasovanie vyžaduje v prípade nasledujúcich finančných záležitostí: splatenie a zvýšenie základného imania ECB (článok 28), zmena kľúča na upisovanie základného imania ECB (článok 29), prevod devízových rezerv do ECB (článok 30), rozdeľovanie menových príjmov národných centrálnych bánk (články 32 a 51) a rozdeľovanie čistých ziskov a strát ECB (článok 33).

Rada guvernérov spravidla rozhoduje nadpolovičnou väčšinou vážene hlasov, rozhodnutie sa teda prijme, ak odovzdané súhlasné hlasy predstavujú viac ako 50 % upísaného základného imania ECB. Pri niektorých rozhodnutiach (ako napríklad zvýšenie základného imania ECB v súlade s článkom 28 ods. 3 štatútu a výnimka z pravidiel pre rozdeľovanie menového príjmu v súlade s článkom 32 ods. 3 štatútu) je potrebné, aby hlasy predstavovali kvalifikovanú väčšinu dvoch tretín a aspoň polovicu podielnikov.

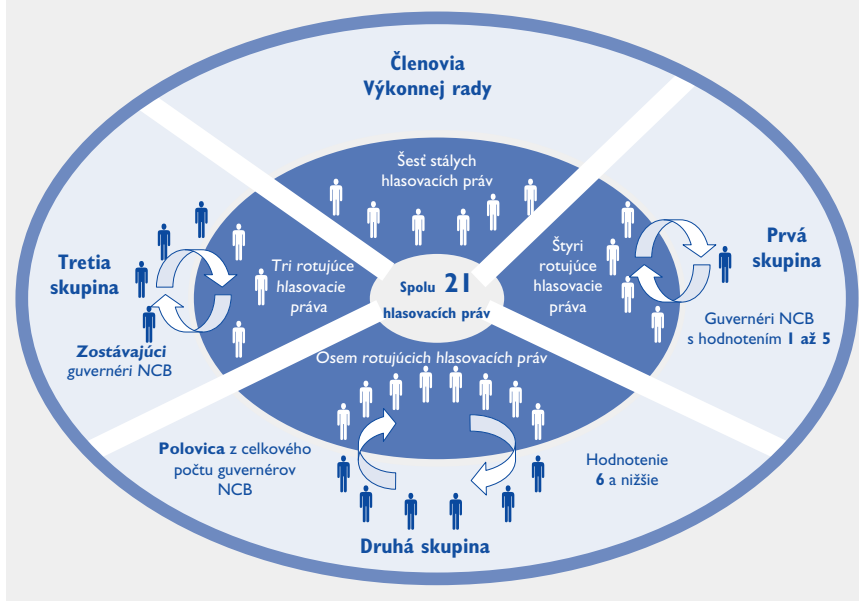
Miesto a čas zasadaní a dôvernosc' rokovaní

Rada guvernérov spravidla zasadá dvakrát za mesiac. Na prvom zasadnutí v mesiaci podrobne hodnotí menový a hospodársky vývoj a vykonáva príslušné rozhodnutia. Po prvom zasadnutí v mesiaci spravidla nasleduje tlačová konferencia, na ktorej prezident a viceprezident oznámia výsledok rokovaní. Na druhom zasadnutí sa obyčajne prerokujú otázky týkajúce sa iných úloh a povinností ECB a Eurosystemu.

Zasadania Rady guvernérov sa zväčša konajú v sídle ECB vo Frankfurte nad Mohanom. Od roku 2000 sa však dve zasadania ročne konajú mimo Frankfurtu, v členských štátoch eurozóny, a hostí ich príslušná centrálna banka. Príležitostne sa zasadania uskutočňujú prostredníctvom telekonferencie. Rozhodnutia sa môžu prijímať aj písomne.

V súlade s článkom 10 ods. 4 štatútu sú rokovania dôverné. Článok síce ECB nepovoľuje zverejňovať zápisnicu z rokovania Rady guvernérov, na druhej strane jej však nebráni, aby verejnosc' informovala o všetkých podstatných preberaných otázkach (časť 4.2.3).

Diagram | Rotačný systém s tromi skupinami v Rade guvernérov ECB (scenár pre eurozónu s 27 členskými štátmi)

Box 8 Členovia Rady guvernérov (od 1. júna 1998 do 1. júla 2004)

Prezident ECB

Willem F. Duisenberg
Jean-Claude Trichet

od 1. júna 1998 do 31. októbra 2003
od 1. novembra 2003

Viceprezident ECB

Christian Noyer
Lucas D. Papademos

od 1. júna 1998 do 31. mája 2002
od 1. júna 2002

Ostatní členovia Výkonnej rady

Sirkka Hämäläinen
Eugenio Domingo Solans
Tommaso Padoa-Schioppa
Otmár Issing
Gertrude Tumpel-Gugerell
José Manuel González-Páramo
Lorenzo Bini Smaghi
Jürgen Stark

od 1. júna 1998 do 31. mája 2003
od 1. júna 1998 do 31. mája 2004
od 1. júna 1998 do 31. mája 2005
od 1. júna 1998 do 31. mája 2006
od 1. júna 2003
od 1. júna 2004
od 1. júna 2005
od 1. júna 2006

Guvernéri NCB eurozóny

Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique

Alfons Verplaetse
Guy Quaden

od 1. júna 1998 do 28. februára 1999
od 1. marca 1999

Box 8 Členovia Rady guvernérov (od 1. júna 1998 do 1. júla 2004)*Deutsche Bundesbank*

Hans Tietmeyer	od 1. júna 1998 do 31. augusta 1999
Ernst Welteke	od 1. septembra 1999 do 16. apríla 2004
Axel Weber	od 30. apríla 2004

(prechodne Jürgen Stark, viceprezident)

Bank of Greece

Lucas D. Papademos	od 1. januára 2001 do 31. mája 2002
Nicholas C. Garganas	od 1. júna 2002

Banco de España

Luis Ángel Rojo	od 1. júna 1998 do 11. júla 2000
Jaime Caruana	od 12. júla 2000

Banque de France

Jean-Claude Trichet	od 1. júna 1998 do 31. októbra 2003
Christian Noyer	od 1. novembra 2003

Central Bank & Financial Services Authority of Ireland

Maurice O'Connell	od 1. júna 1998 do 10. marca 2002
John Hurley	od 11. marca 2002

Banca d'Italia

Antonio Fazio	od 1. júna 1998 do 19. decembra 2005
Mario Draghi	16. januára 2006

(prechodne Vincenzo Desario, úradujúci guvernér)

Banque centrale du Luxembourg

Yves Mersch	od 1. júna 1998
-------------	-----------------

De Nederlandsche Bank

Nout Wellink	od 1. júna 1998
--------------	-----------------

Oesterreichische Nationalbank

Klaus Liebscher	od 1. júna 1998
-----------------	-----------------

Banco de Portugal

António José Fernandes de Sousa	od 1. júna 1998 do 22. februára 2000
Vítor Constâncio	od 23. februára 2000

Suomen Pankki – Finlands Bank

Matti Vanhala	od 1. júna 1998 do 15. marca 2004
Erkki Liikanen	od 12. júla 2004

(prechodne Matti Louekoski, viceguvernér)

Výkonná rada

Výkonná rada je výkonným rozhodovacím orgánom ECB. Zodpovedá za všetky rozhodnutia, ktoré je potrebné každodenne prijímať. Vzhľadom na povahu menovej politiky musí byť ECB schopná reagovať a prispôbovať sa rýchlo sa meniacim podmienkam na peňažnom a kapitálovom trhu, riešiť konkrétne problémy a venovať sa naliehavým záležitostiam. Túto funkciu môže plniť len orgán, ktorého členovia sú trvalo a výlučne zapojení do výkonu politiky ECB.

Zloženie

Výkonnú radu tvoria šiesti členovia: prezident, viceprezident a ďalší štyria členovia, ktorí sú volení spomedzi uznávaných a skúsených odborníkov v menovej a bankovej oblasti. Na základe odporúčania Rady EÚ sú vymenovávaní vzájomnou dohodou vlád krajín eurozóny na úrovni hláv štátov a predsedov vlád. Rada predtým svoje odporúčanie konzultuje s Európskym parlamentom a Radou guvernérov ECB. Pred založením ECB bol návrh na vymenovanie šiestich členov prvej Výkonnej rady v máji 1998 prekonzultovaný s Radou EMI.

Členovia Výkonnej rady svoju funkciu vykonávajú na plný úväzok. Podmienky ich zamestnávania (napríklad platy, dôchodky a iné dávky sociálneho zabezpečenia) sú predmetom zmlúv uzavretých s ECB a určuje ich Rada guvernérov (členovia Výkonnej rady v tomto prípade nemajú právo hlasovať). Rada guvernérov v tejto veci koná na návrh výboru skladajúceho sa z troch členov vymenovaných Radou guvernérov a troch členov vymenovaných Radou EÚ. Členovia vymenovaní Radou guvernérov sú súčasní alebo bývalí guvernéri národných centrálnych bánk a ďalší traja členovia, ktorých menuje Rada EÚ, sú vyberaní spomedzi členov Rady ECOFIN.

Úlohy

Hlavné úlohy Výkonnej rady:

- pripravovať zasadania Rady guvernérov,
- uskutočňovať menovú politiku eurozóny v súlade so všeobecnými zásadami a rozhodnutiami prijatými Radou guvernérov a v rámci tejto činnosti vydávať potrebné pokyny národným centrálnym bankám eurozóny,
- riadiť bežný chod ECB,
- vykonávať právomoci delegované Radou guvernérov vrátane niektorých právomocí normotvorného charakteru.

Príprava zasadání Rady guvernérov znamená najmä zhotovovanie programov zasadání, prípravu dokumentov potrebných na rokovanie a navrhovanie rozhodnutí. V praxi má teda Výkonná rada právo iniciovať rozhodnutia prijímané Radou guvernérov, aj keď toto oprávnenie nie je nikde formálne stanovené.

Právomoc uskutočňovať menovú politiku udeľuje Zmluva o založení ES výhradne Výkonnej rade, a preto ju nemôže vykonávať Rada guvernérov. Zodpovednosť za uskutočňovanie menovej politiky je opodstatnená tým, že Výkonná rada má oprávnenie prijímať pokyny ECB určené národným centrálnym bankám eurozóny. Pridelením tejto funkcie Výkonnej rade je zabezpečená schopnosť ECB reagovať a prispôbovať sa rýchlo sa meniacim podmienkam na peňažnom a kapitálovom trhu a riešiť konkrétne problémy a naliehavé záležitosti.

Spomedzi štatútom predpísaných správ Výkonná rada, poverená Radou guvernérov, vypracúva a zverejňuje mesačné správy (článok 15 ods. 1 Štatútu ESCB), týždenné konsolidované finančné výkazy (článok 15 ods. 2) a konsolidované súvahy (článok 26 ods. 3)⁶. Výkonná rada bola takisto poverená právomocami týkajúcimi sa správy devízových rezerv ECB. Navyše zodpovedá za ukladanie sankcií tretím stranám za nedodržiavanie nariadení ECB (časť 2.5.3).

V rámci riadenia bežného chodu ECB Výkonná rada zodpovedá za organizovanie vnútornej štruktúry ECB a za stanovenie pravidiel výberu, vymenovávania a povýšenia zamestnancov ECB (časť 6.2).

Rokovania

Výkonná rada koná podobne ako Rada guvernérov ako kolégiový orgán. Článok 11 ods. 5 Štatútu ESCB stanovuje, že „každý prítomný člen Výkonnej rady má právo hlasovať a na tento účel má jeden hlas“. Zásada kolégiovej zodpovednosti znamená, že rozhodnutiam predchádza spoločné rokovanie a zodpovednosť za rozhodnutia nesú všetci členovia.

Výkonná rada zasadá minimálne raz za týždeň. Zvyčajne rozhoduje nadpolovičnou väčšinou hlasov odovzdaných osobne prítomnými členmi. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas prezidenta.

Špecifické úlohy prezidenta ECB

Ako člen Výkonnej rady je prezident ECB prvý medzi rovnými a je viazaný jej rozhodnutiami. Má však prominentné postavenie, pretože Štatút ESCB prideliť niektoré dôležité funkcie iba jemu (v jeho neprítomnosti viceprezidentovi): predseda všetkým trom rozhodovacím orgánom ECB, má rozhodujúci hlas v Rade guvernérov a vo Výkonnej rade, zastupuje ECB navonok (napríklad na medzinárodnej úrovni), predkladá Výročnú správu ECB Európskemu parlamentu a Rade EÚ a môže sa zúčastňovať na zasadaniach Rady ECOFIN a Euroskupiny. Podľa rokovacieho poriadku ECB sa rozhodnutia o individuálnych úlohách členov Výkonnej rady týkajúcich sa bežného chodu ECB nemôžu prijať proti hlasu prezidenta.

Generálna rada

Generálna rada zabezpečuje inštitucionálne prepojenie medzi Eurosystémom a národnými centrálnymi bankami členských štátov, ktoré nepatria do eurozóny. Jej existencia, zloženie a úlohy sú výsledkom rôznej úrovne integrácie v HMÚ (časť 1.2.2). Generálna rada zanikne po zavedení eura ako jednotnej meny vo všetkých členských štátoch Európskej únie.

⁶ Výročné správy prijíma Rada guvernérov a Konvergenčné správy prijíma Generálna rada.

Postavenie Generálnej rady ako rozhodovacieho orgánu ESCB zdôrazňuje dôležitosť, ktorú autori zmluvy prisudzujú prepojeniu a spolupráci s národnými centrálnymi bankami členských štátov EÚ, ktoré ešte neprijali euro.

Zloženie

Generálnu radu tvorí prezident a viceprezident ECB a guvernéri národných centrálnych bánk všetkých členských štátov EÚ, takže momentálne má 27 členov. Na zasadaniach sa môžu zúčastňovať aj ostatní štyria členovia Výkonnej rady, no nemajú hlasovacie právo. Guvernéri centrálnych bánk prístupujúcich krajín (v súčasnosti Bulharsko a Rumunsko) sa na zasadaniach zúčastňujú ako pozorovatelia. Na zasadaniach Generálnej rady sa podobne ako na zasadaniach Rady guvernérov môže zúčastniť aj prezident Rady EÚ a člen Európskej komisie, avšak bez hlasovacieho práva.

Úlohy

Generálna rada plní úlohy, ktoré prebrala po EMI a ktoré musí ECB v tretej etape HMÚ vykonávať aj naďalej, pretože niektoré členské štáty EÚ zatiaľ neprijali euro. Jej hlavnou úlohou je teda predovšetkým poskytovať poradenstvo v prípravnom procese pred vstupom do Eurosystemu. V tejto súvislosti Generálna rada prijíma konvergenčné správy, ktoré vyžaduje Zmluva o založení ES (časť 1.2.2).

Rada tiež kontroluje fungovanie mechanizmu ERM II (časť 3.2.1). To znamená, že posudzuje udržateľnosť dvojstranných výmenných kurzov medzi eurom a menami členských štátov EÚ, ktoré nepatria do eurozóny. Ďalej slúži ako fórum pre koordináciu menovej a kurzovej politiky a spravuje intervenčný mechanizmus a mechanizmus financovania ERM II.

Generálna rada okrem toho:

- monitoruje dodržiavanie ustanovení článku 101 (prečerpávanie účtov a iné úverovanie) a článku 102 (zákaz zvýhodneného prístupu k finančným inštitúciám) Zmluvy o založení ES zo strany národných centrálnych bánk členských štátov EÚ a zo strany ECB (časť 2.5.5),
- prispieva k niektorým činnostiam ECB, napríklad v oblasti poradenstva a zberu štatistických údajov (časti 2.5.4 a 3.5),
- je konzultovaná v prípade zmien pravidiel účtovania a finančného vykazovania, kľúča na upisovanie základného imania ECB a pracovného poriadku pre zamestnancov ECB.

Prezident ECB musí Generálnu radu informovať o rozhodnutiach Rady guvernérov, aby guvernéri národných centrálnych bánk štátov, ktoré ešte nepatria do eurozóny, dostávali priame informácie o rokovaniach Rady guvernérov.

Rokovania

Generálna rada sa riadi vlastným rokovacím poriadkom a predsedá jej prezident ECB (v čase jeho neprítomnosti viceprezident ECB). Obyčajne zasadá štyrikrát do roka vo Frankfurte nad Mohanom, príležitostne aj prostredníctvom telekonferencie.

2.5.2 Konzistentná realizácia politických rozhodnutí

V záujme konzistentného výkonu politiky ECB a zachovania integrity systému ECB vydáva usmernenia a pokyny pre decentralizovaný výkon operácií Eurosystemu. ECB tiež hostuje a podporuje výbory ESCB, ktoré tvoria fórum pre spoluprácu v rámci systému. ECB slúži ako „centrum“ viacerých spoločných operačných systémov, ktoré zabezpečujú výmenu informácií medzi ECB a národnými centrálnymi bankami v reálnom čase. ECB tak môže monitorovať všetky decentralizované operácie a zabezpečiť dodržiavanie usmernení a pokynov.

Právne predpisy v rámci Eurosystemu

V rámci Eurosystemu rozoznávame tri typy právnych predpisov:

- usmernenia ECB,
- pokyny ECB,
- vnútorné rozhodnutia ECB.

Usmernenia a pokyny ECB predstavujú špeciálny typ právne záväzných a súdne vymáhateľných nástrojov. Ich účelom je zabezpečiť konzistentný výkon decentralizovaných operácií národnými centrálnymi bankami v súlade s vnútornou deľbou právomocí.

Keďže usmernenia a pokyny ECB tvoria súčasť práva Spoločenstva, v rozsahu svojej platnosti majú nadradené postavenie voči vnútroštátnej legislatíve, či už existujúcej alebo v znení neskorších predpisov (zásada nadradenosti)⁷. Dodržiavanie usmernení a pokynov ECB zabezpečuje Rada guvernérov. Výkonná rada ju v tomto smere podporuje pravidelnými správami o dodržiavaní usmernení a pokynov.

ECB je tiež oprávnená prijímať vnútorné rozhodnutia o organizačných, administratívnych a finančných záležitostiach Eurosystemu. Tieto vnútorné rozhodnutia sú právne záväzné pre všetkých členov Eurosystemu.

Formálne požiadavky na prijímanie usmernení, pokynov a vnútorných rozhodnutí ECB sa neuvádzajú ani v zmluve ani v štatúte, ale v rokovacom poriadku ECB, a vychádzajú zo všeobecných zásad práva Spoločenstva.

Keďže tieto nástroje sú právne účinné iba v rámci Eurosystemu, právo Spoločenstva ECB nijako nezaväzuje svoje usmernenia, pokyny a vnútorné rozhodnutia publikovať. V záujme transparentnosti však ECB zvyčajne publikuje usmernenia a vnútorné rozhodnutia, ktoré sú predmetom záujmu účastníkov trhu i širokej verejnosti. Nezverejňuje sa len malé množstvo právnych predpisov, ktoré sa spravidla týkajú podrobných technických a prevádzkových záležitostí, a to najmä v oblastiach, ktoré sa z prevádzkových dôvodov často menia.

⁷ Medzi usmerneniami ECB a národnou legislatívou doteraz nevznikli žiadne rozpory, pretože politika ECB sa vždy snaží zabezpečiť, aby jej usmernenia boli zlučiteľné s vnútroštátnym právom členských krajín.

Usmernenia ECB

Usmernenia ECB stanovujú všeobecný rámec a hlavné pravidlá pre decentralizovaný výkon operácií Eurosystému a zber štatistických údajov národnými centrálnymi bankami.

Keďže sa usmernenia ECB vzťahujú iba na Eurosystém a národné centrálné banky eurozóny, neovplyvňujú priamo ani individuálne zákonné právo zmluvných strán národných centrálnych bánk. Aby usmernenia nadobudli účinnosť, národné centrálné banky musia ich ustanovenia formulovať v príslušných vzťahoch so zmluvnými stranami.

Vzhľadom na rozdielnu štruktúru finančných trhov a právnych systémov štátov eurozóny sú pri zavádzaní usmernení ECB povolené isté odchýlky, pokiaľ je zaručená zlučiteľnosť s požiadavkami jednotnej menovej politiky v eurozóne. V závislosti od právnych úprav jednotlivých národných centrálnych bánk sa vzťahy so zmluvnými stranami riadia zmluvne alebo prostredníctvom regulačných opatrení, ktoré sa na tieto zmluvné strany vzťahujú. Hoci sa z formálnej stránky môže zavádzanie ustanovení v jednotlivých krajinách do istej miery odlišovať, ich podstatu to neovplyvňuje.

V súlade s rokovacím poriadkom ECB usmernenia prijíma Rada guvernérov a následne ich oznamuje národným centrálnym bankám eurozóny. Na uľahčenie procesu novelizácie usmernení môže Rada guvernérov právomoc prijímať usmernenia postúpiť Výkonnej rade, musí však určiť rozsah a obmedzenia tejto právomoci.

Pokyny ECB

Pokyny ECB prijíma Výkonná rada. Ich zmyslom je zabezpečiť realizáciu rozhodnutí a usmernení menovej politiky prostredníctvom konkrétnych a podrobných pokynov národným centrálnym bankám eurozóny. Veľký význam majú napríklad pokyny Výkonnej rady na uskutočňovanie operácií na voľnom trhu (časť 3.1.3).

Vnútorne rozhodnutia ECB

Vnútorne rozhodnutia sa týkajú organizačných a administratívnych záležitostí. Sú „netypické“ tým, že nie sú adresované konkrétnym subjektom, ale sú právne záväzné pre všetkých členov Eurosystému.

Príkladmi takýchto rozhodnutí (všetky boli zverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie) sú rozhodnutia ECB týkajúce sa:

- prístupu verejnosti k dokumentácii a k archívu ECB,
- percentuálneho podielu národných centrálnych bánk v kľúči na upisovanie základného imania ECB,
- splácania základného imania ECB,
- vydávania eurových bankoviek a
- rozdeľovania menových príjmov medzi národné centrálné banky.

Výbory Eurosystemu/ESCB a Konferencia pre ľudské zdroje

Výbory ESCB, ktoré podľa článku 9 rokovacieho poriadku ECB založila Rada guvernérov, pomáhajú rozhodovacím orgánom ECB pri výkone ich funkcií. Poskytujú odborné znalosti v oblasti svojej pôsobnosti, čím uľahčujú rozhodovací proces a vykonávanie rozhodnutí.

Výborom ESCB zvyčajne predsedajú vedúci pracovníci ECB a prostredníctvom Výkonnej rady podávajú správy Rade guvernérov. Členstvo vo výboroch ESCB je zvyčajne obmedzené na pracovníkov centrálnych bánk Eurosystemu. Ak sa však výbory ESCB zaoberajú záležitosťami, ktoré patria do kompetencie Generálnej rady, na zasadnutiach sa zúčastňujú aj zástupcovia centrálnych bánk členských štátov nepatriacich do eurozóny. Podľa potreby sa na zasadania výborov ESCB pozývajú aj predstavitelia ďalších kompetentných orgánov, napr. orgánov bankového dohľadu členských štátov v prípade Výboru pre bankový dohľad.

V súčasnosti existuje dvanásť výborov ESCB. Okrem Výboru pre bankový dohľad (Banking Supervision Committee – BSC), ktorého funkcia sa opisuje v časti 3.7 v súvislosti so zákonnými povinnosťami ESCB v oblasti dohľadu nad úverovými inštitúciami a stability finančného systému, ide o nasledujúce výbory:

- **Výbor pre účtovníctvo a menové príjmy (AMICO)** poskytuje poradenstvo v záležitostiach týkajúcich sa účtovníctva, finančného vykazovania a rozdeľovania menových príjmov v rámci Eurosystemu.
- **Výbor pre bankovky (BANCO)** podporuje spoluprácu v rámci Eurosystemu v oblasti výroby, emisie a následného spracovania eurových bankoviek.
- **Výbor pre vonkajšiu komunikáciu (ECCO)** pomáha ECB v oblasti komunikačnej politiky, najmä v záležitostiach týkajúcich sa viacjazyčných publikácií.
- **Výbor pre informačné technológie (ITC)** asistuje pri vývoji, zavádzaní a údržbe informačných sietí a komunikačných infraštruktúr, ktoré podporujú spoločné operačné systémy.
- **Výbor interných audítorov (IAC)** vyvíja spoločné štandardy pre audit operácií Eurosystemu a vykonáva audit spoločných projektov a operačných systémov na úrovni Eurosystemu/ESCB.
- **Výbor pre medzinárodné vzťahy (IRC)** asistuje pri plnení zákonných povinností ECB v oblasti medzinárodnej spolupráce a pôsobí ako fórum na výmenu názorov o záležitostiach spoločného záujmu v oblasti medzinárodných vzťahov.
- **Právny výbor (LEGCO)** poskytuje poradenstvo vo všetkých právnych záležitostiach týkajúcich sa zákonných povinností ECB.
- **Výbor pre operácie na trhu (MOC)** asistuje Eurosystemu pri výkone operácií menovej politiky a devízových transakcií vrátane operácií súvisiacich s prevádzkou ERM II a správou devízových rezerv ECB.

- **Výbor pre menovú politiku (MPC)** poskytuje poradenstvo predovšetkým v súvislosti so strategickými a dlhodobými otázkami v oblasti určovania menovej a kurzovej politiky a zodpovedá za pravidelné projekcie makroekonomického vývoja v eurozóne, ktoré zostavujú odborníci Eurosystému (časť 3.1.2).
- **Výbor pre platobné a zúčtovacie systémy (PSSC)** radí v oblasti prevádzky a údržby systému TARGET, v otázkach stratégie a dohľadu nad platobnými systémami a v záležitostiach súvisiacich so zúčtovaním a vysporiadaním obchodov s cennými papiermi.
- **Výbor pre štatistiku (STC)** pomáha pri navrhovaní a zostavovaní štatistických údajov, ktoré zbierajú ECB a národné centrálné banky.

S cieľom ešte viac prehĺbiť spoluprácu a vedomie spoločnej zodpovednosti centrálnych bánk Eurosystému a ESCB v oblasti riadenia ľudských zdrojov zriadila Rada guvernérov Konferenciu pre ľudské zdroje (Human Resources Conference – HRC), čím sformalizovala dlhodobú vzájomnú spoluprácu vedúcich pracovníkov personálnych útvarov centrálnych bánk Európskej únie. Pri zachovaní výlučnej kompetencie národných centrálnych bánk a ECB v oblasti ľudských zdrojov konferencia slúži ako fórum na výmenu skúseností, odborných znalostí a informácií o príslušných opatreniach a praktických postupoch v oblasti ľudských zdrojov a prispieva tiež k vyhľadávaniu príležitostí na spoločné vzdelávacie podujatia a vzájomnú výmenu pracovníkov.

Spoločné operačné systémy

ECB a národné centrálné banky vytvorili viacero spoločných operačných systémov, ktoré im uľahčujú výkon decentralizovaných operácií. Tieto systémy tvoria „logistický základ“ funkčnej integrity Eurosystému.

Súčasťou spoločných operačných systémov sú informačné systémy, aplikácie a postupy. Celý systém je usporiadaný ako sieť pobočiek s centrárou v ECB. Vlastníkmi systémov sú jednotlivé výbory ESCB, za ich správu však zodpovedajú príslušné odborné útvary ECB.

Operácie Eurosystému používajú tieto spoločné operačné systémy:

- Systémy pre tendre a bilaterálne intervencie na trhu, ktoré zaručujú bezpečný a rýchly prenos pokynov na výkon decentralizovaných operácií menovej politiky.
- Systém výmeny neštatistických údajov, ktorý slúži ako komunikačný kanál pre denné údaje zo súvah národných centrálnych bánk a ECB. Údaje sa posielajú pracovníkom ECB zodpovedným za riadenie likvidity a používajú sa na dennú analýzu peňažného trhu.
- Spoločný systém bankových obchodov (front office), ktorý sa používa na zaznamenávanie a spracovanie transakcií, ktoré vykonáva ECB s vlastnými

zdrojmi a národné centrálné banky s devízovými rezervami ECB. Systém sa tiež používa na monitorovanie zostatkov, limitov, rizík a stavu plnenia úloh.

- Menový informačný systém, ktorý monitoruje zásoby bankoviek v národných centrálnych bankách s cieľom včas identifikovať potenciálny nedostatok alebo prebytok eurových bankoviek v rôznych prístupových bodoch Eurosystemu. Systém umožňuje korigovať nerovnomerné rozdelenie eurových bankoviek tým, že sa prebytočné bankovky z jednej krajiny použijú na pokrytie potenciálneho nedostatku v inej krajine.

Ďalšie spoločné operačné systémy, ktoré sa využívajú aj v národných centrálnych bankách členských štátov nepatriacich do eurozóny:

- Systém TARGET (časť 3.3).
- Systém CebaMail – uzavretý systém elektronickej pošty, ktorý sa používa na bezpečnú výmenu informácií medzi národnými centrálnymi bankami krajín EÚ.
- Telekonferenčný systém – uzavretý a bezpečný systém na uskutočňovanie telekonferencií medzi členmi ESCB na úrovni guvernérov a expertov.
- Systém monitorovania falzifikátov – umožňuje všetkým autorizovaným stranám bezpečný prístup k centralizovaným informáciám o falzifikátoch eurových bankoviek v EÚ.
- Systém výmeny štatistických údajov – zaručuje bezpečný a rýchly prenos štatistických údajov v jednotnom formáte v rámci ESCB.
- Štatistická a menová databáza PFI – centralizovaný register peňažných finančných inštitúcií, ktoré vykazujú menovú a bankovú štatistiku. Patria sem aj úverové inštitúcie, ktoré musia tvoriť povinné minimálne rezervy. Databáza takisto uvádza zoznam aktív, ktoré sú akceptovateľné ako kolaterál vnútrodenných úverových operácií a operácií menovej politiky Eurosystemu.

Vykazovanie v rámci Eurosystemu

Vzhľadom na vysoký stupeň decentralizácie sa v rámci Eurosystemu vyžaduje rozsiahle vykazovanie. Rozhodovacie orgány ECB musia mať prístup k všetkým informáciám a údajom potrebným na centralizovaný výkon politiky ECB a na zachovanie funkčnej integrity Eurosystemu.

Operácie Eurosystemu sa premietajú takmer výlučne do súvah národných centrálnych bánk a vedú k vysokým zostatkom v rámci Eurosystemu. Zostatky vznikajú najmä pri cezhraničných obchodoch prostredníctvom systému TARGET (časť 3.3.1), ktoré vedú k dvojstranným pohľadávkam a záväzkom medzi národnými centrálnymi bankami na ich miestnych účtoch. Spôsobuje ich tiež periodické rozdeľovanie eurových bankoviek v obehu medzi centrálnymi bankami Eurosystemu (časť 3.4). V oblasti s jednotnou menou sú však na analytické a operačné účely významné iba agregované a konsolidované výsledky týchto

operácií. Preto je dôležité, aby sa operácie uskutočňované národnými centrálnymi bankami zúčtovali a vykazovali harmonizovaným spôsobom a aby boli zostatky v rámci Eurosystemu náležite konsolidované.

Na základe článku 26 ods. 4 štatútu prijala Rada guvernérov pravidiel účtovníctva a finančného výkazníctva v Eurosysteme⁸. Podľa nich sa účty ECB a národných centrálnych bánk zostavujú na základe obstarávacích nákladov, ktoré sú upravené tak, aby zahŕňali trhové ocenenie obchodovateľných cenných papierov, zlata a všetkých ostatných súvahových a podsúvahových aktív a pasív v cudzej mene.

Vzhľadom na vysokú exponovanosť Eurosystemu pri devízových pozíciách sa osobitný dôraz kladie na zásadu obozretnosti. Obozretný prístup sa uplatňuje najmä pri rozdielnom prístupe k nerealizovaným ziskom a nerealizovaným stratám pri účtovaní výnosov. Realizované finančné zisky a všetky finančné straty (realizované a nerealizované) sa preto zaznamenávajú do výkazu ziskov a strát a nerealizované finančné zisky sa zasa pripisujú na účet precenenia. Vzájomné pohľadávky a záväzky centrálnych bánk Eurosystemu sa navzájom započítavajú tak, aby konsolidované finančné výkazy vyjadrovali iba pozíciu Eurosystemu voči tretím stranám.

Národné centrálné banky posielajú súvahové údaje do ECB každý deň. ECB ich používa predovšetkým na dennú analýzu peňažného trhu potrebnú na výkon menovej politiky. Tieto súvahové údaje tvoria tiež základ týždenného konsolidovaného finančného výkazu a konsolidovanej ročnej súvahy Eurosystemu.

Decentralizované prevádzkové usporiadanie Eurosystemu si tiež vyžaduje veľké množstvo nefinančných údajov. Typickým príkladom sú výkazy, ktoré umožňujú ECB kontrolovať dodržiavanie jej usmernení a pokynov zo strany národných centrálnych bánk. Ďalším príkladom sú pravidelné správy národných centrálnych bánk o pohybe bankoviek v rámci eurozóny, pomocou ktorých sa zisťuje potenciálny nedostatok alebo prebytok eurových bankoviek v rôznych prístupových bodoch Eurosystemu.

2.5.3 Normotvorná právomoc ECB

V rámci plnenia úloh zverených Eurosystemu ECB môže prijímať aj právne akty, ktoré majú priamy vplyv na iné tretie strany, ako sú národné centrálné banky Eurosystemu (článok 110 ods. 1 Zmluvy o založení ES a článok 34 ods. 1 Štatútu ESCB). Týmito nástrojmi sú **nariadenia ECB** a **rozhodnutia ECB**.

Normotvorná právomoc umožňuje ECB plniť svoj mandát nezávisle, bez potreby spoliehať sa na právne akty vydávané inštitúciami Spoločenstva alebo členskými štátmi. V súlade so zásadou obmedzených právomocí však ECB svoju normotvornú právomoc môže vykonávať iba do tej miery, do akej je to *nevyhnutné* na plnenie úloh Eurosystemu.

⁸ Usmernenie ECB/2002/10 z 5. decembra 2002 o právnom rámci pre účtovníctvo a účtovné výkazníctvo v Európskom systéme centrálnych bánk (Ú. v. EÚ L 58, 3.3.2003, s. 1).

Podnikom, ktoré neplnia záväzky vyplývajúce z nariadení a rozhodnutí ECB, môžu byť podľa článku 110 ods. 3 zmluvy a článku 34 ods. 3 štatútu uložené pokuty alebo opakované penále. ECB túto právomoc vykonáva v medziach a v súlade s podmienkami stanovenými v doplňujúcich právnych predpisoch⁹.

Všetky opatrenia ECB, ktoré majú mať právne záväzný účinok, podliehajú preskúmaniu alebo výkladu Európskeho súdneho dvora.

Nariadenia ECB

Podobne ako nariadenia prijaté legislatívnymi orgánmi Európskeho spoločenstva sú aj nariadenia ECB všeobecne platné, záväzné v celom svojom rozsahu a priamo použiteľné v každej krajine eurozóny. *Všeobecne platné* znamená, že sa vzťahujú na neobmedzený počet subjektov a prípadov. *Priamo použiteľné* znamená, že nariadenia ECB nie je potrebné transponovať do vnútroštátneho práva. Ako *záväzné* právne akty ukladajú nariadenia ECB tretím stranám priame povinnosti.

Nariadenia ECB prijíma Rada guvernérov ECB a v jej mene ich podpisuje prezident. Rada guvernérov sa môže rozhodnúť, či právomoc prijímať nariadenia ECB prenesie na Výkonnú radu ECB. V tom prípade však musí stanoviť rozsah a obmedzenia tejto právomoci.

Nariadenia ECB sa stávajú záväznými a vstupujú do platnosti uverejnením v Úradnom vestníku Európskej únie vo všetkých úradných jazykoch Spoločenstva.

ECB doteraz prijala nariadenia o povinných minimálnych rezervách¹⁰, o údajoch vykazovaných pre potreby konsolidovanej súvahy sektora peňažných finančných inštitúcií¹¹ a pre potreby štatistiky úrokových sadzieb na vklady a úvery peňažných finančných inštitúcií¹², a o právomoci ECB ukladať sankcie.¹³

Rozhodnutia ECB

Rozhodnutia ECB sú pre určené osoby záväzné v celom svojom rozsahu a nadobúdajú účinnosť vo chvíli, keď sú oznámené. Môžu byť určené akejkoľvek právnickej alebo fyzickej osobe vrátane členských štátov eurozóny.

Rozhodnutia ECB môže prijímať Rada guvernérov a Výkonná rada, každá vo svojej oblasti pôsobnosti. Proti rozhodnutiu prijatému Výkonnou radou sa zúčastnená strana môže odvolať Rade guvernérov.

⁹ Nariadenie Rady (ES) č. 2532/98 z 23. novembra 1998 týkajúce sa právomoci Európskej centrálnej banky zaviesť sankcie (Ú. v. ES L 318, 27.11.1998, s. 4).

¹⁰ Nariadenie (ES) č. 1745/2003 ECB z 12. septembra 2003 o povinných minimálnych rezervách (ECB/2003/9), Ú. v. EÚ L 250, 2.10.2003, s. 10.

¹¹ Nariadenie (ES) č. 2423/2001 ECB z 22. novembra 2001, ktoré sa týka konsolidovanej súvahy sektora peňažných finančných ústavov (ECB/2001/13), Ú. v. ES L 333, 17.12.2001, s. 1, zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 1746/2003 ECB z 18. septembra 2003 (ECB/2003/10), Ú. v. EÚ L 250, 2.10.2003, s. 17.

¹² Nariadenie (ES) č. 63/2002 ECB z 20. decembra 2001, ktoré sa týka štatistiky úrokových sadzieb uplatňovaných finančnými ústavmi na vklady prijímané od fyzických osôb a nefinančných spoločností a na úvery poskytované fyzickým osobám a nefinančným spoločnostiam (ECB/2001/18), Ú. v. ES L 10, 12.1.2002, s. 24.

¹³ Nariadenie (ES) č. 2157/1999 ECB z 23. septembra 1999 o práve ECB ukladať sankcie (ECB/1999/4), Ú. v. ES L 264, 12.10.1999, s. 21.

Rozhodnutia ECB sú určené členským štátom eurozóny, keď ECB v súlade s článkom 106 ods. 2 Zmluvy o založení ES schvaľuje objem emisie mincí. Rozhodnutia určené iným stranám sa vo všeobecnosti týkajú sankcií, ktoré ECB uvaľuje za nedodržanie jej nariadení, napríklad pri nedodržaní objemu povinných minimálnych rezerv.

Všetky rozhodnutia ECB sa vydávajú v jazyku, resp. jazykoch subjektov, ktorým sú určené. ECB môže rozhodnúť, že svoje rozhodnutia zverejní v Úradnom vestníku. V tom prípade sa rozhodnutia zverejňujú vo všetkých úradných jazykoch Spoločenstva.

2.5.4 Poradná činnosť ECB

V rámci svojej poradnej činnosti môže ECB vydávať odporúčania a stanoviská v oblasti svojej pôsobnosti. Odporúčania a stanoviská ECB sú nezáväzné právne akty. Vydávajú sa v jazyku, resp. jazykoch subjektov, ktorým sú určené. Ak majú všeobecný význam, ECB sa môže rozhodnúť zverejniť ich v Úradnom vestníku. V tom prípade sa zverejňujú vo všetkých úradných jazykoch Spoločenstva.

Odporúčania ECB

ECB vydáva dva druhy odporúčaní:

- Odporúčania ECB v zmysle právnej terminológie Spoločenstva sú nástroje, pomocou ktorých môže ECB v oblasti svojej pôsobnosti iniciovať právne predpisy Spoločenstva.
- Odporúčania ECB v tradičnejšom zmysle sú nástroje, pomocou ktorých ECB dáva podnety na prijatie určitých opatrení.

Iniciovanie právnych predpisov Spoločenstva

ECB je spolu s Európskou komisiou oprávnená predkladať návrhy na prijatie sekundárnych právnych predpisov Spoločenstva, ktoré dopĺňajú alebo menia Štatút ESCB. Komisia môže predkladať návrhy vo všetkých oblastiach, v ktorých ECB môže dávať odporúčania, ale zatiaľ toto právo nevyužila. Pred prijatím predpisu ho Rada EÚ musí konzultovať so stranou, ktorá svoje právo predkladať návrhy neuplatnila, t. j. v prípade, že prijatie právneho predpisu odporúča ECB, je potrebné konzultovať ho s Komisiou a naopak.

Doplňujúce právne predpisy

Článok 107 ods. 6 Zmluvy o založení ES a článok 42 Štatútu ESCB špecifikuje oblasti, v ktorých Zmluva o založení ES požaduje doplňujúce právne predpisy k štatútu. Tieto oblasti sa týkajú predovšetkým obmedzení a podmienok, podľa ktorých môže ECB vyžadovať od úverových inštitúcií, aby v národných centrálnych bankách eurozóny držali povinné minimálne rezervy (časť 3.1.3), zbierať štatistické údaje (časť 3.5), uplatňovať svoju regulačnú právomoc (časť 2.5.3), zvyšovať svoje základné imanie (časť 3.8) alebo predkladať výzvy na poskytnutie devizových rezerv (časť 3.2.2). Rada EÚ takéto doplňujúce právne

predpisy prijala – väčšinou na základe odporúčaní ECB¹⁴ – na začiatku tretej etapy HMÚ v súlade s článkom 123 Zmluvy o založení ES.

Zmeny a doplnenia Štatútu ESCB

Okrem štandardného postupu vykonávania zmien v zmluve (článok 48 Zmluvy o EÚ) Zmluva o založení ES stanovuje dva zvláštne postupy prijímania zmien a doplnení Štatútu ESCB:

- i. **zjednodušený postup prijímania zmien a doplnení** stanovený v článku 107 ods. 5 Zmluvy o založení ES a v článku 41 Štatútu ESCB,
- ii. postup na základe **splnomocňujúceho ustanovenia** v článku 10 ods. 6 štatútu, ktoré bolo doplnené Zmluvou z Nice vo februári 2003.

Zjednodušený postup prijímania zmien a doplnení sa uplatňuje vo viacerých oblastiach, napríklad v štatistike, účtovníctve, pri operáciách na voľnom trhu a úverových operáciách, povinných minimálnych rezervách, v kliringových a platobných systémoch, pri obchodoch s tretími krajinami a medzinárodnými inštitúciami a pri rozdeľovaní menových príjmov. Umožňuje, aby Rada EÚ so súhlasom Európskeho parlamentu v prípade potreby upravila technické ustanovenia štatútu a nemusela pritom použiť bežný postup prijímania zmien a doplnení zmluvy, t. j. prostredníctvom medzivládnej konferencie a ratifikácie členskými štátmi EÚ. Doteraz však zjednodušený postup použitý nebol.

Splnomocňujúce ustanovenie v článku 10 ods. 6 štatútu umožňuje rozhodnutím Rady EÚ zmeniť a doplniť systém hlasovania v Rade guvernérov. Vzhľadom na ďalekosiahle následky prijatých zmien a doplnení však musí Rada EÚ tieto rozhodnutia prijímať na úrovni hláv štátov alebo predsedov vlád. Splnomocňujúce ustanovenie bolo zavedené v roku 2003. Na základe odporúčania ECB Rada EÚ zmenila článok 10 ods. 2 štatútu a zmena nadobudla účinnosť 1. mája 2004 (časť 2.5.1).

Iné odporúčania

Odporúčania ECB v pôvodnom zmysle slova môžu slúžiť ako nástroje, pomocou ktorých dáva ECB podnety na prijatie opatrení (nielen právneho charakteru) inštitúciami Spoločenstva alebo členskými štátmi. ECB napríklad dáva v súlade s článkom 27 ods. 1 Štatútu ESCB Rade EÚ odporúčania na vymenovanie nezávislých externých auditorov národných centrálnych bánk Eurosystemu. Odporúčania ECB určené členským štátom sa týkajú najmä spolupráce so štátnymi orgánmi v oblasti štatistiky, napríklad odporúčanie ECB štatistickým úradom (iným ako národné centrálné banky) niektorých členských štátov týkajúce sa potrieb štatistického vykazovania ECB v oblasti platobnej

¹⁴ Odporúčanie (ECB/1998/8) pre nariadenie Rady (ES), ktoré sa týka uplatňovania minimálnych rezerv Európskou centrálnou bankou (Ú. v. ES C 246, 6.8.1998, s. 6); odporúčanie (ECB/1998/9) pre nariadenie Rady (ES) týkajúce sa právomoci Európskej centrálnej banky ukladať sankcie (Ú. v. ES C 246, 6.8.1998, s. 9); odporúčanie (ECB/1998/10) pre nariadenie Rady (ES) o zbere štatistických informácií Európskou centrálnou bankou (Ú. v. ES C 246, 6.8.1998, s. 12); odporúčanie (ECB/1998/11) pre nariadenie Rady (ES) o obmedzeniach a podmienkach zvyšovania kapitálu Európskej centrálnej banky (Ú. v. ES C 411, 31.12.1998, s. 10); odporúčanie (ECB/1999/1) pre nariadenie Rady (ES) o ďalších výzvach Európskej centrálnej banky na poskytnutie devízových rezerv (Ú. v. ES C 269, 23.9.1999 s. 9).

bilancie a medzinárodnej investičnej pozície.¹⁵ Ďalším príkladom sú odporúčania ECB členským štátom eurozóny o zrušení ustanovení obmedzujúcich počet mincí denominovaných v národnej menovej jednotke, ktorý môže byť použitý pri jednej platbe¹⁶.

Stanoviská ECB

ECB vydáva stanoviská:

- vždy, keď inštitúcie Spoločenstva alebo členské štáty konzultujú s ECB v súlade so zmluvou alebo štatútom, alebo
- z vlastnej iniciatívy, t. j. vždy, keď to ECB považuje za vhodné, k otázkam patriacim do jej pôsobnosti.

Legislatívne orgány Spoločenstva sú povinné konzultovať s ECB všetky návrhy aktov Spoločenstva, ktoré patria do pôsobnosti ECB. Členské štáty musia s ECB takisto konzultovať návrhy právnych predpisov patriacich do jej pôsobnosti, v rozsahu a za podmienok stanovených v rozhodnutí Rady.¹⁷ Medzi kompetencie ECB patria menové záležitosti, platobné prostriedky, národné centrálné banky, zber, zostavovanie a šírenie menovej, finančnej a bankovej štatistiky a štatistiky platobných systémov a platobnej bilancie a pravidiel platné pre finančné inštitúcie, pokiaľ zásadne ovplyvňujú stabilitu finančných inštitúcií a trhov. Navyše aj orgány členských štátov nepatriacich do eurozóny musia s ECB konzultovať všetky návrhy právnych predpisov o nástrojoch menovej politiky. Výnimku tvorí Spojené kráľovstvo, ktoré od povinnosti konzultovať s ECB oslobodzuje protokol priložený k zmluve¹⁸ dovtedy, „kým Spojené kráľovstvo neprejde do tretej etapy HMÚ“.

S ECB treba podľa článku 48 Zmluvy o EÚ konzultovať aj „*inštitucionálne zmeny v menovej oblasti*“. Na základe ustanovenia tohto článku prebiehali konzultácie s ECB počas rokovaní o Zmluve z Nice¹⁹ a o návrhu Zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu²⁰. ECB návrh ústavy uvítala ako zjednodušenie, zefektívnenie a objasnenie právneho a inštitucionálneho rámca Európskej únie. Napriek celkovo kladnému hodnoteniu ECB vo svojom stanovisku uviedla niektoré články návrhu ústavy, ktoré by sa mali ešte upresniť a upraviť. ECB takisto formálne zasiahla do rokovaní na Medzivládnej konferencii (IGC). V liste adresovanom prezidentovi Rady EÚ z 26. novembra 2003

¹⁵ Odporúčanie (ECB/2003/8) z 2. mája 2003 o požiadavkách Európskej centrálnej banky na štatistické vykazovanie v oblasti štatistiky platobnej bilancie, medzinárodnej investičnej pozície a výkazu medzinárodných rezerv (Ú. v. EÚ C 126, 28.5.2003, s. 7).

¹⁶ Odporúčanie (ECB/2001/17) zo 6. decembra 2001 o zrušení ustanovení členských štátov eurozóny o obmedzení počtu mincí denominovaných v národnej menovej jednotke, ktorý môže byť použitý pri jednej platbe (Ú. v. ES C 356, 14.12.2001, s. 9).

¹⁷ Rozhodnutie Rady 98/415/ES z 29. júna 1998 o poradení sa s Európskej centrálnej banky národnými orgánmi ohľadom návrhu právnych predpisov (Ú. v. ES L 189, 3.7.1998, s. 42).

¹⁸ Protokol o niektorých ustanoveniach týkajúcich sa Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska.

¹⁹ Stanovisko k zmene a doplneniu článku 10.2 Protokolu o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a ECB (Ú. v. ES C 362, 16.12.2000, s. 13).

²⁰ Stanovisko k návrhu Zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu (Ú. v. EÚ C 229, 25.9.2003, s. 7).

prezident ECB v mene Rady guvernérov vyjadril vážne obavy v súvislosti s návrhom predloženým predsedníctvom Rady, podľa ktorého by sa základné ustanovenia vzťahujúce sa na rozhodovacie orgány ECB dali meniť a dopĺňať zjednodušeným postupom bez potreby ratifikácie členskými štátmi. Po zásahu ECB bol návrh stiahnutý.²¹

ECB môže tiež z vlastnej iniciatívy predkladať inštitúciám Spoločenstva a vnútroštátnym orgánom členských krajín stanoviská k otázkam patriacim do jej kompetencie. Tieto otázky nie sú obmedzené na návrhy právnych predpisov, ale týkajú sa všetkých oblastí relevantných pre ECB.

Poradná funkcia ECB znamená, že ECB sa zúčastňuje na príprave všetkých právnych aktov Spoločenstva a vnútroštátnych právnych aktov v oblasti svojej pôsobnosti, a že radí z pozície nezávislej organizácie Spoločenstva s vlastnými výhradnými právomocami. Ako je vidieť zo zoznamu stanovísk uvedeného na internetovej stránke ECB, stanoviská pokrývajú skutočne široký okruh tém.

2.5.5 Dohľad nad dodržiavaním zákazu menového financovania a zvýhodneného prístupu

Podľa článku 237 písm. d) Zmluvy o založení ES bola ECB zverená úloha dohliadať na dodržiavanie zákazov uvedených v článku 101 a 102 zmluvy a v nariadeniach Rady (ES) č. 3603/93²² a č. 3604/93²³. Článok 101 zmluvy zakazuje ECB a národným centrálnym bankám poskytovať vládam a inštitúciám Európskeho spoločenstva možnosť prečerpania účtov alebo akýkoľvek iný typ úveru, ako aj priamo od nich kupovať dlhové nástroje. Výnimkou je facilitita „ways and means“ vlády Spojeného kráľovstva u Bank of England²⁴. Článok 102 zakazuje akékoľvek opatrenia, ktorými by sa bez predchádzajúceho dôkladného zváženia z hľadiska obozretnosti vládam a inštitúciám alebo orgánom Európskeho spoločenstva umožnil zvýhodnený prístup k finančným inštitúciám.

Dohľad nad dodržiavaním týchto zákazov vykonáva v rámci ECB Generálna rada, keďže zákazy sa vzťahujú na centrálné banky všetkých členských štátov EÚ. Európska komisia zasa dohliada na ich dodržiavanie zo strany členských štátov.

ECB tiež monitoruje prípady, keď centrálné banky EÚ nadobúdajú dlhové nástroje emitované na sekundárnom trhu domácim verejným sektorom a verejným sektorom iných členských štátov EÚ. Podľa nariadenia Rady (ES) č. 3603/93 sa nadobúdanie dlhových nástrojov verejného sektora na sekundárnom trhu nesmie zneužiť na obchádzanie článku 101 zmluvy, pretože by sa stalo spôsobom nepriameho financovania verejného sektora.

²¹ ECB (2004), Výročná správa 2003, časť 4.1.

²² Nariadenie Rady (ES) č. 3603/93 z 13. decembra 1993, ktorým sa stanovujú definície na uplatňovanie zákazov uvedených v článkoch 104 a 104 písm. b) ods. 1 zmluvy (Ú. v. ES L 332, 31.12.1993, s. 1).

²³ Nariadenie Rady (ES) č. 3604/93 z 13. decembra 1993, ktorým sa stanovujú definície na uplatňovanie zákazu zvýhodneného prístupu, uvedeného v článku 104 písm. a) zmluvy (Ú. v. ES L 332, 31.12.1993, s. 4).

²⁴ Odsek 11 Protokolu o niektorých ustanoveniach týkajúcich sa Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska.

2.5.6 Plnenie úloh prebratých od Európskeho menového inštitútu

Keďže sa niektoré členské štáty EÚ nezúčastňujú na tretej etape HMÚ (časť 1.2.2), niektoré úlohy EMI sa musia vykonávať aj naďalej. Po zrušení EMI zveril článok 132 ods. 2 Zmluvy o založení ES a článok 44 Štatútu ESCB niektoré prechodné úlohy ECB.

Dve hlavné úlohy EMI, ktoré ECB prebrala, sú:

- rozvíjať spoluprácu medzi Eurosystemom a národnými centrálnymi bankami krajín nepatriacich do eurozóny,
- vykonávať prípravy nevyhnutné na integráciu národných centrálnych bánk nových členských štátov do ESCB a na ich vstup do Eurosystemu.

Vstup desiatich nových členských štátov do Európskej únie 1. mája 2004 a predpokladané ďalšie rozširovanie EÚ dávajú úlohám, ktoré ECB prebrala od EMI, nový rozmer. Napriek tomu, že nové členské štáty prijímú euro až neskôr, t. j. až keď splnia základné podmienky, ich národné centrálné banky sa *ex officio* stali členmi ESCB. Z dôvodu nedávneho rozšírenia EÚ pripravovala ECB v posledných rokoch integráciu ďalších desiatich národných centrálnych bánk do ESCB a perspektívne stále zvažuje, aký vplyv bude mať ich integrácia do Eurosystemu.

Podľa článku 123 ods. 2 Zmluvy o založení ES a v súlade s článkom 9 nariadenia Rady (ES) č. 332/2002²⁵ ECB takisto riadi prijímanie a poskytovanie úverov Európskeho spoločenstva v rámci mechanizmu strednodobej finančnej pomoci²⁶. Mechanizmus vychádza z článku 119 zmluvy, ktorý okrem iného asistuje členským štátom EÚ nepatriacim do eurozóny v prípade závažných problémov s platobnou bilanciou. Príjmy z takýchto operácií sa môžu previesť iba do centrálnych bánk prijímajúceho členského štátu. Tento mechanizmus sa v súčasnosti nepoužíva.

²⁵ Nariadenie Rady (ES) č. 332/2002 z 18. februára 2002, ktorým sa zavádza systém strednodobej finančnej pomoci pre platobné bilancie členských štátov (Ú. v. ES L 53, 23.2.2002, s. 1).

²⁶ Rozhodnutie ECB/2003/14 zo 7. novembra 2003 o správe prijatých a poskytnutých úverov dohodnutých Európskym spoločenstvom v rámci mechanizmu strednodobej finančnej pomoci (Ú. v. EÚ L 297, 15.11.2003, s. 35).

Osvetlený symbol eura pred
budovou Eurotower

3 POLITIKY ECB A ČINNOSŤ EUROSYSTÉMU

3.1 VÝKON MENOVEJ POLITIKY

Podrobný opis menovej politiky ECB vrátane jej teoretických základov a realizácie v praxi je uvedený v publikácii *The monetary policy of the ECB*, ktorú ECB zverejnila v januári 2004. Publikácia, ktorú držíte v rukách, sa preto zaoberá len základnými aspektmi výkonu menovej politiky.

3.1.1 Teoretické základy

Schopnosť menovej politiky zabezpečovať cenovú stabilitu v strednodobom horizonte je založená na závislosti bankového systému na peniazoch vydávaných centrálnou bankou (označovaných ako „menová báza“), ktoré sú potrebné na:

- i. uspokojovanie dopytu po obežive,
- ii. vyrovnávanie medzibankových zostatkov,
- iii. vedenie povinných minimálnych rezerv, pri ktorých sa môže požadovať ich uloženie v centrálnej banke.

Vzhľadom na svoj monopol na tvorbu menovej bázy môže teda Eurosystem dominantným spôsobom ovplyvňovať podmienky a úrokové miery na peňažnom trhu. Zmeny úrokových sadziieb na peňažnom trhu vyvolané centrálnou bankou uvádzajú do pohybu celý rad mechanizmov a reakcií hospodárskych subjektov, ktoré majú v konečnom dôsledku vplyv na ekonomické ukazovatele, ako je produkcia alebo ceny (box 9). Tento proces, ktorý sa označuje ako „transmisný mechanizmus menovej politiky“ a ktorý je opísaný v publikácii ECB *The monetary policy of the ECB*, je veľmi zložitý. Keďže zahŕňa mnoho rozličných mechanizmov a reakcií hospodárskych subjektov na rôznych úrovniach, opatrenia prijaté v oblasti menovej politiky sa zvyčajne na vývoji cien prejavia až po dlhšom čase. Okrem toho sa rozsah a intenzita jednotlivých vplyvov môžu značne líšiť v závislosti od stavu hospodárstva, takže presný vplyv rozhodnutí sa odhaduje veľmi zložito.

Ekonomovia sa však všeobecne zhodujú v tom, že v dlhodobom horizonte, teda potom, ako v hospodárstve prebehnú všetky adaptačné procesy, sa za inak nezmenených podmienok zmena množstva peňazí prejaví len na zmene celkovej úrovne cien a nespôsobí trvalú zmenu reálnych premenných, ako napr. produkcie alebo nezamestnanosti. S tým súvisí aj tvrdenie, že inflácia je v konečnom dôsledku peňažným javom. Dlhšie obdobia s vysokou infláciou sú zvyčajne naozaj spojené s vysokým tempom rastu peňažnej zásoby. Hoci iné faktory (ako napr. zmeny agregátneho dopytu, technologické zmeny alebo cenové šoky na komoditných trhoch) môžu ovplyvniť vývoj cien v kratšom horizonte, časom sa ich vplyv môže do určitej miery kompenzovať úpravou peňažnej zásoby. V tomto zmysle sa teda dá povedať, že centrálné banky môžu riadiť dlhodobějšíe trendy vo vývoji cien a inflácie.

Box 9 Transmisný mechanizmus menovej politiky

Východiskovým bodom transmisného mechanizmu menovej politiky je zmena úrokových sadzieb na peňažnom trhu, ktorú môže centrálna banka vyvolať prostredníctvom riadenia podmienok na peňažnom trhu. Zmeny sadzieb na peňažnom trhu následne v menšom či väčšom rozsahu ovplyvňujú ďalšie úrokové sadzby, napríklad úrokové sadzby krátkodobých bankových úverov a vkladov. Očakávania zmien budúceho vývoja oficiálnych úrokových mier navyše ovplyvňujú dlhodobé úrokové miery na peňažnom trhu, keďže tieto odrážajú očakávania budúceho vývoja krátkodobých úrokových mier. Vplyv zmien úrokových mier na peňažnom trhu na vývoj úrokových sadzieb nástrojov s veľmi dlhou dobou splatnosti (napr. na výnosy desaťročných štátnych dlhopisov alebo úrokové sadzby dlhodobých bankových úverov) je však menej bezprostredný. Tieto sadzby do značnej miery závisia od trhových očakávaní dlhodobého rastu a vývoja inflácie v hospodárstve. Inými slovami, zmeny oficiálnych sadzieb centrálnej banky za normálnych okolností na tieto dlhobokejšie sadzby nemajú vplyv, pokiaľ nevedú k zmene očakávaní trhu týkajúcich sa dlhodobého hospodárskeho vývoja.

Menová politika môže vďaka vplyvu na podmienky financovania v hospodárstve a na trhové očakávania ovplyvňovať ďalšie finančné premenné, ako sú napríklad ceny aktív (napr. ceny na akciových trhoch) a výmenné kurzy.

Zmeny úrokových mier a cien finančných aktív sa zasa prejavajú na úsporách, výdavkoch a investičných rozhodnutiach domácností a podnikov. Vyššie úrokové sadzby napríklad za inak nezmenených podmienok zvyčajne spôsobujú, že úvery budú pre domácnosti a podniky menej zaujímavou alternatívou financovania vlastnej spotreby alebo investícií. Pri vyšších úrokových mierach je pre domácnosti atraktívnejšie svoj bežný príjem nespotrebovať, ale usporiť, keďže výnosnosť úspor je vyššia. Zmeny oficiálnych úrokových mier môžu okrem toho ovplyvniť aj ponuku úverov. Napríklad po zvýšení úrokových mier sa riziko, že niektorí dlžníci nebudú schopní splácať svoje úvery, môže zvýšiť natoľko, že sa banky rozhodnú neposkytovať týmto dlžníkom úvery vôbec. Následkom toho budú títo dlžníci (domácnosti alebo podniky) nútení svoje spotrebiteľské alebo investičné plány odložiť.

Zmeny cien aktív môžu navyše ovplyvniť spotrebu a investície aj prostredníctvom príjmového a majetkového efektu. Napríklad v prípade rastu cien akcií rastie aj hodnota majetku tých domácností, ktoré vlastnia akcie, a tie sa môžu následne rozhodnúť zvýšiť svoju spotrebu. V prípade poklesu cien aktív môžu tieto domácnosti naopak spotrebu znižovať. Zmeny cien aktív môžu ovplyvňovať agregátny dopyt aj prostredníctvom hodnoty kolaterálu, ktorý dlžníkom umožňuje získať viac úverov alebo znížiť rizikové prémie požadované veriteľmi/bankami. Hodnota kolaterálu hrá pri rozhodovaní o poskytnutí úveru často významnú úlohu. Ak hodnota kolaterálu klesá, úvery sa stávajú drahšími, prípadne nedostupnými, a následne dochádza k poklesu spotreby.

V dôsledku zmien spotreby a investícií sa teda mení aj úroveň domáceho dopytu po tovaroch a službách v pomere k domácej ponuke. Ak dopyt prevyšuje ponuku, vzniká za inak nezmenených podmienok tlak na zvyšovanie cien. Zmeny v agregátnom dopyte by navyše mohli vyvolať sprísnenie alebo uvoľnenie podmienok na trhu práce a na trhu medziproduktov, ktoré zasa môžu ovplyvniť mzdový vývoj a cenovú politiku na príslušnom trhu.

Box 9 Transmisný mechanizmus menovej politiky

Zmeny výmenného kurzu zvyčajne ovplyvňujú infláciu tromi spôsobmi. V prvom rade môžu priamo ovplyvniť domáce ceny dovážaného tovaru. Ak sa výmenný kurz zhodnocuje, cena dovážaného tovaru má tendenciu klesať a ak ide o tovar určený na priamu spotrebu, pomáha to znižovať infláciu. Po druhé, ak sa dovážaný tovar využíva ako vstup do výrobného procesu, nižšie ceny vstupov by sa mohli časom premietnuť do nižších cien konečných výrobkov. Po tretie, vývoj výmenných kurzov môže mať tiež vplyv na infláciu prostredníctvom vplyvu na konkurencieschopnosť domácich výrobkov na medzinárodných trhoch. Ak zhodnotenie výmenného kurzu oslabí konkurencieschopnosť domácich výrobkov na svetovom trhu, môže to viesť k obmedzeniu zahraničného dopytu a tým aj k zníženiu celkového dopytového tlaku v hospodárstve. Zhodnotenie výmenného kurzu má za inak nezmenených podmienok tendenciu znižovať inflačné tlaky. Význam týchto vplyvov zmien výmenných kurzov závisí aj od toho, do akej miery je hospodárstvo otvorené medzinárodnému obchodu. Kurzový transmisný kanál menovej politiky je pre veľkú, relatívne uzatvorenú menovú oblasť, ako je napríklad eurozóna, menej dôležitý ako pre malé otvorené hospodárstvo. Ceny finančných aktív závisia okrem menovej politiky aj od mnohých iných faktorov, ktoré majú často väčšiu váhu ako zmeny výmenného kurzu.

Ďalšie kanály, prostredníctvom ktorých môže menová politika ovplyvňovať vývoj cien, súvisia predovšetkým s vplyvom na dlhodobejšie očakávania súkromného sektora. Ak má centrálna banka pri plnení svojho cieľa vysoký stupeň dôveryhodnosti, menová politika môže mať veľký priamy vplyv na vývoj cien usmerňovaním inflačných očakávaní hospodárskych subjektov a tým ovplyvňovať aj tvorbu miezd a cien. Dôveryhodnosť centrálnej banky v súvislosti s udržiavaním cenovej stability v dlhodobom horizonte je v tomto ohľade rozhodujúca. Inflačné očakávania zostanú pevne ukotvené na úrovni zodpovedajúcej cenovej stabilite len vtedy, ak budú hospodárske subjekty presvedčené o schopnosti a odhodlaní centrálnej banky udržať cenovú stabilitu. To naopak ovplyvní tvorbu miezd a tvorbu cien v hospodárstve, pretože v prostredí cenovej stability nie je potrebné zvyšovať mzdy a ceny z dôvodu obáv z vyššej inflácie v budúcnosti. V tejto súvislosti dôveryhodnosť pomáha pri plnení úloh menovej politiky.

Zdroj: ECB (2004), *The monetary policy of the ECB (Menová politika ECB)*, s. 44 – 47.

Transmisný mechanizmus menovej politiky je teda komplexný systém ekonomických interakcií a centrálna banka sa pri realizácii menovej politiky musia vyrovnávať s dlhými, premenlivými a neistými oneskoreniami účinkov svojich opatrení. ECB môže dokonca čeliť ešte väčšej neistote ako ostatné centrálna banky, pretože je zodpovedná za mnohonárodnú menovú zónu, ktorá vznikla len v roku 1999. Navyše, inštitucionálne zmeny a zmeny v správaní hospodárskych subjektov po zavedení jednotnej meny mohli zmeniť aj vzťahy medzi rozličnými ekonomickými veličinami. K lepšiemu pochopeniu transmisie menovej politiky v eurozóne časom prispieva väčšie množstvo informácií a výsledkov výskumov. Aj napriek tomu je však v tejto oblasti potrebné ďalšie zlepšenie.

3.1.2 Stratégia menovej politiky ECB

Základným prvkom stratégie menovej politiky ECB je kvantitatívna definícia cenovej stability. Táto stratégia okrem toho vytvára rámec, ktorý zabezpečuje, že Rada guvernérov ECB bude vyhodnocovať všetky relevantné informácie a analýzy nevyhnutné na prijímanie menovopolitických rozhodnutí založených na perspektíve budúceho vývoja.

Kvantitatívny prístup k cenovej stabilite

Zmluva o založení ES síce jednoznačne stanovuje, že udržiavanie cenovej stability je hlavným cieľom ECB, ale nedefinuje, čo cenová stabilita v skutočnosti znamená.

Rada guvernérov ECB preto v októbri 1998 zverejnila kvantitatívnu definíciu cenovej stability. Kvantitatívny prístup bol zvolený z troch hlavných dôvodov:

1. Takáto definícia pomáha zvyšovať **transparentnosť** menovej politiky.
2. Kvantitatívna definícia je **kritériom**, podľa ktorého môže verejnosť hodnotiť, do akej miery ECB plní svoju úlohu. Keďže odchýlky cenového vývoja od cenovej stability sa dajú ľahko rozpoznať, ECB je povinná dlhodobé odchýlky zdôvodniť a predložiť plán obnovenia cenovej stability v prijateľnom časovom horizonte.
3. Účelom tejto definície cenovej stability je **usmerňovať** očakávania budúceho cenového vývoja a tým budovať dôveryhodnosť a zvyšovať účinnosť menovej politiky ECB. Jednoznačná snaha ECB o udržiavanie cenovej stability by mala byť pre finančné trhy i pre verejnosť dostatočným dôvodom na očakávanie, že strednodobá inflácia sa bude pohybovať v rozpätí, ktoré sa považuje za zlučiteľné s cenovou stabilitou. Takáto stabilizácia dlhodobějších očakávaní by mala zabrániť tomu, aby podniky, odbory a jednotlivé subjekty zapojené do procesu tvorby cien a miezd vo svojich rozhodnutiach zohľadňovali vyššie miery inflácie, a následne komplikovali snahu o udržanie cenovej stability.

Definícia cenovej stability podľa ECB

V októbri 1998 Rada guvernérov ECB definovala cenovú stabilitu ako „*medziročný nárast harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) eurozóny nižší ako 2 %*“ a dodala, že cenová stabilita „*sa má udržiavať v strednodobom horizonte*“. Po dôkladnom vyhodnotení stratégie menovej politiky ECB v máji 2003 Rada guvernérov túto definíciu potvrdila. Pri tejto príležitosti zároveň upresnila, že „*pri zabezpečovaní cenovej stability je cieľom udržiavať mieru inflácie v strednodobom horizonte tesne pod úrovňou 2 %*“.

Odkaz na „*HICP eurozóny*“ naznačuje dve skutočnosti: po prvé, že cieľom menovej politiky ECB je cenová stabilita v eurozóne ako celku, a po druhé odráža skutočnosť, že verejnosť sa zvyčajne zameriava na spotrebiteľské ceny. HICP je index, ktorý dokáže najlepšie vyjadriť, ako sa v priebehu času mení cena reprezentatívneho koša spotrebiteľských tovarov a služieb nakupovaných domácnosťami v eurozóne.

Pojem „nižší ako 2 %“ stanovuje jednoznačnú hornú hranicu miery inflácie meranej pomocou HICP, ktorá zodpovedá cenovej stabilite v strednodobom horizonte. Snahou o dosahovanie nízkej kladnej miery inflácie „tesne pod úrovňou 2 %“ sa však zároveň vytvára „dostatočná rezerva, aby sa predišlo riziku deflácie“¹ (box 10). Okrem toho sa zároveň zohľadňujú prípadné chyby v meraní HICP a vplyv inflačných diferenciálov štrukturálnej povahy v rámci eurozóny.

Zameranie sa na „strednodobý horizont“ vyplýva zo všeobecnej zhody v tom, že menová politika nemôže doladovať vývoj cien či inflácie v krátkodobom horizonte niekoľkých týždňov alebo mesiacov. Zmeny menovej politiky sa na cenách prejavujú vždy s časovým odstupom a rozsah ich konečného vplyvu je neistý. To znamená, že menová politika nemôže vyrovnávať všetky neočakávané cenové šoky v krátkom časovom horizonte. Určitá krátkodobá volatilita inflácie je preto nevyhnutná.

Hlavné zásady stratégie menovej politiky ECB

ECB ovplyvňuje podmienky na peňažnom trhu, a tým aj úroveň krátkodobých úrokových mier, s cieľom zabezpečiť udržanie cenovej stability v strednodobom horizonte prostredníctvom vplyvu, ktorý má proces transmisie menovej politiky na cenovú hladinu. Postupuje pritom v súlade so svojou stratégiou menovej politiky, aby zabezpečila dlhodobú konzistentnosť a systematickosť menovopolitických rozhodnutí. Táto konzistentnosť pomáha stabilizovať inflačné očakávania a upevňovať dôveryhodnosť ECB.

V dôsledku oneskorení v transmisnom procese sa zmeny v menovej politike na cenovej hladine prejavujú až o niekoľko mesiacov, resp. rokov. Centrálné banky preto musia vedieť, aká menová politika je potrebná dnes na udržanie cenovej stability v budúcnosti. V tomto zmysle teda menová politika musí vychádzať z perspektívy budúceho vývoja.

Keďže oneskorenia v transmisnom procese menovej politiky neumožňujú kompenzovať krátkodobé neočakávané cenové šoky (spôsobené napríklad zmenami medzinárodných cien komodít), určitá krátkodobá volatilita miery inflácie je nevyhnutná. Okrem toho sú účinky menovej politiky kvôli zložitosti transmisného procesu menovej politiky vždy spojené so značnou mierou neistoty. Strednodobá orientácia menovej politiky je dôležitá z dvoch dôvodov. Po prvé, je v súlade s vyhlásením ECB, že „cenová stabilita sa má udržiavať v strednodobom horizonte“ a po druhé, pomáha predchádzať neprímerane aktívnym zásahom a vnášaním nepotrebných (a pravdepodobne samostatnej) volatility do reálnej ekonomiky.

ECB navyše musí čeliť značnej neistote, pokiaľ ide o spoľahlivosť ekonomických ukazovateľov, štruktúru hospodárstva eurozóny a transmisný mechanizmus jednotnej menovej politiky. Platilo to najmä počas prvých rokov HMÚ. S podobnou neistotou sa však musia vyrovnávať všetky centrálné banky, nielen ECB. Úspešná menová politika by preto mala vychádzať zo širokého spektra

¹ Pozri ECB (2004), *The monetary policy of the ECB* (Menová politika ECB), s. 51.

ukazovateľov a zohľadňovať všetky relevantné informácie, a nespoliehať sa len na jediný ekonomický model.

Box 10 Prečo je potrebné udržiavať nízku kladnú mieru inflácie?

Predchádzať deflácií je dôležité, pretože deflácia je pre hospodárstvo rovnako nákladná ako inflácia. Navyše, keď už raz deflácia nastane, môže byť veľmi ťažké sa jej zbaviť, pretože nominálne úrokové sadzby nemôžu klesnúť pod nulu.

- Udržiavanie nízkej kladnej miery inflácie znižuje pravdepodobnosť, že spodná hranica nominálnych úrokových sadzieb sa priblíži k nule. Ak by totiž nominálne úrokové sadzby klesli na nulu, je pravdepodobné, že sa zvýši aj neistota v súvislosti s účinnosťou menovej politiky. Ak by sa to udialo súčasne s výrazným poklesom dopytu, možnosť centrálnej banky obnoviť cenovú stabilitu pomocou zmeny úrokových sadzieb by sa mohla skomplikovať. Taká situácia sa však vyskytuje len veľmi zriedka, a navyše aj pri nulových nominálnych úrokových mierach je stále k dispozícii niekoľko účinných menovopolitických nástrojov. Existuje niekoľko reálnych riešení, ako sa z pasce likvidity dostať. Aj napriek tomu je však lepšie deflácií predchádzať. Zachovávanie ochranného pásma v podobe malej kladnej miery inflácie pomáha zabrániť tomu, aby bolo potrebné účinnosť takýchto alternatívnych opatrení menovej politiky skúšať v praxi.

Pri určovaní miery inflácie, ktorá by predstavovala vhodné ochranné pásmo, vychádzala ECB zo štúdií, ktoré sa pri rôznych hodnotách inflačného cieľa snažili zistiť pravdepodobnosť, že nominálne úrokové miery klesnú na nulu. Výsledky sa do istej miery líšia, pretože závisia od rôznych špecifických predpokladov. Z dostupných štúdií však vyplýva, že táto pravdepodobnosť výrazne klesá, ak sa centrálna banka snaží mieru inflácie udržiavať nad úrovňou 1 %.

- Druhým dôvodom na udržiavanie nízkej kladnej miery inflácie je, že inflačná štatistika môže obsahovať malú kladnú chybu merania. Túto chybu by bolo následne možné interpretovať tak, že nulová inflácia v podstate znamená znižovanie cenovej úrovne. Presné určenie chyby merania, predovšetkým v prípade HICP, je aj naďalej spojené s neistotou. Ak však zoberieme do úvahy neustále zdokonaľovanie indexu zo strany Eurostatu, je pravdepodobné, že tieto nepresnosti budú nepatrné a v budúcnosti sa budú postupne ešte znižovať.
- Tretí dôvod na zachovanie kladnej pozitívnej inflácie súvisí s možnou prítomnosťou dlhodobých inflačných diferenciálov v rámci eurozóny. Rozdiely v mierach inflácie medzi jednotlivými regiónmi sú v zásade bežným javom v každej menovej únii. Sú neoddeliteľnou súčasťou adaptačného mechanizmu a vyplývajú z rozdielneho hospodárskeho vývoja v jednotlivých regiónoch, ktoré sú súčasťou menovej únie. Jednotná menová politika však môže ovplyvniť len cenovú úroveň oblasti ako celku, nemôže sa teda zaoberať inflačnými diferenciálmi, rovnako ako menová politika jednej krajiny nemôže zmenšiť inflačné diferenciály medzi jednotlivými regiónmi alebo mestami.

Box 10 Prečo je potrebné udržiavať nízku kladnú mieru inflácie?

Inflačné diferenciály spôsobené prechodnými faktormi z hospodárskeho hľadiska nie sú dôvodom na obavy. Závažnejšie sú štrukturálne inflačné diferenciály, ktoré sú dôsledkom nedokonalnej reálnej konvergenie medzi jednotlivými regiónmi, napríklad počiatkové rozdiely vo výške príjmov a priebežný proces vyrovnávania životnej úrovne. Ich vznik by mohol spôsobiť hospodárske problémy v krajinách alebo regiónoch s podpriemernou mierou inflácie, najmä ak nominálna nepružnosť bráni znižovaniu relatívnych cien a tým efektívnemu rozdeľovaniu zdrojov.

Vyskytli sa tvrdenia, že ECB by mala svoju menovú politiku zamerať na strednodobú inflačnú mieru v eurozóne, ktorá je dostatočne vysoká na to, aby regióny so štrukturálne nižšou mierou inflácie nenútila niesť náklady spojené s prípadnou nominálnou nepružnosťou alebo dlhšími obdobiami deflácie. Dostupné štúdie sa zhodujú v tom, že miera inflácie na úrovni tesne pod 2 % pre eurozónu v tomto smere predstavuje dostatočné ochranné pásmo.

Dva piliere stratégie menovej politiky ECB

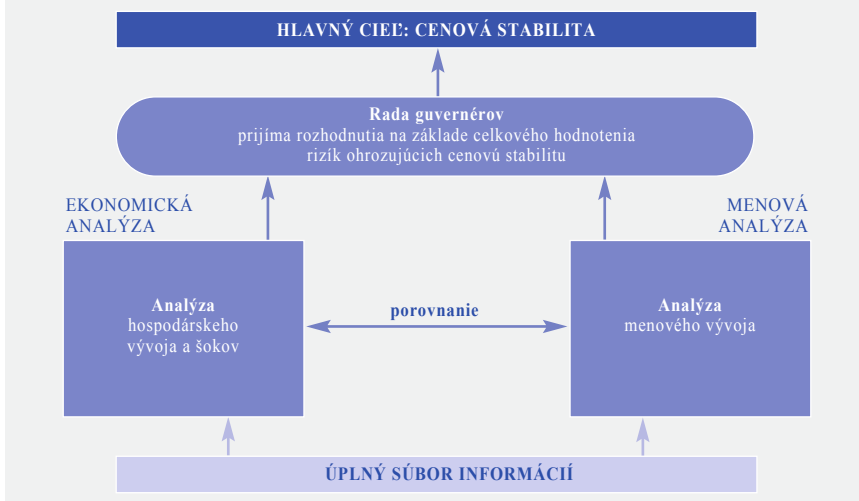
Rada guvernérov ECB odsúhlasila základné prvky svojej stratégie menovej politiky v októbri 1998. V máji 2003, po dôkladnom vyhodnotení všetkých relevantných aspektov, Rada guvernérov stratégiu potvrdila a upresnila.

Okrem definície cenovej stability ECB používa dve analytické hľadiská (nazývané aj dva „pilieri“) ako základ spracovania, vyhodnocovania a porovnávania informácií, ktoré sú dôležité pri hodnotení rizík ohrozujúcich cenovú stabilitu:

- Prvé hľadisko sa zameriava na hodnotenie krátkodobých až strednodobých faktorov cenového vývoja s dôrazom na reálnu hospodársku aktivitu a podmienky financovania v hospodárstve (**ekonomická analýza**).
- Druhé hľadisko (**menová analýza**) slúži predovšetkým ako prostriedok na overenie údajov získaných ekonomickou analýzou (z pohľadu vývoja v strednodobom až dlhodobom horizonte).

Dvojpilierový prístup (box 11) zabezpečuje, aby sa pri celkovom hodnotení rizík pre cenovú stabilitu venovala náležitá pozornosť rozličným hľadiskám. Tento diverzifikovaný prístup k interpretácii ekonomických podmienok znižuje riziko chybných menovopolitických rozhodnutí spojené s prílišným spoliehaním sa na jediný ukazovateľ, prognózu či model.

Schéma 2 Stratégia menovej politiky ECB zameraná na stabilitu

Zdroj: ECB (2004), *The monetary policy of the ECB (Menová politika ECB)*, s. 66.

Box II Dva piliere stratégie menovej politiky ECB

Dvoma piliermi stratégie menovej politiky ECB sú **ekonomická analýza** a **menová analýza**.

Ekonomická analýza

Ekonomická analýza sa zameriava na hodnotenie aktuálneho hospodárskeho a finančného vývoja a z neho vyplývajúce krátkodobé až strednodobé riziká pre cenovú stabilitu. Analyzuje všetky faktory, ktoré pomáhajú pri hodnotení dynamiky reálnej hospodárskej aktivity a pravdepodobného vývoja cien z hľadiska vzájomného pôsobenia ponuky a dopytu na trhoch tovarov a služieb a trhoch práce. Ekonomická analýza venuje náležitú pozornosť aj potrebe identifikovať povahu šokov ovplyvňujúcich ekonomiku, ich vplyv na náklady a tvorbu cien a krátkodobé až strednodobé vyhliadky ich šírenia sa v hospodárstve. Na prijímanie správnych menovopolitických rozhodnutí Rada guvernérov potrebuje komplexný prehľad o aktuálnej hospodárskej situácii a musí poznať špecifickú povahu i rozsah všetkých rušivých ekonomických javov, ktoré ohrozujú cenovú stabilitu.

ECB pravidelne hodnotí vývoj celkovej produkcie, dopytu a podmienok na trhu práce, celý rad cenových a nákladových ukazovateľov, fiškálnu politiku a platobnú bilanciu eurozóny. Pozorne sa sledujú aj ukazovatele vývoja na finančnom trhu a ceny aktív. Zmeny cien aktív môžu svojím vplyvom na výšku príjmov a majetku sprostredkovane pôsobiť na cenový vývoj. Napríklad v prípade rastu cien akcií rastie aj hodnota majetku domácností, ktoré akcie vlastnia, a tie sa následne môžu rozhodnúť zvýšiť svoje výdavky na spotrebu. Tým sa zvyšuje spotrebiteľský dopyt a môže dôjsť k rastu domácich inflačných tlakov. V prípade poklesu cien aktív môžu domácnosti naopak spotrebu znižovať.

Analýza cien aktív a finančných výnosov môže byť tiež zdrojom informácií o očakávaniach finančných trhov vrátane očakávaného budúceho cenového vývoja. Účastníci finančných trhov nepriamo vyjadrujú svoje očakávania budúceho vývoja úrokových mier a cien napríklad pri kúpe a predaji dlhopisov. ECB môže pomocou rozličných techník analyzovať ceny na finančných trhoch a odvodzovať z nich implicitné očakávania budúceho vývoja.

Pozorne sa sleduje aj vývoj výmenných kurzov a ich vplyv na cenovú stabilitu. Kurzové pohyby majú priamy vplyv na cenový vývoj, keďže ovplyvňujú dovozné ceny. Zmeny výmenného kurzu môžu ovplyvniť aj cenovú konkurencieschopnosť domácich výrobkov na medzinárodných trhoch a tým i podmienky dopytu, prípadne aj vyhliadky cenového vývoja. Ak kurzové vplyvy zmenia očakávania a správanie subjektov pri tvorbe miezd a cien, môže to viesť k sekundárnym účinkom na cenovú hladinu.

Pri ekonomickej analýze zohrávajú dôležitú úlohu makroekonomické projekcie Eurosystemu, ktoré dvakrát ročne zostavujú pracovníci ECB a národných centrálnych bank. Rada guvernérov okrem projekcií vyhodnocuje aj množstvo ďalších informácií a analýz, ktoré sú súčasťou dvojpilierového rámca, ale nenesie za tieto projekcie zodpovednosť. Zverejnené projekcie sú výsledkom scenára, ktorý vychádza z radu základných technických predpokladov vrátane predpokladu, že krátkodobé úrokové sadzby sa nezmenia. Z tohto pohľadu projekcie predstavujú skôr scenár, ktorý sa pravdepodobne neuskutoční, keďže menová politika na prípadné hrozby pre cenovú stabilitu vždy zareaguje.

Makroekonomické projekcie vývoja inflácie vypracované pracovníkmi Eurosystemu preto v žiadnom prípade nemožno považovať za spochybňovanie odhodlania Rady guvernérov udržiavať cenovú stabilitu v strednodobom horizonte. Subjekty, ktoré stanovujú mzdy a ceny, ako aj podniky a domácnosti by preto za „najlepšiu predpoveď“ strednodobého vývoja cien mali považovať kvantitatívnu definíciu cenovej stability ECB.

Menová analýza

Menová analýza ECB vychádza zo skutočnosti, že rast peňažnej zásoby a inflácia sú v strednodobom až dlhodobom horizonte úzko prepojené. To, že sa peniazom pripisuje významná úloha, len zdôrazňuje strednodobú orientáciu stratégie menovej politiky ECB. Prijímanie menovopolitických rozhodnutí nielen na základe krátkodobých až strednodobých ukazovateľov získaných z ekonomickej analýzy, ale aj po zvážení faktorov vývoja peňažnej zásoby a likvidity, umožňuje ECB vidieť viac ako len dočasné vplyvy rôznych šokov a odolávať pokušeniu reagovať na ne príliš aktívne.

V snahe vyjadriť svoje odhodlanie vykonávať menovú analýzu a stanoviť kritériá hodnotenia menového vývoja ECB určila referenčnú hodnotu rastu širokého menového agregátu M3. Táto referenčná hodnota sa vzťahuje na ročnú mieru rastu M3, ktorá sa považuje za zlučiteľnú s cenovou stabilitou v strednodobom horizonte. V decembri 1998 Rada guvernérov referenčnú hodnotu stanovila na 4,5 % ročne a pri následných previerkach ju potvrdila. Táto referenčná hodnota vychádza z definície cenovej stability a strednodobých predpokladov potenciálneho rastu reálneho HDP vo výške 2 % až 2,5 % a spomaľovania obehu peňazí o 0,5 % až 1 %.

Referenčná hodnota teda nie je cieľom menovej politiky, ale skôr oporným bodom na analýzu informácií o menovom vývoji v eurozóne. V dôsledku strednodobej až dlhodobej perspektívy menového vývoja však neexistuje priame spojenie medzi krátkodobým menovým vývojom a menovopolitickými rozhodnutiami. Menová politika preto na odchýlky rastu M3 od referenčnej hodnoty nereaguje mechanicky.

Menová analýza ECB sa neobmedzuje iba na hodnotenie rastu M3 vo vzťahu k jeho referenčnej hodnote. Pravidelne sa dôkladne analyzujú aj ďalšie menové a finančné premenné. Skúma sa napríklad vývoj jednotlivých zložiek M3 (napr. obeživo, termínované vklady), pretože môžu poskytnúť bližší pohľad na celkové zmeny agregátu M3. V tomto smere môžu byť užšie agregáty, ako napr. M1, zdrojom informácií o reálnej hospodárskej aktivite. Podobne aj zmeny v objeme úverov poskytovaných súkromnému sektoru môžu byť zdrojom informácií o finančných podmienkach a prostredníctvom súvahy sektora peňažných finančných inštitúcií (PFI) môžu byť zdrojom dodatočných informácií o peniazoch. Takáto analýza pomáha lepšie pochopiť vývoj agregátu M3 vo vzťahu k referenčnej hodnote a zároveň podáva lepší prehľad o stave likvidity v hospodárstve a jej dôsledkoch v podobe rizík pre cenovú stabilitu.

3.1.3 Operácie menovej politiky

V súlade so svojou stratégiou menovej politiky ECB ovplyvňuje krátkodobé úrokové sadzby na peňažnom trhu signalizovaním smerovania menovej politiky a riadením stavu likvidity na peňažnom trhu. ECB môže peňažnému trhu signalizovať zámery svojej menovej politiky nielen ovplyvňovaním úrokových mier pomocou riadenia likvidity, ale aj zmenou podmienok, za ktorých je Eurosystem ochotný uzatvárať obchody s peňažným trhom.

Pri operáciách Eurosystemu sa ECB snaží zabezpečiť plynulé fungovanie peňažného trhu a pomáhať bankám pokryť ich potrebu likvidity plynulým a organizovaným spôsobom. To je možné dosiahnuť pravidelným refinancovaním bánk a prostredníctvom operácií, ktoré bankám umožňujú nakladať so zostatkami na konci dňa a zmierňovať prechodné výkyvy likvidity.

Operačný rámec Eurosystemu vychádza z ustanovení Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk. Rámec bol navrhnutý v súlade s článkom 105 Zmluvy o založení ES, podľa ktorého Eurosystem „[...] koná v súlade so zásadou otvoreného trhového hospodárstva s voľnou súťažou, čím podporuje efektívne rozdeľovanie zdrojov [...]“, a v súlade s týmito zásadami:

- prevádzková efektívnosť umožňujúca, aby sa rozhodnutia menovej politiky čo možno najpresnejšie a najrýchlejšie premietali do krátkodobých sadzieb peňažného trhu,
- rovnaké zaobchádzanie s finančnými inštitúciami bez ohľadu na ich veľkosť a sídlo v eurozóne,

- decentralizované vykonávanie operácií menovej politiky Eurosystemu prostredníctvom národných centrálnych bánk,
- jednoduchosť, transparentnosť, kontinuita, bezpečnosť a hospodárnosť.

Tabuľka 3 Operácie menovej politiky Eurosystemu					
Operácie menovej politiky	Typ transakcie		Splatnosť	Frekvencia	Postup
	Poskytovanie likvidity	Absorpcia likvidity			
Operácie na voľnom trhu					
Hlavné refinančné operácie	reverzné obchody	-	1 týždeň	týždenne	štandardné tendre
Dlhodobejšie refinančné operácie	reverzné obchody	-	3 mesiace	mesačne	štandardné tendre
Dolaďovacie operácie	reverzné obchody menové swapy	reverzné obchody príjem termínovaných vkladov menové swapy	neštandardná	nepravidelne	rýchle tendre bilaterálne transakcie
	priamy nákup	priamy predaj	-	nepravidelne	bilaterálne transakcie
Štrukturálne operácie	reverzné obchody	emisie dlhových cenných papierov	štandardná/ neštandardná	nepravidelne	štandardné tendre
	priamy nákup	priamy predaj	-	nepravidelne	bilaterálne transakcie
Automatické operácie					
Jednodňové refinančné operácie	reverzné obchody	-	jednodňové	prístup podľa uváženia zmluvnej strany	
Jednodňové sterilizačné operácie	-	vklady	jednodňové	prístup podľa uváženia zmluvnej strany	

Jednoduchosť a transparentnosť zabezpečujú správne pochopenie zámerov operácií menovej politiky. Zásada kontinuity má za cieľ predchádzať častým a zásadným zmenám v nástrojoch a postupoch, aby centrálné banky a ich zmluvné strany mohli pri zapájaní sa do operácií menovej politiky využívať svoje predchádzajúce skúsenosti. Zásada bezpečnosti vyžaduje udržiavanie finančných a prevádzkových rizík v Eurosysteme na minimálnej úrovni. Predovšetkým všetky pôžičky úverovým inštitúciám musia byť zabezpečené tak, ako to vyžaduje článok 18 Štatútu ESCB. Hospodárnosť znamená snahu o čo najnižšie prevádzkové náklady Eurosystemu i jeho zmluvných strán.

Box 12 Operácie na voľnom trhu a automatické operácie

Operácie Eurosystemu na voľnom trhu sa podľa ich účelu, pravidelnosti a používaných postupov dajú rozdeliť na tieto štyri kategórie:

- hlavné refinančné operácie,
- dlhodobejšie refinančné operácie,
- dolaďovacie operácie,
- štrukturálne operácie.

Hlavné refinančné operácie

Hlavné refinančné operácie sú najdôležitejšími operáciami na voľnom trhu a predstavujú kľúčový nástroj menovej politiky Eurosystemu. Zabezpečujú prevažnú časť likvidity bankového sektora a zohrávajú kľúčovú úlohu pri regulovaní úrokových mier, riadení stavu likvidity na trhu a signalizovaní smerovania menovej politiky.

Hlavné refinančné operácie sa uskutočňujú týždenne a majú splatnosť jeden týždeň². Vykonávajú sa prostredníctvom štandardných tendrov, ktoré sa uskutočňujú podľa vopred vyhláseného kalendára v priebehu 24 hodín od vyhlásenia tendra do oznámenia výsledkov. Na štandardných tendroch sa môžu zúčastňovať všetky zmluvné strany, ktoré spĺňajú všeobecné kritériá akceptovateľnosti. Akceptovateľnými zmluvnými stranami Eurosystemu sú v zásade všetky úverové inštitúcie so sídlom v eurozóne.

Dlhodobejšie refinančné operácie

Popri týždenných hlavných refinančných operáciách Eurosystem vykonáva aj mesačné dlhodobejšie refinančné operácie s trojmesačnou splatnosťou.

Účelom týchto operácií je poskytovať bankovému systému dlhodobejšiu likviditu. Vďaka tomu nie je potrebné peňažnému trhu poskytovať celý objem likvidity každý týždeň. Podobne ako hlavné refinančné operácie sa aj dlhodobejšie refinančné operácie realizujú prostredníctvom štandardných tendrov decentralizovaným spôsobom a zúčastniť sa na nich môžu všetky zmluvné strany, ktoré spĺňajú všeobecné kritériá akceptovateľnosti.

Dolaďovacie operácie

Eurosystem môže vykonávať operácie na voľnom trhu aj nepravidelne podľa potreby. V takom prípade ide o dolaďovacie operácie. Dolaďovacími operáciami sa likvidita môže z trhu sťahovať alebo na trh dodávať. Ich cieľom je riadenie stavu likvidity a usmerňovanie úrokových sadzieb na peňažnom trhu, a to najmä na zmiernenie vplyvov nečakaných výkyvov likvidity na peňažnom trhu na úrokové sadzby.

Vzhľadom na ich účel sa dolaďovacie operácie zvyčajne uskutočňujú prostredníctvom „rýchlych“ tendrov. Od ich vyhlásenia po oznámenie výsledkov uplynie len jedna hodina. Z prevádzkových dôvodov sa na dolaďovacích operáciách môže zúčastniť iba obmedzený počet vybraných zmluvných strán. Dolaďovacie operácie sa môžu uskutočňovať aj formou bilaterálnych transakcií, pri ktorých Eurosystem uzatvára obchod s jednou alebo niekoľkými zmluvnými stranami bez použitia tendra.

Dolaďovacie operácie zvyčajne vykonávajú decentralizovane národné centrálné banky, Rada guvernérov však môže rozhodnúť, že za výnimočných okolností bude bilaterálne dolaďovacie operácie vykonávať priamo ECB.

² V marci 2004 sa ich splatnosť skrátila z dvoch týždňov na jeden.

Štruktúrálné operácie

Operačný rámec Eurosystemu umožňuje vykonávať aj štruktúrálné operácie. Tieto operácie sú určené na úpravu štruktúrálnej likvidity Eurosystemu voči bankovému systému, t. j. objemu likvidity na trhu z dlhodobejšieho hľadiska. Môžu sa vykonávať formou reverzných obchodov, priamych obchodov alebo emisie dlhových cenných papierov. Eurosystem tieto operácie za účelom úpravy štruktúrálnej likviditnej pozície bankového systému doteraz nemusel použiť.

Automatické operácie

Jednodňová refinančná operácia predstavuje jednodňový úver od centrálnej banky oproti kolaterálu s vopred stanovenou úrokovou sadzbou. Úroková sadzba týchto jednodňových úverov je obvykle podstatne vyššia ako zodpovedajúca úroková sadzba na trhu. Úverové inštitúcie preto jednodňové refinančné operácie využívajú len ako poslednú možnosť na získanie finančných prostriedkov. Nakoľko prístup k jednodňovým refinančným operáciám je obmedzený len výškou poskytnutého kolaterálu, úroková sadzba jednodňovej refinančnej operácie zvyčajne predstavuje hornú hranicu pre jednodňovú úrokovú sadzbu na peňažnom trhu.

Jednodňová sterilizačná operácia bankám naopak umožňuje ukladať jednodňové vklady v centrálnej banke za vopred stanovenú úrokovú sadzbu. Úroková sadzba týchto jednodňových vkladov je obvykle podstatne nižšia ako zodpovedajúca úroková sadzba na trhu. Zmluvné strany preto jednodňové vklady v Eurosysteme ukládajú iba vtedy, ak prostriedky nemôžu využiť inak. Rovnako ako úrokové sadzby jednodňových refinančných operácií predstavujú hornú hranicu, úrokové sadzby jednodňových sterilizačných operácií zvyčajne predstavujú dolnú hranicu jednodňovej sadzby na peňažnom trhu.

Automatické operácie pre banky výrazne strácajú na atraktivite z dôvodu sadzieb, ktoré sa pri nich uplatňujú. Priemerné denné využitie automatických operácií je preto vo všeobecnosti obmedzené. Objem automatických operácií zvyčajne nepresahuje 1 miliardu eur, čo dokazuje, že na dodávanie a sťahovanie likvidity z trhu slúžia len vo výnimočných prípadoch.

Operácie na voľnom trhu (box 12) predstavujú najdôležitejšiu skupinu operácií menovej politiky. Vo všeobecnosti ich vykonávajú národné centrálné banky na podnet ECB, a to väčšinou na peňažnom trhu, teda na trhu, na ktorom je splatnosť transakcií spravidla kratšia ako jeden rok. Operácie na voľnom trhu zohrávajú dôležitú úlohu pri usmerňovaní úrokových sadzieb, signalizovaní zámerov menovej politiky a riadení likvidity na peňažnom trhu.

Automatické operácie (box 12), t. j. jednodňové refinančné operácie a jednodňové sterilizačné operácie, môžu zmluvné strany Eurosystemu využívať z vlastnej iniciatívy. Stanovovaním sadzieb automatických operácií ECB určuje koridor, v rámci ktorého sa pohybuje jednodňová sadzba na peňažnom trhu.

Operačný rámec je doplnený systémom **minimálnych rezerv**, ktoré majú úverové inštitúcie držať na účtoch v národných centrálnych bankách (box 13). Hlavnou úlohou systému povinných minimálnych rezerv je pomôcť stabilizovať úrokové sadzby na peňažnom trhu a zvyšovať štruktúrálny deficit likvidity v bankovom systéme, a tým zvyšovať dopyt po refinancovaní centrálnou bankou.

Box 13 Povinné minimálne rezervy

ECB vyžaduje, aby úverové inštitúcie ukladali prostriedky na účtoch v národných centrálnych bankách. Tieto povinné vklady sa nazývajú „minimálne“ alebo „povinné“ rezervy. Výška povinných minimálnych rezerv každej inštitúcie sa určuje vynásobením základu na výpočet minimálnych rezerv sadzbou povinných minimálnych rezerv.

Základ na výpočet povinných minimálnych rezerv inštitúcie sa stanovuje vo vzťahu k jej krátkodobým súvahovým pasívam. Závazky voči iným úverovým inštitúciám zaradeným do zoznamu inštitúcií, ktoré podliehajú systému povinných minimálnych rezerv Eurosystemu, a záväzky voči ECB a národným centrálnym bankám sa do základu na výpočet povinných minimálnych rezerv nezahŕňajú.

Hlavnou funkciou systému povinných minimálnych rezerv je stabilizovať úrokové sadzby na peňažnom trhu. Táto funkcia sa vykonáva pomocou priemerovania. Znamená to, že plnenie povinných minimálnych rezerv úverovými inštitúciami sa posudzuje na základe priemeru denných zostatkov na ich rezervných účtoch počas približne mesačnej periódy udržiavania povinných minimálnych rezerv. Úverové inštitúcie tak môžu vyrovnávať denné výkyvy likvidity (spôsobené napríklad fluktuáciou dopytu po bankovkách), keďže prechodná nerovnováha v stave rezerv sa dá vykompenzovať opačnou nerovnováhou počas tej istej periódy udržiavania.

Z priemerovania povinných minimálnych rezerv tiež vyplýva, že inštitúcie môžu profitovať z poskytovania úverov na trhu a vykazovať deficit povinných minimálnych rezerv vždy vtedy, keď sú najkratšie sadzby na peňažnom trhu na vyššej úrovni ako tie, ktoré podľa očakávaní budú prevažovať počas zvyšku udržiavacej periódy. V opačnom prípade si môžu požičať peniaze na trhu a mať na účtoch prebytok rezerv. Tento mechanizmus stabilizuje jednotňové úrokové sadzby počas periódy udržiavania a centrálna banka tak nemusí často intervenovať na peňažnom trhu.

Druhou významnou úlohou systému povinných minimálnych rezerv je zvyšovanie štrukturálneho deficitu likvidity bankového systému. Potreba úverových inštitúcií viesť povinné minimálne rezervy v národných centrálnych bankách napomáha zvyšovať dopyt po refinancovaní centrálnymi bankami, čím ECB uľahčuje usmerňovanie sadziieb na peňažnom trhu prostredníctvom pravidelných operácií na dodanie likvidity.

Systém minimálnych povinných rezerv bol navrhnutý tak, aby na jednej strane nezaťažoval bankový systém eurozóny, a na druhej strane nebránil efektívnemu rozdeľovaniu zdrojov. Na dosiahnutie týchto cieľov sú povinné minimálne rezervy úverových inštitúcií úročené úrokovou sadzbou, ktorá sa takmer zhoduje s krátkodobými úrokovými sadzbami na peňažnom trhu. Úroková sadzba na úročenie povinných minimálnych rezerv zodpovedá priemeru hraničnej sadzby hlavných finančných operácií počas periódy udržiavania (váženému podľa počtu kalendárnych dní).

3.2 EXTERNÉ OPERÁCIE

Pokiaľ ide o externé operácie Eurosystemu, článok 23 Štatútu ESCB oprávňuje ECB a národné centrálné banky:

- nadväzovať vzťahy s centrálnymi bankami a finančnými inštitúciami v tretích krajinách a, ak je to účelné, aj s medzinárodnými organizáciami,
- prostredníctvom spotových alebo forwardových obchodov kupovať a predávať všetky typy devízových aktív a drahé kovy,
- spravovať zahraničné aktíva, ktoré majú v držbe,
- vo vzťahu k tretím krajinám a medzinárodným organizáciám vykonávať všetky typy bankových obchodov vrátane prijímania a poskytovania úverov.

3.2.1 Devízové operácie

Najdôležitejšou devízovou operáciou Eurosystemu sú intervencie na devízových trhoch. Intervenčné operácie sa vykonávajú výlučne prostredníctvom devízových rezerv, ktoré má v držbe ECB. V rámci kurzovej politiky eurozóny sa môžu vykonávať s menami krajín mimo Európskej únie, napr. s americkým dolárom alebo japonským jenom. Môžu sa vykonávať aj v rámci mechanizmu výmenných kurzov II (ERM II) vo vnútri Spoločenstva.

V zmysle článku 105 ods. 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a článku 3 Štatútu ESCB musia byť devízové operácie Eurosystemu „*v súlade s ustanoveniami článku 111 zmluvy*“. Článok 111 definuje inštitucionálny rámec kurzovej politiky eurozóny.

Inštitucionálny rámec kurzovej politiky eurozóny

Podľa článku 105 ods. 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a článku 3 Štatútu ESCB musia byť devízové operácie Eurosystemu v súlade s článkom 111 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.

- Podľa článku 111 ods. 1 môže Rada EÚ jednomyselne uzatvárať formálne dohody o systéme výmenných kurzov eura vo vzťahu menám krajín, ktoré nepatria do EÚ.
- Článok 111 ods. 2 stanovuje, že ak neexistuje systém výmenných kurzov, Rada EÚ môže kvalifikovanou väčšinou formulovať všeobecné smerovanie kurzovej politiky.

Obidve tieto inštitucionálne opatrenia však musia rešpektovať hlavný cieľ, ktorým je udržiavanie cenovej stability, a môžu sa iniciovať len na základe odporúčania ECB alebo Európskej komisie po konzultácii s ECB. V prípade formálneho systému výmenných kurzov eura musí Rada EÚ brať do úvahy stanovisko ECB „*v snahe dosiahnuť konsenzus v súlade s cieľom cenovej stability*“ (článok 111 ods. 1 zmluvy).

Doteraz nebol iniciovaný ani jeden zo spomenutých postupov. Európska rada na svojom zasadnutí v Luxemburgu, ktoré sa konalo 13. decembra 1997 zdôraznila, že výmenný kurz eura by sa mal vnímať predovšetkým ako výsledok hospodárskeho vývoja a hospodárskych politík, nielen ako nezávislý cieľ. V rovnakom zmysle stanovuje, že všeobecné smerovanie orientácie kurzovej politiky v eurozóne sa by sa malo stanovovať iba za výnimočných okolností, napríklad v prípade vzniku jednoznačnej nerovnováhy. Toto smerovanie by malo vždy rešpektovať nezávislosť ESCB a malo by byť v súlade s hlavnou úlohou ESCB, ktorou je udržiavanie cenovej stability.

Intervencia v menách krajín nepatriacich do EÚ

V prípade neexistencie inštitucionálneho usporiadania a kurzového cieľa ECB došlo počas prvých piatich rokov od vzniku menovej únie k intervenciám na devízovom trhu voči menám krajín mimo EÚ len dvakrát, a to na jeseň roku 2000. Keďže od konca roku 1998 výmenný kurz eura neustále klesal, stále viac sa vzdal'oval od základných hospodárskych veličín eurozóny a hrozilo riziko vzniku výrazných nerovnováh. To zasa mohlo mať nepriaznivý vplyv na vývoj svetového hospodárstva a na cenovú stabilitu v eurozóne. ECB preto spolu s menovými orgánmi Spojených štátov, Japonska, Spojeného kráľovstva a Kanady 22. septembra 2000 iniciovala spoločné intervencie na devízových trhoch. ECB opätovne intervenovala začiatkom novembra 2000.

Mechanizmus výmenných kurzov ERM II

Nový mechanizmus výmenných kurzov ERM II vstúpil do platnosti na začiatku tretej etapy HMÚ. Nahradil Európsky menový systém, ktorý zohral kľúčovú úlohu pri vytváraní HMÚ (pozri časť 1.1.2) a musel sa prispôbiť novému prostrediu, ktoré bolo vytvorené v rámci HMÚ.

Mechanizmus ERM II je podobne ako jeho predchodca medzivládnu dohodou založenou na dvoch právnych dokumentoch:

- uznesení Európskej rady o zriadení mechanizmu výmenných kurzov v tretej etape hospodárskej a menovej únie, Amsterdam, 16. júna 1997³,
- dohode z 1. septembra 1998 medzi Európskou centrálnou bankou a národnými centrálnymi bankami členských štátov nepatriacich do eurozóny, ktorá stanovuje prevádzkové postupy pre mechanizmus výmenných kurzov v tretej etape hospodárskej a menovej únie⁴, v znení dohody zo 14. septembra 2000⁵.

Cieľom mechanizmu ERM II je naviazať meny členských štátov nepatriacich do eurozóny na euro. Toto naviazanie má podobu vzájomne dohodnutých, pevne stanovených parít voči euru, ktoré však možno upravovať, a štandardného fluktuálneho pásma $\pm 15\%$. V prípade potreby je možné na základe vzájomnej

³ Ú. v. ES C 236, 2.8.1997, s. 5.

⁴ Ú. v. EÚ C 345, 13.11.1998, s. 6.

⁵ Ú. v. EÚ C 362, 16.12.2000, s. 11.

dohody toto fluktučné rozpätie zúžiť na základe pokroku dosiahnutého v oblasti konvergencie.

Účasť v mechanizme ERM II je pre členské štáty nepatriace do eurozóny dobrovoľná. Ako sa však uvádza v spomínanom uznesení Európskej rady, v prípade členského štátu, pre ktorý platí výnimka, „*sa predpokladá vstup*“ do mechanizmu ERM II. Článok 124 Zmluvy o ES vyžaduje, aby každý členský štát nepatriaci do eurozóny pokladal „*svoju politiku menového kurzu za vec spoločného záujmu*“ a prihliadal na „*skúsenosti získané pri spolupráci v rámci Európskeho menového systému (EMS)*“. Minimálne dvojročné členstvo v ERM II bez výrazného napätia je v súlade s článkom 121 jedným z kritérií hodnotenia, či členský štát spĺňa podmienky prijatia eura ako svojej meny. Mechanizmus ERM II teda prispieva ku konvergencii a členským štátom mimo eurozóny pomáha v úsilí o prijatie eura. Členské štáty v rámci eurozóny aj mimo nej navyše pomáha chrániť pred neželanými tlakmi na devízových trhoch.

Rozhodnutia o centrálnych paritách a fluktučných rozpätiach sa prijímajú na základe vzájomnej dohody ministrov financií krajín eurozóny, ECB, ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk zúčastnených členských štátov nepatriacich do eurozóny. Tento postup umožňuje mnohostrannú diskusiu (obvykle prostredníctvom stretnutí), do ktorej sa zapája aj Komisia a Hospodársky a finančný výbor (časť 4.3.4).

Intervencie v mechanizme ERM II

Intervencie centrálnych bánk v prípade, keď sa mena priblíži k hraniciam fluktučného pásma, sú v zásade automatické a neobmedzené. Intervencie a financovanie zo strany ECB však nesmú byť v rozpore s prvoradým cieľom udržiavania cenovej stability. Podľa podmienok spomínaného uznesenia a dohody môžu ECB a zúčastnené národné centrálné banky štátov nepatriacich do eurozóny upustiť od automatickej intervencie a financovania, ak by to bolo v rozpore s prvoradým cieľom finančnej stability. Podobne všetky zmluvné strany „*majú právo iniciovať dôverný postup zameraný na prehodnotenie centrálnych parít*“.

Dánska koruna sa na mechanizme ERM II zúčastňuje od samého začiatku s fluktučným pásmom $\pm 2,25\%$ okolo svojej centrálnej parity voči euru. Grécka drachma bola účastníkom ERM II už pred vstupom Grécka do eurozóny v roku 2001 (časť 1.1.4).

Po rozšírení EÚ dňa 1. mája 2004 sa počet účastníkov mechanizmu ERM II zvýšil o sedem. Do mechanizmu ERM II dospelí vstúpili Estónsko, Litva a Slovinsko (28. júna 2004), Cyprus, Lotyšsko, Malta (2. mája 2005) a Slovensko (28. novembra 2005) so štandardným fluktučným rozpätím $\pm 15\%$ voči euru. Očakáva sa, že do mechanizmu v istej fáze vstúpia aj ostatné krajiny, ktoré 1. mája 2004 vstúpili do EÚ.

Intervencie v eurách sú zatiaľ zriedkavé. Intervencie uskutočňovali centrálné banky zúčastnených členských štátov EÚ len vtedy, keď boli potrebné na zachovanie stability v rámci ERM II.

3.2.2 Správa devízových rezerv

ECB aj národné centrálné banky majú v držbe a správe devízové rezervy: ECB drží a spravuje devízové rezervy, ktoré jej boli prevedené na účely stanovené v Štatúte ESCB, pričom zostávajúce devízové rezervy spravujú jednotlivé národné centrálné banky.

Veľkosť a zloženie devízových rezerv ECB

ECB drží a spravuje devízové rezervy najmä preto, aby ich v prípade potreby použila na intervencie.

Veľkosť devízových rezerv ECB

Článok 30.1 Štatútu ESCB stanovil maximálnu výšku počiatočného prevodu devízových rezerv z národných centrálnych bánk do ECB na 50 mld. EUR⁶. Na začiatku tretej etapy HMÚ v januári 1999 národné centrálné banky eurozóny previedli do ECB devízové rezervy v hodnote 39,46 mld. EUR. Išlo o maximálnu čiastku povolenú podľa Štatútu ESCB, po odpočítaní podielov národných centrálnych bánk štátov, ktoré neboli účastníkmi eurozóny od samého začiatku, na základnom imaní ECB. Keď do eurozóny 1. januára 2001 vstúpilo Grécko, grécka centrálna banka previedla ďalšie rezervy v hodnote 1,28 mld. EUR. Celková hodnota devízových rezerv prevedených národnými centrálnymi bankami v pomere k ich podielom na základnom imaní, za ktoré dostali úročené pohľadávky denominované v eurách, predstavuje 40,74 mld. EUR. Z týchto prevodov sa 15 % uskutočnilo v zlate a zvyšných 85 % v amerických dolároch a japonských jenchoch.

Devízové rezervy ECB odvtedy výrazne kolísali následkom transakcií, výmenného kurzu a pohybov cien. Na konci roka 2005 dosiahli 41,5 mld. EUR. Devízové rezervy aj stav zlata v objemovom vyjadrení poklesli, čo bolo spôsobené intervenčnými predajmi ECB na jeseň roku 2000 (časť 3.2.1) a predajom zlata v roku 2005 resp. 2006⁷ v súlade so Zmluvou centrálnych bánk o zlate (box 14). Tieto zníženia boli plne vyvážené vyššou trhovou hodnotou rezerv ECB v zlate.

Článok 30.4 Štatútu ESCB navyše ECB oprávňuje požadovať ďalšie prevody devízových rezerv nad rámec stropu počiatočného prevodu. Takéto výzvy sa riadia sekundárnymi právnymi predpismi Spoločenstva. V tomto smere Rada EÚ prijala na základe odporúčania ECB nariadenie⁸, ktoré ECB umožňuje požadovať ďalšie prevody až do výšky 50 mld. EUR. ECB o ne žiada len s cieľom doplnenia vyčerpaných rezerv, nie ich navýšenia. V prípade potreby

⁶ Pri vstupe ďalších krajín do EÚ sa tento počiatočný limit automaticky zvyšuje pomerne k podielu ich národných centrálnych bánk na upísanom základnom imaní ECB (článok 49.3 štatútu). Po vstupe desiatich krajín strednej a východnej Európy a Stredomoria do EÚ k 1. máju 2004 sa tento limit zvýšil na približne 55,6 mld. EUR. Toto automatické zvýšenie znamená, že pomerné prevody devízových rezerv môžu uskutočňovať národné centrálné banky všetkých budúcich členských krajín eurozóny bez toho, aby bola ECB povinná znova previesť tieto devízové rezervy do súčasných národných bánk eurozóny.

⁷ Tlačová správa ECB z 31. marca 2005, resp. 31. marca 2006.

⁸ Nariadenie Rady (ES) č. 1010/2000 o ďalších výzvach Európskej centrálnej banky na poskytnutie devízových rezerv (Ú. v. ES L 115, 16.5.2000, s. 2).

sa môžu na základe ďalších sekundárnych predpisov Spoločenstva uskutočniť ďalšie prevody devízových rezerv do ECB.

Devízové rezervy ECB zahŕňajú aj osobitné práva čerpania. Tie vyplývajú z dobrovoľných transakcií ECB s inými držiteľmi osobitných práv čerpania v zmysle stálej dohody s MMF (časť 5.3.1).

Správa devíz v ECB

Cieľom správy devízových rezerv v ECB je zabezpečiť, aby ECB mala vždy k dispozícii dostatočné množstvo likvidných prostriedkov na devízové intervencie. Z toho vyplýva, že základnými pravidlami investovania devízových rezerv sú likvidita a bezpečnosť. S výnimkou týchto obmedzení sú devízové rezervy ECB spravované tak, aby sa maximalizovala ich hodnota.

Investičné usmernenia pretvárajú všeobecné ciele správy portfólia do konkrétnych zásad a pravidiel: sú definované v rámci ECB a zahŕňajú menovú skladbu, kompromis medzi úrokovým rizikom a ziskom a požiadavky na úverové riziko a likviditu.

Rada guvernérov určila menovú skladbu devízových rezerv ECB na základe odhadovaných potrieb v prípade trhových intervencií a optimalizácie rizík. Pomer amerického dolára k japonskému jenu na začiatku roka 1999 bol 90/10. Na konci roka, po kurzových výkyvoch a niekoľkých vyrovnávacích operáciách, bol tento pomer 85/15.

Hoci niektoré funkcie v rámci správy portfólia, ako napríklad riadenie rizík a účtovníctvo, sa vykonávajú centralizovane v ECB, väčšina funkcií spojených s obchodovaním a vysporiadaním obchodov je decentralizovaných v celom Eurosysteme na základe poverenia ECB pre národné centrálné banky eurozóny na správu devízových rezerv.⁹ Národné centrálné banky pri výkone týchto funkcií konajú ako zástupcovia v mene ECB. Je to tak preto, aby zmluvné strany ECB na medzinárodných finančných trhoch dokázali rozlíšiť operácie uskutočňované národnými centrálnymi bankami v mene ECB a operácie uskutočňované národnými centrálnymi bankami pri správe svojich vlastných rezerv. ECB elektronicky dostáva informácie o transakciách, ktoré v jej mene vykonávajú všetky národné centrálné banky prostredníctvom systému správy portfólií, prevádzkovanom v rámci vlastnej zabezpečenej komunikačnej siete ESCB.

Strategické referenčné hodnoty stanovené Radou guvernérov pre každú menu vychádzajú z požiadaviek dlhodobej menovej politiky ECB a z jej preferencií v otázkach rizika a zisku. Taktické referenčné hodnoty stanovené Investičným výborom ECB a schválené Výkonnou radou, ktoré sa musia dodržiavať vo vopred určenom pásme okolo strategickej referenčnej hodnoty, vyjadrujú

⁹ Od začiatku roka 2006 majú národné centrálné banky krajín eurozóny možnosť zdržať sa prijatia mandátu ECB na správu devízových rezerv. Národné centrálné banky, ktoré prijímú mandát ECB na správu devízových rezerv (v súčasnosti všetkých 12 národných centrálnych bánk krajín eurozóny) majú nárok na mandát predstavujúci vedľajšie portfólio v amerických dolároch alebo vedľajšie portfólio v japonských jeno. Deutsche Bundesbank a Banque de France majú nárok na dva mandáty. Pozri ECB (2006), Portfolio management at the ECB, s. 23.

krátkodobé až strednodobé rizikové a ziskové preferencie ECB na základe aktuálnych podmienok na trhu. Mandáty ECB pre národné centrálné banky na správu devíz predpokladajú prekročenie taktických referenčných hodnôt.

Zmluvné strany a sprostredkovateľov v operáciách s devízovými rezervami si vyberá ECB na základe odporúčaní národných centrálnych bánk. ECB pri výbere postupuje jednotným spôsobom postaveným na dvoch skupinách kritérií:

- hodnotenie úverovej schopnosti zmluvných strán,
- otázky efektívnosti, najmä poskytovaných rešeršných služieb, cenovej konkurencieschopnosti a schopnosti zmluvnej strany zvládať veľké objemy za každej trhovej situácie.

Transakcie so zmluvnými stranami ECB sa dokumentujú podľa štandardných trhových dohôd. ECB vytvorila aj vlastnú rámcovú dohodu o započítaní pohľadávok, prijatú jej zmluvnými stranami.

ECB podľa potreby upravuje zoznam nástrojov, ktoré možno použiť pri správe jej devízových rezerv. Výberom nástrojov sa má dosahovať čoraz vyšší stupeň sofistikovanosti za súčasného plnenia požiadaviek na vysokú úroveň zabezpečenia a likvidity.

Rezervy ECB v zlate

V súlade so Zmluvou centrálnych bánk o zlate (box 14) sa zlaté rezervy ECB aktívne nespravujú.

Devízové rezervy národných centrálnych bánk

Devízové rezervy, ktoré neboli prevedené do ECB, sú aj naďalej v držbe a správe národných centrálnych bánk.

V rokoch 1999 až 2005 devízové rezervy v držbe národných centrálnych bánk po zohľadnení kurzových zmien sústavne klesali a na konci roka 2005 mali hodnotu približne 279 mld. EUR, z toho 111 mld. EUR vo forme zahraničných aktív a 168 mld. EUR vo forme zlata, osobitných práv čerpania a rezervných pozícií v Medzinárodnom menovom fonde.

Keďže intervencie na devízových trhoch prebiehajú prostredníctvom rezerv v držbe ECB, devízové rezervy národných centrálnych bánk sa na účely devízovej politiky už nepoužívajú. ECB však môže národné centrálné banky vyzvať na poskytnutie ďalších rezerv, ako už bolo vysvetlené.

Článok 31 Štatútu ESCB stanovuje, že devízové operácie, ktoré národné centrálné banky uskutočňujú so svojimi devízovými rezervami podliehajú predchádzajúcemu súhlasu ECB. Táto požiadavka zaisťuje súlad s jednotnou menovou a kurzovou politikou ECB. Vztahuje sa na transakcie, ktoré môžu mať vplyv na výmenné kurzy alebo na stav domácej likvidity a ktoré prekračujú limity určené v usmerneniach ECB. Investičné operácie národných centrálnych bánk na zahraničných finančných trhoch nepodliehajú predchádzajúcemu schváleniu,

pretože nemajú vplyv na jednotnú menovú a kurzovú politiku ECB. Táto povinnosť sa nevzťahuje ani na transakcie vykonávané národnými centrálnymi bankami – bankami samotnými alebo v mene vlády – pri plnení svojich záväzkov voči medzinárodným organizáciám.

Podobne ako v prípade národných centrálnych bánk krajín eurozóny a v súlade s článkom 31.3 štatútu sú transakcie členských štátov EÚ s hotovostnými devízovými aktívami predmetom kontroly zo strany ECB.¹⁰

Box 14 Spoločné vyhlásenie o zlate (z 8. marca 2004)

Európska centrálna banka
Banca d'Italia
Banco de España
Banko de Portugal
Bank of Greece
Banque centrale du Luxembourg
Banque de France
Banque Nationale de Belgique
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland
De Nederlandsche Bank
Deutsche Bundesbank
Oesterreichische Nationalbank
Suomen Pankki – Finlands Bank
Schweizerische Nationalbank
Sveriges Riksbank

Nižšie podpísané inštitúcie v záujme objasnenia svojich zámerov v súvislosti s držbou zlata vydávajú nasledujúce vyhlásenie:

1. Zlato i naďalej zostane dôležitou súčasťou svetových menových rezerv.
2. Obchody so zlatom, ktoré podpísané inštitúcie už uzavreli, resp. v budúcnosti uzavrú, budú prebiehať prostredníctvom koordinovaného programu obchodovania počas päťročného obdobia so začiatkom 27. septembra 2004, t. j. po uplynutí predchádzajúcej dohody. Ročný objem obchodov nepresiahne 500 ton a celkové obchody realizované v tomto období nepresiahnu 2 500 ton.
3. Signatári tejto dohody sa dohodli, že celkový objem prenájmu zlata a celkový objem využívaných futures a opcií v zlate počas tohto obdobia nepresiahne objemy platné ku dňu podpísania predchádzajúcej dohody.

Táto dohoda sa bude každých päť rokov prehodnocovať.

Zdroj: Tlačová správa ECB z 8. marca 2004.

¹⁰Usmernenie Európskej centrálnej banky z 23. októbra 2003 o transakciách zúčastnených členských štátov s ich devízovými aktívami podľa článku 31.3 Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (Ú. v. ES L 283, 31.10.2003, s. 81).

3.3 PLATOBNÉ A KLÍRINGOVÉ SYSTÉMY

Úloha Eurosystemu *podporovať plynulé fungovanie platobných systémov* sa opiera o článok 22 štatútu, ktorý oprávňuje ECB a národné centrálné banky poskytovať prostriedky na zabezpečenie efektívnych a spoľahlivých klíringových a platobných systémov v rámci Spoločenstva a voči ostatným krajinám. ECB môže na tento účel vydávať aj nariadenia.¹¹

Efektívne a spoľahlivé platobné systémy a systémy zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi sú pre účinnosť menovej politiky nevyhnutné. Eurosystem platobné systémy používa na zúčtovanie svojich operácií menovej politiky a vnútrodných úverov. Keďže tieto operácie musia byť zabezpečené, schopnosť účastníkov Eurosystemu poskytnúť kolaterál závisí od spoľahlivej a efektívnej infraštruktúry systémov zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi. Plynulý chod platobných systémov a systémov vyrovnania obchodov s cennými papiermi je mimoriadne dôležitý aj pre fungovanie eurového peňažného trhu a celkovo aj pre ostatné vnútroštátne a medzinárodné finančné trhy (ako napríklad devízové trhy, trhy s cennými papiermi a trhy s derivátmi).

V súvislosti s platobnými systémami a systémami zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi existujú dva základné druhy finančných rizík:

- riziko, že niektorá strana systému nebude schopná splniť svoje záväzky v čase ich splatnosti alebo kedykoľvek v budúcnosti (úverové riziko),
- riziko, že niektorá strana systému nebude mať dostatok prostriedkov alebo cenných papierov na riadne a včasné splnenie svojich záväzkov, hoci ich bude môcť splniť neskôr (riziko straty likvidity).

Oba druhy finančných rizík môžu viesť k situácii, keď v dôsledku zlyhania jedného účastníka systému medzibankových prevodov prostriedkov alebo systému zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi v súvislosti s plnením svojich záväzkov nastane dominový efekt, t. j. ani ďalší účastníci nedokážu plniť svoje záväzky v deň splatnosti. Takýto scenár by mohol spôsobiť rozsiahle narušenie finančných trhov ako takých (systémové riziko), čo by mohlo mať vplyv aj na širšie hospodárstvo.

V prípade systémov zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi existuje aj riziko straty alebo nedostupnosti cenných papierov v úschove banky spôsobené jej platobnou neschopnosťou alebo zanedbaním alebo inou nepriaznivou situáciou, v ktorej sa banka ocitne (riziko úschovy). Aj toto má vplyv na schopnosť účastníka v prípade potreby predložiť cenné papiere.

Platobné systémy a systémy zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi by mali byť nielen bezpečné, ale aj efektívne a praktické, a to tak pre používateľov,

¹¹ ECB doposiaľ nemala potrebu uplatniť regulačné právomoci ustanovené v článku 22 Štatútu ESCB. Rozsah regulačných právomocí ECB v zmysle článku 22 štatútu je podrobnejšie opísaný v článku „The role of the Eurosystem in payment and clearing systems“ v *Mesačnom bulletin* ECB z apríla 2002.

ako aj hospodárstvo ako celok. Vždy však ide o kompromis medzi minimalizáciou nákladov a plnením iných cieľov, ako napríklad bezpečnosti. Táto skutočnosť si preto vyžaduje minimálne štandardy bezpečnosti a efektivity, ako aj odporúčania, ktoré účastníkom platobných systémov a systémov zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi pomáhajú pri rozhodovaní a tým podporujú súťaž medzi platobnými systémami a systémami zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi a pomáhajú brániť regulačnej arbitráži.

V súlade s týmito aspektmi a s mandátom udeleným na základe Zmluvy o ES a Štatútom ESCB je cieľom politiky Eurosystemu bezpečnosť a efektívnosť systémov. Eurosystem na tento účel:

- poskytuje prostriedky na zabezpečenie platobného styku a vyrovnania obchodov s cennými papiermi,
- vykonáva dohľad nad systémami s cieľom zaistiť ich efektívnosť a bezpečnosť.

3.3.1 Poskytovanie prostriedkov na zabezpečenie platobného styku a vyrovnania obchodov s cennými papiermi

Eurosystem v zmysle svojej zákonnej povinnosti podporovať plynulé fungovanie platobných systémov poskytuje širokú škálu prostriedkov na zabezpečenie platobného styku a vyrovnania obchodov s cennými papiermi. Najdôležitejším z nich je systém TARGET.

TARGET (Transeurópsky automatizovaný expresný systém hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase)

Mechanizmus TARGET bol v Eurosysteme vytvorený na spracovanie veľkých eurových platieb v reálnom čase v celej eurozóne. TARGET zabezpečuje rovnaké podmienky pre všetkých účastníkov trhu a je zároveň nástrojom, pomocou ktorého možno včas a bezpečne uskutočňovať menovopolitické transakcie medzi národnými centrálnymi bankami a Eurosystemom. Ide o jediný platobný systém pre cezhraničné platby v eurách, ktorý je priamo prístupný pre všetky strany zúčastnené na menovopolitických operáciách. Umožňuje teda fungovanie eurového peňažného trhu ako jednotného trhu a výkon jednotnej menovej politiky.

Súčasný systém

Ostrá prevádzka systému TARGET sa začala 4. januára 1999 a prebieha decentralizovaným spôsobom. V súčasnosti sa skladá zo 16 prepojených národných systémov hrubého zúčtovania v reálnom čase (RTGS) a platobného mechanizmu ECB (EPM). Týchto 16 národných systémov RTGS predstavuje systémy 12 krajín eurozóny a Dánska, Švédska, Spojeného kráľovstva a od marca 2005 aj Poľska. Vstup Slovinska je plánovaný na rok 2007.

V usmernení ECB k systému TARGET¹² sú stanovené pravidlá prevádzky systému a jeho národných komponentov. Usmernenie obsahuje aj ustanovenia o minimálnych spoločných znakoch (napr. kritériá prístupu, menová jednotka, pravidlá cenotvorby, doba prevádzky, pravidlá platobného styku, neodvolateľnosť, konečnosť a vnútrodenný úver), ktoré musia spĺňať všetky národné systémy RTGS zapojené do mechanizmu TARGET. Medzi Eurosystemom a národnými centrálnymi bankami krajín mimo eurozóny bola uzavretá mnohostranná dohoda vychádzajúca z usmernenia k systému TARGET.

Systém TARGET sa musí používať pri všetkých platbách, ktoré vyplývajú alebo súvisia s:

- i. operáciami menovej politiky Eurosystemu,
- ii. vyrovnaním eurovej strany devízových operácií Eurosystemu,
- iii. vyrovnaním operácií systémov na spracovanie veľkých prevodov v eurách.

Pri ostatných platbách, ako napríklad pri medzibankových a komerčných platbách v eurách, sa účastníci trhu môžu slobodne rozhodnúť pre systém TARGET, alebo pre iný platobný systém.

V roku 2005 sa z celkového objemu veľkých platieb v eurách uskutočnilo 89 % prostredníctvom systému TARGET. Na konci roka 2004 mal systém TARGET viac než 10 000 účastníkov a celkovo možno pomocou neho kontaktovať približne 50 000 inštitúcií.¹³

TARGET2

Rozhodnutie o súčasnej štruktúre systému TARGET bolo prijaté v roku 1994 na základe zásad minimálneho zosúladenia a prepojenia existujúcich infraštruktúr. Toto bol najlepší spôsob zabezpečenia prevádzkyschopnosti systému od úplného začiatku tretej etapy HMÚ. Avšak vzhľadom na narastajúcu finančnú integráciu v rámci eurozóny a vzhľadom na skutočnosť, že používatelia systému TARGET majú čoraz podobnejšie potreby, sa v októbri 2002 začali prípravy na nový zdokonalený systém (TARGET2). Plánovaným termínom spustenia systému TARGET2 je rok 2007. Druhá generácia systému TARGET (i) bude lepšie uspokojovať požiadavky zákazníkov prostredníctvom široko harmonizovanej úrovne služieb, (ii) pomôže zabezpečiť nákladovú efektívnosť a (iii) bude pripravená na rýchle zmeny v budúcnosti vrátane rozširovania Európskej únie a Eurosystemu. Národné centrálné banky budú aj naďalej zodpovedné za účty úverových inštitúcií a obchodné vzťahy s nimi.

Systém TARGET2 zabezpečí jednotnú zdieľanú platformu (Single Shared Platform – SSP) pre centrálné banky, ktoré sa rozhodnú do systému vstúpiť a vzdať sa svojich národných platforiem RTGS. Do systému TARGET2 budú

¹²Usmernenie ECB/2001/3 z 26. apríla 2001 o Transeurópskom automatizovanom expresnom systéme hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase (TARGET) (Ú. v. ES L 140, 24.5.2001, s. 72), naposledy zmenené a doplnené usmernením ECB/2003/6 zo 4. apríla 2003 (Ú. v. ES L 113, 7.5.2003, s. 74).

¹³ECB (2006), Výročná správa 2005, kapitola 2, časť 2.

zapojené všetky centrálné banky Eurosystemu. Svoju účasť potvrdila Danmarks Nationalbank, avšak Sveriges Riksbank a Bank of England sa k systému TARGET2 nepripoja. Centrálné banky niektorých nových členských štátov EÚ sa zapoja až po prijatí eura.

Agent zúčtovania pre súkromné systémy

Eurosystem sprostredkúva zúčtovanie aj pre platobné systémy, ktoré sám neprevádzkuje. ECB je napríklad agentom zúčtovania pre systém EURO1, prevádzkovaný asociáciou Euro Banking Association (EBA), a niektoré národné centrálné banky vykonávajú zúčtovanie pre súkromne prevádzkované retailové platobné systémy a systémy vyrovnania obchodov s cennými papiermi. Funkcia agenta zúčtovania, ktorú plní ECB a niektoré národné centrálné banky, zabezpečuje zúčtovanie týchto platobných systémov v peniazoch centrálnej banky s cieľom minimalizovať riziko zlyhania s kritickými systémovými následkami pre finančný systém.

Systém Continuous Linked Settlement

Systém Continuous Linked Settlement (CLS) sa prevádzkuje od roku 2002 na zúčtovanie devízových transakcií medzi členskými bankami spôsobom platba proti platbe v účtovníctve banky CLS so sídlom v New Yorku. Hlavný dohľad nad systémom vykonáva americký Federálny rezervný systém. ECB poskytuje systému CLS funkcie účtov a vykonáva dohľad pre euro, ktoré je v systéme CLS druhou najdôležitejšou menou.

Retailové platobné systémy

Eurosystem sa rôznymi spôsobmi zapája do retailových platobných systémov. Niekoľko národných centrálnych bánk krajín eurozóny, ako napríklad Banca d'Italia, Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique a Deutsche Bundesbank, má dlhodobú tradíciu pôsobenia v retailových platobných systémoch. Ponúkajú neutrálne a otvorené siete, v ktorých môžu banky participovať bez ohľadu na rozsah ich činnosti. Miera účasti Eurosystemu v retailových platobných systémoch v budúcnosti závisí predovšetkým od snahy bankového sektora poskytnúť efektívnu infraštruktúru retailových platieb v eurách.

Model korešpondenčnej centrálnej banky

V neprítomnosti adekvátnych trhových prostriedkov cezhraničnej mobilizácie aktív v eurozóne Eurosystem pre svoje operácie vytvoril model korešpondenčnej centrálnej banky (MKCB). Tento systém zabezpečuje, aby všetci účastníci platobného styku a zmluvné strany menovopolitických operácií mali možnosť poskytovať kolaterál za úverové operácie Eurosystemu bez ohľadu na to, kde sa tento kolaterál nachádza. Každá národná centrálna banka v tomto smere pôsobí pre ostatné národné centrálné banky ako uschovávateľ. MKCB bol navrhnutý ako dočasné riešenie, kým si trh nevytvorí iné alternatívy. Nemal byť konkurenciou trhových iniciatív zabezpečujúcich cezhraničné služby pre operácie na trhu.

Činnosti centrálného depozitára cenných papierov

Pri vyrovnaní obchodov s cennými papiermi plnia národné centrálné banky Eurosystemu už tradične prevádzkovú úlohu. Napriek tomu, že dnes už sú mnohé úlohy prevedené na súkromné subjekty, niektoré národné centrálné banky i naďalej pôsobia ako centrálny depozitár cenných papierov (CDCP) alebo registrátor pre niektoré štátne alebo iné cenné papiere.

3.3.2 Dohľad nad platobnými systémami a systémami vyrovnania obchodov s cennými papiermi

Dohľad nad platobnými systémami určuje štandardy bezpečnosti týchto systémov a zaručuje ich správne uplatňovanie. Hlavným zmyslom dohľadu je chrániť fungovanie platobných systémov kombináciou apelovania na morálne konanie a tlaku regulácie. Tým sa líši od bankového dohľadu. Cieľom bankového dohľadu je sledovať jednotlivé banky a finančné inštitúcie a zaistiť ich finančnú stabilitu a najmä chrániť vkladateľov a klientov bánk.

Od roku 1999 za dohľad nad platobnými systémami zodpovedá ECB spolu s národnými centrálnymi bankami krajín eurozóny. ECB dohliada na celoeurópske systémy pre veľké platby (vrátane systému TARGET), pričom národné centrálné banky majú dohľad nad jednotlivými domácimi systémami.

Dohľad sa vykonáva v súlade so štandardmi bezpečnosti a efektivity, ktoré stanovila ECB pre platobné systémy fungujúce v eurách. Vo februári 2001 ECB prevzala „Základné zásady pre systémovo dôležité platobné systémy“¹⁴, ktoré v januári 2001 zostavil Výbor krajín G10 pre platobné a zúčtovacie systémy (Committee on Payment and Settlement Systems – CPSS).¹⁵ V súčasnosti tvoria súčasť súboru štandardov, ktoré ECB a národné centrálné banky krajín Eurosystemu uplatňujú na monitorovanie platobných systémov pre veľké platby v eurách.

V prípade dohľadu nad systémami zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi sú právomoci Eurosystemu menej jednoznačné a výhradné. ESCB a Výbor európskych regulačných orgánov pre cenné papiere (Committee of European Securities Regulators – CESR) však v oblasti systémov zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi úzko spolupracujú už od roku 2001. Spoločná pracovná skupina zložená z predstaviteľov každej centrálnej banky ESCB a každého regulačného orgánu pre cenné papiere z Výboru CESR zostavila európske štandardy zúčtovania a vyrovnania na základe odporúčaní Výboru CPSS a Medzinárodnej organizácie komisií pre cenné papiere (International Organization of Securities Commissions – IOSCO). Cieľom týchto štandardov ESCB-CESR je zlepšiť bezpečnosť, spoľahlivosť a efektívnosť systémov zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi v Európskej únii a taktiež

¹⁴Publikácia CPSS č. 43, *Core Principles for Systemically Important Payment Systems (Základné zásady pre systémovo dôležité platobné systémy)*, BIS, január 2001.

¹⁵CPSS je stály výbor zriadený guvernérmi centrálnych bánk krajín G10 pod patronátom BIS (časť 5.4).

zohľadniť potrebu odstránenia prekážok brániacich efektívnym procesom cezhraničného zúčtovania a vyrovnania v tejto oblasti.

Eurosystém zároveň podnecuje trh, aby sa zamýšľal nad budúcimi úlohami a navrhoval možné riešenia. Účastníkom trhu Eurosystém poskytuje diskusné fórum prostredníctvom dvojstranných aj mnohostranných stretnutí, prezentácií, prednášok a publikácií, ktoré má umožniť ďalšie skvalitnenie platobných systémov a vytvorenie novej infraštruktúry. V oblasti systémov vyrovnania obchodov s cennými papiermi ECB pozorne monitoruje konsolidačný proces, pričom uplatňuje politiku zameranú na podporu efektívnosti, a to najmä pri cezhraničných prevodoch cenných papierov v rámci eurozóny.

3.4 EUROVÉ BANKOVKY A MINCE

Na základe článku 106 Zmluvy o ES a článku 16 Štatútu ESCB má Rada guvernérov ECB výlučné právo povoľovať vydávanie bankoviek v eurozóne. ECB a národné centrálné banky sú jedinými inštitúciami oprávnenými vydávať bankovky, ktoré sú zákonným platidlom v eurozóne. Na základe článku 106 ods. 2 zmluvy sú emisné práva krajín eurozóny obmedzené na mince „v objeme schválenom ECB“.

Spôsob vydávania eurových bankoviek

Jedinými bankovkami zákonného platidla v eurozóne v rokoch 1999 až 2002, kým ešte neexistovali eurové bankovky, boli národné bankovky v pôvodných menách. Vydávali ich národné centrálné banky na základe povolenia Rady guvernérov ECB, avšak na rozdiel od následného režimu vydávania eurových bankoviek každá národná centrálna banka vydávala svoje národné bankovky na vlastný účet a vo svoj prospech.

Od 1. januára 2002 vydávajú eurové bankovky spoločne národné centrálné banky a ECB. Na rozdiel od národných bankoviek v pôvodných menách sa na eurových bankovkách neuvádza, ktorá centrálna banka ich vydala. Národné centrálné banky Eurosystému sú povinné akceptovať eurové bankovky vydané ostatnými členmi Eurosystému a tieto bankovky sa nemusia vracat' do domovskej krajiny. Napriek tomu, že sa to môže pokladať za záväzok Eurosystému ako celku, je potrebné, aby centrálné banky pôsobili ako zákonní emitenti, keďže Eurosystém nemá právnu subjektivitu.

ECB vydáva 8 % z celkovej hodnoty bankoviek vydaných Eurosystémom. Vzhľadom na to, že systém solidarity zahŕňa všetkých členov Eurosystému, ECB pôsobí ako jeden zo zákonných emitentov a tieto bankovky preto vykazujú vo svojej súvahe. Bankovky ECB v praxi uvádzajú do obehu národné centrálné banky, čím im voči ECB vznikajú príslušné záväzky. Tieto záväzky sú úročené hlavnou refinančnou sadzbou ECB (časť 3.8.1).

Zvyšných 92 % eurových bankoviek vydávajú národné centrálné banky ESCB v pomere k ich podielom v kľúči na upísanie základného imania ECB. Každý mesiac sa zisťuje rozdiel medzi podielom každej národnej centrálnej banky

na celkovom objeme bankoviek v obehu a množstvom bankoviek, ktoré daná banka skutočne uviedla do obehu, a vykazuje sa ako úročená pohľadávka, resp. záväzok v rámci Eurosystemu.¹⁶

Takto rozdelené vydávanie eurových bankoviek medzi národné centrálné banky v mechanizme Eurosystemu s viacerými emitentmi s úplnou nahraditeľnosťou všetkých eurových bankoviek zabraňuje účtovným vplyvom „migrácie bankoviek“ v súvahe národných centrálnych bánk. Migrácia bankoviek, t. j. prenos hotovosti z jednej krajiny eurozóny do druhej, by inak mohla v jednej centrálnej banke spôsobovať zvýšenie údajov o bankovkách v obehu na úkor inej centrálnej banky. To by zasa mohlo mať výrazný vplyv na súvahy jednotlivých bánk a časom viesť k podstatnému narušeniu súvahy centrálnej banky, ktorá by bola čistým príjemcom.

ECB každý týždeň zverejňuje celkový objem emisie bankoviek v Eurosysteme (bez spomínaných zostatkov v rámci Eurosystemu) v konsolidovaných finančných výkazoch. Hodnota eurových bankoviek v obehu v súčasnosti dosahuje viac než 500 mld. EUR, pričom podľa odhadov je značná časť z nich v rukách nerezidentov eurozóny.

¹⁶ Národnej centrálnej banke, ktorá do obehu uvedie viac bankoviek, než je jej podiel v kľúči na upisovanie základného imania, vzniká úročený záväzok voči zvyšku Eurosystemu a naopak.

Box 15 Od návrhu k obehu: príprava eurových bankoviek a mincí

Úspešné zavedenie eurových bankoviek a mincí 1. januára 2002 bolo vyvrcholením dlhých a podrobných príprav, ktoré sa začali už začiatkom deväťdesiatych rokov.

Eurové bankovky

Vývoj prvej série eurových bankoviek začal Európsky menový inštitút (EMI) ako súčasť príprav na tretiu etapu HMÚ a ECB ho dovedla do konca.

Predbežné práce sa reálne začali v roku 1992 pod záštitou Výboru guvernérov. Dlhé prípravy na výrobu bankoviek viedli výbor k vytvoreniu Pracovnej skupiny pre tlač a emisiu európskych bankoviek (Working Group on the Printing and Issuing of a European Banknote – BNWG), ktorú tvorili vedúci odborníci z oddelení bankoviek a riaditelia tlačiarň národných centrálnych bánk.

V júni 1995 Rada EMI po konzultácii s historikmi umenia a odborníkmi na grafiku a marketing vybrala dva tematické okruhy na návrh bankoviek:

- „európske historické epochy a umelecké slohy“, ktorý predstavuje sedem charakteristických období architektúry v histórii Európy: klasický sloh, románsky sloh, gotiku, renesanciu, barok a rokoko, architektúru železa a skla a modernú architektúru dvadsiateho storočia,
- abstraktný alebo moderný dizajn.

Box 15 Od návrhu k obehu: príprava eurových bankoviek a mincí

Rada EMI takisto dospela k záveru, že bankovky by mali byť vydané v siedmich nominálnych hodnotách – 5, 10, 20, 50, 100, 200 a 500 eur.

Súťaž na výber návrhu bankoviek sa začala 12. februára 1996 a trvala sedem mesiacov. Po jej uzavretí v polovici septembra národné centrálné banky návrhy posúdili najskôr z hľadiska realizácie tlače a splnenia súťažného zadania. Schválené návrhy boli následne zaslané notárovi vo Frankfurte nad Mohanom, ktorý nahradil značku autora tajným trojmiestnym kódom. Anonymné návrhy boli potom predložené EMI.

Dňa 26. a 27. októbra 1996 v EMI zasadla porota 14 nezávislých odborníkov na marketing, dizajn a históriu umenia pod predsedníctvom generálneho tajomníka EMI. Členovia poroty, zastupujúci všetky členské štáty EÚ okrem Dánska (Danmarks Nationalbank do poroty nenominovala svojho odborníka, keďže Dánsko sa rozhodlo nevstúpiť do eurozóny), posúdili návrhy na základe rôznych kritérií: kreativity, estetiky, funkčnosti, verejnej mienky, rovnosti pohlaví a národnej neutrálnosti. Po dôslednom posúdení porota zostavila dva užšie výbery piatich najlepších návrhov ku každej téme.

Spoločnosť Gallup Europe v období od 7. do 13. októbra 1996 uskutočnila prieskum verejnej mienky na desať návrhov z užšieho výberu, ktorého sa zúčastnilo viac ako 2 000 osôb zo všetkých členských štátov okrem Dánska. Výsledky prieskumu, posudok poroty a technické hodnotenie pracovnej skupiny BNWG boli predložené Rade EMI v decembri 1996.

Rada EMI 3. decembra 1996 vybrala víťazný návrh Roberta Kalinu z Oesterreichische Nationalbank na tému historické epochy a architektonické štýly v Európe. Víťazný návrh zobrazoval okná, brány a mosty z rôznych historických období, ktoré predstavujú spoločné európske historické dedičstvo a stelesňujú začiatok novej éry a víziu budúcnosti.

Okná a brány na líčnej strane každej bankovky symbolizujú ducha európskej otvorenosti a spolupráce. Použitý symbol dvanástich hviezd Európskej únie vyjadruje aj dynamiku a harmóniu súčasnej Európy. Na rubovej strane každej bankovky sú zobrazené mosty, od starých stavieb až po náročné visuté mosty modernej doby, ako metafora pre komunikáciu medzi európskymi národmi a medzi Európou a zvyškom sveta.

Ďalšie hlavné vlastnosti návrhu bankoviek sú:

- názov meny – euro – latinským (EURO) i gréckym písmom (ΕΥΡΩ),
- symbol Európskej únie pozostávajúci z 12 hviezd,
- skratka vydávajúceho orgánu v piatich jazykových verziách – BCE, ECB, EZB, EKT a EKP,
- podpis prezidenta ECB.

Box 15 Od návrhu k obehu: príprava eurových bankoviek a mincí

Na základe rozsiahleho vedeckého výskumu boli zvolené výrazné farby, ktoré ľuďom pomáhajú pri rozoznávaní a rozlišovaní jednotlivých nominálnych hodnôt. Konzultácie s Európskou úniou nevidiacich zabezpečili zohľadnenie potrieb nevidiacich a zrakovo postihnutých ľudí. Výsledkom sú rôzne veľkosti bankoviek jednotlivých nominálnych hodnôt, hrubo vytlačené veľké číslice a hmatové prvky na presne určených miestach.

Do bankoviek boli zabudované viaceré bezpečnostné prvky, ako napríklad ochranný prúžok, hĺbkotlač a hologramy, ktoré ich chránia pred falšovaním a vďaka ktorým je možné pravú bankovku rozpoznať na prvý pohľad. Použitý papier obsahuje fluorescenčné vlákna, a tiež stupňovitú a galvanotypickú vodotlač. Bankovky obsahujú aj niekoľko ďalších skrytých, strojovo čitateľných prvkov, ktoré pomáhajú národným centrálnym bankám a spracovateľom peňazí overovať ich pravosť.

V roku 1998 Rada guvernérov ECB schválila konečnú podobu a technické špecifikácie nových eurových bankoviek a po prípravných technických krokoch sa v júli 1999 začala ich výroba. O mieste tlače počiatočného množstva bankoviek potrebného pre jednotlivé krajiny rozhodli samostatne ich národné centrálné banky. Do výroby približne 15 miliárd eurových bankoviek, potrebných pri zavedení novej meny, sa zapojilo celkovo 15 tlačiarň a deväť papieriň. Teraz, keď už sú eurové bankovky v obehu, sa každoročne stanoví potrebné množstvo bankoviek rôznych nominálnych hodnôt, ktorých výrobu a obstaranie má na starosti 12 národných centrálnych bánk zapojených do tohto procesu.

Vďaka dôsledne stanoveným postupom dohľadu a kontroly kvality sú všetky bankovky identické a spĺňajú platné technické špecifikácie. To znamená, že kdekoľvek v eurozóne je možné v zariadeniach prijímajúcich, resp. vydávajúcich bankovky použiť ktorúkoľvek bankovku.

Eurové mince

Osem nominálnych hodnôt eurových mincí – 1 cent, 2 centy, 5, 10, 20 a 50 centov, 1 € a 2 € – ktoré vydávajú krajiny eurozóny, navrhla pracovná skupina riaditeľov mincovní. Zatiaľ čo jedna strana je na všetkých minciach rovnaká, druhá strana obsahuje rôzne motívy krajín eurozóny, ktoré obklopuje 12 hviezd Európskej únie. Víťazom súťaže vyhlásenej Európskou komisiou a zároveň autorom návrhu spoločnej strany sa po schválení Radou EÚ stal Luc Luyckx z Kráľovskej belgickej mincovne. Mince s hodnotou 1 cent, 2 centy a 5 centov zobrazujú polohu Európy na zemeguli, 10, 20 a 50 centové mince zobrazujú Európu ako skupinu jednotlivých národov a mince s hodnotou 1 € a 2 € predstavujú zjednotenú Európu. Podobne ako bankovky, aj mince platia v celej eurozóne, bez ohľadu na ich národnú stranu.

V snahe uľahčiť rozpoznávanie mincí rôznych nominálnych hodnôt, najmä nevidiacim a zrakovo postihnutým ľuďom, boli do nich zabudované viaceré inovatívne prvky. Mince rôznych hodnôt majú napríklad odlišné hrany. Použitie pokročilej bimetalovej technológie so špeciálnymi magnetickými vlastnosťami pri výrobe mincí s hodnotou 1 € a 2 € zároveň sťažuje ich falšovanie. Rovnaký cieľ sleduje aj nápis na hrane 2 € mince, ktorý sa líši v každej krajine.

Box 15 **Od návrhu k obehu: príprava eurových bankoviek a mincí**

Podľa jednotných pravidiel je každá národná mincovňa zodpovedná za kvalitu mincí svojej krajiny. Pre potreby zavedenia novej meny bolo vyrobených približne 52 miliárd eurových mincí. Tento objem produkcie schválila ECB, ktorá rozhoduje o celkovej hodnote mincí vydávaných členskými štátmi.

Zavedenie eurových bankoviek a eurových mincí do obehu

Dňa 1. marca 2001 bola v celej eurozóne spustená viacjazyčná kampaň, ktorá mala obyvateľov 12 krajín eurozóny informovať o nových bankovkách a minciach a pripraviť ich na zavedenie novej meny. Informačná kampaň o eure z roku 2002 používala slogan „EURO. NAŠA mena“ a dopĺňala rôzne národné iniciatívy.

S blížiacim sa zavedením novej meny boli banky predzásobené eurovými bankovkami, ktoré distribuovali ďalej organizáciám prichádzajúcim do styku s hotovosťou, ako sú pošty, prepravcovia cenín, prevádzkovatelia predajných automatov a obchodníci. Výmena národných bankoviek v celej eurozóne od 1. januára 2002 bola preto rýchla a bezproblémová. Eurové bankovky boli dodané aj centrálnym bankám krajín mimo eurozóny, najmä centrálnym bankám tých členských štátov EÚ, ktoré nie sú členmi eurozóny, a niektorých krajín strednej a východnej Európy a Stredozemia.

Výroba eurových bankoviek

Pri zavedení novej meny v roku 2002 bola každá z 12 národných centrálnych bánk eurozóny zodpovedná za obstaranie eurových bankoviek všetkých siedmych nominálnych hodnôt potrebných vo svojej krajine. Odvtedy je každoročná výroba bankoviek jednotlivých nominálnych hodnôt (ako náhrada za bankovky, ktoré nie sú vhodné na ďalšie používanie) rozdelená medzi národné centrálné banky. Každá národná centrálna banka je pritom zodpovedná za výrobu len jednej, resp. niekoľkých nominálnych hodnôt, ktoré jej prideliла Rada guvernérov ECB. Tento „spoločný decentralizovaný systém výroby“ bude najneskôr 1. januára 2012 nahradený výberovým konaním Eurosystemu. Nový postup bol vypracovaný v súlade so zásadami otvoreného trhového hospodárstva a legislatívou EÚ pre oblasť hospodárskej súťaže. Jeho cieľom je zabezpečiť rovnaké podmienky pre všetky tlačiarne, ktoré sa na výberovom konaní Eurosystemu budú chcieť zúčastniť, a zároveň zaručiť transparentnosť a naďalej spoľahlivú výrobu eurových bankoviek. Ešte pred zavedením tohto postupu bude plynúť prechodné obdobie, počas ktorého sa národné centrálné banky a tlačiarne na túto zmenu budú môcť pripraviť.

Opatrenia proti falšovaniu

ECB sa snaží eurové bankovky chrániť proti falšovaniu uplatňovaním najvyšších možných štandardov. Eurové bankovky boli navrhnuté a vyvinuté tak, aby

ponúkali najdokonalejšiu ochranu pred falšovaním na svete. Počet objavených falzifikátov je doposiaľ nižší, ako v prípade pôvodných mien v období pred zavedením eura.

V roku 2002 ECB založila Centrum pre analýzu falzifikátov bankoviek, ktorého úlohou je sústreďovať štatistické a technické informácie o falzifikátoch, prichádzajúce z národných analytických centier, do jednej komplexnej databázy. Tieto informácie sú následne dostupné všetkým orgánom zapojeným do boja proti falšovaniu peňazí. ECB tiež nadviazala úzku spoluprácu s Europolom, ktorý má na starosti zlepšenie spolupráce medzi vnútroštátnymi orgánmi členských krajín činnými v boji proti falšovaniu peňazí (najmä eura), Interpolom a Európskou komisiou a zefektívnenie ich práce v tejto oblasti. Okrem toho ECB zastrešuje aj Medzinárodné centrum pre prevenciu falšovania peňazí, ktoré vedú zamestnanci ECB a iných emisných orgánov.

ECB tiež pozorne sleduje vývoj v grafickom priemysle a hodnotí možné hrozby vysokokvalitných falzifikátov. Súčasný technologický pokrok Eurosystem prinútil investovať nemalé prostriedky do výskumu a vývoja, s cieľom zlepšiť existujúce bezpečnostné prvky a technické základy budúcich návrhov bankoviek.

Účasť na vydávaní mincí

ECB každý rok stanovuje množstvo mincí, ktoré môžu jednotlivé krajiny vydať. Berie pri tom do úvahy odhad každej krajiny eurozóny o množstve mincí, ktoré plánuje v nasledujúcom roku vydať².

Nominálne hodnoty a technické špecifikácie eurových mincí stanovuje nariadenie Rady.¹⁷ Každá národná mincovňa je zodpovedná za kvalitu vlastných mincí a dodržanie platných špecifikácií, vďaka čomu môžu byť mince použité kdekoľvek v eurozóne. Na základe dohody s pracovnou skupinou riaditeľov mincovní plní ECB funkciu nezávislého kontrolóra kvality mincí.

Eurové mince zväčša za jednotlivé vlády uvádzajú do obehu národné centrálné banky Eurosystemu. Držbu mincí národnými centrálnymi bankami možno považovať za poskytovanie úverov verejnému sektoru, ale podľa článku 6 nariadenia rady (ES) č. 3603/93 z 13. decembra 1993¹⁸ môžu národné banky tieto mince viesť ako prevádzkové zostatky len do výšky 10 % celkového objemu mincí v obehu (bod 2.5.5).

3.5 ZBER A ZOSTAVOVANIE ŠTATISTÍK

ECB na výkon menovej politiky a plnenie ďalších úloh Eurosystemu potrebuje celý rad ekonomických a finančných údajov.

¹⁷Nariadenie Rady (ES) č. 975/98 z 3. mája 1998 o nominálnych hodnotách a technických špecifikáciách euromincí určených do obehu (Ú. v. ES L 139, 11.5.1998, s. 6).

¹⁸Nariadenie Rady (ES) č. 3603/93 z 13. decembra 1993, ktorým sa stanovujú definície na uplatňovanie zákazov uvedené v článkoch 104 a 104 písm. b) ods. 1 zmluvy (Ú. v. ES L 332, 31.12.1993, str.1).

Právny základ štatistickej funkcie ECB

Podľa článku 5.1 Štatútu ESCB má ECB oprávnenie zbierať štatistické údaje, ktoré sú nevyhnutné na plnenie jednej alebo všetkých úloh uvedených v článku 105 Zmluvy o založení ES a v článku 3 štatútu. ECB však musí zabezpečiť efektívnosť plnenia štatistických požiadaviek a musí sa snažiť minimalizovať zaťaženie, ktoré štatistické spravodajstvo predstavuje pre úverové inštitúcie a iné spravodajské subjekty.

Štatistickú činnosť ECB upravuje nariadenie Rady¹⁹, ktoré bolo prijaté na odporúčanie ECB a ktoré dopĺňa ustanovenia štatútu a ďalšie právne predpisy prijaté pred začiatkom tretej etapy HMÚ. Táto sekundárna legislatíva definuje tri aspekty:

- inštitúcie, od ktorých je ECB oprávnená zbierať štatistické informácie,
- režim utajenia,
- ustanovenia týkajúce sa vymáhania plnenia povinností.

Rozsah štatistickej funkcie ECB

Hlavné oblasti štatistickej činnosti ECB sú tieto:

- peňažná a banková štatistika, štatistika finančných trhov vrátane štatistík peňažných agregátov a ich protipoložík, úrokových sadzieb, dlhových cenných papierov a kótovaných akcií a tiež nepeňažných finančných sprostredkovateľov,
- štatistika platobnej bilancie a štatistika medzinárodných rezerv Eurosystemu, medzinárodnej investičnej pozície eurozóny ako celku a štatistika nominálnych a reálnych efektívnych výmenných kurzov eura,
- finančné účty (vrátane štatistík verejných financií); úplné sektorové účty (prípravuje sa).

ECB zverejňuje veľké množstvo údajov z týchto oblastí, spolu so štatistikami HICP, ďalších cien, nákladov, produkcie a trhu práce, ktoré väčšinou zostavuje Štatistický úrad Európskych spoločností (Eurostat).

Spolupráca na štatistikách s inštitúciami Spoločenstva a medzinárodnými organizáciami

Pri vykonávaní štatistickej činnosti je ECB povinná „*spolupracovať s inštitúciami, resp. orgánmi Spoločenstva a s príslušnými orgánmi členských štátov alebo tretích krajín a s medzinárodnými organizáciami*“ (článok 5.1 Štatútu ESCB). V tomto smere ECB najužšie spolupracuje s Eurostatom. Ich spolupráca bola

¹⁹Nariadenie Rady (ES) č. 2533/98 z 23. novembra 1998 o zbere štatistických informácií Európskou centrálnou bankou (Ú. v. ES L 318, 27.11.1998, str. 8).

10. marca 2003 potvrdená v memorande o porozumení²⁰ medzi Eurostatom a odborom štatistiky ECB. Memorandum delí zodpovednosť za štatistické úlohy nasledujúcim spôsobom:

- ECB zodpovedá za menovú a bankovú štatistiku na úrovni EÚ,
- ECB a Komisia zdieľajú zodpovednosť za štatistiku platobnej bilancie a súvisiace štatistiky a za štatistiku finančných účtov,
- Komisia zodpovedá za cenové, nákladové a ďalšie hospodárske štatistiky.

ECB a Komisia tiež spolupracujú na bilaterálnej úrovni, resp. prostredníctvom výborov (najmä Výboru pre menovú a finančnú štatistiku a štatistiku platobnej bilancie), pri všetkých spoločných štatistických záujmoch vrátane iniciovania, resp. konzultovania príslušnej legislatívy Spoločenstva.

V oblasti štatistiky si ECB udržiava intenzívne vzťahy aj s ďalšími medzinárodnými organizáciami, ako napríklad s MMF. Štatistika ECB v rámci možnosti zodpovedá medzinárodným normám. ECB tak spĺňa aj požiadavku „*v prípade potreby prispievať k harmonizácii pravidiel a postupov, ktorými sa spravuje zber, zostavovanie a šírenie štatistických údajov v oblastiach jej pôsobnosti*“, ktorú stanovuje článok 5.3 Štatútu ESCB.

Pomoc národných centrálnych bánk

Podľa článku 5.2 Štatútu ESCB sa od národných centrálnych bánk vyžaduje, aby ECB pomáhali pri zostavovaní štatistík. V praxi to znamená, že národné centrálné banky (a v niektorých prípadoch aj ďalšie vnútroštátne orgány) zbierajú vo svojich krajinách údaje od úverových inštitúcií a z iných zdrojov a počítajú národné agregáty. ECB z týchto údajov potom zostavuje súhrnné ukazovatele za eurozónu.

V tejto súvislosti stojí za zmienku, že uvedené ustanovenia sa vzťahujú na všetky členské štáty EÚ a zároveň vyžadujú, aby na vykonávaní štatistických úloh s ECB spolupracovali aj orgány krajín nepatriacich do eurozóny. Článok 47.2 Štatútu ESCB hovorí, že „*Generálna rada bude prispievať k zberu štatistických informácií, ako sa uvádza v článku 5*“. Napriek tomu, že právne nástroje prijaté ECB nie sú pre krajiny nepatriace do eurozóny záväzné, Generálna rada, a teda aj národné centrálné banky nezúčastnených členských štátov, sa musia zúčastňovať na štatistickej činnosti ECB.

3.6 EKONOMICKÝ VÝSKUM

²⁰Memorandum o porozumení o hospodárskej a finančnej štatistike medzi Generálnym riaditeľstvom Európskej centrálnej banky pre štatistiku a Štatistickým úradom Európskych spoločenstiev (Eurostatom) z 10. marca 2003 je zverejnené na internetovej stránke ECB (<http://www.ecb.int>). Nahrádza podobnú dohodu medzi Odborom štatistiky EMI a Eurostatom z 26. júla 1995, ktorá bola vyhotovená na základe záverov dosiahnutých vo Výbore pre menovú a finančnú štatistiku a štatistiku platobnej bilancie na začiatku 90. rokov 20. storočia.

Dôležitosť kvalitného výskumu v modernom centrálnom bankovníctve neustále rastie. Platí to najmä pre ECB, ktorá pri výkone jednotnej menovej politiky na území viacerých krajín musí čeliť doteraz nepoznaným výzvam.

Cieľom ekonomického výskumu v ECB je vybudovať silnú koncepčnú a empirickú základňu pre strategické rozhodovanie a zlepšiť spôsob komunikácie menovej politiky voči trhom a verejnosti. V tomto smere je ekonomický výskum v rámci Eurosystemu zameraný na zvyšovanie povedomia o fungovaní hospodárstva eurozóny a tvorbu modelov, nástrojov a analýz súvisiacich s výkonom menovej politiky a ďalšími úlohami Eurosystemu.

Výskumná činnosť ECB sa často vykonáva v rámci organizovaných skupín. Ide o skupiny vedeckých pracovníkov zapojených do širších, viacúčelových projektov. Môžu to byť ekonómovia z ECB, národných centrálnych bánk krajín eurozóny, iných centrálnych bánk a významných organizácií a akademickí pracovníci. ECB sa sama alebo v spolupráci s inými inštitúciami na týchto aktivitách zúčastňuje a zároveň ich koordinuje a organizačne podporuje.

Ďalšou spoločnou aktivitou ECB a národných centrálnych bánk krajín eurozóny je makroekonomické modelovanie na úrovni eurozóny. Ekonometrické modely sa používajú v rozhodovacom procese menovej politiky (napríklad pri tvorbe makroekonomických projekcií odborníkov Eurosystemu). Tvorba modelov okrem toho urýchlila vývoj nových štatistických údajov. Výskumnú činnosť Eurosystemu navyše dopĺňa organizácia konferencií centrálnych bánk, ako napríklad Konferencie centrálnych bánk ECB a konferencie Medzinárodného výskumného fóra o menovej politike.

3.7 ÚČASŤ ECB NA DOHĽADE NAD OBOZRETNÝM PODNIKANÍM A FINANČNOU STABILITOU

Článok 105 odsek 5 Zmluvy o založení ES zadáva Eurosystemu úlohu prispievať „*k hladkému vykonávaniu politík prijatých príslušnými orgánmi, ktoré sa týkajú dohľadu nad obozretným podnikaním úverových inštitúcií a stabilitou finančného systému*“.

Inštitucionálny rámec

Inštitucionálny rámec bankového dohľadu, stanovený legislatívou Spoločenstva, spočíva na dvoch stavebných prvkoch:

- národné právomoci založené na princípe „kontroly domácou krajinou“, minimálna harmonizácia základných konceptov a „vzájomné uznávanie“,
- spolupráca príslušných orgánov.

Kontrola domácou krajinou a vzájomné uznávanie

Na základe princípu kontroly domácou krajinou je dohľad nad úverovými inštitúciami zodpovednosťou príslušných orgánov členského štátu, ktorý im vydal licenciu. Princíp vzájomného uznávania znamená, že ktorákoľvek úverová

inštitúcia s licenciou môže na základe vzájomného uznávania bankových licencií a postupov dohľadu v celej Európskej únii prevádzkovať miestne pobočky a poskytovať cezhraničné bankové služby kdekoľvek na jej území. V tejto oblasti zabezpečuje legislatíva Spoločenstva minimálnu harmonizáciu základných konceptov, akými sú napríklad definícia úverovej inštitúcie, kritériá udeľovania bankových licencií a bežné štandardy pre dohľad nad obozretnosťou podnikania a účtovné pravidlá. Úlohy v oblasti dohľadu sú preto vykonávané na národnej úrovni a sú pridelované príslušným orgánom v závislosti od inštitucionálneho usporiadania jednotlivých členských štátov. V niektorých krajinách sú bankovým dohľadom vo významnej miere, resp. výlučne poverené príslušné národné centrálné banky. V iných členských štátoch vykonávajú bankový dohľad samostatné orgány, ktoré však spolupracujú s príslušnou centrálnou bankou.

Príchodom HMÚ došlo k oddeleniu právomocí v oblasti menovej politiky (dnes vedenej na úrovni celej eurozóny) od národnej politiky dohľadu (domáca krajina), čo v niekoľkých členských štátoch EÚ nedávno viedlo k zásadným zmenám inštitucionálneho a prevádzkového usporiadania. To isté platí aj pre funkcie dohľadu mimo bankového sektora. Dôsledkom toho sa čoraz väčšie právomoci v oblasti dohľadu vo všetkých segmentoch finančného trhu sústreďujú do rúk jediného orgánu dohľadu.

Spolupráca národných orgánov dohľadu

Potreba spolupráce medzi orgánmi dohľadu sa prejavila v ranej fáze postupujúcej globalizácie služieb finančného trhu i vzhľadom na rastúci rozsah cezhraničných aktivít. Ešte v 70. rokoch 20. storočia boli na európskej úrovni vytvorené dve fóra pre multilaterálnu spoluprácu v oblasti bankového dohľadu:

- *Groupe de Contact* – výbor orgánov bankového dohľadu Európskeho hospodárskeho priestoru bol založený, aby sa zaoberal otázkami implementácie bankovej regulácie a postupov dohľadu vrátane diskusií o konkrétnych prípadoch.
- *Skupina pre bankový dohľad* bola vytvorená Výborom guvernérov a predznamenovala dnešné usporiadanie organizované ECB.

Autori Maastrichtskej zmluvy si boli vedomí skutočnosti, že HMÚ zvýši potrebu spolupráce v oblasti dohľadu. Pri chýbajúcej jasnej vízii lepšej spolupráce v tom čase však zmluva ponechala všetky možnosti otvorené. Mandát ESCB bol sformulovaný veľmi všeobecne a neurčoval žiadne nástroje, pričom účasť ECB bola obmedzená iba na poradné úlohy. Podľa splnomocňujúceho ustanovenia článku 105 ods. 6 Zmluvy o založení ES a článku 25.2 Štatútu ESCB môže Rada EÚ so súhlasom Európskeho parlamentu poveriť ECB „*osobitnými úlohami, ktoré sa týkajú politiky kontrolného dohľadu nad úverovými inštitúciami a ďalšími finančnými inštitúciami s výnimkou poisťovacích podnikov*“.

Pri nedávnej reforme inštitucionálnych opatrení EÚ pre finančnú stabilitu, ktorej účelom bolo zlepšiť spoluprácu v rámci HMÚ a jednotného trhu, nebolo splnomocňujúce ustanovenie uplatnené. Spolupráca v oblasti finančnej regulácie, dohľadu a stability bola prepracovaná v roku 2004. *Lamfalussyho rámeček*, ktorý sa už uplatňoval v sektore cenných papierov, bol rozšírený na všetky ostatné

finančné sektory. Od prijatia nového rámca sa očakáva zvýšenie flexibility a efektivity regulačného procesu. Tento rámec rozlišuje medzi „legislatívou prvého stupňa“ (prijatou Radou EÚ a Európskym parlamentom v spoločnom rozhodovacom procese) a „legislatívou druhého stupňa“ pozostávajúcou z vykonávacích opatrení, ktoré môžu rýchlejšie a flexibilnejšie prijímať regulačné výbory („výbory druhého stupňa“). Výbory pre dohľad („výbory tretieho stupňa“) zaručujú konzistentnejšie zavádzanie smerníc Spoločenstva a snažia sa o konvergenciu postupov dohľadu.

K novým výborom v oblasti bankovej legislatívy a dohľadu patrí Európsky bankový výbor (druhý stupeň), ktorý nahradil Bankový poradný výbor, a Výbor európskych orgánov bankového dohľadu (tretí stupeň), pod ktorý spadá aj Groupe de Contact. Poradenstvo a prehľad v otázkach finančného trhu Rade ECOFIN poskytuje Výbor pre finančné služby.

Účasť ECB

Účasť ECB na „*hladkom uskutočňovaní politík prijatých príslušnými orgánmi, ktoré sa týkajú kontrolného dohľadu nad úverovými inštitúciami a stability finančného systému*“ pozostáva z:

- prehlbovania spolupráce medzi centrálnymi bankami a orgánmi dohľadu v otázkach spoločného záujmu v oblasti dohľadu nad obozretným podnikaním a finančnej stability,
- vykonávania poradnej funkcie v súlade s článkom 4 a článkom 25.1 Štatútu ESCB,
- spolupráce s inými relevantnými fórami v Európe.

ECB prehlbuje spoluprácu medzi centrálnymi bankami a orgánmi dohľadu hosťovaním a podporovaním Výboru pre bankový dohľad. Výbor pre bankový dohľad je výborom ESCB (bod 2.5.2) založeným Radou guvernérov ECB v roku 1998 za účelom prevzatia funkcií dovtedy vykonávaných Podvýborom pre bankový dohľad, ktorý vytvoril Výbor guvernérov v roku 1990 a ktorý bol následne v roku 1994 vytvorený aj na úrovni EMI. Výbor pre bankový dohľad združuje čelných predstaviteľov ECB, národných centrálnych bánk a orgánov dohľadu členských štátov EÚ. Mandátom výboru, prehodnoteným v roku 2004, je asistovať Eurosystemu vo vykonávaní štatutárnych úloh v oblasti dohľadu nad obozretným podnikaním úverových inštitúcií a zabezpečovania stability finančného systému.

Vytváraním podmienok pre spoluprácu medzi Eurosystemom a národnými orgánmi dohľadu pomáha Výbor pre bankový dohľad zaujímať stanoviská k rôznym témam z pohľadu celej eurozóny. Rozširuje tým národný pohľad na otázky finančnej stability a podporuje vznik spoločných stanovísk k problémom spojeným so stále integrovanejším bankovým systémom. Spoločná analýza sa týka najmä štrukturálnych zmien ovplyvňujúcich bankovú sféru, funkčnosti bankových a finančných štruktúr a možných ohrození stability. Okrem toho

Výbor pre bankový dohľad slúži ako obojsmerný komunikačný kanál medzi Eurosystemom a národnými orgánmi dohľadu.

Výbor pre bankový dohľad tiež pomáha ECB vo výkone poradných úloh v oblasti bankového dohľadu a finančnej stability. Podľa článku 4 štatútu podliehajú návrhy legislatívy Spoločenstva a národnej legislatívy v tejto oblasti konzultácii s ECB. Článok 25.1 štatútu navyše hovorí, že ECB môže poskytovať poradenstvo v súvislosti s rozsahom pôsobnosti a uplatňovania legislatívy Spoločenstva týkajúcej sa bankového dohľadu a finančnej stability.

ECB taktiež spolupracuje s inými relevantnými fórami pôsobiacimi v oblasti dohľadu nad obozretným podnikaním a finančnej stability. Okrem existujúcich prepojení na Bazilejský výbor (bod 5.4.5) bude ECB, v spolupráci s Výborom pre bankový dohľad, prispievať aj k novej štruktúre EÚ pre finančnú reguláciu, dohľad a stabilitu svojou účasťou v Európskom výbore pre cenné papiere a v dvoch nových, vyššie uvedených výboroch.

3.8 FINANČNÉ VZŤAHY V RÁMCI EUROSISTÉMU

Národné centrálné banky všetkých krajín eurozóny sú finančne nezávislé a vo všeobecnosti vykonávajú úlohy Eurosystemu na vlastné náklady a riziko. Sú však dva prípady, v ktorých možno hovoriť o finančných vzťahoch v rámci Eurosystemu:

- i. národné centrálné banky krajín eurozóny splatili svoje podiely na základnom imaní ECB, previedli do ECB devízové rezervy a podieľajú sa na výsledku jej finančného hospodárenia,
- ii. národné centrálné banky krajín eurozóny si rozdeľujú „menové príjmy“, t. j. príjmy, ktoré im plynú z výkonu menovopolitických úloh Eurosystemu.

Box 16 Kľúč na upisovanie základného imania ECB

Okrem toho, že kľúč na upisovanie základného imania ECB stanovuje upísané podiely jednotlivých centrálnych bánk krajín EÚ na základnom imaní ECB (článok 28 Štatútu ESCB), tento kľúč, očistený o podiely národných centrálnych bánk krajín nepatriacich do eurozóny, slúži aj ako kritérium rozdelenia nasledujúcich finančných práv a povinností medzi národné centrálné banky krajín eurozóny:

- podiel na devízových rezervách ECB (článok 30 štatútu),
- rozdeľovanie eurových bankoviek v obehu medzi národné centrálné banky a rozdeľovanie menových príjmov (článok 32 štatútu),
- podiel na výsledku finančného hospodárenia ECB (článok 33 štatútu),

Box 16 Kľúč na upisovanie základného imania ECB

- stanovenie váhy hlasovacích práv v Rade guvernérov v súvislosti s rozhodnutiami o finančných otázkach uvedených v článkoch 28, 30, 32 a 33 štatútu.

Podľa článku 29 štatútu sa vážené podiely národných centrálnych bánk v kľúči na upisovanie základného imania ECB určujú rovným dielom na základe podielu jednotlivých členských štátov na celkovom počte obyvateľov a hrubom domácom produkte EÚ, ktorý určuje a Európskej centrálnej banke oznamuje Európska komisia v súlade s pravidlami Rady EÚ.

Kľúč na upisovanie základného imania bol prvýkrát vypočítaný v roku 1998, keď bola založená ECB. Upravuje sa každých päť rokov. Jeho prvá úprava nadobudla účinnosť 1. januára 2004. Ďalšia úprava sa uskutočnila 1. mája 2004, keď došlo k rozšíreniu EÚ.²¹

²¹ Pozri tlačové správy ECB z 30. decembra 2003 a 26. apríla 2004 o kľúči na upisovanie základného imania ECB.

Tabuľka 4 Kľúč na upisovanie základného imania ECB (%)

NCB	1. 6. 1998 až 31. 12. 2003	1. 1. 2004 až 30. 4. 2004	od 1. 5. 2004
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	2,8658	2,8297	2,5502
Deutsche Bundesbank	24,4935	23,4040	21,1364
Bank of Greece	2,0564	2,1614	1,8974
Banco de España	8,8935	8,7801	7,7758
Banque de France	16,8337	16,5175	14,8712
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland	0,8496	1,0254	0,9219
Banca d'Italia	14,8950	14,5726	13,0516
Banque centrale du Luxembourg	0,1492	0,1708	0,1568
De Nederlandsche Bank	4,2780	4,4323	3,9955
Oesterreichische Nationalbank	2,3594	2,3019	2,0800
Banco de Portugal	1,9232	2,0129	1,7653
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,3970	1,4298	1,2887
<i>Medzisúčet za NCB krajín eurozóny</i>	<i>80,9943</i>	<i>79,6384</i>	<i>71,4908</i>
Česká národní banka	-	-	1,4584
Danmarks Nationalbank	1,6709	1,7216	1,5663
Eesti Pank	-	-	0,1784
Central Bank of Cyprus	-	-	0,1300
Latvijas Banka	-	-	0,2978
Lietuvos bankas	-	-	0,4425
Magyar Nemzeti Bank	-	-	1,3884
Central Bank of Malta	-	-	0,0647

Tabuľka 4 Kľúč na upisovanie základného imania ECB (%)

NCB	1. 6. 1998 až 31. 12. 2003	1. 1. 2004 až 30. 4. 2004	od 1. 5. 2004
Narodowy Bank Polski	-	-	5,1380
Banka Slovenije	-	-	0,3345
Národná banka Slovenska	-	-	0,7147
Sveriges Riksbank	2,6537	2,6636	2,4133
Bank of England	14,6811	15,9764	14,3822
<i>Medzisúčet za NCB krajín nepatriacich do eurozóny</i>	<i>19,0057</i>	<i>20,3616</i>	<i>28,5092</i>
Spolu	100,0000	100,0000	100,0000

Výsledné práva a povinnosti sa medzi národné centrálné banky krajín eurozóny rozdeľujú na základe kľúča na upisovanie základného imania ECB. Postup určovania a úpravy tohto kľúča je popísaný v boxe 16.

3.8.1 Finančné zdroje ECB

Finančné zdroje ECB tvoria predovšetkým jej vlastné zdroje, devízové rezervy a pohľadávky voči národným centrálnym bankám vyplývajúce z jej podielu na emisii eurových bankoviek.

Vlastné zdroje

Vlastné zdroje ECB sú protipoložkou jej splateného základného imania a rezervného fondu a všeobecných rezerv na krytie kurzových a úrokových rizík. Účelom vlastných zdrojov je tvorba výnosov na krytie administratívnych výdavkov ECB. Zároveň slúžia ako rezerva na krytie možných strát vyplývajúcich z držby rizikových finančných aktív, najmä devízových.

Základné imanie ECB

Základné imanie ECB upisujú národné centrálné banky ESCB v pomere k ich podielom v kľúči na upisovanie základného imania ECB (box 16). Článok 28 Štatútu ESCB stanovil počiatočnú výšku základného imania 5 mld. EUR. V súlade s článkom 49 ods. 3 štatútu v znení zmien a doplnení Zmluvy o pristúpení sa výška upísaného základného imania ECB 1. mája 2004 zvýšila v pomere k váženým podielom národných centrálnych bánk nových členských štátov v rozšírenom kľúči na upisovanie základného imania ECB, a v súčasnosti predstavuje 5 564 669 247 EUR. Týmto zvýšením sa dosiahlo, že pridelenie vážených podielov v kľúči na upisovanie základného imania ECB národným centrálnym bankám nových členských štátov nevedlo k materiálnemu zníženiu výšky základného imania splateného národnými centrálnymi bankami do 1. mája 2004.

Národné centrálné banky eurozóny svoj podiel plne splatili. Plne splatené upísané podiely národných centrálnych bánk eurozóny na základnom imaní ECB dnes predstavujú spolu 3 978 226 562 EUR.

V súlade s článkom 48 štatútu národnej centrálnej banky krajín nepatriacich do eurozóny nie sú povinné splácať svoje upísané podiely. Musia však platiť určité minimálne percento ako príspevok na krytie prevádzkových nákladov ECB vyplývajúcich z plnenia úloh súvisiacich s národnými centrálnymi bankami krajín nepatriacich do eurozóny. Generálna rada stanovila, že tento príspevok bude predstavovať 7 % čiastky, ktorú by tieto národné centrálné banky museli splatiť, ak by ich krajiny boli členmi HMÚ.

Výška príspevkov národných centrálnych bánk krajín nepatriacich do eurozóny v súčasnosti predstavuje spolu 111 050 988 EUR. Nárok na podiel na zisku ECB však nemajú, a takisto nenesú zodpovednosť za vyrovnanie prípadných strát ECB.

V súlade s článkom 28 ods. 2 Štatútu ESCB a nariadením Rady z 8. mája 2000²² sa základné imanie ECB môže zvýšiť o dodatočnú sumu až do výšky 5 mld. EUR. V zmysle nariadenia môže Rada guvernérov o takomto zvýšení rozhodnúť len vtedy, ak je potrebné zachovať primeranú výšku základného imania nevyhnutnú na výkon operácií ECB.

Všeobecný rezervný fond

Podľa článku 33 Štatútu ESCB môže Rada guvernérov rozhodnúť o prevode až 20 % čistého zisku ECB do všeobecného rezervného fondu, pričom táto suma nesmie prekročiť 100 % základného imania ECB. V minulosti sa prevod do všeobecného rezervného fondu uskutočnil z čistého zisku ECB za rok 2000 a 2001. Na konci roka 2002 predstavoval objem všeobecného rezervného fondu ECB 773 mil. EUR. Následne sa však znížil na nulu, keďže jeho prostriedky sa postupne použili na krytie strát ECB v rokoch 2003 a 2004.

Devízové rezervy

Devízové rezervy ECB tvoria predovšetkým prostriedky prevedené národnými centrálnymi bankami eurozóny v súlade s článkom 30 ods. 1 štatútu (časť 3.2.2). Ich hodnota sa odvtedy menila v dôsledku devízových transakcií a zmien v ocenení. Na konci roka 2003 dosahovali devízové rezervy ECB výšku približne 38 mld. EUR.

Ako protipoložku počiatočného prevodu devízových rezerv pripísala ECB v prospech jednotlivých národných centrálnych bánk eurozóny pohľadávky v celkovej výške približne 40 mld. EUR. Tieto pohľadávky sú vyjadrené v eurách a ich výška je stanovená na základe hodnoty aktív v čase ich prevodu.²³ Sú úročené aktuálnou hraničnou úrokovou sadzbou pre hlavné refinančné operácie Eurosystému tak, aby zohľadňovala nulovú návratnosť zložky zlata.

²²Nariadenie Rady (ES) č. 1009/2000 z 8. mája 2000 o zvýšení základného kapitálu Európskej centrálnej banky (Ú. v. ES L 115, 16.5.2000, s. 1).

²³Celková výška záväzkov voči národným centrálnym bankám sa mení, ak dôjde k úprave kľúča na upisovanie základného imania ECB. Vážené podiely NCB Eurosystému sa totiž v pomere k podielom NCB krajín nepatriacich do eurozóny menia, aby mali NCB krajín mimo eurozóny dostatočný priestor na nadobudnutie pohľadávok zodpovedajúcich ich váženému podielu bez porušenia limitu hodnoty rezerv (v eurách), ktoré sa môžu previesť do ECB.

Devízové rezervy a súvisiace záväzky predstavujú podstatnú časť strany aktív a pasív súvahy ECB a sú zdrojom značných kurzových a úrokových rizík. K naplneniu týchto rizík došlo v rokoch 2000, 2003 a 2004. V roku 2000 ECB zaznamenala vysoké zisky v dôsledku intervenčného predaja amerických dolárov a japonských jenov. V roku 2003 a 2004 však ECB vznikli značné straty, keď sa americký dolár voči euru výrazne oslabil a výmenný kurz klesol pod hodnotu obstarávacích nákladov ECB na držbu cudzej meny.

Pohľadávky a záväzky vyplývajúce z emisie eurových bankoviek

Od roku 2002 má ECB pridelených 8 % z celkovej hodnoty eurových bankoviek v obehu (časť 3.4). Tento podiel sa vykazuje v súvahe v položke pasív „Bankovky v obehu“. Na konci roka 2005 táto položka predstavovala 45 mld. EUR.

Podiel ECB na celkovej emisii eurových bankoviek je krytý pohľadávkami voči národným centrálnym bankám, ktoré uvádzajú bankovky do obehu. Tieto pohľadávky sú určené aktuálnou hraničnou sadzbou pre hlavné refinančné operácie Eurosystemu. Úrokové výnosy z týchto pohľadávok tvoria príjem ECB z ražobného, ktorý sa však na konci roka osobitne rozdeľuje medzi národné centrálné banky. Tento príjem sa rozdeľuje v plnej výške, ak čistý zisk ECB za daný rok, po prípadnom prevode prostriedkov z/do rezervy na krytie kurzových a úrokových rizík, nie je nižší ako jej výnosy z eurových bankoviek v obehu²⁴ (v opačnom prípade sa príjem z ražobného, alebo jeho časť, môže použiť na krytie prípadných strát).

Rozdelenie ziskov a strát

Vzhľadom na osobitú štruktúru súvahy ECB, v ktorej má na strane aktív veľmi veľký podiel zložka v devízach, hospodársky výsledok ECB vo veľkej miere závisí od zmien výmenných kurzov a úrokových sadzieb. Znehodnotenie amerického dolára voči euru o len 100 bázičných bodov zníži čistý zisk ECB o približne 300 mil. EUR, čo sa viac-menej rovná výške celkových administratívnych nákladov ECB za rok 2005.

V súlade s článkom 33 ods. 1 Štatútu ESCB sa čistý zisk ECB, znížený o predbežne rozdelený príjem z ražobného a prípadný prevod časti príjmu do všeobecného rezervného fondu, rozdeľuje medzi národné centrálné banky krajín eurozóny v pomere k ich splateným podielom na upísanom základnom imaní ECB.

Ak však ECB zaznamená stratu, podľa článku 33 ods. 2 štatútu ju môže uhradiť zo svojho všeobecného rezervného fondu, resp. v prípade potreby na základe rozhodnutia Rady guvernérov z menového príjmu za príslušný účtovný rok v pomere a do výšky súm rozdelených národným centrálnym bankám (časť 3.8.2). Čistá strata ECB za rok 2003 (476 mil. EUR) tak bola uhradená zo všeobecného rezervného fondu. Druhá možnosť sa použila v roku 2004, keď ECB zaznamenala stratu vo výške asi 1,6 mld. EUR. Prostriedkami zo

²⁴Rozhodnutie ECB/2005/11 zo 17. novembra 2005 o rozdeľovaní príjmu Európskej centrálnej banky z eurobankoviek v obehu medzi národnými centrálnymi bankami zúčastnených členských štátov (Ú. v. EÚ L 311, 26.11.2005, s. 41).

všeobecného rezervného fondu (ktorý sa tým vyčerpal) sa pokrylo 300 mil. EUR a zvyšok bol uhradený z ponechaného menového príjmu, ktorý sa mal za daný rok rozdeliť medzi národné centrálné banky.

3.8.2 Rozdeľovanie menového príjmu

Podľa článku 32 Štatútu ESCB sa „menový príjem“, t. j. príjem, ktorý vzniká národným centrálnym bankám z výkonu menovopolitických úloh Eurosystemu, rozdeľuje medzi národné centrálné banky podľa ich podielu na upísanom základnom imaní ECB.

V rámci Eurosystemu sa rozdeľuje iba menový príjem. Ostatné príjmy národných centrálnych bánk (napr. výnosy z ich vlastných finančných zdrojov) zostávajú ich vlastnými výnosmi. Z koncepčného hľadiska možno povedať, že menový príjem vzniká z tých aktív národných centrálnych bánk, ktoré sú protipoložkou ich záväzkov v súvislosti s emisiou bankoviek i vkladmi úverových inštitúcií. Keďže vklady úverových inštitúcií v národných centrálnych bankách sa úročia sadzbami, ktoré sa blížia alebo rovnajú trhovým sadzbám, a teda nie sú pre Eurosystem zdrojom vyššieho príjmu, menový príjem pozostáva najmä z príjmu z ražobného. Tento príjem je výsledkom výlučného práva ECB a národných centrálnych bánk vydávať neuročené bankovky, ktoré sú zákonným platidlom.

Rozdeľovanie menového príjmu je nevyhnutné, pretože v oblasti s jednotnou menou môžu menové záväzky národných centrálnych bánk voľne prechádzať z jednej centrálnej banky na druhú. To sa týka najmä záväzkov národných centrálnych bánk z vydávania eurových bankoviek, ktoré sú hlavným zdrojom menového príjmu. Ako sa uvádza v časti 3.4, eurové bankovky sú zákonným platidlom v celej eurozóne a nie je potrebné ich vracat' späť do centrálnych bánk, ktoré ich vydali. Navyše na integrovanom eurovom peňažnom trhu môžu úverové inštitúcie svoj dopyt po peniazoch centrálnej banky pokrývať tým, že si požičajú prostriedky od domácej národnej centrálnej banky alebo od iných domácich zmluvných strán na peňažnom trhu, alebo prostriedky získajú na peňažnom trhu od zmluvných strán v zahraničí. Táto možnosť výberu má vplyv na to, aký typ aktív jednotlivé národné centrálné banky získavajú pri emisii menovej bázy a tým aj na samotnú výšku ich menového príjmu. Tvorbu menovej bázy tak možno ovládať len na úrovni Eurosystemu – na výšku a charakter svojich menových aktív a pasív jednotlivé národné centrálné banky vplyv nemajú.

Rozdeľovanie menového príjmu je dôležité z dvoch dôvodov: zabezpečuje spravodlivé rozdeľovanie príjmu Eurosystemu medzi jeho členov a chráni funkčnú integritu systému. Jeho cieľom je zabezpečiť, aby sa menový príjem pripisoval národnej centrálnej banke tej krajiny, ktorá ho skutočne vytvorila, a nie krajiny, ktorá ho pôvodne prijala. Na stanovenie podielu, ktorým majú jednotlivé členské štáty prispievať k celkovému menovému príjmu Eurosystemu, sa používa kľúč na upísanie základného imania ECB, ktorý sa zostavuje na základe podielov jednotlivých krajín na HDP a na počte obyvateľov

²⁵Rozhodnutie ECB/2001/16 zo 6. decembra 2001 o rozdeľovaní menových príjmov národných centrálnych bánk účastníckych členských štátov z účtovného roku 2002, (Ú. v. ES L 337, 20.12.2001, s. 55), v znení rozhodnutia ECB/2003/22 z 18. decembra 2003 (Ú. v. EÚ L 9, 15.1.2004, s. 39)

(box 16). Použitie kľúča tiež zabezpečuje, aby sa príjem, ktorý vyplýva z eurových bankoviek v držbe nerezidentov eurozóny, rovnomerne rozdelil medzi krajiny eurozóny.

Rozdeľovanie menového príjmu tiež zabezpečuje funkčnú integritu Eurosystemu. Tým, že každá národná centrálna banka eurozóny má svoj vopred určený podiel na menovom príjme Eurosystemu, je zabezpečené, že každá z nich má dostatok prostriedkov na to, aby mohla vykonávať decentralizované operácie Eurosystemu. Medzi centrálnymi bankami teda zároveň nie je dôvod na konkurenciu, ktorá by bola v rozpore s jednotnou povahou politiky ECB.

Menový príjem národných centrálnych bánk sa počíta na základe určených aktív, ktoré sa započítavajú voči menovým záväzkom, pričom sa zisťuje príjem plynúci z týchto aktív podľa pravidiel stanovených Radou guvernérov.²⁵ Medzi tieto aktíva patria aktíva, ktoré priamo súvisia s operáciami menovej politiky Eurosystemu;²⁶ zahrnúť sa môže aj určité obmedzené množstvo zlata. Príjem plynúci z týchto aktív národné centrálné banky združujú. Najskôr sa však musí znížiť o úroky z vkladov úverových inštitúcií, úroky zo záväzkov v rámci Eurosystemu (ktoré sú substitútom menových záväzkov) a výnimočne aj o špecifické straty, ktoré môžu vzniknúť v dôsledku operácií menovej politiky uskutočňovaných národnými centrálnymi bankami v mene Eurosystemu.

Uvedené pravidlá budú postupne zavedené počas nasledujúcich rokov a v plnej miere začnú platiť v roku 2008. Dovtedy sa bude rozdeľovanie menového príjmu v rámci Eurosystemu riadiť prechodnými pravidlami, ktoré zatiaľ zmierňujú vplyv plného účinku pravidiel na príjmové pozície jednotlivých národných centrálnych bánk.²⁷

3.9 SLUŽBY SPRÁVY REZERV PRE OFICIÁLNYCH ZAHRANIČNÝCH KLIENTOV

Vzhľadom na čoraz častejšie používanie eura ako medzinárodnej rezervnej meny Eurosystem v roku 2005 zaviedol spoločný rámec pre poskytovanie komplexného súboru služieb správy rezerv v eurách pre oficiálnych zahraničných klientov (centrálné banky, menové orgány a orgány verejnej správy so sídlom mimo eurozóny a medzinárodné organizácie). Jedným z kľúčových aspektov rámca je poskytovanie služieb správy rezerv v eurozóne prostredníctvom

²⁶Patria sem úvery úverovým inštitúciám, a čisté pohľadávky voči ostatným zúčastneným národným centrálnym bankám, ktoré sú výsledkom cezhraničných presunov peňazí prostredníctvom systému TARGET a opatrení na rozdelenie bankoviek v obehu medzi centrálnymi bankami Eurosystemu.

²⁷Prechodný režim vyrovnáva rozdiely vo výške menového príjmu medzi jednotlivými národnými centrálnymi bankami, pretože ich jednotlivé podiely na bankovkách vydaných v eurozóne pred rokom 2002 boli vyššie, resp. nižšie ako ich príslušné podiely na upísanom základnom imaní ECB. Výška menového príjmu pridelovaného jednotlivým národným centrálnym bankám sa upravuje na základe kompenzačných faktorov súvisiacich s ich priemerným podielom na celkovom objeme bankoviek v obehu v rámci Eurosystemu od polovice roka 1999 do polovice roka 2001. Tieto kompenzačné faktory sa do roka 2008 postupne znižujú na nulu a potom sa bude príjem z bankoviek rozdeľovať plne v súlade s kľúčom na upísanie základného imania ECB.

jediného prístupového miesta na základe prevažne harmonizovaných podmienok a všeobecných trhových štandardov. Jednotlivé centrálné banky Eurosystemu, ktoré sú prístupovými miestami (v súčasnosti sem patrí Deutsche Bundesbank, Banco de España, Banque de France, Banca d'Italia, Banque centrale du Luxembourg a De Nederlandsche Bank), sa označujú ako „poskytovatelia služieb Eurosystemu“ a ponúkajú kompletný súbor služieb správy rezerv. Rozsah týchto služieb siaha od vedenia úschovných účtov a poskytovania súvisiacich úschovných a zúčtovacích služieb až po hotovostné a investičné služby. Okrem toho môžu poskytovatelia služieb Eurosystemu a ostatné centrálné banky Eurosystemu individuálne ponúkať aj ďalšie služby správy rezerv v eurách. ECB plní úlohu koordinátora a zabezpečuje plynulé fungovanie tohto rámca.

Jean-Claude Trichet, prezident ECB,
počas vystúpenia v Európskom
parlamente v septembri 2005

4 ECB A EURÓPSKE SPOLOČENSTVO

Podľa článku 108 Zmluvy o založení ES koná ECB v rámci právomocí, ktoré jej stanovuje zmluva, úplne nezávisle a vo svojom vlastnom mene. Ako organizácia zriadená právom Spoločenstva, ktorá na základe Zmluvy o založení ES vykonáva menovú politiku, je však ECB spojená s inštitucionálnym rámcom Spoločenstva.

Zmluva preto spája nezávislosť ECB (a nezávislosť národných centrálnych bánk) v rámci plnenia cieľov Eurosystemu s ustanoveniami, ktoré zabezpečujú:

- demokratickú zodpovednosť ECB,
- účinný dialóg a spoluprácu medzi ECB a inštitúciami a orgánmi Spoločenstva,
- kontrolu právnych predpisov ECB Európskym súdnym dvorom,
- externú kontrolu finančného riadenia a integrity ECB.

4.1 NEZÁVISLOSŤ

Základom menového systému eurozóny je nezávislosť ECB a národných centrálnych bánk eurozóny od politického vplyvu. Táto nezávislosť je zakotvená v Zmluve o založení ES i v Štatúte ESCB, a nie len v sekundárnej legislatíve, a preto má „ústavný“ štatút.

Nezávislosť ECB vyplýva z jej hlavnej úlohy udržiavať cenovú stabilitu a z jej výhradnej právomoci vykonávať menovú politiku a s ňou súvisiace úlohy v eurozóne. ECB musí byť chránená pred všetkými vplyvmi, ktoré by mohli ohrozovať plnenie jej hlavnej úlohy. Nezávislá centrálna banka nielen dokáže lepšie zabezpečiť plnenie hlavnej úlohy – udržiavanie cenovej stability, ale zároveň pôsobí v očiach verejnosti dôveryhodnejšie ako centrálna banka, ktorá je závislá na vláde. Vlády totiž musia plniť rôzne úlohy a podľa finančných trhov i širokej verejnosti pri protichodnosti cieľov nedávajú vždy prednosť zachovaniu cenovej stability.

Nezávislosť ECB teda nie je samoučelná. Je nevyhnutným prvkom menového systému, ktorého prioritou je zachovávanie cenovej stability.

Koncept nezávislosti zahŕňa:

- inštitucionálnu nezávislosť,
- právnu nezávislosť,
- personálnu nezávislosť členov jej rozhodovacích orgánov,
- funkčnú a prevádzkovú nezávislosť,
- finančnú a organizačnú nezávislosť.

Vzhľadom na ich špecifickú úlohu v rámci Eurosystemu sa koncept nezávislosti vzťahuje aj na národné centrálné banky a ich rozhodovacie orgány. Význam tohto konceptu pre usporiadanie národných centrálnych bánk bol určený Európskym menovým inštitútom a potvrdený Európskou centrálnou bankou v príslušných konvergenčných správach vypracovaných podľa článku 121 ods. 2 a 122 ods. 2 Zmluvy o založení ES (časť 1.2.2).

4.1.1 Inštitucionálna nezávislosť

Článok 108 je kľúčovým článkom zmluvy, ktorý ustanovuje nezávislosť ECB. V jeho prvej vete sa výslovne uvádza, že „*pri uplatňovaní právomoci a plnení úloh a funkcií... nesmie ECB, národná centrálna banka ani žiaden člen ich orgánov s rozhodovacími právomocami žiadať alebo prijímať pokyny tak od orgánov Spoločenstva ako ani od žiadnej vlády členského štátu alebo od iného orgánu*“. Podľa znenia článku 108 je nezákonné prijímať či žiadať pokyny od akéhokoľvek orgánu, či už verejného alebo súkromného, národného alebo medzinárodného, pričom dôraz sa kladie na slovo „pokyny“. Článok 108 nevyklučuje možnosť žiadať spomínané subjekty o informácie alebo s nimi komunikovať.

Zákaz prijímať pokyny dopĺňa záväzok inštitúcií a orgánov Spoločenstva a vlád členských štátov. V druhej vete článku 108 sa uvádza, že tieto orgány „*sa zaväzujú rešpektovať túto zásadu a neovplyvňovať členov orgánov ECB s rozhodovacími právomocami či národných centrálnych bánk pri plnení ich úloh*“. Členom rozhodovacích orgánov ECB a národných centrálnych bánk teda nesmú vydávať pokyny, ani ich nesmú ovplyvňovať.

4.1.2 Právna nezávislosť

ECB a národné centrálné banky majú vlastnú právnu subjektivitu (časť 2.1), ktorá je nevyhnutným predpokladom nezávislosti členov Eurosystemu. V rámci svojej právnej nezávislosti má ECB v prípade, ak musí chrániť svoje výsady voči niektorej z inštitúcií Spoločenstva alebo voči členskému štátu, právo obrátiť sa na Európsky súdny dvor.

4.1.3 Personálna nezávislosť

Ako predpoklad inštitucionálnej nezávislosti štatút chráni personálnu nezávislosť členov rozhodovacích orgánov ECB. Predovšetkým im stanovuje pomerne dlhé pevné funkčné obdobie:

- minimálne päťročné funkčné obdobie s možnosťou predĺženia v prípade guvernérov národných centrálnych bánk,

- osemročné funkčné obdobie bez možnosti predĺženia v prípade členov Výkonnej rady ECB.¹

Člena rozhodovacieho orgánu ECB nie je možné odvolať z funkcie na základe voľného uváženia z dôvodu jeho predchádzajúceho výkonu funkcie. Členov rozhodovacích orgánov možno z funkcií odvolať len v prípade, ak už nespĺňajú podmienky nevyhnutné na výkon ich povinností, alebo ak sa dopustili závažného pochybenia. V takých prípadoch sa Rada guvernérov alebo Výkonná rada s cieľom *zbaviť príslušného člena Výkonnej rady funkcie* môžu obrátiť na Európsky súdny dvor (článok 11 ods. 4 Štatútu ESCB).

Za rovnakých okolností môže kompetentný národný orgán *uvoľniť z funkcie* guvernéra národnej centrálnej banky, a to v súlade s postupmi stanovenými v štatúte danej národnej centrálnej banky. Príslušný guvernér alebo Rada guvernérov sa však v tejto veci môže obrátiť na príslušný súd (článok 14 ods. 2 Štatútu ESCB).

Štatúty národných centrálnych bánk (zmenené a doplnené podľa článku 109 Zmluvy o založení ES) stanovujú, že ochrana pred odvolaním z funkcie na základe voľného uváženia sa vzťahuje aj na ostatných členov rozhodovacích orgánov národných centrálnych bánk; títo však nemajú právo obrátiť sa vo veci uvoľnenia z funkcie na Európsky súdny dvor.

4.1.4 Funkčná a prevádzková nezávislosť

Funkčnú a prevádzkovú nezávislosť ECB stanovujú viaceré ustanovenia Štatútu ESCB. ECB má v tomto ohľade všetky potrebné kompetencie a právomoci na plnenie svojho hlavného cieľa – udržiavania cenovej stability. Eurosystem má napríklad výhradnú zodpovednosť za menovú politiku a monopol na vydávanie bankoviek. Právo členských štátov raziť mince sa obmedzuje na nízke nominálne hodnoty a objem vydávaných mincí schvaľuje ECB. Zákonné platidlá teda nie je možné vydávať proti vôli ECB, ktorá má tak plnú kontrolu nad menovou bázou v eurozóne.

Inštitucionálne usporiadanie v oblasti kurzovej politiky zaručuje súlad s hlavným cieľom – cenovou stabilitou – v prípade jednotnej menovej politiky i kurzovej politiky (článok 4 Zmluvy o založení ES). Z rovnakého dôvodu sú oficiálne devízové rezervy sústredené v rámci Eurosystemu. Používanie týchto rezerv i prevádzkových devízových zostatkov členských štátov riadi ECB (časť 3.2).

Podľa článku 101 Zmluvy o založení ES navyše Eurosystem nesmie poskytovať úvery verejnému sektoru. Tento zákaz, ktorý nadobudol účinnosť na začiatku druhej etapy HMÚ, chráni Eurosystem pred tlakom zo strany verejného sektora na poskytovanie menového financovania z prostriedkov centrálnych bánk

¹ Pri založení ECB v roku 1998 bol zavedený systém funkčných období členov Výkonnej rady s rozličnou dĺžkou s cieľom zaistiť kontinuitu. Prvý prezident ECB bol vymenovaný na osem rokov a prvý viceprezident na štyri roky. Funkčné obdobia ostatných štyroch členov Výkonnej rady boli stanovené na päť, šesť, sedem, resp. osem rokov. Funkčné obdobia stanovené týmto systémom sa skončia v priebehu roka 2007 a odvtedy budú všetci členovia Výkonnej rady menovaní na osem rokov.

a zároveň Eurosystemu zakazuje kupovať dlhové nástroje verejnej správy na primárnom trhu. ECB pravidelne monitoruje trh s cieľom odhaliť prípadné obchádzanie tohto zákazu, napríklad kúpou dlhových nástrojov verejnej správy na sekundárnom trhu.

Eurosystem má na výkon svojej politiky k dispozícii rôzne nástroje. Patria medzi ne regulatórne právomoci a právo ukladať vymáhateľné sankcie v prípade nedodržania nariadení a rozhodnutí ECB (časť 2.5.3).

4.1.5 Finančná a organizačná nezávislosť

ECB a národné centrálné banky majú svoje vlastné finančné zdroje a príjmy a sú organizačne nezávislé. Táto finančná a organizačná nezávislosť umožňuje Eurosystemu riadne plniť svoje úlohy.

Základné imanie ECB upisujú a splácajú národné centrálné banky. ECB má vlastný rozpočet, ktorý je nezávislý od rozpočtu EÚ. Štatút zároveň ECB umožňuje prijať vlastné podmienky zamestnávania pre zamestnancov a upravovať svoju vnútornú štruktúru podľa vlastného uváženia.

Ako nadnárodná inštitúcia má ECB na území členských štátov nárok na výsady a imunity, ktoré sú nevyhnutné pre plnenie jej úloh. Kapitola 1 Protokolu o výsadách a imunitách Európskych spoločenstiev z 8. apríla 1965 okrem iného zaručuje nedotknuteľnosť priestorov a archívov ECB a chráni aj jej majetok a aktíva, ktoré bez povolenia Európskeho súdneho dvora nesmú byť predmetom akéhokoľvek výkonu správneho alebo súdneho rozhodnutia.

Pokiaľ ide o finančnú a rozpočtovú nezávislosť národných centrálnych bánk a nezávislosť jej zamestnancov, členské štáty ako (v niektorých prípadoch jedini) akcionári národných centrálnych bánk alebo ako vnútroštátne zákonodarné orgány majú na rozpočet, rozdelenie ziskov a personálne obsadenie svojich národných centrálnych bánk určitý vplyv. Podľa štatútov národných centrálnych bánk však členské štáty pri výkone svojich práv nemôžu obmedzovať schopnosť národných centrálnych bánk plniť svoje funkcie súvisiace s Eurosystemom.

4.2 DEMOKRATICKÁ ZODPOVEDNOSŤ

Vzhľadom na jej výhradnú zodpovednosť za menovú politiku v eurozóne bola ECB udelená menová suverenita. Rešpektovanie základných zásad demokratickej spoločnosti si vyžaduje, aby sa ECB za svoju činnosť zodpovedala občanom a ich demokraticky zvoleným zástupcom. Zmluva i Štatút ESCB preto obsahujú viacero ustanovení, ktoré ECB, rovnako ako každú inú nezávislú centrálnu banku, zaväzujú podrobovať svoje kroky a rozhodnutia verejnej kontrole. Je samozrejme aj vo vlastnom záujme ECB, aby svoje rozhodnutia riadne objasňovala a zdôvodňovala, a tým získavala podporu verejnosti pre výkon svojej politiky.

4.2.1 Zodpovednosť ako základný prvok legitímnosti

Zodpovednosť je základným predpokladom demokratickej legitímnosti a hlavným princípom demokratických štruktúr. V demokracii všetka moc pochádza od občanov a všetky rozhodnutia, ktoré spoločnosť zaväzujú a ovplyvňujú, musia byť v súlade s vôľou voličov. Politické rozhodnutia sú teda legitímne vtedy, ak sú priamym alebo nepriamym vyjadrením tejto vôle (tento jav sa často označuje ako „vstupová legitímnosť“ alebo „procedurálna legitímnosť“), alebo ak spĺňajú odôvodnené očakávania a potreby občanov (v tomto prípade ide o „výstupovú legitímnosť“ alebo „výsledkovú legitímnosť“).

Ako organizácia ustanovená Zmluvou o založení ES, ktorú podpísali a ratifikovali všetky členské štáty v súlade s vlastnými ústavnými požiadavkami, má ECB „vstupovú legitímnosť“. Členské štáty EÚ prostredníctvom svojich zvolených zástupcov prijali suverénne rozhodnutie preniesť zodpovednosť za menovú politiku a súvisiace úlohy na novú organizáciu Spoločenstva a udeliť jej nezávislosť od politických vplyvov. Zodpovednosť za menovú politiku bola prenesená v rámci obmedzení a podmienok mandátu, ktorý jednoznačne definuje cieľ menovej politiky a tým obmedzuje zákonom povolený rozsah voľnosti konania rozhodovacích orgánov ECB pri výkone menovej politiky.

Vstupová legitímnosť tiež súvisí so spôsobom vymenovávania členov rozhodovacích orgánov ECB, ktorých menujú demokraticky zvolení zástupcovia členských štátov. Ako už bolo uvedené, členovia Výkonnej rady ECB sú vymenovávaní vzájomnou dohodou členských štátov na úrovni hláv štátov alebo predsedov vlád (po konzultácii s Európskym parlamentom); ostatných členov Rady guvernérov menujú príslušné národné orgány v súlade s platnými postupmi.

ECB však má aj „výstupovú legitímnosť“, a to v súvislosti s úspešným plnením úloh, ktoré jej boli zverené. Výkon menovej politiky a plnenie ďalších úloh sú založené na nezávislom rozhodovaní s konkrétnym cieľom – udržiavať cenovú stabilitu v eurozóne. Ako bolo uvedené v časti 4.1, v povojnovom období sa v prípade mnohých centrálnych bánk ukázalo, že tento cieľ sa dá najlepšie dosahovať prostredníctvom nezávislej centrálnej banky, ktorá koná v rámci jednoznačného a záväzného mandátu. Týmto spôsobom, i napriek zámernému odkloneniu sa od bežného politického procesu, môže mať nezávislá centrálna banka úplnú výstupovú legitímnosť.

Legitímnosť nezávislých centrálnych bánk tiež spočíva v komplexnom rámci zodpovednosti. Nezávislosť a zodpovednosť sú dva rozdielne, ale pritom úzko späté pojmy. Je preto potrebné, aby ECB občanom Európy a ich zvoleným zástupcom objasňovala a zdôvodňovala spôsob, akým používa právomoci a výsady, ktoré jej boli zverené.

4.2.2 Charakter a rozsah zodpovednosti ECB

Pojem „zodpovednosť“ (angl. „accountability“) je koncept, ktorý je hlboko zakorenený v demokratických a inštitucionálnych konvenciách anglicky

hovoriacich krajín.² V európskom kontexte sa pod pojmom „byť zodpovedný“ rozumie zodpovednosť za vlastné rozhodnutia a činy a povinnosť odôvodniť a vysvetliť ich. Tento koncept sa teda nutne týka následného odôvodnenia a vysvetlenia. Ak by akýkoľvek politický orgán, napríklad parlament alebo vláda, mohol zasahovať do tvorby politiky centrálnej banky alebo ju priamo ovplyvňovať, v skutočnosti by sa tak podieľal na samotnom rozhodovacom procese a teda zároveň niesol zodpovednosť za jeho výsledky. To by však bolo nielen v rozpore s nezávislým postavením centrálnej banky, ale zároveň by aj zanikol význam pojmu zodpovednosť.

Popri zodpovednosti má do značnej miery význam aj transparentnosť. Transparentnosť znamená nielen poskytovanie informácií, ale aj ich usporiadanie takým spôsobom, aby im verejnosť rozumela. Transparentnosť tak uľahčuje proces hodnotenia činnosti ECB.

Ustanovenia zmluvy týkajúce sa hodnotenia činnosti ECB a časom zavedené postupy sa prispôbujú konkrétnym politickým, hospodárskym a inštitucionálnym podmienkam, v ktorých ECB pôsobí. Ako už bolo spomenuté v časti 1.2.2, ECB je nadnárodná centrálna banka, ktorá svoje úlohy plní v záujme hospodárstva rôznych krajín eurozóny. Jej záber nie je čisto európsky, ale skôr mnohonárodný. ECB má tiež špecifickú inštitucionálnu štruktúru – na rozhodovacom procese sa z titulu svojej funkcie zúčastňujú aj guvernéri národných centrálnych bánk.

Napriek inštitucionálnym a politickým rozdielom ustanovenia a postupy týkajúce sa hodnotenia činnosti ECB zaručujú, že si ECB svoje povinnosti v súvislosti so zodpovednosťou plní rovnako účinne a adekvátne, ako „bežná“ centrálna banka na národnej úrovni.

4.2.3 Plnenie záväzku zodpovednosti

Kolektívna zodpovednosť rozhodovacích orgánov ECB

Ako je uvedené v časti 2.5.1, hlavné rozhodovacie orgány ECB – Rada guvernérov a Výkonná rada – sú kolektívne orgány, v ktorých všetci členovia spoločne zodpovedajú za riadne plnenie úloh a funkcií ECB. Členovia oboch týchto orgánov prijímajú rozhodnutia s výhradným zreteľom na ciele Euro systému a na základe aktuálnych podmienok v eurozóne ako celku, bez ohľadu na vývoj v niektorej konkrétnej krajine.

Rozhodovacie orgány ECB sú preto spoločne zodpovedné za všetky prijaté rozhodnutia. Systém individuálnej zodpovednosti, ktorý sa používa vo Federálnom rezervnom systéme USA, v Bank of England a v Bank of Japan, sa v prípade ECB nemôže použiť, pretože by nebol v súlade s jej inštitucionálnou štruktúrou a politickým základom.

² Porovnanie s Federálnym rezervným systémom USA, Bank of England a Bank of Japan nájdete v článku „The accountability of the ECB“ (Zodpovednosť ECB) v *Mesačnom bulletinu ECB z novembra 2002*.

Napríklad systém, v rámci ktorého by všetci členovia Rady guvernérov boli individuálne zodpovední voči Európskemu parlamentu, by pre ECB nebol vyhovujúci, pretože inštitúcie ani orgány EÚ sa nezúčastňujú na vymenovávaní guvernérov národných centrálnych bánk. Nevyhovujúci by bol tiež systém, v ktorom by sa guvernéri národných centrálnych bánk za svoju činnosť vo funkcii členov Rady guvernérov ECB zodpovedali voči svojmu národnému parlamentu. Národný parlament totiž nemá oprávnenie hodnotiť, ako si guvernér národnej centrálnej banky plní svoje „európske“ povinnosti – povinnosti, v rámci ktorých je výslovne vylúčené konať v záujme vlastnej krajiny.

Zodpovednosť za štatutárny mandát ECB

ECB zodpovedá za všetky činnosti a úlohy, ktoré Zmluva o založení ES zverila Eurosystemu, a predovšetkým za výkon menovej politiky. Stanovením kvantitatívnej definície cenovej stability ECB vytvorila kritérium, podľa ktorého je možné hodnotiť, do akej miery plní svoju úlohu.

ECB zodpovedá aj za všetky funkcie, ktoré z jej poverenia vykonáva Eurosystem. Nezodpovedá naopak za funkcie nesúvisiace s Eurosystemom, ktoré národné centrálné banky vykonávajú podľa článku 14 ods. 4 Štatútu ESCB. Tieto funkcie vykonávajú jednotlivé národné centrálné banky na vlastnú zodpovednosť a zodpovedajú za ne príslušným vnútroštátnym orgánom v súlade so zákonnými a ústavnými ustanoveniami príslušného členského štátu.

Komu sa ECB zodpovedá?

Ako orgán ustanovený zmluvou, ktorý koná v rámci pridelených právomocí, sa ECB v prvom rade zodpovedá občanom členských štátov EÚ, ktoré zmluvu uzavreli a ratifikovali. Zmluva stanovuje ECB celý rad vykazovacích povinností (podrobnejšie informácie v nasledujúcej časti), ktoré tvoria rámec priamej kontroly zo strany európskej verejnosti. ECB svoje rozhodnutia verejnosti vysvetľuje a odôvodňuje priamo prostredníctvom publikácií vo všetkých úradných jazykoch Spoločenstva a prostredníctvom prejavov členov rozhodovacích orgánov ECB vo všetkých členských krajinách eurozóny i za jej hranicami.

Podobne ako centrálné banky Spojených štátov, Japonska a Spojeného kráľovstva nesú demokratickú zodpovednosť voči vlastným zákonodarným orgánom, Zmluva o založení ES požaduje, aby ECB viedla pravidelný dialóg so zvolenými zástupcami občanov Európy, t. j. s Európskym parlamentom (časť 4.3.1).

Nad rámec ustanovení o zodpovednosti uvedených v Zmluve o založení ES môžu vnútroštátne právne predpisy od národných centrálnych bánk vyžadovať predkladanie výročných správ. Na základe vnútroštátnych právnych predpisov tiež môže príslušný parlament vyžadovať od guvernéra národnej centrálnej banky, aby na vyzvanie alebo z vlastnej iniciatívy vystupoval na plenárnych zasadaniach parlamentu alebo príslušných parlamentných výborov. Parlament však môže hodnotiť iba činnosť národných centrálnych bánk súvisiacu s plnením úloh mimo Eurosystemu, zatiaľ čo ECB zodpovedá len za plnenie úloh súvisiacich s Eurosystemom.

Avšak aj napriek tomu, že kontakt národnej centrálnej banky s príslušnými národnými politickými orgánmi nie je výslovne súčasťou jej povinnosti zodpovedať sa za svoju činnosť, je tou najlepšou príležitosťou na vysvetlenie rozhodnutí ECB a informovanie politických činiteľov o výkone jednotnej menovej politiky a jej dôvodoch.

Spôsoby plnenia záväzkov súvisiacich so zodpovednosťou

Teoreticky sa schvaľovanie a odmeňovanie (v prípade úspešného plnenia mandátu), resp. sankcie (v prípade neoptimálneho výkonu) môžu zdať vhodnými prostriedkami presadzovania zodpovednosti centrálnej banky. V praxi sú však vzhľadom na špecifický charakter menovej politiky potrebné určité obmedzenia.

Ako sa uvádza v časti 3.1.1, v dôsledku oneskorení v transmisnom procese môže menová politika ovplyvňovať cenovú úroveň len v strednodobom horizonte. Centrálna banka nedokáže kompenzovať krátkodobé neočakávané cenové šoky (napríklad šoky spôsobené zmenami cien komodít). Navyše vzhľadom na neistotu spojenú s transmisným mechanizmom a skutočnosť, že príslušná reakcia menovej politiky závisí od charakteru, trvania a rozsahu hospodárskych šokov, sa nepovažuje za vhodné špecifikovať presný časový horizont hodnotenia menovej politiky.

Hodnotenie činnosti centrálnej banky si preto vždy vyžaduje vyvážený a diferencovaný prístup. Používanie formálnych sankčných mechanizmov by bolo príliš necitlivým nástrojom a mohlo by centrálnej banke brániť v riadnom plnení jej mandátu. Neustála kontrola činnosti centrálnej banky parlamentom a širokou verejnosťou sa teda zdá byť najvhodnejším spôsobom, ako zodpovednosť centrálnej banky presadzovať.

Vykazovacia povinnosť

ECB má rozsiahle vykazovacie povinnosti:

- Článok 113 Zmluvy o založení ES vyžaduje, aby ECB vypracovávala výročnú správu o činnosti ESCB a o menovej politike za predchádzajúci a bežný rok a predkladala ju Európskemu parlamentu, Rade EÚ, Komisii a Európskej rade.
- Článok 15 Štatútu ESCB vyžaduje, aby ECB zverejňovala štvrťročné správy a týždenné konsolidované finančné výkazy Eurosystemu.

ECB v skutočnosti tieto povinnosti stanovené v štatúte prekračuje tým, že vydáva aj mesačný bulletin (a nielen štvrťročné správy) a na svojej internetovej stránke zverejňuje aj odborné štúdie (Working Papers) a ďalšie publikácie.

Na rozdiel od amerického Federálneho rezervného systému, Bank of England a Bank of Japan však ECB nezverejňuje záznamy z rokovaní svojho hlavného rozhodovacieho orgánu, ani podrobnosti o hlasovaní členov Rady guvernérov. Tento postup je však v súlade s jednoznačnými ustanoveniami článku 10 ods. 4 Štatútu ESCB, ktorý stanovuje, že „*rokovania na zasadnutiach sú dôverné*“.

Nezverejňovanie informácií o hlasovaní zároveň chráni nezávislosť členov Rady guvernérov. Sprístupnenie informácií o hlasovaní jednotlivých členov by mohlo viesť k tlakom a špekuláciám o dôvodoch jednotlivých rozhodnutí členov Rady guvernérov. Verejnosť by dokonca mohla vidieť, či prípadné pokusy o ovplyvnenie hlasovania mali požadovaný účinok. Takéto obavy síce pravdepodobne nie sú veľmi opodstatnené v prípade centrálnych bánk pôsobiacich v „tradičných“ národných štátoch, avšak guvernéri národných centrálnych bánk krajín eurozóny sú so svojimi krajinami prepojení. Preto vzniká riziko, že guvernéri jednotlivých národných centrálnych bánk môžu byť vnímaní ako zástupcovia svojich krajín v Rade guvernérov, čo môže viesť k neoprávneným pokusom o ich ovplyvňovanie.

Článok 10 ods. 4 štatútu však tiež stanovuje, že Rada guvernérov „*môže rozhodnúť o uverejnení výsledku svojho rokovania*“. V súlade s týmto ustanovením sa prezident a viceprezident ECB vždy hneď po prvom zasadnutí Rady guvernérov v mesiaci zúčastňujú na tlačovej konferencii, ktorej prepis ECB zverejňuje na svojej internetovej stránke. ECB tiež v mesačných bulletinoch pravidelne podáva ucelené hodnotenie menového a ekonomického vývoja. Pokiaľ ide o včasnosť a mieru podrobnosti údajov, tieto správy vysvetľujú menovopolitické rozhodnutia (a ich dôvody) rovnako dobre ako správy, ktoré ostatné centrálné banky označujú ako tzv. súhrnné záznamy.

4.3 DIALÓG A SPOLUPRÁCA S INŠTITÚCIAMI A ORGÁNMI SPOLOČENSTVA

Hoci Zmluva o založení ES jednoznačne rozdeľuje politickú zodpovednosť v rámci HMÚ, zároveň podporuje dialóg a spoluprácu medzi rôznymi tvorcami politiky prostredníctvom množstva formálnych prepojení medzi ECB a inštitúciami a orgánmi Spoločenstva.

Pracovné vzťahy medzi ECB a ďalšími orgánmi zodpovednými za tvorbu politiky v rámci EÚ sú nevyhnutné, aby Eurosystem mohol riadne plniť svoje úlohy. Táto skutočnosť je samozrejماً v prípade všetkých úloh, v rámci ktorých ECB svoje kompetencie zdieľa s orgánmi Spoločenstva. V takých prípadoch zmluva vyžaduje spoluprácu medzi ECB a príslušnými inštitúciami alebo orgánmi (napr. v oblasti kurzovej politiky, zastupovania eurozóny a štatistiky). Vzhľadom na previazanosť jednotnej menovej politiky a hospodárskej politiky Spoločenstva je však v záujme ECB aj udržiavanie aktívneho dialógu s ďalšími orgánmi zodpovednými za tvorbu politiky, ako sú vlády alebo sociálni partneri. Pravidelný dialóg medzi ECB a ďalšími tvorcami politiky je príležitosťou na vysvetlenie orientácie menovej politiky a lepšie porozumenie činnosti ECB. ECB tak jednotlivým subjektom poskytuje spoľahlivý referenčný parameter v ich rozhodovaní s cieľom stabilizovať inflačné očakávania.

4.3.1 Európsky parlament

Dialóg medzi ECB a Európskym parlamentom sa týka predovšetkým plnenia mandátu a úloh ECB. Ako sa uvádza v časti 4.2, Európsky parlament zohráva významnú úlohu pri hodnotení toho, ako ECB vykonáva menovú politiku a plní súvisiace úlohy.

Prerokovanie výročných správ ECB

Článok 113 ods. 3 Zmluvy o založení ES vyžaduje, aby prezident ECB predložil výročnú správu ECB na plenárnom zasadaní Európskeho parlamentu. Po jej predložení Parlament prijme uznesenie, ktoré obsahuje komplexné hodnotenie výkonu menovej politiky a činnosti ECB.

Vystúpenia pred Európskym parlamentom

Podľa článku 113 ods. 3 zmluvy môže prezident ECB a ostatní členovia Výkonnej rady na žiadosť Európskeho parlamentu alebo z vlastnej iniciatívy zároveň vystupovať v príslušných výboroch Parlamentu. Na základe tohto uznesenia prezident ECB vystupuje štyrikrát za rok v parlamentnom Výbore pre hospodárske a menové záležitosti. V súlade s rokovacím poriadkom Parlamentu bol tento výbor určený za výbor zodpovedný za vzťahy s ECB. Na týchto vystúpeniach prezident vysvetľuje menovopolitické rozhodnutia ECB a odpovedá na otázky členov výboru. Tieto štvrtročné vystúpenia sa tak stali hlavným prostriedkom Parlamentu, ako hodnotiť činnosť ECB.

Vo Výbore pre hospodárske a menové záležitosti vystupujú aj ostatní členovia Výkonnej rady ECB. V posledných rokoch výročnú správu ECB výboru zvyčajne predkladá viceprezident v rámci príprav na následné rokovanie na plenárnom zasadaní. Výbor okrem toho raz za rok pozýva aj člena Výkonnej rady zodpovedného za ekonomiku a výskum, ktorý predkladá stanovisko ECB k ročnému hodnoteniu hospodárstva EÚ Európskou komisiou a k návrhu Všeobecných usmernení pre oblasť hospodárskej politiky. Členovia Výkonnej rady vo výbore príležitostne vystupujú aj vtedy, keď sa prerokujú konkrétne otázky súvisiace s kompetenciami a úlohami ECB.

Zasadania výboru sú zvyčajne prístupné verejnosti a hneď po vystúpení sa na internetovej stránke Európskeho parlamentu zverejňuje ich zápisnica. Výročná správa ECB okrem toho obsahuje aj osobitnú kapitolu zaoberajúcu sa zodpovednosťou ECB a jej vzťahmi s Parlamentom, ktorá informuje o hlavných otázkach prerokovaných v rámci tohto pravidelného dialógu.

Písomné otázky

Popri priamej komunikácii a výmene názorov medzi prezidentom ECB a členmi Výboru pre hospodárske a menové záležitosti rokovací poriadok Parlamentu (nové pravidlo 40a „Otázky Európskej centrálnej banky na písomnú odpoveď“) členom Európskeho parlamentu tiež umožňuje predkladať ECB ďalšie písomné otázky, a to prostredníctvom predsedu výboru. Tieto otázky spolu s odpoveďami od ECB sa následne zverejňujú v Úradnom vestníku Európskej únie. Verejnosti sú teda k dispozícii vo všetkých úradných jazykoch Spoločenstva.

Hoci zmluva ani Štatút ESCB v tomto ohľade nestanovujú žiadne povinnosti, ECB s týmto postupom súhlasila. Zdôraznila však, že tento spôsob komunikácie by v žiadnom prípade nemal obmedzovať význam pravidelných vystúpení jej predstaviteľov vo výbore, na ktorých sa aj naďalej majú prerokovať hlavné otázky súvisiace s menovopolitickými rozhodnutiami ECB.

Ďalšie oblasti vzájomnej komunikácie

ECB a Európsky parlament spolu komunikujú aj v ďalších troch dôležitých oblastiach:

1. Vymenovanie prezidenta, viceprezidenta a ďalších členov Výkonnej rady ECB je potrebné konzultovať s Parlamentom (článok 112 ods. 2 Zmluvy o založení ES). Výbor pre hospodárske a menové záležitosti vypočúva kandidátov a plénum Európskeho parlamentu prijíma rozhodnutie.
2. Parlament sa zúčastňuje na tvorbe legislatívy Spoločenstva, ktorá mení a dopĺňa Štatút ESCB (články 10 ods. 6, 41 a 42 štatútu). Podľa článku 41 štatútu sa vyžaduje súhlas Parlamentu so zmenami a doplneniami štatútu, a zároveň sa s ním podľa článku 10 ods. 6 musia konzultovať zmeny hlasovacích práv a podľa článku 42 aj návrhy doplnujúcich predpisov.
3. Parlament sa tiež zúčastňuje na tvorbe ďalších právnych predpisov v oblastiach, ktoré patria do pôsobnosti ECB.

4.3.2 Rada EÚ a Euroskupina

ECB spolu s Radou EÚ zodpovedajú za kurzové záležitosti a medzinárodné zastupovanie eurozóny. S Radou okrem toho spolupracuje aj v oblasti hospodárskej politiky na úrovni eurozóny. Uznanie nezávislosti ECB a jej úloh však znamená, že komunikácia ECB s Radou a Euroskupinou môže v oblasti hospodárskych politík prebiehať len ako nezáväzný dialóg – menovú politiku nemožno dopredu koordinovať s inými politikami.

Taktiež je potrebné poznamenať, že Rada hlavám štátov alebo predsedom vlád odporúča osoby, ktoré majú byť vymenované za prezidenta, viceprezidenta a ostatných členov Výkonnej rady ECB.

Rada EÚ

Z právneho hľadiska existuje len jedna Rada EÚ. Rada však v skutočnosti zasadá v rôznych zoskupeniach, a to podľa toho, čo je predmetom zasadania. V prípade veľmi dôležitých rozhodnutí HMÚ, ako napríklad vstupu členských štátov EÚ do eurozóny alebo zmien a doplnení článku 10 ods. 2 Štatútu ESCB Rada zasadá v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád.³ Aktuálne záležitosti týkajúce sa HMÚ zasa patria do oblasti pôsobnosti Rady ministrov hospodárstva a financií (Rady ECOFIN). V tomto kontexte odsek 44 záverov predsedníctva zo zasadania Európskej rady v Luxemburgu 12. a 13. decembra 1997 výslovne stanovuje, že Rada ECOFIN je „centrom koordinácie hospodárskych politík členských štátov“ a že bola „splnomocnená konať v príslušných oblastiach“.

Hoci do eurozóny nepatria všetky členské štáty EÚ, na rokovaníach Rady EÚ o záležitostiach týkajúcich sa HMÚ sa zúčastňujú predstavitelia všetkých

³ Zasadanie Rady EÚ v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád si nemožno zamieňať s Európskou radou. Európska rada, ktorá zasadá v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád členských štátov EÚ a prezidenta Európskej komisie, dáva Európskej únii nevyhnutné podnety na jej ďalší rozvoj a stanovuje všeobecné politické usmernenia. Rozhodnutia hláv štátov alebo predsedov vlád o vymenovaní členov Výkonnej rady a o určení sídla ECB majú medzivládny charakter.

členských štátov (vrátane tých, ktoré sa nezúčastňujú na tretej etape HMÚ). Hlasovacie práva predstaviteľov nezúčastnených krajín sú však vo väčšine prípadov týkajúcich sa HMÚ (hoci nie všetkých) pozastavené. Medzi prípady, keď hlasujú všetci členovia, patrí legislatíva Spoločenstva, ktorú Rada EÚ prijíma na základe článku 107 Zmluvy o založení ES, konkrétne právne predpisy, ktoré menia a dopĺňajú Štatút ESCB (časť 2.5.4).

Podľa článku 113 ods. 2 Zmluvy o založení ES sa prezident ECB pozerá na zasadania Rady ECOFIN, na ktorých sa prerokúvajú záležitosti súvisiace s cieľmi a úlohami ESCB. Medzi tieto témy patria Všeobecné usmernenia pre oblasť hospodárskej politiky, menové záležitosti, reformy v európskom finančnom sektore a externé zastupovanie Spoločenstva v rámci HMÚ, ale tiež otázky týkajúce sa devízovej politiky.

ECB sa tiež zúčastňuje na zasadaniach Rady ECOFIN, keď sa prerokúvajú „doplňujúce predpisy“ alebo zmeny a doplnenia určitých ustanovení Štatútu ESCB. V týchto prípadoch má ECB svojich zástupcov aj v príslušných podskupinách Rady, ktoré pripravujú zasadania Rady ECOFIN. ECB tiež zvyčajne dostáva pozvanie zúčastňovať sa ako pozorovateľ na príprave ďalších právnych predpisov Spoločenstva v obzvlášť relevantných oblastiach. V neposlednom rade sa ECB zapája aj do činnosti špeciálnych orgánov zaoberajúcich sa otázkami, ktoré sú predmetom záujmu ECB alebo sa jej priamo dotýkajú, ako napríklad Výboru pre finančné služby alebo Výboru múdrych mužov pre reguláciu európskych trhov s cennými papiermi.

Prezident ECB je pravidelným účastníkom neformálnych polročných zasadaní Rady ECOFIN, ktoré sú príležitosťou na otvorenú diskusiu na aktuálne témy bez zvyčajných procedurálnych obmedzení spojených s formálnymi zasadaniami Rady. Na tieto zasadania sú pozývaní aj guvernéri národných centrálnych bánk, ktorí tak spreádzajú jednotlivých ministrov.

ECB má voči Rade ECOFIN významné vykazovacie povinnosti. Prezident ECB napríklad Rade predkladá výročnú správu ECB i správy v rámci polročného hodnotenia konvergence v súlade s článkom 122 Zmluvy o založení ES.

Euroskupina

Ako už bolo uvedené, Rada EÚ rokuje o záležitostiach HMÚ v plnom zložení, hoci hlasovacie práva predstaviteľov nezúčastnených krajín sú väčšinou pozastavené. Zmluva nestanovuje orgán, v rámci ktorého by sa uskutočňovali zasadania ministrov financií členských krajín eurozóny s cieľom rokovať o otázkach spoločného záujmu týkajúcich sa eurozóny a jednotnej meny. V snahe napraviť túto situáciu Európska rada na svojom zasadaní v Luxemburgu v decembri 1997 rozhodla o vytvorení tzv. Euroskupiny – neformálneho zoskupenia ministrov financií krajín eurozóny a komisára EÚ pre hospodárske a menové záležitosti. Od roku 2005 je na jej čele prezident, ktorého volia členovia Euroskupiny nadpolovičnou väčšinou hlasov na dva roky. ECB sa na zasadania Euroskupiny pozerá „podľa potreby“. Zatiaľ bola pozývaná pravidelne a zúčastnila sa na všetkých zasadaniach.

Euroskupina predstavuje komunikačný kanál na úrovni eurozóny podobný neformálnym kontaktom, ktoré bežne fungujú medzi vládami a centrálnymi bankami jednotlivých štátov. Neformálny charakter Euroskupiny dáva priestor na otvorenú diskusiu o všetkých otázkach týkajúcich sa eurozóny. Atmosféru otvorenosti a dôvery podporuje aj skutočnosť, že na zasadaniach Euroskupiny sa zúčastňujú len ministri, príslušný komisár EÚ a prezident ECB (každý v sprievode jednej osoby), čím sa zásadne líši od formálnych zasadaní Rady EÚ, na ktorých je prítomných veľa účastníkov.

Euroskupina zvyčajne zasadá raz za mesiac pred zasadaním Rady ECOFIN. Diskusie v rámci Euroskupiny sa zameriavajú na celkové fungovanie hospodárstva eurozóny, predovšetkým na celkovú perspektívu hospodárskeho vývoja eurozóny, na vývoj rozpočtového hospodárenia jednotlivých členských krajín eurozóny a na spôsoby vysielania politických impulzov s cieľom podporiť snahy o štrukturálne reformy. Euroskupina tiež rokuje o vývoji výmenného kurzu eura a o vnímaní eurozóny ako celku za jej hranicami.

4.3.3 Európska komisia

Do dialógu medzi ECB a Radou ECOFIN sa zapája aj Európska komisia. Na relevantných zasadaniach Rady ECOFIN a Euroskupiny, a tiež na zasadaniach Rady guvernérov ECB, sa zúčastňuje komisár EÚ pre hospodárske a menové záležitosti.

Popri tomto politickom dialógu na najvyššej úrovni Komisia a ECB udržiavajú úzke pracovné vzťahy, ktoré sa prehlbujú vďaka častým kontaktom na multilaterálnej úrovni, napríklad v rámci Hospodárskeho a finančného výboru alebo Výboru pre hospodársku politiku (pozri ďalej), alebo na bilaterálnych stretnutiach. Tieto kontakty sú dôležité predovšetkým vzhľadom na kľúčovú úlohu Komisie v procese tvorby hospodárskej politiky Spoločenstva. Komisii boli zverené viaceré konkrétne úlohy súvisiace s HMÚ. Patrí k nim:

- vypracovávanie odporúčaní pre Všeobecné usmernenia pre oblasť hospodárskej politiky,
- monitorovanie rozpočtovej situácie v členských štátoch a podávanie správ o tejto situácii Rade ECOFIN,
- príprava konvergenčných správ hodnotiacich stav plnenia konvergenčných kritérií v jednotlivých členských štátoch, ktoré zatiaľ neprijali euro, a to minimálne raz za dva roky.

Európska komisia okrem toho inicializuje množstvo konkrétnych aktivít, ktoré súvisia s úlohami a činnosťami Eurosystému alebo sa ich priamo dotýkajú, prípadne sa na nich aspoň podieľa. V mnohých prípadoch môžu tieto aktivity výrazne profitovať z priamej účasti ECB, alebo si jej účasť môžu dokonca vyžadovať.

- Eurostat a ECB úzko spolupracujú v oblasti štatistiky, a to bilaterálne i v rámci príslušných štatistických výborov Spoločenstva, najmä Výboru pre menovú a finančnú štatistiku a štatistiku platobnej bilancie (CMFB) (časť 3.5).

- Aj v ďalších oblastiach je ECB členom mnohých špecializovaných pracovných skupín a regulačných výborov. Tieto orgány sa venujú rôznym témam, napríklad integrácii finančného trhu (napr. „Skupina Giovannini“) alebo dohľadu nad obozretným podnikaním a finančnej stabilite (napr. Európsky bankový výbor a Výbor európskych orgánov bankového dohľadu).
- Komisia a ECB tiež úzko spolupracujú v otázkach súvisiacich s rozširovaním EÚ, ktoré patria do oblasti zodpovednosti a odbornosti ECB.

4.3.4 Hospodársky a finančný výbor

Hospodársky a finančný výbor (The Economic and Financial Committee – EFC) bol zriadený v súlade s článkom 114 ods. 2 Zmluvy o založení ES. Jeho úlohou je poskytovať Rade ECOFIN poradenstvo a prípravné analýzy k celému radu hospodárskych a finančných otázok. V odseku 12 svojho uznesenia o koordinácii hospodárskych politik v tretej etape HMÚ, ktoré Európska rada prijala na zasadaní v Luxemburgu v decembri 1997, sa Hospodárskemu a finančnému výboru zveruje aj úloha vytvoriť „*rámec, ktorý umožňuje prípravu a pokračovanie dialógu [medzi Radou a ECB] na úrovni vyšších úradníkov [z ministerstiev, národných centrálnych bánk, Komisie a ECB]*“.

Zmluva stanovuje, že členské štáty, Komisia a ECB môžu do Výboru vymenovať najviac dvoch členov. Predstaviteľmi členského štátu sú zvyčajne dvaja vyšší úradníci, jeden z oblasti správy a jeden z príslušnej národnej centrálnej banky. Keďže má však EÚ v súčasnosti 25 členských štátov, výbor EFC zvyčajne zasadá v neúplnom zložení: zúčastňuje sa len jeden zástupca členského štátu (zvyčajne vyšší predstaviteľ vlády), jeden predstaviteľ Komisie a jeden predstaviteľ ECB. Predstaviteľmi ECB sú v súčasnosti viceprezident a člen Výkonnej rady zodpovedný za útvár ekonomiky. Ich náhradníkmi sú generálny riaditeľ útvaru medzinárodných vzťahov a generálny riaditeľ útvaru ekonomiky.

Prostredníctvom svojej účasti vo výbore EFC sa ECB zapája do diskusií o Všeobecných usmerneniach pre oblasť hospodárskej politiky a zúčastňuje sa na dohľade nad rozpočtovou politikou na základe ročných programov stability a konvergenzie členských štátov a na príprave stanovísk EÚ k medzinárodným otázkam. ECB sa tiež zúčastňuje na ďalších činnostiach EFC, či už ide o technické záležitosti, napríklad razbu eurových mincí, inštitucionálne reformy alebo vonkajšie zastupovanie Spoločenstva v rámci HMÚ.

Diskusie v rámci EFC tiež slúžia ako príprava dialógu ministrov financií krajín eurozóny a zástupcov ECB, ktorý prebieha v rámci Euroskupiny. Hlavným prvkom účasti ECB vo výbore EFC je príprava hodnotení celkovej perspektívy hospodárskeho vývoja eurozóny a kurzového vývoja. ECB tiež priebežne hodnotí udržateľnosť verejných financií a vhodnosť všeobecného nastavenia rozpočtových politik.

Účasť ECB vo výbore EFC sa zakladá na plnom rešpektovaní jej nezávislosti a výhradnej zodpovednosti za jednotnú menovú politiku. ECB sa aktívne zapája do diskusií a vyjadruje svoje stanoviská k všetkým otázkam, nezúčastňuje sa však na hlasovaní. EFC sa okrem toho vedome zdržiava diskusie o výkone

menovej politiky, a rovnaký postoj má aj k vyhláseniam o jednotnej menovej politike podávaným na zasadaniach medzinárodných organizácií a fór, napríklad MMF alebo G7. V súlade s rozdelením úloh je príprava a predkladanie takýchto vyhlásení vo výlučnej právomoci ECB.

4.3.5 Výbor pre hospodársku politiku

Výbor pre hospodársku politiku (The Economic Policy Committee – EPC) bol zriadený v roku 1974 rozhodnutím Rady.⁴ Jeho členmi sú dvaja predstavitelia a dvaja náhradníci za každý členský štát, Komisiu a ECB.

Podobne ako EFC, aj výbor EPC sa podieľa na prípravách zasadaní Euroskupiny a Rady ECOFIN. Jeho práca sa však zameriava najmä na štrukturálne reformy. V rámci tzv. Cardiffskeho procesu (časť 1.2.2) výbor každoročne uskutočňuje podrobné porovnávanie hospodárskych reforiem v členských štátoch. EPC sa okrem toho aktívne podieľa aj na tzv. Luxemburskom procese (časť 1.2.2), ktorý slúži ako platforma na koordináciu politiky zamestnanosti v jednotlivých členských štátoch. Výbor sa tiež zaoberá mnohými dlhodobými štrukturálnymi otázkami, ako napríklad vplyvom starnutia populácie na rozpočtovú situáciu.

Vzhľadom na to, že ECB pripisuje mimoriadny význam štrukturálnym reformám v členských štátoch ako hlavnému prostriedku, ktorý umožňuje bojovať proti nezamestnanosti a v plnej miere využívať rastový potenciál eurozóny, jej účasť vo výbore EPC je dobrou príležitosťou prispieť k jeho činnosti. Tak ako v prípade EFC sa aj účasť ECB v EPC zakladá na plnom rešpektovaní jej nezávislosti.

4.3.6 Makroekonomický dialóg

Účelom Makroekonomického dialógu je prispieť k lepšiemu porozumeniu politických požiadaviek súvisiacich s HMÚ a zlepšiť tak podmienky na neinflačný rast umožňujúci rast zamestnanosti. Tento dialóg je tiež známy ako tzv. Kolínsky proces. Vytvorila ho Európska rada na svojom zasadaní v Kolíne v roku 1999 (časť 1.2.2). Uskutočňuje sa dvakrát ročne, a to na politickej i technickej úrovni. Dialóg plne rešpektuje nezávislosť všetkých zainteresovaných strán, najmä nezávislosť sociálnych partnerov, pokiaľ ide o proces tvorby miezd, a nezávislosť ECB v súvislosti s jednotnou menovou politikou. Jasné rozdelenie zodpovednosti za rôzne oblasti a súvisiacich povinností jednotlivým stranám pomáha sústrediť sa na skutočnosť, že ich úlohou je zabezpečiť úspešný výkon politiky vo svojej vlastnej oblasti pôsobnosti.

4.4 JAZYKOVÝ REŽIM V ECB

Ako organizácia Spoločenstva ECB oslovuje mnohojazyčné publikum a i členovia jej rozhodovacích orgánov a zamestnanci sú rôznych národností. Jazyková pluralita EÚ si vyžaduje, aby ECB komunikovala vo viacerých jazykoch s cieľom osloviť čo najširšie publikum. ECB pritom uplatňuje pragmatický prístup,

⁴ Rozhodnutie Rady 74/112/EHS z 18. februára 1974 o vytvorení Výboru pre hospodársku politiku (Ú. v. ES L 63, 5.3.1974, s. 21).

ktorý kombinuje rešpekt voči jazykovej rôznorodosti v rámci EÚ s princípom efektívnej a včasnej komunikácie.

Od 1. mája 2004 má Spoločenstvo 20 úradných jazykov.⁵ Jazykový režim ECB v prípade jej právnych predpisov a vzťahov s tretími stranami a širokou verejnosťou sa riadi princípmi viacjazyčnosti, ktoré sú zakotvené v právnych predpisoch Spoločenstva.⁶ Nariadenia a ďalšie právne predpisy so všeobecnou platnosťou sa zverejňujú vo všetkých úradných jazykoch, rovnako ako štatutárne publikácie (napr. výročné správy, mesačné bulletiny) a viaceré tlačové správy. Právne predpisy určené konkrétnym tretím stranám sa vydávajú v jazyku príjemcu. Tretie strany, ktoré sa obrátia na ECB v niektorom z oficiálnych jazykov Spoločenstva, môžu očakávať odpoveď v rovnakom jazyku.

V prípade ostatných druhov komunikácie a najmä vnútorných dokumentov ECB a vzťahov v rámci ESCB sa používa len jeden „pracovný jazyk“ – angličtina. Výnimkou sú rokovania Rady guvernérov a Generálnej rady a výborov ESCB, na ktorých je zabezpečené simultánne tlmočenie vo viacerých jazykoch. Používanie jedného pracovného jazyka je v súlade s potrebou rýchlej, účinnej a plne spoľahlivej komunikácie v rámci ECB a Eurosystemu pri určovaní a výkone jednotnej menovej politiky a súvisiacich úloh.

4.5 SÚDNE PRESKÚMANIE EURÓPSKYM SÚDNYM DVOROM

Ako už bolo uvedené, zmluva a Štatút ESCB udeľujú ECB rozsiahle právomoci, medzi ktoré patria aj normotvorné právomoci a právo ukladať sankcie a pokuty podnikom, ktoré nedodržiavajú nariadenia a rozhodnutia ECB. Z tohto dôvodu článok 35 ods. 1 Štatútu ESCB stanovuje, že konanie a opomenutia ECB podliehajú súdnemu preskúmaniu, a to v súlade s podmienkami stanovenými v článkoch 230 až 233 Zmluvy o založení ES. Rada EÚ, Komisia alebo ktorýkoľvek členský štát tak môžu Európskemu súdnemu dvoru (European Court of Justice – ECJ) dať podnet na zahájenie konania proti konaniu ECB, ktorého účelom je vyvolať právne účinky voči tretím stranám. Súdny dvor má právomoc rozhodovať o žalobách podávaných „z dôvodu nedostatku právomoci, porušenia podstatných procesných predpisov, porušenia ... zmluvy alebo akéhokoľvek právneho pravidla týkajúceho sa uplatňovania alebo zneužitia právomocí“ (druhý odsek článku 230 zmluvy). Za rovnakých podmienok môže každá fyzická alebo právnická osoba podať návrh na zahájenie konania proti rozhodnutiu ECB, ktoré sa jej priamo a osobne týka (štvrtý odsek článku 230).

Podľa článku 232 zmluvy môžu inštitúcie Spoločenstva alebo ktorýkoľvek členský štát podať na ECB žalobu za porušenie zmluvy svojou nečinnosťou. Podobne aj každá fyzická a právnická osoba môže Súdnemu dvoru podať sťažnosť z dôvodu, že jej ECB neadresovala akt vyžadovaný zmluvou alebo Štatútom ESCB.

⁵ Jazyky v abecednom poradí podľa názvu v danom jazyku: španielčina, čeština, dánčina, nemčina, gréčtina, angličtina, estónčina, francúzština, taliančina, lotyščina, litovčina, maďarčina, maltčina, holandsčina, poľština, portugalsčina, slovenčina, slovinčina, fínčina a švédčina.

⁶ Nariadenie Rady (EHS) č. 1, ktorým sa určujú jazyky používané Európskym hospodárskym spoločenstvom (Ú. v. ES B 17, 6.10.1958, s. 385).

Ak je sťažnosť odôvodnená, Súdny dvor vyhlási daný akt za neplatný, alebo v prípade opomenutia vyhlási, že nečinnosť bola v rozpore so zmluvou. V takých prípadoch je ECB povinná prijať rozhodnutie a uskutočniť potrebné opatrenia. Takáto situácia nastala v roku 2003, keď Súdny dvor vyhlásil vlastný režim opatrení ECB proti podvodom za neplatný a rozhodol o tom, že ECB bude podliehať systému boja proti podvodom, ktorý uplatňuje Spoločenstvo (časť 4.6).

Súdny dvor skúma nielen konanie a opomenutia ECB, ale je zároveň kompetentný rozhodovať o žalobách, ktoré podáva ECB proti inštitúciám Spoločenstva alebo proti členským štátom s cieľom chrániť svoje výsady, alebo proti inštitúciám Spoločenstva za ich nečinnosť (články 230 a 232). ECB môže zároveň podať žalobu proti národnej centrálnej banke, ktorá neplní svoje záväzky vyplývajúce zo zmluvy a štatútu (článok 237 písmeno d) zmluvy).

Súdny dvor má tiež právomoc rozhodovať v sporoch medzi ECB a jej zamestnancami (časť 6.4.1) a rovnako vo všetkých prípadoch, keď mu bola súdna právomoc zverená na základe dohody medzi ECB a jej zmluvnými partnermi.

4.6 KONTROLA FINANČNÉHO RIADENIA A INTEGRITY

Zdravé finančné hospodárenie Eurosystemu je predmetom verejného záujmu, keďže ECB a národné centrálné banky vykonávajú verejnú funkciu, ktorá sa v konečnom dôsledku týka peňazí daňových poplatníkov. Zmluva preto obsahuje viacero ustanovení, ktoré vyžadujú kontrolu riadenia financií a finančnej integrity ECB.

ECB v rámci plnenia svojho záväzku zodpovednosti zostavuje ročnú účtovnú závierku, ktorú zverejňuje ako súčasť výročnej správy. Ročnú účtovnú závierku ECB i všetkých národných centrálnych bánk Eurosystemu overujú nezávislí externí audítori. V súlade s článkom 27 ods. 1 Štatútu ESCB týchto externých audítorov odporúča Rada guvernérov a schvaľuje Rada EÚ. Právne ustanovenia a súvisiace postupy vyvinuté v ECB sú v súlade s „Kódexom postupov pre transparentnosť menovej a finančnej politiky“ MMF, ktorý bol prijatý v roku 1999 a naposledy upravený v auguste 2000.

Okrem nezávislého externého auditu podlieha finančné riadenie ECB aj kontrole zo strany Európskeho dvora audítorov. V súlade s článkom 27 ods. 2 štatútu Dvor audítorov skúma prevádzkovú efektívnosť riadenia ECB a zverejňuje výročnú správu v Úradnom vestníku Európskej únie.

Na základe rozhodnutia Súdneho dvora z 10. júla 2003⁷ ECB tiež podlieha systému boja proti podvodom, ktorý vytvorilo Európske spoločenstvo na základe článku 280 Zmluvy o založení ES.⁸ Tento systém udeľuje Európskemu úradu pre boj proti podvodom (European Anti-Fraud Office – OLAF), ktorý je nezávislým

⁷ Nariadenie (ES) č. 1073/1999 Európskeho parlamentu a Rady z 25. mája 1999 o vyšetrovaniach Európskeho úradu pre boj proti podvodom (Ú. v. ES L 136, 31.5.1999, s. 1).

⁸ Vec C-11/00 Komisia Európskych spoločenstiev v. Európska centrálna banka, Zb. 2003, I-07147.

vyšetrovacím orgánom v rámci Komisie,⁹ právomoc vyšetrovať v prípade odôvodneného podozrenia podvodu a iné protiprávne činnosti v ECB. Na základe rozhodnutia Súdneho dvora ECB svoje vnútorné pravidlá a postupy prispôbila právnemu rámcu stanovenému v rozsudku Súdneho dvora, a zmenila potrebné opatrenia s cieľom zabezpečiť v rámci boja proti podvodom úzku koordináciu s úradom OLAF.¹⁰

⁹ Rozhodnutie Komisie z 28. apríla 1999, ktorým sa zriaďuje Európsky úrad pre boj proti podvodom (Ú. v. ES L 136, 31.5.1999, s. 20).

¹⁰ Rozhodnutie (ECB/2004/11) Európskej centrálnej banky z 3. júna 2004 o podmienkach vyšetrovaní vykonávaných Európskym úradom pre boj proti podvodom v Európskej centrálnej banke v súvislosti s predchádzaním podvodom, korupcii a všetkým ostatným protiprávnym činnostiam poškodzujúcim finančné záujmy Európskych spoločenstiev, ktorým sa menia a dopĺňajú podmienky zamestnávania zamestnancov Európskej centrálnej banky (Ú. v. EÚ L 230, 30.6.2004, s. 56).

Jean-Claude Trichet
s ministrami financií krajín
G7 a guvernérmí národných
centrálnych bánk na výročnom
zasadaní Medzinárodného
menového fondu v Singapure
v septembri 2006

5 ÚČASŤ ECB NA MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCI

ECB sa podieľa na zastupovaní eurozóny na medzinárodnej úrovni. To znamená, že v záležitostiach týkajúcich sa HMÚ reprezentuje Európske spoločenstvo v medzinárodných organizáciách a fórach, pokiaľ ide o otázky týkajúce sa úloh zverených Eurosystému. Konkrétny charakter účasti ECB na medzinárodnej spolupráci je daný rozdelením právomocí v rámci Spoločenstva a medzi Spoločenstvom a jeho členskými štátmi. V závislosti od toho, čo je predmetom diskusie, môže mať účasť ECB v medzinárodných organizáciách a fórach rôzne podoby, od výhradného zastupovania politických stanovísk Európskeho spoločenstva až po formuláciu vlastných stanovísk ECB na doplnenie postojov ďalších tvorcov politiky na úrovni Spoločenstva a jednotlivých krajín.

5.1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Spolu s presunom menovej a kurzovej politiky na úroveň Spoločenstva bolo potrebné stanoviť aj pravidlá účasti ECB na spolupráci v menovej a finančnej oblasti na medzinárodnej úrovni. Tieto pravidlá museli zohľadňovať nasledujúce štyri aspekty:

i. Rozdelenie právomocí v rámci Spoločenstva

Článok 111 ods. 3 a 4 Zmluvy o založení ES dáva Rade EÚ oprávnenie rozhodovať o pravidlách vyjednávania a uzatvárania dohôd s krajinami nepatriacimi do EÚ alebo s medzinárodnými organizáciami v záležitostiach menových a kurzových režimov a v súvislosti so stanoviskami a zastupovaním Spoločenstva na medzinárodnej úrovni v spojitosti so záležitosťami HMÚ, „v súlade s rozdelením právomocí“ v rámci Spoločenstva. Ustanovenia článku 111 ods. 3 boli doteraz použité pri uzatváraní dohôd medzi Európskym spoločenstvom a niektorými krajinami nepatriacimi do EÚ v menových a kurzových záležitostiach¹; ostatné ustanovenia zatiaľ použité neboli. Súčasná pravidlá medzinárodného zastúpenia Spoločenstva vychádzajú z dohôd dosiahnutých na zasadaní Európskej rady v Luxemburgu v decembri 1997 a vo Viedni v decembri 1998. V záveroch predsedníctva zo zasadania Európskej rady v Luxemburgu sa uvádza, že ECB a Rada ECOFIN „budú plniť úlohy súvisiace so zastupovaním Spoločenstva na medzinárodnej úrovni efektívne a v súlade s rozdelením právomocí stanoveným v zmluve“.

ii. Rozdelenie úloh v rámci Eurosystému

Podľa článkov 6 ods. 1 a 12 ods. 5 Štatútu ESCB o spôsobe zastupovania Eurosystému na medzinárodnej úrovni rozhoduje Rada guvernérov. ECB, rovnako ako národné centrálné banky so súhlasom Rady guvernérov, sa môže

¹ Ide o štyri rozhodnutia Rady o menových vzťahoch s Monackým kniežatstvom, Sanmarínskou republikou, Andorrským kniežatstvom a Vatikánskym mestským štátom, a o dve rozhodnutia Rady o kurzových záležitostiach týkajúcich sa kapverdského escuda a stredoafrického franku a komorského franku.

zúčastňovať na činnosti medzinárodných peňažných inštitúcií. Rada guvernérov rozhodla, že národné centrálné banky by sa mali aj naďalej zapájať do medzinárodných organizácií a fór podľa toho, v akom rozsahu sú ich príslušné krajiny v týchto orgánoch zastúpené, zatiaľ čo ECB by mala zabezpečovať konzistentné zastupovanie Eurosystému vždy, keď je to nevyhnutné a vhodné.

iii. Rozdelenie právomocí medzi Spoločenstvo a krajiny eurozóny

Ako bolo uvedené v časti 1.2.2, jednotlivé krajiny eurozóny naďalej nesú zodpovednosť za hospodársku politiku s výnimkou menovej a kurzovej politiky. To znamená, že miera účasti ECB, Spoločenstva a jednotlivých členských štátov EÚ na medzinárodnej spolupráci závisí od mandátov príslušných medzinárodných organizácií a fór.

iv. Inštitucionálne usporiadanie jednotlivých medzinárodných organizácií a fór

Prevedenie menovej suverenity na ECB so sebou prinieslo nové otázky týkajúce sa inštitucionálneho rámca medzinárodných vzťahov, keďže vtedajšie usporiadanie nebolo pripravené na vstup menovej únie takých rozmerov ako eurozóna. Existujúci rámec medzinárodných organizácií a fór bol vytvorený tak, aby umožňoval spoluprácu suverénnych štátov, ktoré v plnej miere zodpovedali za výkon svojej hospodárskej, menovej a finančnej politiky. Na zabezpečenie účinnosti ustanovení týkajúcich sa medzinárodných vzťahov Spoločenstva a ECB boli potrebné rokovania o úprave pravidiel a postupov, ktoré tvoria základ medzinárodných vzťahov. Až doteraz sa tieto úpravy väčšinou vykonávali pragmaticky, čo je v súlade so závermi predsedníctva zo zasadania Európskej rady vo Viedni v decembri 1998, v ktorých sa uvádza, že „*najúspešnejší by mohol byť pragmatický prístup, ktorý by minimalizoval adaptáciu súčasných pravidiel a praktík, samozrejme za predpokladu, že výsledky tohto prístupu budú náležite rešpektovať úlohu eura*“.

Doteraz navrhnuté pragmatické riešenia umožňujú ECB zúčastňovať sa v medzinárodných organizáciách a fórach, pokiaľ ide o záležitosti týkajúce sa úloh zverených Eurosystému.

- Vždy, keď sa medzinárodná spolupráca týka *jednotnej menovej politiky*, je ECB jedinou inštitúciou, ktorá je oprávnená zastupovať politické stanoviská Európskeho spoločenstva, keďže jednotná menová politika je vo výlučnej právomoci hlavných rozhodovacích orgánov ECB – Rady guvernérov a Výkonnej rady.
- Pokiaľ ide o *výmenný kurz eura*, ECB nesie zodpovednosť spolu s Radou EÚ (Radou ECOFIN) a Euroskupinou. Na konzultáciách s tretími stranami, napr. na úrovni G7, a realizácii komunikačnej politiky sa tak zúčastňujú prezident ECB aj prezident Euroskupiny.
- V oblasti *platobných systémov* môže ECB na medzinárodnej úrovni vydávať stanoviská k záležitostiam súvisiacim s úlohou Eurosystému podporovať plynulé a efektívne fungovanie platobných a zúčtovacích systémov. Národné centrálné banky eurozóny, ktoré sa zúčastňujú v medzinárodných organizáciách a fórach spolu s ECB, môžu vzhľadom na vlastné úlohy a skúsenosti s riadením

a dohľadom nad domácimi platobnými a zúčtovacími systémami tiež vyjadrovať svoje názory.

- V oblasti *štatistiky*: Štatút ESCB ukladá ECB všeobecnú povinnosť spolupracovať s medzinárodnými organizáciami. Toto ustanovenie, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že štatistická činnosť sa vykonáva v globálnom kontexte, umožňuje ECB formulovať vlastné stanoviská spolu s ďalšími kompetentnými orgánmi Spoločenstva (napr. Eurostatom).
- V oblasti *dohľadu nad obozretným podnikaním a finančnej stability* sa ECB môže zúčastňovať na príslušných medzinárodných zasadaniach a vyjadrovať svoje stanoviská spolu s tými národnými orgánmi, ktoré majú v tejto oblasti kompetencie (napr. národné centrálné banky a národné orgány dohľadu).

5.2 POLITICKÝ ASPEKT MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV ECB

Medzi hlavné činnosti ECB v oblasti medzinárodnej spolupráce patrí výmena informácií a názorov s ďalšími tvorcami politiky v rámci medzinárodných organizácií a fór. Vzájomné hodnotenie hospodárskeho vývoja a politiky v hlavných hospodárskych oblastiach je v tomto kontexte osobitne dôležité, pretože ECB umožňuje lepšie analyzovať vplyv vývoja v zahraničí na hospodárstvo eurozóny. Okrem výmeny informácií a názorov je tu tiež dohľad, ktorý uskutočňujú nezávislé organizácie, ako napríklad Medzinárodný menový fond (MMF) a Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD).

ECB sa tiež podieľa na činnosti medzinárodného spoločenstva pri tvorbe spoločných dohôd v oblasti rôznych optimálnych postupov a pravidiel, ktorých účelom je zvýšiť efektivnosť a transparentnosť tvorby politiky. Tieto postupy sa zvyčajne stávajú súčasťou základných princípov, štandardov a predpisov, ktoré sa dobrovoľne uplatňujú v jednotlivých krajinách. Stanovenie optimálnych postupov podporuje u tvorcov politiky snahu o ich nasledovanie a transparentnosť. Vďaka tomu sa pojem správneho riadenia stáva ústrednou zložkou medzinárodnej spolupráce.

Politický aspekt medzinárodnej spolupráce ECB však nezahŕňa predbežnú koordináciu jej menovej a kurzovej politiky s politikou krajín, ktoré nepatria do eurozóny. Takýto postup by nebol v súlade s jej mandátom a nezávislým postavením – pokusy o takúto koordináciu by nielen zneprehľadnili konkrétne oblasti zodpovednosti tvorcov politiky, ale zároveň by znížili ich dôveryhodnosť.

5.3 VZŤAHY ECB S MEDZINÁRODNÝMI ORGANIZÁCIAMI

ECB nadviazala vzťahy s Medzinárodným menovým fondom (MMF) a Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Obe tieto organizácie pravidelne sledujú a hodnotia hospodársky a politický vývoj v jednotlivých členských krajinách.

5.3.1 Medzinárodný menový fond

MMF, ktorý bol založený v roku 1944 na základe Brettonwoodskej dohody, v súčasnosti združuje 184 členských štátov. Jeho hlavnou úlohou je podporovať globálnu menovú spoluprácu, zabezpečovať kurzovú stabilitu, napomáhať medzinárodnému obchodu a podporovať hospodársky rast. Rozsahom svojho mandátu je MMF stredobodom medzinárodného menového a finančného systému.

Vzhľadom na význam hospodárskej politiky členských krajín pre stabilitu globálneho ekonomického systému je dohľad ťažiskom činnosti MMF. Dohľad MMF spočíva v monitorovaní a hodnotení hospodárskeho a finančného vývoja a politiky členských krajín v rámci konzultácií s členskými krajinami v zmysle článku IV tzv. Článkov dohody MMF (známy ako článok IV o konzultáciách). Dohľad zahŕňa aj hodnotenie vplyvu národnej politiky na svetové hospodárstvo v čoraz integrovanejšom svetovom ekonomickom a finančnom systéme (multilaterálny dohľad).

ECB v pozícii pozorovateľa

Vzhľadom na mandáty MMF a ECB bolo považované za nevyhnutné, aby mala ECB v MMF zastúpenie, pokiaľ ide o záležitosti, ktoré patria do jej oblasti pôsobnosti. Výkonná rada MMF sa 21. decembra 1998 rozhodla udeliť ECB štatút pozorovateľa. Išlo o pragmatické rozhodnutie, vďaka ktorému nebolo potrebné meniť Články dohody MMF (dohoda umožňuje udeliť členstvo len krajinám). Toto opatrenie nadväzuje na trvalé oprávnenie ECB zúčastňovať sa ako pozorovateľ na všetkých zasadaniach Výkonnej rady MMF, na ktorých sa prerokávajú otázky priamo sa týkajúce ECB. Medzi tieto otázky patria nasledujúce položky:

- článok IV – konzultácie o politike eurozóny,
- článok IV – konzultácie s jednotlivými krajinami eurozóny,
- úloha eura v medzinárodnom menovom systéme,
- multilaterálny dohľad, t. j. polročné diskusie o dokumentoch MMF World Economic Outlook a Global Financial Stability Report, a pravidelné diskusie o vývoji svetového hospodárstva a trhov.

V rámci všetkých týchto diskusií Výkonnej rady MMF, pokiaľ ide o menovú politiku eurozóny, zástupca ECB v pozícii pozorovateľa prezentuje politické stanoviská za Európske spoločenstvo. Čo sa týka kurzových záležitostí, stanoviská Spoločenstva prezentuje výkonný riaditeľ zastupujúci predsedníctvo Euroskupiny i zástupca ECB v pozícii pozorovateľa, pričom obaja zohľadňujú výmenu stanovisk, ku ktorej dochádza na úrovni eurozóny, napríklad na zasadaniach Euroskupiny (časť 4.3.2).

Okrem zasadaní, na ktorých sa ECB zúčastňuje na základe trvalého oprávnenia, môže byť ECB ako pozorovateľ prizvaná aj na mimoriadne zasadnutia, ak ide o záležitosti, ktoré ECB i MMF považujú za otázky spoločného záujmu v rámci

výkonu svojich mandátov. V súčasnosti je už bežnou praxou, že ECB je ako pozorovateľ pozývaná do diskusií v zmysle článku IV týkajúcich sa členských štátov EÚ, ktoré zatiaľ neprijali euro, keďže ECB sa podieľa na koordinácii menovej politiky s národnými centrálnymi bankami týchto krajín. ECB sa tiež ako pozorovateľ zúčastňuje na výročných konzultáciách podľa článku IV, pokiaľ ide o Spojené štáty a Japonsko.

Prezident ECB sa ako pozorovateľ zúčastňuje aj na zasadaniach Medzinárodného menového a finančného výboru (IMFC). IMFC zasadá dvakrát za rok popri jarnom a výročnom zasadaní MMF a jeho účelom je informovať Radu guvernérov MMF o dohľade nad medzinárodným menovým a finančným systémom. Zároveň poskytuje poradenstvo v otázkach politiky Výkonnej rady MMF.

Článok IV – konzultácie s ECB a krajinami eurozóny

Od zavedenia eura sa konzultácie s členskými krajinami eurozóny podľa článku IV delia na dve časti: prvá časť sa týka najmä menových a kurzových záležitostí v rámci eurozóny, druhá sa zaoberá jednotlivými krajinami eurozóny a všetkými hospodárskymi politikami okrem menovej a kurzovej politiky (napr. rozpočtovou alebo štrukturálnou politikou). Tento dvojstranný prístup je výsledkom úpravy postupov MMF, ktorá bola potrebná vzhľadom na rozdelenie kompetencií v rámci eurozóny.

Delegácia MMF navštevuje ECB dvakrát za rok s cieľom prediskutovať najnovší vývoj a záležitosti týkajúce sa menovej a kurzovej politiky v eurozóne. V tomto kontexte misia MMF organizuje diskusie aj s orgánmi Európskeho spoločenstva, ktoré zodpovedajú za koordináciu národných politík (napr. v rámci Všeobecných usmernení pre oblasť hospodárskej politiky a Paktu stability a rastu), ako napríklad s Európskou komisiou, Hospodárskym a finančným výborom a Euroskupinou. Tieto diskusie sa zameriavajú na hospodársky vývoj a politiky (napr. rozpočtové a štrukturálne politiky) v eurozóne ako celku, ktoré sú relevantné pre vývoj v oblasti menovej a kurzovej politiky.

V rámci druhej časti procesu konzultácií článku IV, ktorá sa týka hospodárskych politík jednotlivých členských krajín, sa MMF stretáva s tvorcami politík v týchto krajinách.

Ďalšie oblasti spolupráce

ECB sa podieľa aj na množstve iniciatív MMF, ktorých účelom je posilniť medzinárodnú finančnú architektúru. Príkladom je Kódex postupov pre transparentnosť menovej a finančnej politiky, ktorý obsahuje všeobecné princípy na zabezpečenie transparentnosti a zodpovednosti orgánov v oblasti menovej politiky a súvisiacich úloh týkajúcich sa centrálného bankovníctva. Patria sem platobné systémy a dohľad, pravidlá správy devízových rezerv a Správy o dodržiavaní štandardov a pravidiel (ROSC), ktoré sú súčasťou širších snáh medzinárodného spoločenstva podporovať implementáciu medzinárodne uznávaných štandardov a pravidiel. Správy ROSC hodnotia, do akej miery krajiny dodržiavajú tieto štandardy a pravidlá s cieľom identifikovať možné slabé miesta, ktoré by mohli ohroziť hospodársku a finančnú rovnováhu.

ECB udržiava pracovné vzťahy s MMF aj v ďalších oblastiach. Predovšetkým sa aktívne podieľa na uplatňovaní a vývoji medzinárodných štatistických štandardov, napríklad štandardov stanovených v Manuáli MMF k platobnej bilancii (v piatom vydaní) ako súčasť revidovaného Systému národných účtov (SNA 93). ECB a MMF udržiavajú pracovné vzťahy aj v rámci Špeciálneho štandardu pre šírenie údajov (Special Data Dissemination Standard – SDDS), ktorý bol vytvorený v roku 1996 s cieľom zabezpečiť, aby členské krajiny poskytovali verejnosti a MMF na účely dohľadu včasné, spoľahlivé a komplexné údaje. ECB sa tiež pravidelne podieľa na aktivitách MMF v oblasti technickej podpory.

Od novembra 2000 je ECB držiteľom zvláštnych práv čerpania (special drawing rights – SDR), preto môže uskutočňovať dobrovoľné transakcie s členskými krajinami MMF a ďalšími držiteľmi SDR. Na tento účel ECB a MMF v apríli 2001 uzavreli dohodu o predaji a nákupe SDR. Toto opatrenie umožňuje MMF iniciovať transakcie s SDR medzi ECB a ďalšími držiteľmi SDR, čím prispieva k plynulému riadeniu obchodov s SDR.²

5.3.2 Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

OECD je medzivládna organizácia, ktorá v súčasnosti združuje 30 členských krajín a spolupracuje so 70 ďalšími krajinami. Pre svojich členov predstavuje fórum na konzultácie, výmenu skúseností a spoluprácu s cieľom dosahovať čo najvyšší udržateľný rast a zlepšovať hospodárske a sociálne podmienky v súlade s princípmi trhového hospodárstva. Spolupráca v rámci OECD zahŕňa všetky oblasti verejnej politiky vrátane menovej a ďalších hospodárskych politík. ECB sa podieľa na všetkých aktivitách OECD, ktoré sa týkajú úloh Eurosystemu.

Hoci členmi OECD môžu byť len jednotlivé krajiny, Európske spoločenstvo má v OECD trvalé zastúpenie a podieľa sa aj na konkrétnych činnostiach. Toto špeciálne postavenie sa opiera o dodatočný protokol č. 1 k článku 13 Konvencie OECD zo 14. decembra 1960. Od roku 1999 sa ECB spolu s Európskou komisiou ako časť delegácie Európskeho spoločenstva zúčastňuje na všetkých relevantných zasadaniach OECD, na ktorých obe inštitúcie vyjadrujú svoje názory v rámci oblastí svojej pôsobnosti.

Medzi výbory a pracovné skupiny OECD, na práci ktorých sa ECB podieľa, patrí:

- Výbor pre ekonomické prehľady,
- Výbor pre hospodársku politiku a jeho pracovné skupiny,
- Výbor pre finančné trhy.

Výbor pre ekonomické prehľady (Economic and Development Review Committee – EDRC), ktorý bol založený v roku 1961, zodpovedá za uskutočňovanie pravidelného hodnotenia hospodárskej situácie a politiky každej členskej krajiny OECD. Na základe týchto hodnotení zverejňuje EDRC hospodárske prehľady,

² ECB (2002), Výročná správa 2001, kapitola 5, časť 2.

ktorých súčasťou sú mnohé odporúčania v oblasti hospodárskej politiky. Členské krajiny sa môžu rozhodnúť, či tieto odporúčania v rámci tvorby svojej politiky zohľadnia. Od roku 2001 EDRC zostavuje aj ročné hodnotenie vývoja v eurozóne.

Výbor pre hospodársku politiku (Economic Policy Committee – EPC) sa zameriava na svetovú hospodársku situáciu, najmä na dôsledky vývoja v troch hlavných oblastiach OECD (eurozóna, Spojené štáty a Japonsko). Výbor skúma celý rad otázok týkajúcich sa perspektívy hospodárskeho vývoja i požiadaviek na hospodársku politiku v oblasti OECD a členom OECD tak poskytuje komplexné hodnotenie situácie. Výbor EPC podporujú rôzne pracovné skupiny:

- i. Pracovná skupina č. 1 sa zaoberá hospodárskymi otázkami a opatreniami štrukturálnejšej povahy (napr. väzbami medzi opatreniami hospodárskej politiky a dlhodobým rastom, kritériami dohľadu nad verejnými výdavkami a úlohou automatických stabilizátorov).
- ii. Pracovná skupina č. 3 monitoruje a hodnotí hlavné trendy makroekonomického vývoja (napr. vývoj výmenných kurzov, nerovnováhy zahraničných alebo rozpočtových pozícií a systémové finančné riziká).
- iii. Pracovná skupina pre krátkodobé ekonomické výhľady (STEP) asistuje EPC pri tvorbe ekonomických projekcií.

Výbor pre finančné trhy (Committee on Financial Markets) skúma štrukturálny vývoj finančných trhov v rámci OECD.

5.4 ÚČASŤ ECB NA NEFORMÁLNYCH FÓRACH MINISTROV FINANCIÍ A GUVERNÉROV CENTRÁLNYCH BÁNK

5.4.1 Ministri financií a guvernéri centrálnych bánk krajín G7

Ako súčasť širšieho rámca *spolupráce* skupiny G7³ sa ministri financií a guvernéri centrálnych bánk týchto krajín pravidelne stretávajú, aby prediskutovali hlavné medzinárodné hospodárske a finančné záležitosti. Na týchto stretnutiach sa väčšinou hovorí o ekonomickom a finančnom vývoji a o vyhlídkach vývoja v jednotlivých krajinách, kurzových záležitostiach a svetovom hospodárstve. Preberajú sa aj otázky spoločného záujmu týkajúce sa medzinárodnej menovej a finančnej politiky. Tieto neformálne výmeny názorov môžu účastníkom pomôcť získať lepší prehľad o rôznych záležitostiach a môžu tiež byť užitočné v rámci diskusií a procesov rozhodovania medzinárodných organizácií, ako napríklad MMF, Svetovej banky alebo OECD, pretože môžu byť zdrojom rôznych usmernení a politických impulzov.

³ Skupinu G7 tvorí Kanada, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Japonsko, Spojené kráľovstvo a Spojené štáty. Členom skupiny G8 je okrem týchto krajín aj Rusko. Stretnutia G8 sa konajú v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád a ministrov zahraničných vecí. Stretnutia G7 sa konajú v zložení ministrov financií.

Až do začiatku tretej etapy HMÚ sa na stretnutiach ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk krajín G7 mohli zúčastňovať iba príslušné národné orgány krajín G7. Po prevode zodpovednosti za menovú a kurzovú politiku z jednotlivých krajín na úroveň Spoločenstva sa však pravidlá účasti na týchto stretnutiach zmenili, aby zohľadnili nové rozdelenie právomocí. Prezident ECB a prezident Euroskupiny sa tak zúčastňujú na tej časti stretnutí, ktorá sa zaoberá hodnotením makroekonomického vývoja a kurzovými záležitosťami. Na tejto časti stretnutí sa nezúčastňujú guvernéri centrálnych bánk Francúzska, Nemecka a Talianska, sú však prítomní, keď sa na stretnutí G7 rokuje o ďalších záležitostiach, napríklad o medzinárodnej finančnej architektúre alebo iniciatívach pomoci chudobným krajinám.

Pokiaľ ide o samotné úlohy a zodpovednosti, prezident ECB zastupuje stanoviská Eurosystemu v oblasti menovej politiky eurozóny a prezident Euroskupiny sa zúčastňuje na diskusiách o ďalších hospodárskych otázkach a politikách v eurozóne. Keďže zodpovednosť za kurzové záležitosti zdieľa ECB s Radou EÚ, jednotlivé stanoviská pred prezentovaním na stretnutí G7 obe strany najskôr navzájom konzultujú.

5.4.2 Ministri financií a guvernéri centrálnych bánk krajín G10

Práca ministrov a guvernérov skupiny G10⁴ je úzko prepojená s činnosťou MMF. Toto prepojenie siaha späť do roku 1962, keď boli vytvorené Všeobecné dohody o úverovaní (General Arrangements to Borrow – GAB), ktoré mali dopĺňať bežné zdroje MMF. V posledných rokoch sa G10 zameriava na prevenciu a riadenie medzinárodných finančných kríz.

Prezident ECB sa v pozícii pozorovateľa zúčastňuje na výročných zasadaniach ministrov a guvernérov, ktoré sa organizujú zároveň s výročným zasadáním MMF. Popri zasadnutiach sa uskutočňujú aj ad hoc stretnutia na úrovni zástupcov, na ktorých sa ECB taktiež zúčastňuje v pozícii pozorovateľa.

5.4.3 Ministri financií a guvernéri centrálnych bánk krajín G20

Skupina G20⁵ je neformálne fórum ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk, ktoré bolo vytvorené v roku 1999 s cieľom zapojiť nové kľúčové trhové ekonomiky do dialógu o medzinárodných ekonomických a finančných záležitostiach. Jej cieľom je sprostredkovať na tieto témy otvorenú výmenu názorov a podporiť tak dosahovanie dohôd v otázkach prerokúvaných príslušnými rozhodovacími orgánmi, napríklad MMF a Svetovou bankou.

⁴ Skupinu G10 tvorí Belgicko, Kanada, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Japonsko, Holandsko, Švédsko, Spojené kráľovstvo a Spojené štáty. Švajčiarsko je pridruženým členom skupiny G10.

⁵ Členmi skupiny G20 sú ministri financií a guvernéri centrálnych bánk Argentíny, Austrálie, Brazílie, Kanady, Číny, Francúzska, Nemecka, Indie, Indonézie, Talianska, Japonska, Kórei, Mexika, Ruska, Saudskej Arábie, Južnej Afriky, Turecka, Spojeného kráľovstva a Spojených štátov. Ďalším členom je Európske spoločenstvo, ktoré reprezentuje prezident Rady EÚ a prezident ECB. Na rozhovoroch sa z úradnej moci ako člen zúčastňuje aj generálny riaditeľ MMF a prezident Svetovej banky, a tiež predsedovia Medzinárodného menového a finančného výboru (MMF) a Výboru pre rozvoj (Svetová banka).

ECB a predsedníctvo EÚ sú členmi skupiny G20 a zúčastňujú sa na zasadaniach ministrov a guvernérov tejto skupiny, ako aj na prípravných zasadaniach na úrovni zástupcov. Vďaka ich účasti je pri rokovaní možné prezentovať aj stanoviská eurozóny. Príspevky ECB a predsedníctva EÚ k diskusiám G20 sú v primeranom rozsahu koordinované podľa rozdelenia kompetencií, ktoré stanovuje zmluva.

5.4.4 Fórum pre finančnú stabilitu

Vo februári 1999 sa ministri financií a guvernéri centrálnych bánk krajín G7 rozhodli vytvoriť Fórum pre finančnú stabilitu (Financial Stability Forum – FSF), ktorého cieľom je:

- i. hodnotiť zraniteľnosť medzinárodného finančného systému,
- ii. určovať činnosti na podporu medzinárodnej finančnej stability prostredníctvom intenzívnej výmeny informácií a medzinárodnej spolupráce v oblasti finančného dohľadu.

Administratívnu podporu FSF zabezpečuje sekretariát, ktorý sídli v BIS. Na začiatku sa na zasadaniach FSF zúčastňoval člen Výkonnej rady ECB (Tommaso Padoa-Schioppa) ako pozorovateľ, od júna 2000 sa ich však zúčastňuje ako riadny člen, a to v rámci jeho pozície predsedu Výboru pre platobné a zúčtovacie systémy (výbor BIS).

5.4.5 Banka pre medzinárodné zúčtovanie a fóra centrálnych bánk

Banka pre medzinárodné zúčtovanie (Bank for International Settlements – BIS), založená v roku 1930, je najstaršou medzinárodnou menovou a finančnou organizáciou na svete. Hlavným cieľom BIS je „*podporovať spoluprácu centrálnych bánk*“ (článok 3 Štatútu BIS). ECB sa podieľa na všetkých aktivitách BIS týkajúcich sa *spolupráce* vrátane štatistickej práce. Od roku 2000 je ECB tiež akcionárom BIS s právom hlasovania a účasti na jej výročnom valnom zhromaždení.

Prezident ECB sa zúčastňuje⁶ na zasadaniach guvernérov centrálnych bánk krajín G10, ktoré sa zvyčajne konajú každé dva mesiace na pôde BIS v Bazileji. V rámci tohto fóra guvernéri diskutujú o kľúčových medzinárodných ekonomických, menových a finančných záležitostiach (napríklad o hospodárskych trendoch v priemyselných krajinách i v nových trhových ekonomikách, o možných hrozbách pre svetovú finančnú stabilitu a o dlhodobejšom menovom a finančnom vývoji). Na zasadaniach sa v čoraz väčšej miere dáva priestor centrálnym bankám nových trhových ekonomik, ktoré majú systémový význam.

⁶ Od novembra 2003 prezident ECB zasadaniam G10 predsedá.

Guvernéri centrálnych bánk krajín G10 vytvorili viacero stálych výborov a ad hoc pracovných skupín. Pre ECB majú osobitný význam štyri stále výbory:

- i. ECB sa v pozícii pozorovateľa zúčastňuje na zasadaniach *Bazilejského výboru pre bankový dohľad (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS)*. BCBS, ktorý je stálym fórom spolupráce medzi krajinami G10, je medzinárodne uznávaným tvorcom štandardov v oblasti bankového dohľadu a optimálnych postupov. Vzhľadom na význam práce výboru pre činnosť ECB a Eurosystemu v oblasti dohľadu nad obozretným podnikaním a finančnej stability sa ECB taktiež zúčastňuje na niektorých podskupinách BCBS (napríklad Skupine pre elektronické bankovníctvo, Skupine pre kapitál, Pracovnej skupine pre výskum a Skupine pre riadenie rizík).
- ii. *Výboru pre platobné a zúčtovacie systémy (Committee on Payment and Settlement Systems – CPSS)* od júna 2000 predsedá člen Výkonnej rady ECB (Tommaso Padoa-Schioppa). CPSS vyvíja úsilie na podporu efektívnych a stabilných platobných a zúčtovacích systémov.
- iii. ECB je tiež členom *Výboru pre globálny finančný systém (Committee on the Global Financial System – CGFS)*. Cieľom činnosti CGFS je identifikovať a hodnotiť potenciálne zdroje napätia v globálnom finančnom prostredí, prispievať k lepšiemu porozumeniu fungovania finančných trhov a podporovať ich efektívnosť a stabilitu.
- iv. V neposlednom rade je ECB členom *Výboru pre trhy (Markets Committee)*, ktorý združuje odborníkov z centrálnych bánk. Jeho úlohou je pravidelne hodnotiť vývoj na finančných trhoch, pričom stredobodom jeho záujmu sú najmä devízové trhy.

Eurotower, sídlo
ECB vo Frankfurte
nad Mohanom

6 ECB AKO PRÁVNICKÁ OSOBA

Ako centrálna banka má ECB znaky subjektu verejného i súkromného sektora. Vzhľadom na jej právny základ a poslanie ju možno považovať za verejný orgán. Jej politika sa však vykonáva najmä prostredníctvom finančných operácií a jej organizačné členenie a pracovné postupy sú podobné ako v prípade bánk patriacich do súkromného sektora. ECB je teda verejným orgánom *sui generis* s určitými znakmi právnickej osoby.

6.1 VYHLÁSENIE O ÚLOHÁCH

V auguste 2003 prijala Výkonná rada Vyhlásenie o úlohách ECB, ktoré vyjadruje jej ciele a pozíciu v rámci Eurosystemu.

„Európska centrálna banka a národné centrálné banky spolu tvoria Eurosystem, centrálny bankový systém eurozóny. Hlavnou úlohou Eurosystemu je udržiavať cenovú stabilitu a tým chrániť hodnotu eura.

Európska centrálna banka je odhodlaná účinne plniť všetky úlohy centrálnych banky, ktorými bola poverená. Pri ich plnení sa snaží dosiahnuť najvyššiu možnú mieru bezúhonnosti, profesionálnosti, efektívnosti a transparentnosti“.

Prvá časť vyhlásenia o úlohách ECB zdôrazňuje aktívny vzťah ECB s národnými centrálnymi bankami eurozóny a hlavný cieľ Eurosystemu. Druhá časť kladie dôraz na odhodlanosť ECB účinne plniť svoje úlohy a na hodnoty, ktoré zamestnanci i vedenie ECB považujú za osobitne dôležité pri výkone svojich povinností. V prieskume názorov zamestnancov ECB, výsledky ktorého sa použili pri zostavovaní vyhlásenia o úlohách, boli ako najdôležitejšie hodnoty označené práve bezúhonnosť, profesionálnosť, efektívnosť a transparentnosť.

Na týchto hodnotách ECB zakladá svoju vnútornú štruktúru i pracovné postupy. Tieto štruktúrne a procedurálne pravidlá však nie sú nemenné – nepretržite sa vyvíjajú s cieľom zabezpečiť, aby sa uplatňovali najlepšie postupy a štandardy. Počiatočnými prioritami ECB bolo vymedzenie jej funkcií a zavedenie eura. Po úspešnom splnení týchto cieľov sa ECB v poslednom období zameriava na zlepšenie svojej vnútornej organizácie a stratégie ľudských zdrojov.

6.2 RIADENIE ORGANIZÁCIE

Pojem „riadenie organizácie“ zahŕňa viacero rôznych významov a definícií. V kontexte ECB tento pojem označuje:

- pravidlá a postupy týkajúce sa prijímania rozhodnutí o záležitostiach ECB ako právnickej osoby,
- mechanizmy monitorovania dodržiavania týchto rozhodnutí a platných právnych predpisov.

Keďže ECB je nezávislá organizácia, za jej riadenie zodpovedajú predovšetkým jej rozhodovacie orgány, najmä Rada guvernérov a Výkonná rada. Okrem nich sa na riadení ECB podieľajú aj rôzne vonkajšie a vnútorné kontrolné mechanizmy.

6.2.1 Úloha Rady guvernérov a Výkonnej rady v riadení ECB

Rada guvernérov ako najvyšší rozhodovací orgán pre správu a činnosť ECB schvaľuje Rokovací poriadok ECB a je predovšetkým zodpovedná za jej financie. Na návrh Výkonnej rady schvaľuje ročný rozpočet ECB, prijíma všetky rozhodnutia týkajúce sa finančných zdrojov ECB a schvaľuje výsledok finančného hospodárenia. Zároveň určuje podmienky zamestnávania pre členov Výkonnej rady (časť 2.5.1) i zamestnancov ECB.

Výkonná rada, v súlade so svojou štatutárnou úlohou riadiť bežnú činnosť ECB, vykonáva organizačné a riadiace právomoci. Na základe konzultácie s Radou guvernérov Výkonná rada rozhoduje o vnútornej štruktúre ECB, t. j. o počte, názve a úlohách jednotlivých odborných útvarov. Hlavné odborné útvary podliehajú priamo Výkonnej rade. Tá tiež rozhoduje o tom, ako budú tieto útvary pridelené jej jednotlivým členom, ktorí za ne preberú zodpovednosť. Výsledok tohto rozdelenia sa oznamuje Rade guvernérov a Generálnej rade. Tieto rozhodnutia sa prijímajú len za prítomnosti všetkých členov Výkonnej rady, pričom podmienkou je, aby za príslušné rozhodnutie hlasoval aj prezident.¹

Výkonná rada zodpovedá aj za všetky záležitosti týkajúce sa zamestnancov. Schvaľuje pravidlá pre zamestnancov ECB (ktorými sa vykonávajú podmienky zamestnávania stanovené Radou guvernérov) a prijíma všetky potrebné rozhodnutia týkajúce sa výberu, vymenovávaní a služobného postupu zamestnancov ECB.

6.2.2 Vonkajšie a vnútorné kontrolné mechanizmy

Ako sa spomína v časti 4.6, finančné riadenie ECB a jej finančná integrita podlieha kontrole zo strany nezávislých audítorov, Európskeho dvora audítorov a Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF). Okrem týchto vonkajších kontrolných mechanizmov sa uplatňuje aj niekoľko vnútorných kontrolných mechanizmov a postupov, ktoré sú opísané v ďalších častiach.

Rozpočtový výbor

Rozpočtový výbor, ktorý bol ustanovený Radou guvernérov podľa článku 15 Rokovacieho poriadku ECB, pomáha Rade guvernérov v záležitostiach týkajúcich sa rozpočtu ECB. Členmi výboru sú predstavitelia centrálnych bánk Eurosystemu, pričom jeden z nich zastáva funkciu predsedu. Výbor predovšetkým preveruje návrh ročného rozpočtu ECB a predkladá svoje stanovisko Rade guvernérov, ktorá následne rozpočet schvaľuje. Výbor tiež predkladá Rade guvernérov svoje stanovisko v súvislosti s plnením rozpočtu.

Štruktúra vnútornej kontroly

Štruktúra vnútornej kontroly sa zakladá na funkčnom prístupe – každý odborný útvar zodpovedá za vlastnú vnútornú kontrolu a efektívnosť. Jednotlivé útvary

¹ Článok 10 ods. 2 Rokovacieho poriadku ECB.

si v rámci oblasti svojej pôsobnosti stanovujú a uplatňujú vlastný súbor rôznych kontrolných postupov. Riaditeľstvo plánovania a kontroly a odbor riadenia rizík okrem toho Výkonnej rade asistujú pri riešení rôznych otázok kontroly týkajúcich sa celej banky.

Interný audit

Riaditeľstvo interného auditu zodpovedá priamo Výkonnej rade. Jeho mandát určujú Stanovy auditu ECB, ktoré vypracovala Výkonná rada na základe medzinárodných profesionálnych štandardov, predovšetkým štandardov Inštitútu interných audítorov (Institute of Internal Auditors).

Kódexy správania a prevencia obchodovania zasvätených osôb

Jednou zo základných hodnôt ECB je snaha o čo najvyššiu možnú mieru bezúhonnosti. V snahe potvrdiť svoje úsilie o dosiahnutie tohto cieľa preto ECB stanovila príslušný súbor pravidiel a postupov.

Kódex správania pre členov Rady guvernérov, prijatý v máji 2002², je vyjadrením zodpovednosti všetkých členov Rady guvernérov za integritu a dôveryhodnosť Eurosystemu a jeho efektívnu činnosť. Rada guvernérov tiež menuje poradcu, ktorého úlohou je poskytovať poradenstvo v súvislosti s otázkami profesionálneho vystupovania.

*Kódex správania Európskej centrálnej banky*³ upravuje konanie pracovníkov ECB a členov Výkonnej rady, od ktorých sa pri výkone ich povinností očakáva vysoký štandard profesionálnej etiky.

*Pravidlá týkajúce sa obchodovania zasvätených osôb*⁴ boli vypracované s cieľom zabrániť zneužitiu citlivých informácií o finančných trhoch. Podľa týchto pravidiel zamestnanci ECB ani členovia Výkonnej rady nesmú priamo či nepriamo využívať dôverné informácie v rámci svojich súkromných finančných aktivít uskutočňovaných na vlastné riziko a na vlastný účet, prípadne na riziko a účet tretej strany.

Výkonná rada tiež vymenúva poradcu pre záležitosti profesionálnej etiky, ktorého úlohou je poskytovať poradenstvo vo všetkých otázkach profesionálneho vystupovania a zabezpečovať konzistentný výklad pravidiel týkajúcich sa obchodovania zasvätených osôb.

Referent pre ochranu údajov

V súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady⁵ Výkonná rada vymenovala referenta pre ochranu údajov, ktorý nastúpil do funkcie 1. januára 2002. Úlohou referenta pre ochranu údajov je zaisťovať dôvernosť údajov, ktoré zhromažďuje a spracováva ECB.

² Ú. v. ES C 123, 24.05.2002, s. 9.

³ Ú. v. ES C 76, 8.3.2001, s. 12.

⁴ Ú. v. ES C 236, 22.8.2001, s. 13.

⁵ Nariadenie (ES) č. 45/2001 Európskeho parlamentu a Rady z 18. decembra 2000 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov (Ú. v. ES L 8, 12.1.2001, s. 1).

Pravidlá obstarávania

Pri obstarávaní tovaru a služieb ECB náležite zohľadňuje zásady verejnosti, transparentnosti, rovnakého prístupu, nediskriminácie a efektívnosti. Pravidlá obstarávania ECB sú v súlade so zásadami smerníc Spoločenstva o verejnom obstarávaní. Stanovujú, že od týchto zásad je možné odchyliť sa len v naliehavých prípadoch, z dôvodu bezpečnosti alebo utajenia, ak existuje len jediný dodávateľ, v prípade dodávok z národných centrálnych bánk do ECB a na zaistenie kontinuity dodávok.

6.2.3 Prístup do archívu ECB

Prístup verejnosti do archívu ECB sa riadi ustanoveniami rozhodnutia ECB zo 4. marca 2004.⁶ Toto rozhodnutie udeľuje verejnosti právo prístupu k dokumentom ECB v súlade s uzneseniami zasadaní Európskej rady v Birminghame (1992) a Kodani (1993) v snahe priblížiť Spoločenstvo jeho občanom a zohľadniť ich oprávnený záujem o informácie týkajúce sa organizácie a činnosti inštitúcií a orgánov, ktoré sú financované z verejných zdrojov.

Pojmom „dokument“ sa označuje akýkoľvek obsah, bez ohľadu na nosič, ktorý vypracovala alebo vlastní ECB a ktorý sa týka jej politiky, činnosti alebo rozhodnutí. Verejnosť tak má prístup aj k dokumentom EMI a Výboru guvernérov, ktoré sú tiež v archíve ECB.

Prístup k dokumentu nie je možný v prípade, ak by jeho zverejnenie nebolo vo verejnom záujme z dôvodu dôvernosti rokovania rozhodovacích orgánov ECB. Dôvernosť takýchto a súvisiacich dokumentov sa zachováva najviac 30 rokov. V tomto prípade sa dôvod utajenia takýchto dokumentov (časť 4.2.2) považuje za dôležitejší ako záujem verejnosti o prístup k informáciám. Udržiavanie dôvernosti týchto dokumentov však verejný záujem nijako nepoškodzuje, keďže ECB verejnosť o výsledkoch rokovaní jej rozhodovacích orgánov vždy podrobne informuje.

Žiadosti o prístup k dokumentom ECB sa majú posielat' na adresu generálneho riaditeľstva sekretariátu a jazykových služieb, ktoré archív ECB spravuje. V prípade odmietnutia žiadosti je možné podať námietku Výkonnej rade. Ak ECB žiadosť definitívne odmietne, záležitosť je možné v súlade s článkami 195 a 230 Zmluvy o ES predložiť Európskemu ombudsmanovi a Európskemu súdnemu dvoru.

6.3 ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA

ECB v súčasnosti tvorí 17 odborných útvarov (schéma 3). Tento typ usporiadania je odrazom širokého záberu funkcií ECB a tiež jej snahy vyhnúť sa príliš zložitej hierarchii. Na čele každého odborného útvaru je vedúci manažér (generálny riaditeľ alebo riaditeľ), ktorý sa zodpovedá členovi Výkonnej rady. Niektorí

⁶ Rozhodnutie ECB/2004/3 zo 4. marca 2004 o prístupe verejnosti k dokumentom Európskej centrálnej banky (Ú. v. EÚ L 80, 18.3.2004, s. 42).

riaditelia odborných útvarov zároveň predsedajú výborom ESCB v príslušnej oblasti pôsobnosti (časť 2.5.2).

Na zjednodušenie výkonu funkcií týkajúcich sa viacerých odborov bolo v rámci ECB zriadených niekoľko vnútorných výborov. V roku 2003 Výkonná rada ustanovila Výbor pre riadenie (Management Committee), ktorého úlohou je asistovať Výkonnej rade v záležitostiach týkajúcich sa riadenia ECB, jej strategického plánovania a zostavovania ročného rozpočtu. Výboru predsedá člen Výkonnej rady a jej členmi sú vedúci manažéri.

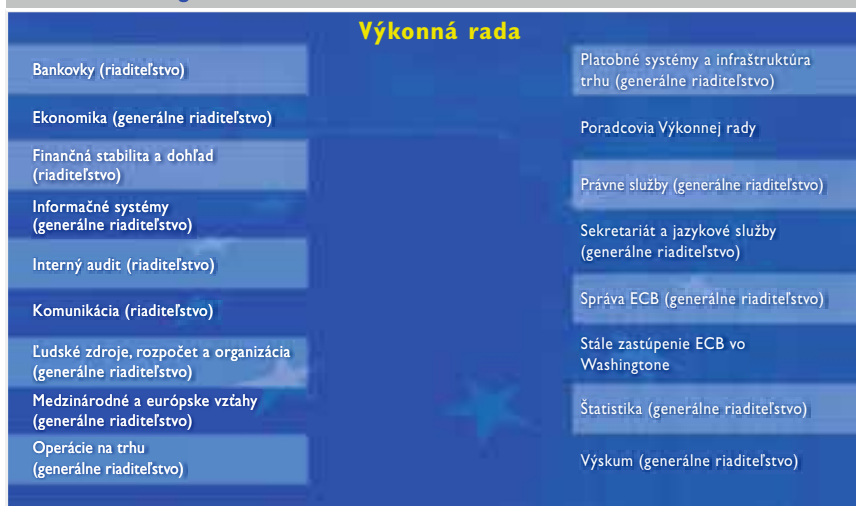
6.4 ZAMESTNANCI A VZŤAHY SO ZAMESTNANCAMI

ECB je oprávnená sama si určovať politiku zamestnávania pracovníkov. Táto právomoc vyplýva z jej nezávislosti, ktorú zaručuje článok 108 Zmluvy o ES a ktorá je definovaná v článku 36 Štatútu ESCB.

6.4.1 Zamestnanci

ECB zamestnáva pracovníkov zo všetkých členských štátov EÚ (vrátane krajín rokujúcich o prístupí do EÚ). Na konci roka 2005 predstavoval počet pracovníkov zamestnaných v ECB na dobu neurčitú alebo na dobu určitú v trvaní najmenej jedného roka 1 360 ľudí. ECB okrem toho zamestnáva pracovníkov aj na obdobia kratšie ako jeden rok, ak je potrebné obsadiť dočasne voľné pozície, a v rámci programu výmeny pracovníkov v Eurosysteme prijíma na krátke obdobia aj odborníkov z centrálnych bánk ESCB. Prevažnú väčšinu zamestnancov ECB tvoria kvalifikovaní odborníci, ktorí sa podieľajú na analýzach a výskume a na vedení banky. Vzhľadom na svoje centrálné a vedúce postavenie v rámci Eurosystemu vytvorila ECB množstvo pracovných pozícií, ktoré si vyžadujú manažérske a analytické schopnosti. Väčšina z týchto odborníkov ukončila vysokoškolské, resp. postgraduálne štúdium ekonomie.

Schéma 3 Organizačná štruktúra ECB

Pri výbere, vymenovávaní a služobnom postupe pracovníkov ECB sa zohľadňuje ich odborná kvalifikácia a uplatňujú sa zásady verejnosti, transparentnosti, rovnakého prístupu a nediskriminácie. Tieto zásady spolu s pravidlami náboru pracovníkov schválenými Výkonnou radou⁷ zabezpečujú, že výsledkom výberového konania je získanie vysokokvalifikovaných, kompetentných kandidátov s tými najvyššími štandardmi bezúhonnosti. Popri tejto zásade je cieľom výberového procesu zaistiť, aby pracovníci pochádzali z čo najväčšieho počtu členských štátov EÚ, a to bez ohľadu na rasu, etnický pôvod, náboženské vyznanie, sexuálnu orientáciu či zdravotný stav. ECB nijako neobmedzuje počet zamestnancov podľa krajiny pôvodu. Naopak, jej politikou je zverejňovať oznámenia o voľných pracovných miestach v rámci celej EÚ a organizovať špeciálne informačné kampane, čím zaisťuje rovnaké podmienky pre záujemcov zo všetkých krajín EÚ.

Podmienky zamestnávania zamestnancov ECB stanovuje Rada guvernérov a vykonáva sa prostredníctvom pravidiel pre zamestnancov, ktoré prijíma Výkonná rada. Tieto pravidlá tvoria neoddeliteľnú súčasť pracovných zmlúv medzi ECB a jej zamestnancami.

Platy a sociálne príspevky pre zamestnancov ECB sú porovnateľné s príjmami zamestnancov ostatných európskych organizácií, resp. medzinárodných organizácií so sídlom v Európe. Keďže mnohí zamestnanci ECB pochádzajú z rôznych častí EÚ a museli sa do Frankfurtu nad Mohanom presťahovať, ECB im poskytuje podporu prostredníctvom rôznych programov. Okrem toho ECB svojim zamestnancom ponúka služby starostlivosti o deti a rôzne medzinárodné vzdelávacie programy. Od septembra 2002 majú deti zamestnancov ECB možnosť navštevovať novú európsku školu (European School), ktorá bola zriadená v severozápadnej časti Frankfurtu.⁸

Platy, ktoré vypláca ECB, vrátane funkčných požitkov členov Výkonnej rady podliehajú dani z príjmu, ktorú ukladá Európske spoločenstvo a ktorá plynie do jeho rozpočtu.

V stratégii ľudských zdrojov ECB sa v čoraz väčšej miere zdôrazňuje význam spoločných hodnôt, ktoré sú stanovené vo vyhlásení o úlohách ECB. Jej súčasťou sú opatrenia na podporu internej a externej mobility zamestnancov, na zlepšenie ich manažérskych a vodcovských schopností a na vytvorenie rámca odbornej prípravy, ktorý by umožňoval nepretržité budovanie a rozvíjanie schopností a vedomostí. Vzhľadom na rôznorodé národnostné zloženie zamestnancov je súčasťou každodennej činnosti ECB riadenie diverzity. Cieľom riadenia diverzity je využiť rozdiely medzi zamestnancami na vytvorenie produktívneho a tolerantného pracovného prostredia, v ktorom sa plne využívajú schopnosti pracovníkov a naplňajú organizačné ciele.

⁷ ECB (2004), Administrative Circular 05/2004 z 18. mája 2004.

⁸ Európske školy (European Schools) sú spoločnou iniciatívou členských štátov EÚ a Európskeho spoločenstva. Boli zriadené predovšetkým v prospech zamestnancov inštitúcií a orgánov Spoločenstva.

Ochranu práv zamestnancov ECB zabezpečuje právny systém Európskeho spoločenstva. V súlade so zmluvou má v prípade akýchkoľvek sporov medzi ECB a jej zamestnancami právomoc rozhodovať Európsky súdny dvor. Medzi práva zamestnancov patrí aj právo na štrajk.

Nezávislý sociálny poradca poskytuje zamestnancom diskrétno poradenstvo v pracovných záležitostiach a sprostredkúva riešenie medziľudských konfliktov na pracovisku. ECB vymenovala aj nezávislého poradcu v otázkach rovnosti príležitostí, ktorého úlohou je poskytovať rady v súvislosti s rovnosťou príležitostí v tom najširšom zmysle slova, napríklad pokiaľ ide o pohlavie, národnosť alebo vek.

6.4.2 Zastúpenie zamestnancov ECB

Podmienky zamestnávania ECB stanovujú, že zastúpenie zamestnancov zabezpečuje Výbor zamestnancov (Staff Committee). Tento výbor zastupuje všeobecné záujmy všetkých zamestnancov v otázkach týkajúcich sa pracovných zmlúv, predpisov a odmeňovania, podmienok zamestnávania, pracovných, bezpečnostných a hygienických podmienok v ECB, a tiež v otázkach sociálneho zabezpečenia a dôchodkových systémov. Členov výboru volia zamestnanci tajným hlasovaním.

Podmienky zamestnávania stanovujú, že s Výborom zamestnancov je potrebné konzultovať akékoľvek rozhodnutia vo vyššie uvedených oblastiach, čo ECB striktné dodržiava. ECB zároveň výboru poskytuje všetky prostriedky potrebné na to, aby mohol efektívne vykonávať svoje povinnosti. Jeho členovia majú napríklad právo na čiastočné uvoľnenie z pracovných povinností, čo zodpovedá 2,3 pracovného miesta. ECB tiež pokrýva náklady na kancelárske a logistické služby a právne poradenstvo.

Niektorí zamestnanci ECB sú členmi Odborového zväzu zamestnancov ECB (Union of the Staff of the ECB – USE). ECB so zväzom konzultuje otázky súvisiace so sociálnymi a pracovnými podmienkami. USE spolu s externým odborovým zväzom IPSO (International and European Public Services Organisation) podali v minulosti žiadosť o uznanie oboch zväzov ako partnerov pri rokovaní o kolektívnych zmluvách. Túto žiadosť však Súd prvej inštancie v roku 2002 odmietol a odvolanie, ktoré zväz IPSO podal na Európsky súdny dvor, bolo následne stiahnuté.

6.4.3 Sociálny dialóg v rámci ESCB

V roku 1999 ECB iniciovala dobrovoľný sociálny dialóg s európskymi federáciami odborových zväzov reprezentujúcich zamestnancov centrálnych bánk ESCB. Patria sem:

- UNI-Europe (predtým známa ako Eurofiet),
- Stály výbor odborových zväzov zamestnancov centrálnych bánk (Standing Committee of the Unions of central bank staff – SCUCB),
- Európska federácia odborových zväzov verejného sektora (European Public Sector Union – EPSU).

Sociálny dialóg bol nadviazaný na žiadosť európskych federácií odborových zväzov a jeho účastníkmi sú predstavitelia zamestnancov všetkých centrálnych bánk ESCB. Predmetom dialógu sú rôzne aspekty rozhodnutí (napr. ich obsah, zmysel a načasovanie), ktoré majú významný vplyv na úroveň a kvalitu zamestnania v národných centrálnych bankách. V rámci dialógu majú predstavitelia zamestnancov všetkých národných centrálnych bánk krajín EÚ i zamestnancov ECB možnosť vyjadriť svoje stanovisko k jednotlivým rozhodnutiam ešte predtým, ako ich rozhodovacie orgány ECB prijmú.

Sociálny dialóg sa však netýka vzťahov so zamestnancami v rámci ECB, resp. v rámci jednotlivých národných centrálnych bánk. Táto podmienka je výslovne uvedená v dokumente, ktorý zainteresované strany podpísali v decembri 1999. Vzťahy so zamestnancami sú výlučne záležitosťou ECB a jednotlivých národných centrálnych bánk, ktoré sa nimi zaoberajú na vnútornej úrovni.

6.5 SÍDLO ECB

Na základe vzájomnej dohody hláv štátov alebo predsedov vlád členských štátov EÚ z 29. októbra 1993 sa sídlom ECB stal Frankfurt nad Mohanom.⁹ Dohoda so Spolkovou republikou Nemecko o sídle ECB bola podpísaná 18. septembra 1998 a do platnosti vstúpila 4. marca 1999. Zaoberá sa praktickými a technickými aspektmi uplatňovania Protokolu o výsadách a imunitách Európskych spoločenstiev.

ECB v súčasnosti sídli v troch prenajatých budovách v centre Frankfurtu. Rozhodla sa však pre výstavbu vlastného sídla. V marci 2002 ECB kúpila pozemok vo východnej časti Frankfurtu. Na tomto mieste sa v súčasnosti nachádza frankfurtská *Grossmarkthalle* (bývalá tržnica), ktorá je pamiatkovo chráneným objektom a ktorá bude začlenená do návrhu nového sídla.

V novembri 2002 ECB vyhlásila medzinárodnú urbanisticko-architektonickú súťaž na návrh svojho nového sídla.¹⁰ Do súťaže sa prihlásilo viac ako 300 architektov z 31 krajín a piatich kontinentov. Výbor pozostávajúci z piatich odborníkov z ECB v spolupráci s piatimi architektmi vybral v predbežnom kole 80 kandidátov, z toho 70 renomovaných a 10 začínajúcich architektov.

Medzinárodná dvanásťčlenná porota (traja členovia z ECB, traja z národných centrálnych bánk, piati medzinárodne uznávaní architekti a jeden predstaviteľ mesta Frankfurt), ktorej predsedal viceprezident ECB Lucas D. Papademos, vybrala vo februári 2004 tri víťazné návrhy.¹¹

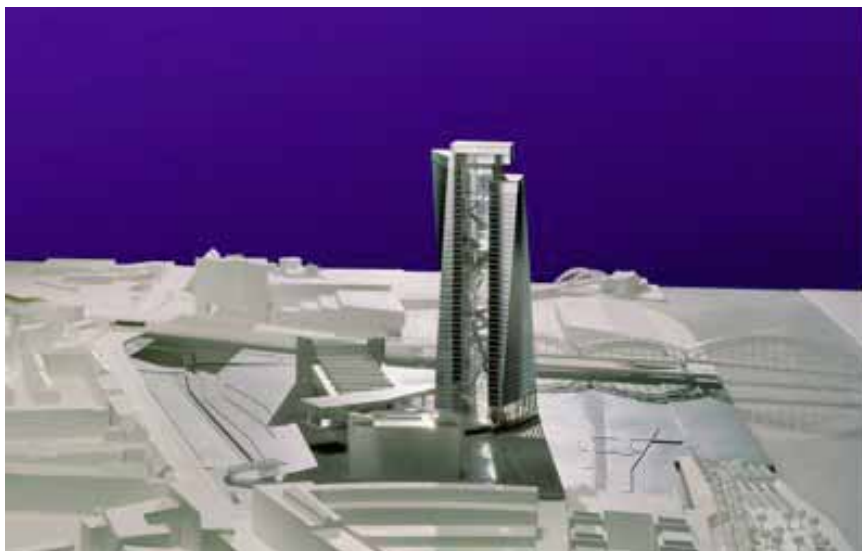
Výber prebiehal podľa vopred určených kritérií, medzi ktoré okrem iného patrila kvalita architektonického návrhu, originalita, inšpirácia a inovácia konceptu a spôsob jeho integrácie do okolitého prostredia.

⁹ Rozhodnutie prijaté spoločnou dohodou zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich na úrovni hláv štátov a predsedov vlád o umiestnení sídiel určitých orgánov a oddelení Európskych spoločenstiev a Európolu (Ú. v. ES C 323, 30.11.1993, s. 1).

¹⁰ Pozri tlačovú správu ECB z 26. novembra 2002.

¹¹ Pozri tlačovú správu ECB z 13. februára 2004.

Autori troch ocenených návrhov potom postúpili do fázy revízií, ktorej hlavným účelom bolo znova posúdiť architektonické návrhy a zohľadniť konkrétne odporúčania a požiadavky poroty, ECB a mesta Frankfurt. Na konci tejto fázy, v januári 2005, ECB rozhodla v prospech upraveného návrhu COOP HIMMELB(L)AU – architektonickej kancelárie, ktorá zvíťazila v medzinárodnej urbanisticko-architektonickej súťaži. Po úspešnej optimalizácii návrhu sa v marci 2006 začala fáza plánovania. Podľa predpokladov by sa so stavbou malo začať ku koncu roka 2007 a dokončiť by sa mala koncom roka 2011.

Model budúceho sídla ECB

PRÍLOHA I

VÝŇATKY ZO ZMLUVY O ZALOŽENÍ EURÓPSKEHO SPOLOČENSTVA

PRVÁ ČASŤ

ZÁSADY

Článok 2

Úlohou Spoločenstva je utvorením spoločného trhu, hospodárskej a menovej únie a uskutočňovaním spoločných politík a činností uvedených v článkoch 3 a 4 podporovať v celom Spoločenstve harmonický, vyrovnaný a trvalo udržateľný rozvoj hospodárskych činností, vysokú úroveň zamestnanosti a sociálnej ochrany, rovnoprávne postavenie žien a mužov, trvalý a neinflačný rast, vysokú úroveň konkurencieschopnosti a zblížovania hospodárskej výkonnosti, vysokú úroveň ochrany a zlepšovania kvality životného prostredia, zvyšovanie životnej úrovne a kvality života, hospodársku a sociálnu súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi.

Článok 3

1. Na účely stanovené v článku 2 činnosti Spoločenstva zahŕňajú, ako to vyplýva z ustanovení tejto zmluvy a z časového plánu v nej stanovenom:

- (a) zákaz ciel a množstevných obmedzení na dovoz a vývoz tovarov medzi členskými štátmi, ako aj všetkých ostatných opatrení, ktoré majú rovnaký účinok;
- (b) spoločnú obchodnú politiku;
- (c) vnútorný trh charakterizovaný zrušením prekážok pre voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu medzi členskými štátmi;
- (d) opatrenia týkajúce sa vstupu a pohybu osôb tak, ako je uvedené v hlave IV;
- (e) spoločnú politiku v oblasti poľnohospodárstva a rybolovu;
- (f) spoločnú politiku v oblasti dopravy;
- (g) systém, ktorý zabezpečí, aby sa na vnútornom trhu nenarušila hospodárska súťaž;
- (h) aproximáciu právnych predpisov členských štátov v rozsahu požadovanom pre fungovanie vnútorného trhu;
- (i) podporu koordinácie politík zamestnanosti členských štátov s ohľadom na posilnenie ich účinnosti rozvíjaním koordinovanej stratégie zamestnanosti;
- (j) politiku v sociálnej oblasti zahŕňajúcu Európsky sociálny fond;

- (k) posilnenie hospodárskej a sociálnej súdržnosti;
- (l) politiku v oblasti životného prostredia;
- (m) posilnenie konkurencieschopnosti priemyslu Spoločenstva;
- (n) podporu rozvoja výskumu a technológie;
- (o) podporu pre zriadenie a rozvoj transeurópskych sietí;
- (p) príspevky na dosiahnutie vysokej úrovne ochrany zdravia;
- (q) príspevky na kvalitné všeobecné a odborné vzdelanie a na rozkvet kultúr členských štátov;
- (r) politiku v oblasti rozvojovej spolupráce;
- (s) pridruženie zámorských krajín a území na účel vzrastu obchodu a spoločnej podpory hospodárskeho a sociálneho rozvoja;
- (t) príspevky na posilnenie ochrany spotrebiteľa;
- (u) opatrenia v oblasti energie, civilnej ochrany a cestovného ruchu.

2. Vo všetkých činnostiach uvedených v tomto článku sa Spoločenstvo zameriava na odstránenie nerovností a podporu rovnoprávnosti medzi mužmi a ženami.

Článok 4

1. Činnosti členských štátov a Spoločenstva, zamerané na splnenie cieľov vymedzených v článku 2, zahŕňajú, ako to vyplýva z ustanovení tejto zmluvy a z časového plánu v nej stanovenom, prijatie hospodárskej politiky, ktorá je založená na úzkej koordinácii hospodárskych politík členských štátov na vnútornom trhu a na stanovení spoločných cieľov a ktorá sa uskutočňuje v súlade s princípmi otvoreného trhového hospodárstva s voľnou hospodárskou súťažou.

2. Súbežne s tým, ako to vyplýva z ustanovení tejto zmluvy a z časového plánu v nej stanovenom, zahŕňajú tieto činnosti neodvolateľné stanovenie menových kurzov vedúce k zavedeniu jednotnej meny ECU, stanoveniu a vykonávaniu jednotnej menovej a devízovej politiky, základným cieľom ktorých je udržať cenovú stabilitu a podporovať všeobecné hospodárske politiky Spoločenstva bez poškodzovania tohto cieľa v súlade s princípmi otvoreného trhového hospodárstva s voľnou hospodárskou súťažou.

3. Tieto činnosti členských štátov Spoločenstva si vyžadujú dodržiavanie nasledujúcich hlavných zásad: stabilné ceny, zdravé verejné financie a menové podmienky a trvalo udržateľnú platobnú bilanciu.

Článok 8

V súlade s postupom stanoveným touto zmluvou sa ustanoví Európsky systém centrálnych bánk (ďalej len „ESCB“) a Európska centrálna banka

(ďalej len „ECB“); konajú v medziach právomocí vymedzených touto zmluvou, Štatútom ESCB a Štatútom ECB (ďalej len „Štatút ESCB“), ktorý je k tejto zmluve pripojený.

TRETIA ČASŤ

POLITIKY SPOLOČENSTVA

Hlava VII

Hospodárska a menová politika

KAPITOLA I

HOSPODÁRSKA POLITIKA

Článok 98

Členské štáty riadia svoje hospodárske politiky so zámerom prispieť k dosiahnutiu cieľov Spoločenstva uvedených v článku 2 a v nadväznosti na hlavné smery uvedené v článku 99 ods. 2. Členské štáty a Spoločenstvo postupujú v súlade so zásadou otvoreného trhového hospodárstva s voľnou hospodárskou súťažou a podporujú efektívne rozdeľovanie zdrojov pri dodržiavaní zásad stanovených v článku 4.

Článok 99

1. Členské štáty považujú svoje hospodárske politiky za vec spoločného záujmu a koordinujú ich v rámci Rady v súlade s ustanoveniami článku 98.

2. Rada na odporúčanie Komisie prijme kvalifikovanou väčšinou návrh hlavných smerov hospodárskych politík členských štátov a Spoločenstva a podá o tom správu Európskej rade.

Európska rada na základe tejto správy Rady prerokuje závery hlavných smerov hospodárskych politík členských štátov a Spoločenstva.

Na základe týchto záverov Rada prijme kvalifikovanou väčšinou odporúčanie, ktoré vymedzí tieto hlavné smery. Rada o svojom odporúčaní informuje Európsky parlament.

3. Na zabezpečenie užšej spolupráce v hospodárskych politikách a nepretržitej konvergencie hospodárskej výkonnosti štátov Rada sleduje hospodársky rozvoj v členských štátoch a v Spoločenstve, ako aj súlad medzi hospodárskymi politikami a hlavnými smermi uvedenými v odseku 2 a na základe správ predkladaných Komisiou pravidelne uskutočňuje celkové hodnotenie.

Na účel tohto mnohostranného dohľadu členské štáty postúpia Komisii informácie o významných opatreniach, ktoré prijali v oblasti hospodárskej politiky a ďalšie potrebné informácie.

4. Ak sa podľa postupu uvedeného v odseku 3 zistí, že hospodárske politiky určitého členského štátu nie sú v súlade s hlavnými smermi uvedenými v odseku 2 alebo ohrozujú fungovanie hospodárskej a menovej únie, na odporúčanie Komisie môže Rada kvalifikovanou väčšinou podať tomuto členskému štátu nevyhnutné odporúčania. Na návrh Komisie môže Rada kvalifikovanou väčšinou rozhodnúť, že tieto odporúčania zverejní.

Predseda Rady a predseda Komisie podajú Európskemu parlamentu správu o výsledkoch mnohostranného dohľadu. Ak Rada zverejní svoje odporúčania, možno vyzvať predsedu Rady, aby vystúpil pred príslušným výborom Európskeho parlamentu.

5. V súlade s postupom uvedeným v článku 252 môže Rada prijať podrobné pravidlá mnohostranného dohľadu podľa odsekov 3 a 4 tohto článku.

Článok 100

1. Bez toho, aby boli dotknuté ostatné postupy ustanovené v tejto zmluve, môže Rada na návrh Komisie kvalifikovanou väčšinou rozhodnúť o opatreniach zodpovedajúcich hospodárskej situácii, najmä ak vzniknú vážne problémy pri zásobovaní určitými výrobkami.

2. Ak členský štát má alebo mu hrozia závažné ťažkosti spôsobené prírodnými katastrofami alebo výnimočnými udalosťami, ktoré sú mimo jeho kontroly, môže Rada za určitých podmienok na návrh Komisie rozhodnúť kvalifikovanou väčšinou o poskytnutí finančnej pomoci Spoločenstva dotknutému členskému štátu. Predseda Rady informuje o prijatom rozhodnutí Európsky parlament.

Článok 101

1. Prečerpávanie účtov či získavanie iného druhu úveru v ECB alebo v centrálnych bankách členských štátov (ďalej len „národné centrálné banky“) v prospech inštitúcií a orgánov Spoločenstva, ústredných vlád, regionálnych, miestnych alebo iných verejných orgánov, iných subjektov spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnym podnikom členských štátov je rovnako zakázané ako priame odkúpenie ich pohľadávok alebo dlhov národnými centrálnymi bankami alebo ECB.

2. Odsek 1 sa nevzťahuje na úverové inštitúcie vo verejnom vlastníctve, s ktorými národné centrálné banky a ECB v oblasti ponuky finančných zdrojov z centrálnych bánk zaobchádzajú rovnako ako so súkromnými úverovými inštitúciami.

Článok 102

1. Akékoľvek opatrenie, ktoré nie je založené na dôvodoch verejného dohľadu a ktoré umožňuje zvýhodnený prístup inštitúciám alebo orgánom Spoločenstva, ústredným vládam, regionálnym, miestnym alebo iným verejným orgánom, iným subjektom spravovaným verejným právom alebo verejnoprávnym podnikom členských štátov k finančným inštitúciám, je zakázané.

2. Rada v súlade s postupom uvedeným v článku 252 do 1. januára 1994 spresní definície na uplatnenie zákazu podľa odseku 1.

Článok 103

1. Spoločenstvo nezodpovedá za záväzky ani nepreberá záväzky ústredných vlád, regionálnych, miestnych a iných verejných orgánov, iných subjektov spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnych podnikov ktoréhokoľvek členského štátu bez toho, aby boli dotknuté vzájomné finančné záruky spoločného uskutočnenia určitého projektu. Členský štát nezodpovedá za záväzky ani nepreberá záväzky ústredných vlád, regionálnych, miestnych a iných verejných orgánov, iných subjektov spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnych podnikov iného členského štátu bez toho, aby boli dotknuté vzájomné finančné záruky spoločného uskutočnenia určitého projektu.

2. Ak je to potrebné, môže Rada v súlade s postupom uvedeným v článku 252 spresniť definície pre uplatnenie zákazu podľa článku 101 a tohto článku.

Článok 104

1. Členské štáty sa vyhýbajú nadmernému štátnemu deficitu.

2. Komisia sleduje vývoj rozpočtovej situácie a výšku štátneho dlhu v členských štátoch s cieľom odhaliť hrubé chyby. Skúma najmä dodržiavanie rozpočtovej disciplíny na základe dvoch nasledujúcich kritérií:

(a) či pomer plánovaného alebo skutočného štátneho deficitu k hrubému domácejmu produktu neprekračuje referenčnú hodnotu, okrem prípadov

– ak tento pomer podstatne klesol alebo ak sa neustále znižuje a dosahuje úroveň, ktorá sa približuje k referenčnej hodnote,

– alebo ak prekročenie nad referenčnú hodnotu je len výnimočné alebo dočasné, a tento pomer sa pohybuje tesne pri referenčnej hodnote;

(b) či pomer štátneho dlhu k hrubému domácejmu produktu neprekračuje referenčnú hodnotu, okrem prípadov, keď sa tento pomer dostatočne znižuje a vyhovujúcim tempom sa približuje k referenčnej hodnote.

Referenčné hodnoty sú vymedzené v Protokole o postupe pri nadmernom deficite, ktorý je pripojený k tejto zmluve.

3. Ak členský štát nesplní požiadavky vyplývajúce z jedného alebo z oboch uvedených kritérií, Komisia pripraví správu. Správa Komisie prihladne tiež na to, či štátny deficit prekračuje štátne výdavky na investície a zohľadní všetky ostatné závažné faktory vrátane stavu hospodárskeho a rozpočtového výhľadu členského štátu na stredne dlhé obdobie.

Komisia môže pripraviť správu aj vtedy, ak bez ohľadu na plnenie požiadaviek podľa týchto kritérií je toho názoru, že v členskom štáte je riziko nadmerného deficitu.

4. Výbor zriadený podľa článku 114 vypracuje stanovisko k správe Komisie.

5. Ak Komisia usúdi, že v členskom štáte existuje alebo môže vzniknúť nadmerný deficit, predloží stanovisko Rade.

6. Na odporúčanie Komisie Rada zhodnotí pripomienky, ktoré členský štát prípadne uvedie, a po celkovom zhodnotení kvalifikovanou väčšinou rozhodne, či sa nadmerný deficit vyskytuje.

7. Ak Rada podľa odseku 6 zistí, že nadmerný deficit existuje, predloží členskému štátu odporúčania, aby ho v priebehu stanovenej lehoty odstránil. S výnimkou ustanovení odseku 8 sa tieto odporúčania nezverejňujú.

8. Ak sa Rada presvedčí, že sa v priebehu stanovenej lehoty nedosiahlo nijaké účinné opatrenie, môže tieto odporúčania zverejniť.

9. Ak členský štát ani potom nevyhovie odporúčaniam Rady, Rada sa môže rozhodnúť, že upozorní členský štát, aby v rámci určitej lehoty prijal opatrenia na zníženie deficitu, ktoré Rada pokladá za nevyhnutné na nápravu situácie. V takom prípade môže Rada od tohto štátu vyžadovať, aby podľa osobitného harmonogramu predkladal správy na posúdenie jeho úsilia o nápravu.

10. Na odseky 1 až 9 tohto článku sa nevzťahuje právo podať žalobu podľa článkov 226 a 227.

11. Ak sa členský štát nepodriadi rozhodnutiu podľa odseku 9, môže Rada rozhodnúť, že použije, prípadne sprísni jedno alebo aj viacero z nasledujúcich opatrení:

- vyžadovať, aby pred vydaním obligácií a cenných papierov daný členský štát uverejnil ďalšie informácie, ktoré určí Rada,
- vyzvať Európsku investičnú banku, aby prehodnotila svoju úverovú politiku voči tomuto členskému štátu,
- žiadať, aby tento členský štát poskytol Spoločenstvu bezúročný vklad v primeranej výške, kým sa podľa názoru Rady neupraví nadmerný deficit,
- ukladať primerané pokuty.

Predseda Rady vyrozumie o prijatých rozhodnutiach Európsky parlament.

12. Rada zruší niektoré alebo všetky svoje rozhodnutia uvedené v odsekoch 6 až 9 a 11 v rozsahu, v akom sa podľa názoru Rady upravil deficit členského štátu. Ak Rada svoje odporúčania predtým zverejnila, hneď po zrušení rozhodnutia podľa odseku 8 verejne vyhlási, že nadmerný deficit sa v príslušnom štáte už nevyskytuje.

13. Pri prijímaní rozhodnutí uvedených v odsekoch 7 až 9, 11 a 12 sa Rada na odporúčanie Komisie uznáša dvojtretinovou väčšinou hlasov členov vážených v súlade s článkom 205 ods. 2, s vylúčením hlasov zástupcu príslušného členského štátu.

14. Ďalšie ustanovenia týkajúce sa uskutočnenia postupu uvedeného v tomto článku sú v Protokole o postupe pri nadmernom deficite, ktorý je pripojený k tejto zmluve.

Na návrh Komisie a v nadväznosti na porady s Európskym parlamentom a ECB prijme Rada jednomyseľne potrebné ustanovenia, ktoré potom nahradia uvedený protokol.

S výhradou ostatných ustanovení tohto odseku Rada do 1. januára 1994 na návrh Komisie a po porade s Európskym parlamentom prijme kvalifikovanou väčšinou podrobné pravidlá a definície na uplatnenie ustanovení uvedeného protokolu.

KAPITOLA 2

MENOVÁ POLITIKA

Článok 105

1. Hlavným cieľom ESCB je udržať cenovú stabilitu. Bez toho, aby bola dotknutá cenová stabilita, ESCB podporuje všeobecné hospodárske politiky v Spoločenstve so zámerom prispieť k dosiahnutiu cieľov Spoločenstva, ako sú vymedzené v článku 2. ESCB koná v súlade so zásadami uvedenými v článku 4 a so zásadou otvoreného trhového hospodárstva s voľnou súťažou, čím sa podporuje efektívne rozdeľovanie zdrojov.

2. Základné úlohy uskutočňované prostredníctvom ESCB sú:

- definovať a uskutočňovať menovú politiku Spoločenstva,
- riadiť devízové operácie v súlade s ustanoveniami článku 111,
- udržiavať a spravovať oficiálne devízové rezervy členských štátov,
- podporovať plynulé fungovanie platobných systémov.

3. Tretia zarážka odseku 2 nemá dopad na držbu a správu hotovostných devízových aktív vládami členských štátov.

4. ECB musí byť požiadaná o radu:

- pri všetkých návrhoch aktov Spoločenstva v oblastiach jej pôsobnosti,
- vnútroštátnymi orgánmi pri návrhoch právnych predpisov v oblasti jej pôsobnosti, ale v medziach a za podmienok stanovených Radou v súlade s postupom podľa článku 107 ods. 6.

ECB predkladá stanoviská v oblasti svojej pôsobnosti príslušným inštitúciám, orgánom Spoločenstva alebo vnútroštátnym orgánom.

5. ESCB prispieva k hladkému uskutočňovaniu politík prijatých príslušnými orgánmi, ktoré sa týkajú kontrolného dohľadu nad úverovými inštitúciami a stability finančného systému.

6. Rada môže jednomyselne na návrh Komisie po porade s ECB a na základe súhlasu Európskeho parlamentu poveriť ECB osobitnými úlohami, ktoré sa týkajú politiky kontrolného dohľadu nad úverovými inštitúciami a ďalšími finančnými inštitúciami s výnimkou poisťovacích podnikov.

Článok 106

1. ECB má výlučné právo povoľovať vydávanie bankoviek v Spoločenstve. Tieto bankovky môžu vydávať ECB a národné centrálné banky. Bankovky vydané ECB a národnými centrálnymi bankami sú jedinými bankovkami, ktoré majú v Spoločenstve výlučné postavenie zákonného platidla.

2. Členské štáty môžu vydávať mince v objeme schválenom ECB. Rada môže v súlade s postupom podľa článku 252 a po porade s ECB prijať opatrenia na zosúladenie označovania a technických parametrov všetkých mincí, s ktorými sa ráta do obehu v rozsahu potrebnom na zabezpečenie ich plynulého obehu v Spoločenstve.

Článok 107

1. ESCB sa skladá z ECB a národných centrálnych bánk.

2. ECB má právnu subjektivitu.

3. ESCB riadia orgány ECB s rozhodovacími právomocami, ktorými je Rada guvernérov a Výkonná rada.

4. Štatút ESCB je uvedený v protokole, ktorý je pripojený k tejto zmluve.

5. Články 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 písm. a) a článok 36 štatútu ESCB môže Rada zmeniť a doplniť, a to buď kvalifikovanou väčšinou na odporúčanie ECB a po porade s Komisiou, alebo jednomyselne na návrh Komisie a po porade s ECB. V oboch prípadoch sa vyžaduje súhlas Európskeho parlamentu.

6. Na návrh Komisie a po porade s Európskym parlamentom a ECB alebo na odporúčanie ECB a po porade s Európskym parlamentom a Komisiou prijíma Rada kvalifikovanou väčšinou ustanovenia uvedené v článkoch 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 a 34.3 štatútu ESCB.

Článok 108

Pri uplatňovaní právomoci a plnení úloh a funkcií, ktoré vyplývajú z tejto zmluvy a štatútu ESCB, nesmie ECB, národná centrálna banka ani žiaden člen ich orgánov s rozhodovacími právomocami žiadať alebo prijímať pokyny tak od orgánov alebo inštitúcií Spoločenstva ako ani od žiadnej vlády členského štátu alebo od iného orgánu. Orgány alebo inštitúcie Spoločenstva a vlády členských štátov sa zaväzujú rešpektovať túto zásadu a neovplyvňovať členov orgánov ECB s rozhodovacími právomocami či národných centrálnych bánk pri plnení ich úloh.

Článok 109

Každý členský štát najneskôr k dátumu ustanovenia ESCB zabezpečí, aby vnútroštátne právne predpisy, vrátane štatútu jeho národnej ústrednej banky boli zlučiteľné s touto zmluvou a štatútom ESCB.

Článok 110

1. S cieľom plniť úlohy, ktorými je poverená ESCB v súlade s ustanoveniami tejto zmluvy a za podmienok stanovených v štatúte ESCB sa ECB zaväzuje:

- vydávať nariadenia v rozsahu potrebnom na plnenie úloh definovaných v článku 3.1 prvá zarážka, v článkoch 19.1, 22 a 25.2 štatútu ESCB a v prípadoch, ktoré vymedzia akty Rady uvedené v článku 107 ods. 6,
- prijímať rozhodnutia potrebné na plnenie úloh, ktorými je podľa tejto zmluvy a podľa štatútu ESCB poverená ESCB,
- podávať odporúčania a vydávať stanoviská.

2. Nariadenie má všeobecnú platnosť. Je záväzná vo svojej celistvosti a je priamo uplatniteľná vo všetkých členských štátoch.

Odporúčania a stanoviská nie sú záväzné.

Rozhodnutie je záväzná vo svojej celistvosti pre každého, komu je určené.

Články 253, 254 a 256 platia pre nariadenia a rozhodnutia prijaté ECB.

ECB sa môže rozhodnúť, že svoje rozhodnutia, odporúčania a stanoviská uverejní.

3. V medziach a za podmienok prijatých Radou podľa postupu v článku 107 ods. 6 je ECB oprávnená ukladať pokuty alebo pravidelné penále podnikom za neplnenie záväzkov vyplývajúcich z jej nariadení a rozhodnutí.

Článok 111

1. Odlišne od článku 300 môže Rada jednomyseľne na odporúčanie ECB alebo na odporúčanie Komisie po porade s ECB v snahe o dosiahnutie konsenzu v súlade s cieľom cenovej stability a po porade s Európskym parlamentom, ako aj v súlade s postupom a podmienkami podľa odseku 3 uzatvárať formálne dohody o systéme menových kurzov ECU vo vzťahu k menám krajín, ktoré nepatria do Spoločenstva. Rada môže kvalifikovanou väčšinou na odporúčanie ECB alebo na odporúčanie Komisie a po porade s ECB v snahe o dosiahnutie konsenzu v súlade s cieľom cenovej stability prijať, upraviť alebo upustiť od hlavných kurzov ECU v rámci systému menových kurzov. Predseda Rady informuje Európsky parlament o prijatí, upravení alebo upustení od hlavných kurzov ECU.

2. Ak neexistuje systém výmenných kurzov ECU vo vzťahu k jednej alebo viacerým menám krajín, ktoré nie sú členmi Spoločenstva podľa odseku 1, môže Rada kvalifikovanou väčšinou buď na odporúčanie Komisie a po porade s ECB,

alebo na odporúčanie ECB formulovať všeobecné smery kurzovej politiky vo vzťahu k týmto menám. Tieto všeobecné smery sa nedotýkajú primárneho cieľa ESCB udržiavať cenovú stabilitu.

3. Odlišne od článku 300, ak má Spoločenstvo rokovať o dohodách týkajúcich sa menových otázok alebo otázok devízového režimu s jedným alebo viacerými štátmi alebo medzinárodnými organizáciami, rozhodne Rada kvalifikovanou väčšinou na odporúčanie Komisie a po porade s ECB o podmienkach rokovania a uzatvorení týchto dohôd. Týmto podmienkami sa zaručí jednotná pozícia Spoločenstva. Komisia sa zúčastní na týchto rokovaniach v plnom rozsahu.

Dohody uzavreté v súlade s týmto odsekom sú záväzné pre orgány Spoločenstva, pre ECB a pre členské štáty.

4. S výnimkou odseku 1 Rada na návrh Komisie a po porade s ECB rozhodne kvalifikovanou väčšinou o pozícii Spoločenstva na medzinárodnej úrovni vo vzťahu k otázkam osobitného významu pre hospodársku a menovú úniu a o zastupovaní Spoločenstva v súlade s rozdelením právomocí podľa článku 99 a 105.

5. Bez toho, aby bola dotknutá právomoc Spoločenstva a dohody Spoločenstva týkajúce sa hospodárskej a menovej únie, môžu členské štáty rokovať v medzinárodných orgánoch a uzatvárať medzinárodné dohody.

KAPITOLA 3

INŠTITUCIONÁLNE USTANOVENIA

Článok 112

1. Rada guvernérov ECB sa skladá z členov Výkonnej rady ECB a guvernérov národných centrálnych bánk.

2. (a) Výkonná rada sa skladá z prezidenta, viceprezidenta a štyroch ďalších členov.

(b) Prezident, viceprezident a ostatní členovia Výkonnej rady sú vymenovávaní spomedzi významných, uznávaných a skúsených odborníkov v menovej a bankovej problematike vzájomnou dohodou vlád členských štátov na úrovni hláv štátov alebo predsedov vlád, na odporúčanie Rady a po porade s Európskym parlamentom a s Radou guvernérov ECB.

Ich funkčné obdobie je osemročné a nemožno ich vymenovať znovu.

Členmi Výkonnej rady môžu byť len štátni príslušníci členských štátov.

Článok 113

1. Predseda Rady a člen Komisie sa môžu zúčastniť na zasadaní Rady guvernérov ECB bez hlasovacieho práva.

Predseda Rady môže predkladať Rade guvernérov ECB návrhy na rokovanie.

2. Prezident ECB je pozývaný na zasadnutia Rady, keď sa rokuje o veciach súvisiacich s cieľmi a úlohami ESCB.

3. ECB predkladá výročnú správu o činnosti ESCB a o menovej politike za uplynulý a za bežný rok Európskemu parlamentu, Rade a Komisii, ako aj Európskej rade. Prezident ECB predkladá túto správu Rade a Európskemu parlamentu, ktorý na jej základe môže uskutočniť všeobecnú rozpravu.

Prezident ECB a ďalší členovia Výkonnej rady môžu vystúpiť pred príslušnými výbormi Európskeho parlamentu na jeho žiadosť alebo z vlastného podnetu.

Článok 114

1. Na podporu koordinácie politík členských štátov v rozsahu potrebnom na fungovanie vnútorného trhu sa týmto ustanovuje Menový výbor s poradnou funkciou.

Má nasledujúce úlohy:

- kontrolovať menovú a finančnú situáciu členských štátov a Spoločenstva, ako aj všeobecný platobný systém členských štátov a pravidelne o tom podávať správu Rade a Komisii,
- vydávať stanoviská na žiadosť Rady, Komisie alebo z vlastného podnetu a predkladať ich týmto orgánom,
- bez toho, aby bol dotknutý článok 207 prispievať k príprave činnosti Rady, ako je uvedené v článkoch 59, 60, 99 ods. 2, 3, 4 a 5, 100, 102, 103, 104, 116 ods. 2, 117 ods. 6, 119, 120, 121 ods. 2 a 122 ods. 1,
- minimálne raz do roka preskúmať situáciu týkajúcu sa pohybu kapitálu a slobody platieb, ako to vyplýva z tejto zmluvy a z opatrení prijatých Radou; skúmanie sa týka všetkých opatrení vzťahujúcich sa na pohyb kapitálu a platieb; výbor informuje o výsledkoch tohto skúmania Komisiu a Radu.

Členské štáty a Komisia menujú do Menového výboru po dvoch členoch.

2. Na začiatku tretej etapy sa ustanoví Hospodársky a finančný výbor. Menový výbor ustanovený podľa odseku 1 sa rozpustí.

Hospodársky a finančný výbor má nasledujúce úlohy:

- vydávať stanoviská na žiadosť Rady, Komisie alebo z vlastného podnetu a predkladať ich týmto orgánom,
- kontrolovať hospodársku a finančnú situáciu členských štátov a Spoločenstva a pravidelne o tom informovať Radu a Komisiu, najmä o finančných vzťahov s tretími krajinami a s medzinárodnými inštitúciami,

- bez toho, aby bol dotknutý článok 207 prispievať k príprave činnosti Rady, ako je uvedené v článkoch 59, 60, 99 ods. 2, 3, 4 a 5, 100, 102, 103, 104, 105 ods. 6, 106 ods. 2, 107 ods. 5 a 6, 111, 119, 120 ods. 2 a 3, 122 ods. 2 a 123 ods. 4 a 5, a uskutočňovať všetky poradné a prípravné úlohy stanovené Radou,
- minimálne raz do roka preskúmať situáciu týkajúcu sa pohybu kapitálu a slobody platieb, ako to vyplýva z tejto zmluvy a z opatrení prijatých Radou; skúmanie sa týka všetkých opatrení vzťahujúcich sa na pohyb kapitálu a slobody platieb; o výsledkoch tohto skúmania informuje Hospodársky a finančný výbor Komisiu a Radu.

Členské štáty, Komisia a ECB menujú najviac dvoch členov výboru.

3. Na návrh Komisie a po porade s ECB a s Hospodárskym a finančným výborom, ako je to uvedené v tomto článku, stanoví Rada kvalifikovanou väčšinou podrobné pravidlá týkajúce sa zloženia Hospodárskeho a finančného výboru. Predseda Rady o tom informuje Európsky parlament.

4. V členských štátoch, na ktoré sa vzťahuje výnimka uvedená v článkoch 122 a 123, sleduje výbor okrem úloh vymedzených v odseku 2 ich menovú a finančnú situáciu a všeobecný platobný systém a pravidelne o tom informuje Radu a Komisiu.

Článok 115

V záležitostiach upravených v článkoch 99 ods. 4, 104 s výnimkou odseku 14, 111, 121, 122 a 123 ods. 4 a 5 môže Rada alebo členský štát požiadať Komisiu, aby podľa potreby podala odporúčanie alebo návrh. Komisia preskúma žiadosť a bezodkladne predloží Rade svoje závery.

KAPITOLA 4

PRECHODNÉ USTANOVENIA

Článok 119

1. Ak má členský štát v platobnej bilancii ťažkosti alebo mu v tejto súvislosti hrozia vážne ťažkosti v dôsledku celkovej nerovnováhy jeho platobnej bilancie alebo druhov meny, ktoré má k dispozícii, a ak by takéto ťažkosti mohli ohroziť fungovanie spoločného trhu alebo postupné uskutočňovanie spoločnej obchodnej politiky, Komisia okamžite preskúma situáciu príslušného štátu, ako aj opatrenia, ktoré s využitím všetkých dostupných prostriedkov štát vykonal alebo vykoná v súlade s ustanoveniami tejto zmluvy. Komisia uvedie, ktoré opatrenia tomuto štátu odporúča.

Ak sa ukáže, že opatrenie prijaté členským štátom a opatrenia navrhnuté Komisiou nie sú účinné na prekonanie ťažkostí, ktoré vznikli alebo ktoré hrozia, Komisia po porade s výborom uvedeným v článku 114 odporučí Rade vhodné formy poskytnutia vzájomnej pomoci.

Komisia pravidelne informuje Radu o situácii a jej vývoji.

2. Rada rozhodne kvalifikovanou väčšinou o poskytnutí vzájomnej pomoci; prijme smernice alebo rozhodnutia, ktoré stanovujú podmienky a podrobnosti tejto pomoci, ktorá môže mať formu:

(a) dohodnutého postupu vo vzťahu k medzinárodným organizáciám, na ktoré sa členské štáty môžu obrátiť;

(b) opatrení potrebných na zamedzenie odklonu obchodu, ak štát, ktorý má ťažkosti, udržiava alebo znovu zavádza množstevné obmedzenia voči tretím krajinám;

(c) obmedzených úverov poskytnutých inými členskými štátmi za predpokladu, že s tým súhlasia.

3. Ak Rada neposkytne vzájomnú pomoc odporúčanú Komisiou, alebo ak sa vzájomná pomoc poskytne, ale prijaté opatrenia nie sú účinné, Komisia zmocní štát, ktorý má ťažkosti, aby prijal ochranné opatrenia, ktorých podmienky a podrobnosti určí Komisia.

Rada môže kvalifikovanou väčšinou toto zmocnenie odvolať a zmeniť podmienky a podrobnosti týchto opatrení.

4. Tento článok sa prestane uplatňovať od začiatku tretej etapy bez toho, aby bol dotknutý článok 122 ods. 6.

Článok 120

1. Ak v platobnej bilancii vznikne náhla kríza a okamžite sa nevykoná rozhodnutie podľa článku 119 ods. 2, príslušný členský štát môže preventívne prijať nevyhnutné ochranné opatrenia. Tieto opatrenia môžu len minimálne narušiť fungovanie spoločného trhu, a to v nevyhnutnom rozsahu na nápravu ťažkostí, ktoré náhle vznikli.

2. Komisia a ostatné členské štáty musia byť informované o týchto ochranných opatreniach najneskôr po nadobudnutí ich platnosti. Komisia môže odporučiť Rade, aby poskytla vzájomnú pomoc podľa článku 119.

3. Ak Komisia zaujme stanovisko po porade s výborom uvedeným v článku 114, môže Rada kvalifikovanou väčšinou rozhodnúť, aby tento štát zmenil a doplnil, pozastavil alebo zrušil ochranné opatrenia uvedené v predchádzajúcich odsekoch.

4. Tento článok sa prestane uplatňovať od začiatku tretej etapy bez toho, aby bol dotknutý článok 122 ods. 6.

Článok 121

1. Komisia a EMI informujú Radu o pokroku, ktorý členské štáty dosiahli pri plnení záväzkov týkajúcich sa dosiahnutia hospodárskej a menovej únie. Tieto správy zahrňujú preskúmanie zlučiteľnosti vnútroštátnych právnych predpisov

jednotlivých členských štátov vrátane štatútov ich národných centrálnych bánk s článkami 108 a 109 tejto zmluvy a so štatútom ESCB. Správy posúdia aj to, či sa dosiahol vysoký stupeň konvergenzie, a to posúdením nasledujúcich kritérií plnenia záväzkov členských štátov:

- dosiahnutie vysokého stupňa cenovej stability, ktorý vychádza z miery inflácie, ktorá sa približuje k miere inflácie najviac troch členských štátov, ktoré v cenovej stabilite dosahujú najlepšie výsledky,
- udržanie stability stavu štátnych finančných prostriedkov, ktorý vychádza zo stavu štátneho rozpočtu, ktorý nevykazuje nadmerný deficit v zmysle článku 104 ods. 6,
- sledovanie normálneho fluktuálneho rozpätia stanoveného mechanizmom výmenných kurzov Európskeho menového systému, minimálne počas dvoch rokov bez devalvácie voči mene iného členského štátu,
- stálosť konvergenzie dosiahnutej členským štátom a jeho účasti v mechanizme výmenných kurzov Európskeho menového systému, ktorá sa odráža v dlhodobých úrovniach úrokovej miery.

Tieto štyri kritériá a príslušné obdobia, počas ktorých sa majú rešpektovať, sú ďalej rozpracované v protokole pripojenom k tejto zmluve. Správy Komisie a EMI zohľadnia aj vývoj ECU, výsledky integrácie trhov, situáciu a vývoj platobných bilancií na bežných účtoch a zväžia vývoj nákladov na jednotku pracovnej sily a iných cenových indexov.

2. Na základe týchto správ a na odporúčanie Komisie Rada kvalifikovanou väčšinou zhodnotí:

- či jednotlivé členské štáty spĺňajú podmienky nevyhnutné na zavedenie jednotnej meny,
- či väčšina členských štátov spĺňa podmienky nevyhnutné na zavedenie jednotnej meny, a svoje posudky odporučí Rade zasadajúcej v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád. Uskutočnia sa porady s Európskym parlamentom, ktorý predloží svoje stanovisko Rade zasadajúcej v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád.

3. Rada zasadajúca v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád náležite zväží správy uvedené v odseku 1 a stanovisko Európskeho parlamentu uvedené v odseku 2 a kvalifikovanou väčšinou najneskôr do 31. decembra 1996:

- rozhodne na základe odporúčaní Rady uvedených v odseku 2, či väčšina členských štátov spĺňa potrebné podmienky na prijatie jednotnej meny,
- rozhodne, či je vhodné, aby Spoločenstvo vstúpilo do tretej etapy, a za týchto predpokladov,
- stanoví dátum začiatku tretej etapy.

4. Ak sa do konca roku 1997 nestanoví dátum začiatku tretej etapy, tretia etapa sa začne 1. januára 1999. Pred 1. júlom 1998 Rada zasadajúca v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád po zopakovaní postupu stanoveného v odsekoch 1 a 2 s výnimkou druhej zarážky odseku 2, po zvážení správ uvedených v odseku 1 a stanoviska Európskeho parlamentu potvrdí kvalifikovanou väčšinou a na základe odporúčaní Rady uvedených v odseku 2, ktoré členské štáty spĺňajú nevyhnutné podmienky na zavedenie jednotnej meny.

Článok 122

1. Ak sa prijalo rozhodnutie stanoviť dátum podľa článku 121 ods. 3, Rada na odporúčanie Komisie a na základe svojich odporúčaní uvedených v článku 121 ods. 2 kvalifikovanou väčšinou rozhodne, či a pre ktoré členské štáty platí výnimka podľa odseku 3 tohto článku. Tieto členské štáty sa potom v tejto zmluve označujú ako „členské štáty, pre ktoré platí výnimka“.

Ak Rada potvrdí, ktoré členské štáty spĺňajú nevyhnutné podmienky na zavedenie jednotnej meny v súlade s článkom 121 ods. 4, pre tie členské štáty, ktoré nespĺňajú podmienky, platí výnimka podľa odseku 3 tohto článku. Tieto členské štáty sa v tejto zmluve označujú ako „členské štáty, pre ktoré platí výnimka“.

2. Minimálne raz za dva roky alebo na žiadosť členského štátu, pre ktorý platí výnimka, podá Komisia a ECB Rade správu v súlade s postupom uvedeným v článku 121 ods. 1. Po porade s Európskym parlamentom a po rokovaní v Rade zasadajúcej v zložení hláv štátov alebo predsedov vlád Rada kvalifikovanou väčšinou na návrh Komisie rozhodne, či členské štáty, pre ktoré platí výnimka, spĺňajú nevyhnutné podmienky na základe kritérií stanovených v článku 121 ods. 1 a zruší výnimky týchto členských štátov.

3. V dôsledku výnimky uvedenej v odseku 1 sa na taký členský štát nevzťahujú články 104 ods. 9 a 11, článok 105 ods. 1, 2, 3 a 5, články 106, 110, 111 a 112 ods. 2 písm. b). Vyňatie takého členského štátu a jeho národnej centrálnej banky z práv a povinností v rámci ESCB je stanovené v kapitole IX štatútu ESCB.

4. V článkoch 105 ods. 1, 2 a 3, 106, 110, 111 a 112 ods. 2 písm. b) sa „členské štáty“ ponímajú ako „členské štáty, pre ktoré neplatí výnimka“.

5. Hlasovacie právo členských štátov, pre ktoré platí výnimka, sa pozastavuje pri rozhodovaní Rady podľa článkov tejto zmluvy uvedených v odseku 3. V takom prípade odlišne od článkov 205 a 250 ods. 1, sa kvalifikovaná väčšina definuje ako dve tretiny hlasov zástupcov členských štátov vážených podľa článku 205 ods. 2, pre ktoré neplatí výnimka, pričom pre akt vyžadujúci jednomyselnosť je potrebná jednomyselnosť týchto členských štátov.

6. Články 119 a 120 sa aj naďalej vzťahujú na členský štát, pre ktorý platí výnimka.

Článok 123

1. Bezprostredne po prijatí rozhodnutia podľa článku 121 ods. 3 o dátume začiatku tretej etapy alebo bezprostredne po 1. júli 1998:

- Rada prijme ustanovenia uvedené v článku 107 ods. 6,
- vlády členských štátov, pre ktoré neplatí výnimka, menujú podľa postupu uvedeného v článku 50 štatútu ESCB prezidenta, viceprezidenta a ostatných členov výkonnej rady ECB. Ak ide o členské štáty, pre ktoré platí výnimka, tieto môžu mať počet členov výkonnej rady nižší, ako je stanovené v článku 11.1 štatútu ESCB, ale v žiadnom prípade tento výbor nesmie mať menej ako štyroch členov.

Ihneď po vymenovaní výkonnej rady sa zriadi ESCB a ECB a pripraví sa v plnom rozsahu na činnosť, ktorá je vymedzená v tejto zmluve a v štatúte ESCB. Plný výkon ich právomocí sa začne od prvého dňa tretej etapy.

2. Ak to bude potrebné, ECB preberie okamžite po svojom zriadení úlohu EMI. Po vytvorení ECB vstúpi EMI do likvidácie; spôsoby likvidácie sú uvedené v štatúte EMI.
3. Pokiaľ existujú členské štáty, pre ktoré platí výnimka, bez toho, aby bol dotknutý článok 107 ods. 3 tejto zmluvy, ako tretí orgán ECB s rozhodovacou právomocou sa zriadi Generálna rada ECB uvedená v článku 45 štatútu ESCB.
4. V prvý deň tretej etapy Rada na návrh Komisie a po porade s ECB stanoví jednomyselným rozhodnutím členských štátov, pre ktoré neplatí výnimka, neodvolateľné pevné výmenné kurzy, pomocou ktorých sa budú prepočítavať ich meny a pomocou ktorých sa stanoví neodvolateľný pevný kurz pre ECU, ktorá nahradí tieto meny a ECU sa stane samostatnou menou. Toto opatrenie samo osebe nezmení vonkajšiu hodnotu ECU.

Rada na návrh Komisie a po porade s ECB prijme kvalifikovanou väčšinou zmienených členských štátov ďalšie opatrenia nevyhnutné pre rýchle zavedenie ECU ako jednotnej meny týchto členských štátov. Uplatní sa pritom druhá veta článku 122 ods. 5.

5. Ak sa v súlade s postupom uvedeným v článku 122 ods. 2 rozhodne o zrušení výnimky, Rada na návrh Komisie a po porade s ECB jednomyselným rozhodnutím členských štátov, pre ktoré neplatí výnimka, a príslušného členského štátu prijme kurz, podľa ktorého ECU nahradí menu tohto členského štátu a prijme ďalšie opatrenia nevyhnutné na zavedenie ECU ako jednotnej meny v tomto členskom štáte.

Článok 124

1. Do začiatku tretej etapy každý členský štát pokladá svoju politiku menového kurzu za vec spoločného záujmu. Pritom členské štáty prihliadnu na skúsenosti získané pri spolupráci v rámci Európskeho menového systému (EMS) a pri vývoji ECU a rešpektujú existujúce právomoci v tejto oblasti.
2. Od začiatku tretej etapy sa na politiku menového kurzu členského štátu, pre ktorý platí výnimka, počas obdobia jej platnosti analogicky uplatňujú ustanovenia odseku 1.

PRÍLOHA 2

PROTOKOL O ŠTATÚTE EURÓPSKEHO SYSTÉMU CENTRÁLNYCH BÁNK A EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKY¹

VYSOKÉ ZMLUVNÉ STRANY,

ŽELAJÚC si prijať Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky, ako ustanovuje článok 8 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva,

SA DOHODLI na týchto ustanoveniach, ktoré sú pripojené k Zmluve o založení Európskeho spoločenstva.

KAPITOLA I

ZRIADENIE ESCB

Článok 1

Európsky systém centrálnych bánk

1.1. Európsky systém centrálnych bánk (ESCB) a Európska centrálna banka (ECB) sa zriaďujú v súlade s článkom 8 tejto zmluvy, plnia svoje úlohy a vykonávajú činnosť podľa ustanovení tejto zmluvy a tohto štatútu.

1.2. V súlade s článkom 107 odsekom 1 tejto zmluvy sa ESCB skladá z ECB a z centrálnych bánk členských štátov („národných centrálnych bánk“). Centrálnou bankou Luxemburska je Institut monétaire luxembourgeois.

KAPITOLA II

CIELE A ÚLOHY ESCB

Článok 2

Ciele

V súlade s článkom 105 odsekom 1 tejto zmluvy hlavným cieľom ESCB je udržiavať cenovú stabilitu. Bez toho, aby bol dotknutý tento cieľ, ESCB podporuje všeobecné hospodárske politiky v spoločenstve s cieľom prispievať k dosiahnutiu cieľov spoločenstva ustanovených v článku 2 tejto zmluvy. ESCB koná v súlade so zásadou otvoreného trhového hospodárstva s voľnou hospodárskou súťažou, pričom podporuje účelné rozdeľovanie zdrojov, a v súlade so zásadami ustanovenými v článku 4 tejto zmluvy.

¹ Protokol, ktorý je prílohou Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (Ú. v. ES C 191, 29.7.1992, s. 68), v znení zmien a doplnení Amsterdamskej zmluvy (Ú. v. ES C 340, 10.11.1997, s. 1), Zmluvy z Nice (Ú. v. ES C 80, 10.3.2001, s. 1), Rozhodnutia Rady 2003/223/ES (Ú. v. EÚ L 83, 1.4.2003, s. 66) a Aktu o podmienkach pristúpenia Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia (Ú. v. EÚ L 236, 23.9.2003, s. 33) – neoficiálna konsolidovaná verzia.

Článok 3

Úlohy

3.1. V súlade s článkom 105 odsekom 2 tejto zmluvy základnými úlohami ESCB sú:

- tvoriť a uskutočňovať menovú politiku spoločenstva;
- vykonávať devízové operácie v súlade s ustanoveniami článku 111 tejto zmluvy;
- držať a spravovať oficiálne devízové rezervy členských štátov;
- podporovať plynulé fungovanie platobných systémov.

3.2. V súlade s článkom 105 odsekom 3 tejto zmluvy uplatňovaním tretej zarážky článku 3.1 nie je dotknutá držba a správa hotovostných devízových aktív vládami členských štátov.

3.3. V súlade s článkom 105 odsekom 5 tejto zmluvy prispieva ESCB k hladkému uskutočňovaniu politik prijatých príslušnými orgánmi, ktoré sa týkajú dohľadu nad obozretným podnikaním úverových inštitúcií a stability finančného systému.

Článok 4

Poradné funkcie

V súlade s článkom 105 odsekom 4 tejto zmluvy:

- a) sa uskutočnia konzultácie s ECB:
 - o každom navrhovanom právnom akte spoločenstva v oblastiach jej pôsobnosti;
 - vnútroštátnymi orgánmi o každom návrhu právneho predpisu v oblastiach jej pôsobnosti, ale v medziach a za podmienok ustanovených Radou v súlade s postupom podľa článku 42;
- b) ECB môže v oblastiach svojej pôsobnosti predkladať stanoviská príslušným orgánom alebo inštitúciám spoločenstva alebo vnútroštátnym orgánom.

Článok 5

Zber štatistických informácií

5.1. Na zabezpečenie plnenia úloh ESCB zbiera ECB za pomoci národných centrálnych bánk potrebné štatistické informácie od príslušných vnútroštátnych orgánov alebo priamo od hospodárskych subjektov. Na tento účel spolupracuje s orgánmi alebo inštitúciami spoločenstva a s príslušnými orgánmi členských štátov alebo tretích krajín a s medzinárodnými organizáciami.

5.2. Úlohy vymedzené v článku 5.1 uskutočňujú v rámci možností národné centrálné banky.

5.3. Ak je to potrebné, ECB prispieva k harmonizácii pravidiel a postupov, ktorými sa spravuje zber, zostavovanie a šírenie štatistických údajov v oblastiach jej pôsobnosti.

5.4. V súlade s postupom ustanoveným v článku 42 Rada vymedzí, na ktoré fyzické a právnické osoby sa vzťahujú požiadavky na vykazovanie, ako aj režim utajenia a primerané vykonávacie a sankčné ustanovenia.

Článok 6

Medzinárodná spolupráca

6.1. O zastupovaní ESCB v oblasti medzinárodnej spolupráce týkajúcej sa úloh, ktorými je poverený ESCB, rozhoduje ECB.

6.2. ECB a s jej súhlasom aj sa môžu zúčastniť na činnosti medzinárodných menových inštitúcií.

6.3. Článkami 6.1 a 6.2 nie je dotknutý článok 111 odsek 4 tejto zmluvy.

KAPITOLA III

ORGANIZÁCIA ESCB

Článok 7

Nezávislosť

V súlade s článkom 108 tejto zmluvy pri výkone svojich právomocí a pri plnení úloh a povinností, ktoré im zverila táto zmluva a tento štatút, ECB, ani žiaden člen ich orgánov s rozhodovacími právomocami nesmú žiadať ani prijímať pokyny od orgánov alebo inštitúcií spoločenstva, od žiadnej vlády členského štátu, ani od žiadneho iného subjektu. Orgány a inštitúcie spoločenstva a vlády členských štátov sa zavazujú dodržiavať túto zásadu a nesnažiť sa ovplyvňovať členov orgánov ECB či národných centrálnych bánk s rozhodovacími právomocami pri plnení ich úloh.

Článok 8

Všeobecné zásady

ESCB riadia orgány ECB s rozhodovacími právomocami.

Článok 9

Európska centrálna banka

9.1. ECB, ktorá má podľa článku 107 odseku 2 tejto zmluvy právnu subjektivitu, požíva v každom členskom štáte čo najširšiu právnu spôsobilosť a spôsobilosť na právne úkony, aké ich právo priznáva právnickým osobám; ECB môže najmä nadobúdať alebo scudzovať hnutel'ný a nehnuteľný majetok a byť účastníkom súdneho konania.

9.2. ECB zabezpečuje, aby sa úlohy zverené ESCB podľa článku 105 odseky 2, 3 a 5 tejto zmluvy plnili buď jej vlastnou činnosťou podľa tohto štatútu, alebo prostredníctvom národných centrálnych bánk podľa článku 12.1 a článku 14.

9.3. V súlade s článkom 107 odsekom 3 tejto zmluvy sú orgánmi ECB s rozhodovacími právomocami Rada guvernérov a Výkonná rada.

Článok 10

Rada guvernérov

10.1. V súlade s článkom 112 ods. 1 tejto zmluvy Radu guvernérov tvoria členovia Výkonnej rady ECB a guvernéri národných centrálnych bánk.

10.2.² Každý člen Rady guvernérov má jeden hlas. Odo dňa, keď počet členov Rady guvernérov prekročí 21, má každý člen Výkonnej rady jeden hlas a počet guvernérov s hlasovacím právom je 15. Tieto hlasovacie práva sa pridelujú a rotujú takto:

- odo dňa, keď počet guvernérov prekročí 15, a než dosiahne 22, sú guvernéri rozdelení do dvoch skupín v závislosti od klasifikácie podľa výšky podielu členského štátu príslušnej národnej centrálnej banky na celkovom hrubom domácom produkte v trhových cenách a na celkovej agregovanej bilancii peňažných finančných inštitúcií členských štátov, ktoré prijali euro. Podielom na celkovom hrubom domácom produkte v trhových cenách sa pridelí vážený podiel 5/6 a podielom na celkovej agregovanej bilancii peňažných finančných inštitúcií sa pridelí vážený podiel 1/6. Prvá skupina sa skladá z piatich guvernérov a druhá skupina sa skladá z ostatných guvernérov. Frekvencia hlasovacích práv guvernérov patriacich do prvej skupiny nie je nižšia než frekvencia hlasovacích práv guvernérov patriacich do druhej skupiny. S výhradou predchádzajúcej vety sa štyri hlasovacie práva pridelia prvej skupine a jedenásť hlasovacích práv sa pridelí druhej skupine;
- odo dňa, keď počet guvernérov dosiahne 22, sa guvernéri rozdelia do troch skupín v závislosti od klasifikácie podľa uvedených kritérií. Prvá skupina sa skladá z piatich guvernérov a pridelia sa jej štyri hlasovacie práva. Druhá skupina sa skladá z polovice celkového počtu guvernérov, pričom sa každé desatinné číslo zaokrúhli smerom nahor, a je jej pridelených osem hlasovacích práv. Tretia skupina sa skladá z ostatných guvernérov a pridelia sa jej tri hlasovacie práva;
- v rámci každej skupiny majú guvernéri hlasovacie právo na rovnaké obdobie;
- článok 29.2 sa použije pri výpočte podielov na celkovom hrubom domácom produkte v trhových cenách. Celková agregovaná bilancia peňažných finančných inštitúcií sa vypočíta v súlade so štatistickým rámcom platným v Európskom spoločenstve v čase výpočtu;
- vždy, keď sa celkový hrubý domáci produkt v trhových cenách upraví podľa článku 29.3, alebo vždy, keď sa zvýši počet guvernérov, veľkosť a/alebo zloženie skupín sa upraví v súlade s uvedenými zásadami;
- Rada guvernérov dvojtretinovou väčšinou všetkých svojich členov

² Zmenený a doplnený rozhodnutím Rady 2003/223/EC.

s hlasovacím právom alebo bez neho prijme všetky opatrenia potrebné na vykonávanie uvedených zásad a môže rozhodnúť, že odloží začatie rotačného systému dovtedy, kým počet guvernérov neprekročí 18.

Právo hlasovať sa vykonáva osobne. Odchyľne od tohto pravidla môže rokovací poriadok uvedený v článku 12.3 ustanoviť, že členovia Rady guvernérov môžu hlasovať prostredníctvom telekonferencie. Rokovací poriadok môže tiež ustanoviť, že člen Rady guvernérov, ktorý sa nemôže zúčastňovať na zasadnutiach Rady guvernérov dlhší čas, môže za seba vymenovať náhradníka.

Ustanoveniami predchádzajúcich odsekov nie sú dotknuté hlasovacie práva žiadnych členov Rady guvernérov s hlasovacím právom alebo bez neho podľa článkov 10.3, 10.6 a 41.2.

Pokiaľ nie je v tomto štatúte ustanovené inak, Rada guvernérov sa uznáva jednoduchou väčšinou členov, ktorí majú hlasovacie právo. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas prezidenta.

Rada guvernérov je uznášaniaschopná, ak sú prítomné aspoň dve tretiny členov, ktorí majú hlasovacie právo. Ak nie je uznášaniaschopná, prezident môže zvolať mimoriadne zasadnutie, na ktorom možno prijať rozhodnutia bez ohľadu na kvórum.

10.3. Pri rozhodovaní podľa článkov 28, 29, 30, 32, 33 a 51 sa hlasy členov Rady guvernérov vážia podľa podielu národných centrálnych bánk na upísanom základnom imaní ECB. Hlasy členov Výkonnej rady majú nulovú váhu. Rozhodnutie vyžadujúce kvalifikovanú väčšinu je prijaté, ak odovzdané súhlasné hlasy predstavujú aspoň dve tretiny upísaného základného imania ECB a aspoň polovicu podielnikov. Ak niektorý z guvernérov nemôže byť prítomný, môže si určiť náhradníka, ktorý odovzdá jeho vážený hlas.

10.4. Rokovania na zasadnutiach sú dôverné. Rada guvernérov môže rozhodnúť o zverejnení výsledku svojho rokovania.

10.5. Rada guvernérov zasadá najmenej desaťkrát za rok.

10.6.³ Článok 10.2 môže byť zmenený alebo doplnený Radou, ktorá sa uznáva jednomyseľne a ktorú tvoria hlavy štátov alebo vlád, na základe odporúčania ECB a po porade s Európskym parlamentom a Komisiou, alebo na základe odporúčania Komisie a po porade s Európskym parlamentom a ECB. Rada odporučí členským štátom, aby tieto zmeny a doplnenia prijali. Tieto zmeny a doplnenia nadobudnú platnosť po ratifikácii všetkými členskými štátmi v súlade s ich príslušnými ústavnými požiadavkami.

Na prijatie odporúčania ECB podľa tohto odseku sa vyžaduje rozhodnutie Rady guvernérov, ktorá sa uznáva jednomyseľne.

³ Odsek doplnený článkom 5 Zmluvy z Nice.

Článok 11

Výkonná rada

11.1. V súlade s článkom 112 odsekom 2 písmenom a) tejto zmluvy sa Výkonná rada skladá z prezidenta, viceprezidenta a štyroch ďalších členov.

Členovia si plnia svoje povinnosti v rámci plného úväzku. Žiadny člen nesmie vykonávať žiadnu inú zárobkovú ani nezárobkovú činnosť, pokiaľ mu Rada guvernérov neudelí mimoriadnu výnimku.

11.2. V súlade s článkom 112 odsekom 2 písmenom b) tejto zmluvy sú prezident, viceprezident a ďalší členovia Výkonnej rady vymenovaní vzájomnou dohodou vlád členských štátov na úrovni hláv štátov a vlád spomedzi uznávaných a skúsených odborníkov v menovej alebo bankovej oblasti na základe odporúčania Rady a po porade s Európskym parlamentom a Radou guvernérov.

Ich funkčné obdobie je osemročné a nemožno ich vymenovať znova.

Členmi Výkonnej rady môžu byť len štátni príslušníci členských štátov.

11.3. Podmienky zamestnávania členov Výkonnej rady, najmä ich platy, dôchodky a iné dávky sociálneho zabezpečenia, sú predmetom zmlúv uzavretých s ECB a ustanoví ich Rada guvernérov na návrh výboru skladajúceho sa z troch členov vymenovaných Radou guvernérov a z troch členov vymenovaných Radou. Členovia Výkonnej rady nemajú právo hlasovať o záležitostiach uvedených v tomto odseku.

11.4. Ak člen Výkonnej rady prestal splňať podmienky požadované pre výkon svojej funkcie, alebo ak sa dopustil závažného pochybenia, môže ho Súdny dvor na žiadosť Rady guvernérov alebo Výkonnej rady odvolať.

11.5 Každý prítomný člen Výkonnej rady má právo hlasovať a na tento účel má jeden hlas. Pokiaľ nie je ustanovené inak, Výkonná rada rozhoduje jednoduchou väčšinou odovzdaných hlasov. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas prezidenta. Pravidlá o hlasovaní presne vymedzí rokovací poriadok uvedený v článku 12.3.

11.6. Výkonná rada je zodpovedná za bežný chod ECB.

11.7. Uvoľnené miesto vo Výkonnej rade sa doplní vymenovaním nového člena podľa článku 11.2.

Článok 12

Úlohy orgánov s rozhodovacími právomocami

12.1. Rada guvernérov vydáva usmernenia a prijíma rozhodnutia potrebné na zabezpečenie plnenia úloh zverených ESCB touto zmluvou a týmto štatútom. Rada guvernérov vymedzuje menovú politiku spoločenstva vrátane prípadných rozhodnutí týkajúcich sa strednodobých menových cieľov, kľúčových úrokových sadziieb a vytvárania menových rezerv ESCB a vydáva usmernenia potrebné na ich vykonávanie.

Výkonná rada uskutočňuje menovú politiku v súlade s usmerneniami

a rozhodnutiami prijatými Radou guvernérov. Pritom Výkonná rada vydáva potrebné pokyny národným centrálnym bankám. Okrem toho Výkonnej rade možno udeliť určité právomoci aj rozhodnutím Rady guvernérov.

V rozsahu, ktorý sa považuje za možný a primeraný, a bez toho, aby bol dotknutý tento článok, ECB sa obracia na národné centrálné banky, aby uskutočnili operácie, ktoré sú súčasťou úloh ESCB.

12.2. Výkonná rada zodpovedá za prípravu zasadnutí Rady guvernérov.

12.3. Rada guvernérov prijme rokovací poriadok, ktorý určí vnútornú organizáciu ECB a jej orgánov s rozhodovacími právomocami.

12.4. Rada guvernérov vykonáva poradné funkcie uvedené v článku 4.

12.5. Rada guvernérov prijíma rozhodnutia uvedené v článku 6.

Článok 13

Prezident

13.1. Prezident, alebo v jeho neprítomnosti viceprezident, predsedá Rade guvernérov a Výkonnej rade ECB.

13.2. Bez toho, aby bol dotknutý článok 39, zastupuje ECB navonok prezident alebo ním vymenovaný zástupca.

Článok 14

Národné centrálné banky

14.1. V súlade s článkom 109 tejto zmluvy každý členský štát najneskôr do zriadenia ESCB zabezpečí, aby jeho vnútroštátne právne predpisy, vrátane štatútu jeho národnej centrálnej banky, boli v súlade s touto zmluvou a s týmto štatútom.

14.2. Štatúty národných centrálnych bánk najmä stanovujú, že funkčné obdobie guvernéra národnej centrálnej banky je najmenej päť rokov.

Guvernéra možno z funkcie odvolať, len ak prestal spĺňať podmienky požadované pre výkon svojej funkcie, alebo ak sa dopustil závažného pochybenia. Takéto rozhodnutie môže dotknutý guvernéror alebo Rada guvernérov predložiť Súdnemu dvoru z dôvodu, že bola porušená táto zmluva alebo predpis na jej vykonávanie. Takýto návrh musí byť podaný do dvoch mesiacov od zverejnenia rozhodnutia alebo od jeho oznámenia navrhovateľovi, prípadne, ak sa tak nestalo, odo dňa, keď sa navrhovateľ o tomto rozhodnutí dozvedel.

14.3. sú neoddeliteľnou súčasťou ESCB a konajú v súlade s usmerneniami a pokynmi ECB. Rada guvernérov prijme potrebné opatrenia na zabezpečenie plnenia usmernení a pokynov ECB a vyžaduje, aby sa jej poskytovali všetky potrebné informácie.

14.4. môžu vykonávať aj iné funkcie, ako sú uvedené v tomto štatúte, ak Rada guvernérov dvojtretinovou väčšinou odovzdaných hlasov nerozhodne, že ide

o zasahovanie do cieľov a úloh ESCB. Takéto funkcie vykonávajú na vlastnú zodpovednosť a na vlastný účet a nepokladajú sa za súčasť funkcií ESCB.

Článok 15

Povinnosť predkladať správy

15.1. ECB vypracúva a zverejňuje správy o činnosti ESCB aspoň raz za štvrtýrok.

15.2. Konsolidovaný finančný výkaz ESCB sa zverejňuje každý týždeň.

15.3. V súlade s článkom 113 odsekom 3 tejto zmluvy ECB predkladá Európskemu parlamentu, Rade, Komisii, ako aj Európskej rade, výročné správy o činnosti ESCB a o menovej politike za predchádzajúci a za bežný rok.

15.4. Správy a výkazy uvedené v tomto článku sa záujemcom poskytujú bezplatne.

Článok 16

Bankovky

V súlade s článkom 106 odsekom 1 tejto zmluvy má Rada guvernérov výlučné právo povoľovať vydávanie bankoviek v spoločenstve. Tieto bankovky môžu vydávať ECB a národné centrálné banky. Postavenie zákonného platidla majú v spoločenstve výlučne bankovky vydané ECB a národnými centrálnymi bankami.

Ak je to možné, ECB rešpektuje existujúce zvyklosti vydávania a dizajnu bankoviek.

KAPITOLA IV

MENOVÉ FUNKCIE A OPERÁCIE ESCB

Článok 17

Účty v ECB a národných centrálnych bankách

Na vykonávanie svojich operácií ECB a môžu otvárať účty úverovým inštitúciám, verejnoprávny subjektom a iným účastníkom trhu a ako kolaterál prijímať aktíva vrátane zaknihovaných cenných papierov.

Článok 18

Operácie na voľnom trhu a úverové operácie

18.1. Na dosiahnutie cieľov ESCB a vykonávanie jeho úloh môžu ECB a národné centrálné banky:

- obchodovať na finančných trhoch s pohľadávkami a obchodovateľnými cennými papiermi v menách spoločenstva alebo v menách tretích krajín, ako aj s drahými kovmi v rámci priamych promptných alebo termínovaných nákupov a predajov alebo dohodou o spätnej kúpe a uskutočňovať s nimi výpožičné alebo pôžičkové obchody;

- uskutočňovať úverové operácie s úverovými inštitúciami a inými účastníkmi trhu, pričom sa požičiavanie zabezpečuje na základe primeraného kolaterálu.

18.2. ECB stanovuje všeobecné zásady operácií na voľnom trhu a úverových operácií, ktoré uskutočňuje ECB alebo národné centrálné banky, vrátane zásad oznamovania podmienok, na základe ktorých sú pripravené uzatvárať takéto operácie.

Článok 19

Povinné minimálne rezervy

19.1. S výhradou článku 2 môže ECB od úverových inštitúcií zriadených v členských štátoch vyžadovať, aby v súlade s cieľmi menovej politiky na účtoch v ECB a v národných centrálnych bankách udržiavali povinné minimálne rezervy. Nariadenia týkajúce sa výpočtu a určenia požadovaných povinných minimálnych rezerv môže vydať Rada guvernérov. V prípade ich nedodržania je ECB oprávnená uložiť úroky z omeškania a iné sankcie s porovnateľným účinkom.

19.2. Na účely uplatňovania tohto článku Rada v súlade s postupom podľa článku 42 určuje základňu pre výpočet povinných minimálnych rezerv a najvyšší prípustný pomer medzi týmito rezervami a ich základňou, ako aj primerané sankcie pre prípad ich nedodržania.

Článok 20

Iné nástroje menovej kontroly

Rešpektujúc článok 2 môže Rada guvernérov dvojtretinovou väčšinou odovzdaných hlasov rozhodnúť o použití iných operatívnych metód menovej kontroly, ktoré pokladá za vhodné. Ak tieto metódy ukladajú povinnosti tretím osobám, Rada postupom podľa článku 42 ustanoví rozsah týchto metód.

Článok 21

Operácie s verejnoprávnymi subjektmi

21.1. V súlade s článkom 101 tejto zmluvy je prečerpávanie účtov alebo získavanie iného druhu úveru v ECB alebo v národných centrálnych bankách v prospech orgánov alebo inštitúcií spoločenstva, ústredných vlád, regionálnych, miestnych alebo iných verejných orgánov, iných subjektov, ktoré sa spravujú verejným právom, alebo verejných podnikov členských štátov zakázané. Rovnako sa zakazuje nákup dlhových nástrojov priamo od nich Európskou centrálnou bankou alebo národnými centrálnymi bankami.

21.2. ECB a môžu pre subjekty uvedené v článku 21.1 pôsobiť ako finanční zástupcovia.

21.3. Ustanovenia tohto článku sa nevzťahujú na úverové inštitúcie vo verejnom vlastníctve, s ktorými a ECB v oblasti ponuky finančných zdrojov z centrálnych bánk zaobchádzajú rovnako ako so súkromnými úverovými inštitúciami.

Článok 22

Zúčtovacie a platobné systémy

ECB a môžu poskytovať zariadenia a ECB môže vydávať nariadenia na zabezpečenie účinnosti a spoľahlivosti zúčtovacích a platobných systémov v rámci spoločenstva a voči iným krajinám.

Článok 23

Operácie s inými štátmi a s medzinárodnými organizáciami

ECB a môžu:

- nadväzovať vzťahy s centrálnymi bankami a finančnými inštitúciami v iných krajinách, a ak je to vhodné, aj s medzinárodnými organizáciami;
- nadobúdať a predávať promptné a terminované devízové aktíva všetkých druhov a drahé kovy; pojem „devízové aktíva“ zahŕňa cenné papiere a všetky ostatné aktíva v akejkoľvek mene alebo akejkoľvek zúčtovacej jednotke bez ohľadu na formu, v ktorej ich držia;
- držať a spravovať aktíva uvedené v tomto článku;
- uskutočňovať s tretími krajinami a s medzinárodnými organizáciami bankové operácie všetkých druhov vrátane prijímania a poskytovania úverov.

Článok 24

Iné operácie

ECB a môžu okrem operácií vyplývajúcich z ich úloh uskutočňovať operácie pre potreby svojej prevádzky alebo pre svojich zamestnancov.

KAPITOLA V

DOHĽAD NAD OBOZRETNÝM PODNIKANÍM

Článok 25

Dohľad nad obozretným podnikaním

25.1. ECB môže poskytovať rady a Rada, Komisia a príslušné orgány členských štátov s ňou môžu konzultovať o otázkach týkajúcich sa rozsahu pôsobnosti a vykonávania právnych predpisov spoločenstva týkajúcich sa dohľadu nad obozretným podnikaním úverových inštitúcií a stability finančného systému.

25.2. V súlade s každým rozhodnutím Rady podľa článku 105 odseku 6 tejto zmluvy môže ECB plniť osobitné úlohy, ktoré sa týkajú politiky dohľadu nad obozretným podnikaním úverových a ostatných finančných inštitúcií, s výnimkou poisťovní.

KAPITOLA VI

FINANČNÉ USTANOVENIA ESCB

Článok 26

Účtovná závierka

26.1. Finančný rok ECB a národných centrálnych bánk sa začína 1. januára a končí 31. decembra.

26.2. Ročnú účtovnú závierku ECB zostavuje Výkonná rada v súlade so zásadami ustanovenými Radou guvernérov. Účtovnú závierku schváli Rada guvernérov a potom ju zverejní.

26.3. Na analytické a prevádzkové účely Výkonná rada zostavuje konsolidovanú súvahu ESCB, zahrňujúcu tie aktíva a pasíva národných centrálnych bánk, ktoré patria do ESCB.

26.4. Na účely uplatňovania tohto článku Rada guvernérov ustanovuje pravidlá potrebné na štandardizovanie účtovníctva a vykazovanie operácií národných centrálnych bánk.

Článok 27

Audit

27.1. Účty ECB a národných centrálnych bánk overujú nezávislí externí audítori odporúčaní Radou guvernérov a schválení Radou. Audítori majú plné právo preskúmať všetky účtovné knihy a účty ECB a národných centrálnych bánk a dostávať úplné informácie o ich transakciách.

27.2. Ustanovenia článku 248 tejto zmluvy sa vzťahujú len na skúmanie prevádzkovej účelnosti hospodárenia ECB.

Článok 28

Základné imanie ECB

28.1. Základné imanie ECB pri jej zriadení je 5 miliárd ECU. Základné imanie môže byť zvýšené rozhodnutím Rady guvernérov prijatým kvalifikovanou väčšinou podľa článku 10.3 v medziach a za podmienok ustanovených Radou postupom podľa článku 42.

28.2. sú jedinými upisovateľmi a držiteľmi základného imania ECB. Základné imanie sa upisuje podľa kľúča stanoveného v súlade s článkom 29.

28.3. Rada guvernérov kvalifikovanou väčšinou vymedzenou v článku 10.3 určí rozsah a formu splácania základného imania.

28.4. S výhradou článku 28.5 sa podiely národných centrálnych bánk na upísanom základnom imaní ECB nesmú previesť, dať do zálohu alebo stať predmetom výkonu rozhodnutia.

28.5. V prípade úpravy kľúča uvedeného v článku 29 medzi sebou prevedú podiely na základnom imaní tak, aby rozdelenie podielov na základnom imaní

zodpovedalo upravenému kľúču. Rada guvernérov určí podmienky takýchto prevodov.

Článok 29

Kľúč na upisovanie základného imania

29.1. Po zriadení ESCB a ECB postupom podľa článku 123 odseku 1 tejto zmluvy sa stanoví kľúč na upisovanie základného imania ECB. Každý národnej centrálnej banke sa v tomto kľúči prideli vážený podiel, ktorý sa rovná súčtu:

- 50 % podielu príslušného členského štátu na počte obyvateľstva spoločenstva v predposlednom roku, ktorý predchádzal zriadeniu ESCB;
- 50 % podielu príslušného členského štátu na hrubom domácom produkte spoločenstva v trhových cenách za posledných päť rokov predchádzajúcich predposlednému roku pred zriadením ESCB.

Percentá sa zaokrúhľujú smerom nahor na najbližší násobok 0,05 percentuálneho bodu.

29.2. Štatistické údaje, ktoré sa majú použiť pri uplatňovaní tohto článku, poskytuje Komisia v súlade s pravidlami prijatými Radou postupom podľa článku 42.

29.3. Vážené podiely pridelené národným centrálnym bankám sa upravujú každých päť rokov po zriadení ESCB primerane podľa ustanovení článku 29.1. Upravený kľúč sa uplatňuje s účinnosťou od prvého dňa nasledujúceho roka.

29.4. Rada guvernérov prijme všetky ďalšie opatrenia potrebné na uplatňovanie tohto článku.

Článok 30

Prevod devízových rezerv do ECB

30.1. Bez toho, aby bol dotknutý článok 28, poskytujú ECB devízové rezervy v iných menách ako v menách členských štátov, v ECU, v rezervných pozíciách v Medzinárodnom menovom fonde a v zvláštnych právach čerpania až do protihodnoty zodpovedajúcej 50 miliardám ECU. Rada guvernérov rozhodne o sume, ktorá sa poskytne ECB po jej zriadení, a o sumách, ktoré sa poskytnú v neskorších termínoch. ECB má plné právo držať a spravovať devízové rezervy, ktoré boli na ňu prevedené, a využívať ich na účely ustanovené v tomto štatúte.

30.2. Príspevky jednotlivých národných centrálnych bánk sa určia v pomere k podielu na upísanom základnom imaní ECB.

30.3. ECB pripíše v prospech každej národnej centrálnej banky pohľadávku vo výške zodpovedajúcej jej príspevku. Rada guvernérov rozhoduje o nominálnej hodnote a úročení týchto pohľadávok.

30.4. V medziach a za podmienok ustanovených Radou postupom podľa článku 42 môže ECB v súlade s článkom 30.2 požadovať ďalšie poskytnutie devízových rezerv nad limit stanovený v článku 30.1.

30.5. ECB môže držať a spravovať rezervné pozície v Medzinárodnom menovom fonde a zvláštne práva čerpania a zabezpečovať združovanie týchto aktív.

30.6. Rada guvernérov prijme všetky ďalšie opatrenia potrebné na uplatňovanie tohto článku.

Článok 31

Devízové rezervy národných centrálnych bánk

31.1. sú oprávnené uskutočňovať operácie pri plnení svojich záväzkov voči medzinárodným organizáciám podľa článku 23.

31.2. Všetky ostatné operácie s devízovými rezervami, ktoré zostanú národným centrálnym bankám po prevodoch podľa článku 30, a transakcie členských štátov s hotovostnými devízovými aktívami nad určitý limit, stanovený v zmysle článku 31.3, musí schváliť ECB, aby sa zabezpečil súlad s kurzovou a menovou politikou spoločenstva.

31.3. Rada guvernérov vydá usmernenia na uľahčenie týchto operácií.

Článok 32

Rozdeľovanie menových príjmov národných centrálnych bánk

32.1. Príjmy, ktoré patria národným centrálnym bankám z plnenia úloh menovej politiky ESCB (ďalej len „menové príjmy“), sa rozdeľujú koncom každého finančného roku podľa tohto článku.

32.2. S výhradou článku 32.3 sa výška menového príjmu každej národnej centrálnej banky rovná jej ročnému príjmu z jej aktív vedených ako protihodnota bankoviek v obehú a zo záväzkov z vkladov úverových inštitúcií. vedú tieto aktíva oddelene v súlade s usmerneniami, ktoré vydá Rada guvernérov.

32.3. Ak po začatí tretej etapy štruktúra bilancií národných centrálnych bánk neumožní na základe posúdenia Rady guvernérov použiť ustanovenia článku 32.2, môže Rada guvernérov kvalifikovanou väčšinou rozhodnúť, aby sa odchylné od postupu uvedeného v článku 32.2 v období maximálne piatich rokov menový príjem meral podľa inej metódy.

32.4. Výška menového príjmu každej národnej centrálnej banky sa znižuje o sumu rovnajúcu sa úrokom, ktoré táto centrálna banka platí za záväzky z vkladov úverových inštitúcií podľa článku 19.

Rada guvernérov môže rozhodnúť, že národným centrálnym bankám nahradí náklady spojené s vydávaním bankoviek alebo, za výnimočných okolností, osobitné straty vzniknuté v súvislosti s operáciami menovej politiky, uskutočňovanými v prospech ESCB. Náhrady sa poskytujú v takej forme, akú Rada guvernérov pokladá za vhodnú; tieto sumy sa môžu započítavať voči menovému príjmu národných centrálnych bánk.

32.5. Celkový menový príjem národných centrálnych bánk sa rozdeľuje medzi v pomere, ktorý zodpovedá ich splateným podielom na základnom imaní ECB, s výhradou rozhodnutí prijatých Radou guvernérov podľa článku 33.2.

32.6. Zúčtovanie a vyrovnanie zostatkov po rozdelení menového príjmu vykoná ECB v súlade s usmerneniami vydanými Radou guvernérov.

32.7. Rada guvernérov prijme všetky ďalšie opatrenia potrebné na uplatňovanie tohto článku.

Článok 33

Rozdeľovanie čistých ziskov a strát ECB

33.1. Čistý zisk ECB sa prevádza v tomto poradí:

- a) suma, ktorú určí Rada guvernérov a ktorá nesmie prekročiť 20 % čistého zisku, sa prevedie do všeobecného rezervného fondu až do výšky 100 % základného imania;
- b) zostávajúci čistý zisk sa rozdeľuje podielnikom ECB v pomere k ich splateným podielom na základnom imaní.

33.2. V prípade, že ECB zaznamená stratu, môže schodok započítať voči svojmu všeobecnému rezervnému fondu, a ak je to potrebné, po rozhodnutí Rady guvernérov voči menovému príjmu príslušného finančného roka pomerne a až do výšky súm rozdelených národným centrálnym bankám podľa článku 32.5.

KAPITOLA VII

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 34

Právne akty

34.1. V súlade s článkom 110 tejto zmluvy ECB:

- vydáva nariadenia v rozsahu potrebnom na plnenie úloh vymedzených v článku 3.1., prvá zarážka, v článkoch 19.1, 22 alebo 25.2, ako aj v prípadoch ustanovených v aktoch Rady uvedených v článku 42;
- prijíma rozhodnutia potrebné na plnenie úloh zverených ESCB touto zmluvou a týmto štatútom;
- podáva odporúčania a vydáva stanoviská.

34.2. Nariadenie je všeobecne záväzná. Je záväzná v celom rozsahu a priamo uplatniteľná vo všetkých členských štátoch.

Odporúčania a stanoviská nie sú záväzné.

Rozhodnutie je záväzná v celom rozsahu pre toho, komu je určené.

Články 253, 254 a 256 tejto zmluvy sa vzťahujú na nariadenia a rozhodnutia prijaté ECB.

ECB môže rozhodnúť, že rozhodnutia, odporúčania a stanoviská uverejní.

34.3. V medziach a za podmienok prijatých Radou postupom podľa článku 42 je ECB oprávnená ukladať podnikom pokuty alebo penále za neplnenie záväzkov vyplývajúcich z jej nariadení a rozhodnutí.

Článok 35

Súdna kontrola a súvisiace záležitosti

35.1. Konania alebo opomenutia ECB podliehajú preskúmaniu alebo výkladu Súdneho dvora v prípadoch a za podmienok ustanovených touto zmluvou. ECB môže v prípadoch a za podmienok ustanovených touto zmluvou podať návrh na začatie súdneho konania.

35.2. Spory medzi ECB na jednej strane a jej veriteľmi, dlžníkmi alebo akoukoľvek inou osobou na strane druhej rozhodujú príslušné vnútroštátne súdy okrem prípadov, keď je príslušný rozhodovať Súdny dvor.

35.3. Na ECB sa vzťahuje úprava o zodpovednosti ustanovená v článku 288 tejto zmluvy. Zodpovednosť národných centrálnych bánk sa spravuje príslušným vnútroštátnym právom.

35.4. Súdny dvor je príslušný rozhodovať na základe akýchkoľvek rozhodcovských doložiek zahrnutých v zmluve uzavretej ECB alebo v jej mene bez ohľadu na to, či má zmluva verejnoprávnu alebo súkromnoprávnu povahu.

35.5. Rozhodnutie ECB o predložení veci Súdnemu dvoru prijme Rada guvernérov.

35.6. Súdny dvor je príslušný rozhodovať o sporoch týkajúcich sa plnenia povinností národných centrálnych bánk podľa tohto štatútu. Ak sa ECB domnieva, že národná centrálna banka nespĺnila povinnosť vyplývajúcu z tohto štatútu, umožní dotknutej národnej banke vyjadriť pripomienky a potom v danej veci vydá stanovisko s odôvodnením. Ak dotknutá národná centrálna banka nevyhoví stanovisku v lehote stanovenej ECB, ECB môže predložiť vec Súdnemu dvoru.

Článok 36

Zamestnanci

36.1. Rada guvernérov na návrh Výkonnej rady ustanoví podmienky zamestnávania zamestnancov ECB.

36.2. Súdny dvor je príslušný rozhodovať spory medzi ECB a jej zamestnancami v medziach a za podmienok ustanovených v podmienkach zamestnávania.

Článok 37

Sídlo

Do konca roku 1992 sa o sídle ECB rozhodne vzájomnou dohodou vlád členských štátov na úrovni hláv štátov alebo vlád.

Článok 38

Služobné tajomstvo

38.1. Členovia riadiacich orgánov a zamestnanci ECB, ako aj národných centrálnych bánk sú povinní, a to aj po skončení svojich funkcií, zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, ktoré sú predmetom služobného tajomstva.

38.2. Na osoby, ktoré majú prístup k informáciám, na ktoré sa vzťahujú právne predpisy spoločenstva ukladajúce povinnosť mlčanlivosti, sa vzťahujú tieto predpisy.

Článok 39

Osoby s podpisovým právom

ECB voči tretím stranám právne zaväzuje prezident alebo dvaja členovia Výkonnej rady alebo podpisy dvoch zamestnancov ECB, ktorých prezident náležite splnomocnil na podpisovanie v mene ECB.

Článok 40⁴

Výsady a imunity

ECB požíva za podmienok ustanovených v Protokole o výsadách a imunitách Európskych spoločenstiev také výsady a imunity na územiach členských štátov, aké sú potrebné na plnenie jej úloh.

KAPITOLA VIII

ZMENY A DOPLNENIA ŠTATÚTU A DOPLŇUJÚCE PRÁVNE PREDPISY

Článok 41

Zjednodušený postup pri prijímaní zmien a doplnení

41.1. V súlade s článkom 107 odsekom 5 tejto zmluvy môže Rada články 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 písmeno a) a 36 tohto štatútu meniť a dopĺňať buď kvalifikovanou väčšinou na základe odporúčania ECB a po porade s Komisiou, alebo jednomyseľne na návrh Komisie a po porade s ECB. V oboch prípadoch sa vyžaduje súhlas Európskeho parlamentu.

41.2. V prípade odporúčania ECB podľa tohto článku sa vyžaduje jednomyseľné rozhodnutie Rady guvernérov.

Článok 42

Doplňujúce právne predpisy

V súlade s článkom 107 odsekom 6 tejto zmluvy bezprostredne po rozhodnutí o dátume začiatku tretej etapy Rada kvalifikovanou väčšinou buď na návrh Komisie

⁴ Zmenený a doplnený článkom 6 bodom III ods. 4 Amsterdamskej zmluvy.

a po porade s Európskym parlamentom a ECB, alebo na základe odporúčania ECB a po porade s Európskym parlamentom a Komisiou prijme predpisy uvedené v článkoch 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 a 34.3 tohto štatútu.

KAPITOLA IX

PRECHODNÉ A INÉ USTANOVENIA TÝKAJÚCE SA ESCB

Článok 43

Všeobecné ustanovenia

43.1. Výnimka uvedená v článku 122 odsekom 1 tejto zmluvy spôsobuje, že články 3, 6, 9.2, 12.1, 14.3, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26.2, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 50 a 52 tohto štatútu nezakladajú práva ani povinnosti pre dotknutý členský štát.

43.2. Právomoci centrálnych bánk členských štátov, pre ktoré platí výnimka podľa článku 122 odseku 1 tejto zmluvy, v oblasti menovej politiky podľa vnútroštátneho práva zostávajú zachované.

43.3. V súlade s článkom 122 odsekom 4 tejto zmluvy sa v článkoch 3, 11.2, 19, 34.2 a 50 tohto štatútu pod pojmom „členské štáty“ rozumejú „členské štáty, pre ktoré neplatí výnimka“.

43.4. V článkoch 9.2, 10.1, 10.3, 12.1, 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33.2 a 52 tohto štatútu sa pod pojmom „národné centrálné banky“ rozumejú „centrálné banky členských štátov, pre ktoré neplatí výnimka“.

43.5. V článkoch 10.3 a 33.1 sa pod pojmom „podielnici“ rozumejú „centrálné banky členských štátov, pre ktoré neplatí výnimka“.

43.6. V článkoch 10.3 a 30.2 sa pod pojmom „upísané základné imanie ECB“ rozumie „základné imanie ECB upísané centrálnymi bankami členských štátov, pre ktoré neplatí výnimka“.

Článok 44

Prechodné úlohy ECB

ECB prevezme tie úlohy EMI, ktoré je potrebné plniť aj v tretej etape v dôsledku výnimiek, ktoré platia pre jeden alebo viac členských štátov.

ECB poskytuje rady pri prípravách na zrušenie výnimiek uvedených v článku 122 tejto zmluvy.

Článok 45

Generálna rada ECB

45.1. Bez toho, aby bol dotknutý článok 107 odsek 3 tejto zmluvy, sa ako tretí orgán ECB s rozhodovacími právomocami zriaďuje Generálna rada.

45.2. Generálna rada sa skladá z prezidenta a viceprezidenta ECB a guvernérov národných centrálnych bánk. Ďalší členovia Výkonnej rady sa môžu zúčastňovať na zasadnutiach Generálnej rady bez hlasovacieho práva.

45.3. Povinnosti Generálnej rady sú taxatívne vymedzené v článku 47 tohto štatútu.

Článok 46

Rokovací poriadok Generálnej rady

46.1. Generálnej rade ECB predsedá prezident alebo v jeho neprítomnosti viceprezident ECB.

46.2. Predseda Rady alebo člen Komisie sa môžu zúčastňovať na zasadnutiach Generálnej rady bez hlasovacieho práva.

46.3. Zasadnutie Generálnej rady pripravuje jej prezident.

46.4. Odchyľne od článku 12.3 prijme Generálna rada svoj rokovací poriadok.

46.5. Sekretariát Generálnej rady zabezpečuje ECB.

Článok 47

Povinnosti Generálnej rady

47.1. Generálna rada:

- plní úlohy uvedené v článku 44;
- prispieva k plneniu poradných funkcií uvedených v článku 4 a článku 25.1.

47.2. Generálna rada prispieva k:

- zberu štatistických informácií podľa článku 5;
- vypracovaniu správ o činnosti ECB podľa článku 15;
- ustanoveniu pravidiel uvedených v článku 26.4 potrebných na uplatňovanie článku 26;
- prijatiu všetkých ďalších opatrení uvedených v článku 29.4 potrebných na uplatňovanie článku 29;
- ustanoveniu podmienok zamestnávania zamestnancov ECB podľa článku 36.

47.3. Generálna rada prispieva k prípravám potrebným na neodvolateľné stanovenie výmenných kurzov mien členských štátov, pre ktoré platí výnimka, voči menám alebo voči jednotnej mene členských štátov, pre ktoré neplatí výnimka uvedená v článku 123 odseku 5 tejto zmluvy.

47.4. Prezident ECB informuje Generálnu radu o rozhodnutiach Rady guvernérov.

Článok 48

Prechodné ustanovenia o základnom imaní ECB

V súlade s článkom 29.1 sa každej národnej centrálnej banke prideli vážený podiel v kľúči na upisovanie základného imania ECB. Odchylné od článku 28.3 centrálné banky členských štátov, pre ktoré platí výnimka, nesplácajú upísané základné imanie, pokiaľ Generálna rada kvalifikovanou väčšinou predstavujúcou aspoň dve tretiny upísaného základného imania ECB a najmenej polovicu podielnikov nerozhodne, že sa musí splatiť minimálne percento ako príspevok na prevádzkové náklady ECB.

Článok 49

Odložené splátky základného imania, rezervných fondov a rezerv ECB

49.1. Centrálna banka členského štátu, ktorého výnimka je zrušená, spláca upísaný podiel na základnom imaní ECB v rovnakom rozsahu ako iných členských štátov, pre ktoré neplatí výnimka, a prevádza devízové rezervy do ECB podľa článku 30.1. Výška týchto prevodov sa určí vynásobením hodnoty devízových rezerv vyjadrených v ECU podľa platného výmenného kurzu, ktoré už boli prevedené do ECB v súlade s článkom 30.1, koeficientom vyjadrujúcim pomer medzi počtom podielov upísaných dotknutou národnou centrálnou bankou a počtom podielov už splatených ostatnými národnými centrálnymi bankami.

49.2. Okrem platby, ktorá sa má vykonať v súlade s článkom 49.1, dotknutá centrálna banka prispieva do rezervných fondov ECB a do rezerv rovnocenných rezervným fondom, ako aj do sumy, ktorá sa má poskytnúť na rezervné fondy a rezervy podľa zostatku účtu ziskov a strát k 31. decembru roku, ktorý predchádzal zrušeniu výnimky. Suma, ktorá má tvoriť príspevok, sa určí vynásobením výšky rezervných fondov, ktoré sú vymedzené vyššie a schválené v bilancii ECB, koeficientom vyjadrujúcim pomer medzi počtom podielov upísaných danou centrálnou bankou a počtom podielov už splatených ostatnými národnými centrálnymi bankami.

49.3.⁵ Potom, čo sa jeden alebo viaceré štáty stanú členskými štátmi a ich sa stanú súčasťou ESCB, zvýši sa automaticky upísané základné imanie ECB a limit devízových rezerv, ktoré môžu byť prevedené do ECB. Zvýšenie sa určí vynásobením príslušných vtedy platných súm koeficientom, ktorý vyjadruje pomer medzi váženým podielom vstupujúcich národných centrálnych bánk a váženým podielom národných centrálnych bánk, ktoré sú už členmi ESCB, v rámci rozšíreného kľúča na upisovanie základného imania. Vážený podiel každej národnej centrálnej banky v kľúči na upisovanie základného imania sa vypočíta primerane podľa článku 29.1 a v súlade s článkom 29.2. Ako referenčné obdobia pre štatistické údaje sa použijú rovnaké obdobia, ktoré sa použili pri poslednej päťročnej úprave vážených podielov podľa článku 29.3.

⁵ Odsek doplnený článkom 17 Aktu o podmienkach pristúpenia Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia.

Článok 50

Prvé vymenovanie členov Výkonnej rady

Pri zriadení Výkonnej rady ECB sa prezident, viceprezident a ďalší členovia Výkonnej rady vymenujú vzájomnou dohodou vlád členských štátov na úrovni hláv štátov alebo vlád na základe odporúčania Rady a po porade s Európskym parlamentom a s Radou EMI. Prezident Výkonnej rady je vymenovaný na osem rokov. Odchyľne od článku 11.2 je viceprezident vymenovaný na štyri roky a ďalší členovia Výkonnej rady na funkčné obdobie od piatich do ôsmich rokov. Nemôžu byť vymenovaní znova. Počet členov Výkonnej rady môže byť nižší, ako stanovuje článok 11.1, ale v nijakom prípade nesmie byť nižší ako štyri.

Článok 51

Výnimka z článku 32

51.1. Ak Rada guvernérov po začatí tretej etapy rozhodne, že uplatňovanie článku 32 spôsobuje významné zmeny v pomernom postavení príjmov národných centrálnych bánk, výška príjmu, ktorý sa má rozdeliť podľa článku 32, sa zníži o jednotné percento, ktoré v prvom finančnom roku po začatí tretej etapy nesmie prekročiť 60 % a ktoré sa bude v každom nasledujúcom finančnom roku znižovať minimálne o 12 percentuálnych bodov.

51.2. Článok 51.1 sa nesmie uplatňovať dlhšie ako po dobu piatich finančných rokov po začatí tretej etapy.

Článok 52

Výmena bankoviek v menách spoločenstva

Rada guvernérov v nadväznosti na neodvolateľné stanovenie výmenných kurzov prijme opatrenia potrebné na to, aby vymieňali bankovky v menách, pre ktoré boli stanovené neodvolateľné výmenné kurzy, za ich nominálne hodnoty.

Článok 53

Uplatňovanie prechodných ustanovení

Články 43 až 48 platia dovtedy, kým budú existovať členské štáty, pre ktoré platia výnimky.

SLOVNÍK POJMOV

Automatická operácia [standing facility]: možnosť realizácie obchodov s centrálnou bankou, ktoré majú zmluvné strany trvalo k dispozícii na vlastné žiadosť. **Eurosystem** ponúka dve jednoduchové operácie: **jednoduchovú refinančnú operáciu** a **jednoduchovú sterilizačnú operáciu**.

Banka pre medzinárodné zúčtovanie (BIS) [Bank for International Settlements]: založená 17. mája 1930 medzinárodnou dohodou medzi Belgickom, Nemeckom, Francúzskom, Talianskom, Japonskom, Spojeným kráľovstvom a Spojenými štátmi, BIS je najstaršia medzinárodná finančná organizácia na svete. BIS podporuje medzinárodnú spoluprácu v menovej a finančnej oblasti a slúži ako banka pre centrálné banky. V rámci plnenia svojho mandátu BIS zastáva funkciu: (i) fóra, ktoré podporuje diskusiu medzi centrálnymi bankami a v rámci medzinárodnej finančnej komunity a uľahčuje proces prijímania rozhodnutí, (ii) centra pre ekonomický a menový výskum, (iii) primárnej zmluvnej strany pre centrálné banky v rámci ich finančných transakcií, a (iv) sprostredkovateľa alebo správcu v spojitosti s medzinárodnými finančnými operáciami. Sídlo BIS je v Bazileji, svoje zastúpenie však má aj v Hongkongu a v Mexico City.

Cenová stabilita [price stability]: udržiavanie cenovej stability je hlavným cieľom **Eurosystemu**. Rada guvernérov definuje cenovú stabilitu ako medziročný nárast **harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) eurozóny** nižší ako 2 %. Rada guvernérov tiež jasne stanovila, že pri zabezpečovaní cenovej stability je jej cieľom udržiavať mieru inflácie v strednodobom horizonte na úrovni tesne pod 2 %.

Centrálna parita voči euru [euro central rate]: oficiálny výmenný kurz mien jednotlivých členov **ERM II** voči euru, okolo ktorého je definované fluktuálne rozpätie.

Devízový swap [foreign exchange swap]: súčasná spotová a forwardová operácia predaja/nákupu jednej meny za druhú menu. **Eurosystem** môže uskutočňovať **operácie na voľnom trhu** vo forme devízových swapov, v ktorých národné centrálné banky (alebo **ECB**) kupujú alebo predávajú prostredníctvom spotovej transakcie **euro** za cudziu menu a zároveň ho prostredníctvom forwardovej transakcie predávajú alebo kupujú späť.

Dlhodobejšia refinančná operácia [longer-term refinancing operation]: operácia na voľnom trhu, ktorú **Eurosystem** uskutočňuje s mesačnou periodicitou, spravidla s trojmesačnou splatnosťou. Tieto operácie sa uskutočňujú vo forme tendrov s variabilnou sadzbou a s vopred oznámeným objemom.

Dohoda o spätnom odkúpení [repurchase agreement]: dohoda o predaji aktíva a jeho spätnom odkúpení za stanovenú cenu k budúcemu dátumu alebo na vyzvanie. Táto dohoda sa podobá kolateralizovanému úveru s tým rozdielom, že predávajúci v tomto nezostáva vlastníkom cenných papierov. Dohody o spätnom odkúpení sa zahŕňajú do M3, ak je predajcom peňažná finančná inštitúcia a zmluvnou stranou nepeňažná finančná inštitúcia so sídlom v eurozóne.

Dolad'ovacia operácia [fine-tuning operation]: nepravidelná operácia na voľnom trhu, ktorú Eurosystem vykonáva najmä preto, aby sa vysporiadal s neočakávanými výkyvmi likvidity na trhu.

Dvor audítorov (Court of Auditors): inštitúcia Európskeho spoločenstva, ktorá vykonáva audit v rámci Európskeho spoločenstva. Jednou z jej povinností je preskúmanie prevádzkovej efektívnosti hospodárenia ECB.

ECU (európska menová jednotka) [European Currency Unit]: pred treťou etapou HMÚ bolo ECU košom mien, ktorý tvoril fixný počet 12 z 15 mien členských štátov EÚ. Hodnota ECU sa určovala ako vážený priemer hodnoty zúčastnených mien. V januári 1999 bolo ECU nahradené eurom v pomere 1:1.

EONIA [Euro overnight index average]: je vyjadrením aktuálnej úrokovej miery určenej na základe transakcií s jednodňovými depozitmi na medzibankovom trhu eurozóny.

ERM (mechanizmus výmenných kurzov) [ERM (exchange rate mechanism)]: mechanizmus výmenných kurzov a intervenčný mechanizmus Európskeho menového systému (EMS) pre centrálnu parity zúčastnených mien voči ECU. Tieto centrálnu parity boli použité na vytvorenie systému vzájomných centrálnych parít zúčastnených mien. Výmenné kurzy mohli kolísať v rámci pásma okolo vzájomných centrálnych parít. Centrálnu parity bolo možné upraviť na základe vzájomnej dohody všetkých krajín zúčastnených v ERM. V roku 1999, na začiatku tretej etapy Hospodárskej a menovej únie (HMÚ), bol ERM nahradený mechanizmom ERM II.

ERM II (mechanizmus výmenných kurzov II) [ERM II (exchange rate mechanism II)]: systém výmenných kurzov, ktorým sa vytvára rámec na spoluprácu v oblasti kurzovej politiky jednotlivých krajín eurozóny a členských štátov EÚ, ktoré sa nezúčastňujú na tretej etape HMÚ.

EUREPO: úroková sadzba, za ktorú referenčná banka ponúka prostriedky v eurách ďalšej referenčnej banke výmenou za kolaterál, ktorý tvoria výlučne štátne dlhopisy a pokladničné poukážky vydané krajinami eurozóny. Metodika výpočtu EUREPO je podobná metodike výpočtu EURIBOR, zastupuje však sadzby na zabezpečených trhoch (repo trhoch). Odlišná je aj skupina referenčných bánk.

EURIBOR (Euro interbank offered rate): úroková sadzba, za ktorú je referenčná banka ochotná požičať prostriedky v eurách inej referenčnej banke. Počíta sa denne pre medzibankové vklady so splatnosťou do 12 mesiacov. Na rozdiel od sadzby EUREPO sadzba EURIBOR odráža podmienky na nezabezpečenom trhu.

Euro Banking Association (EBA): organizácia, ktorá pre svojich členov predstavuje fórum na prieskum a diskusiu o všetkých otázkach spoločného záujmu z oblasti bankovníctva, a najmä o záležitostiach týkajúcich sa používania eura a vyrovnania transakcií v eurách. Na konci roka 1998 EBA zriadila klíringovú spoločnosť (ABE Clearing S.A.S., Société par Actions Simplifiée

à Capital Variable), ktorá od 1. januára 1999 spravuje nový klíringový systém EURO1. Systém EURO1 nahradil systém zúčtovania a vyrovnania v ECU.

Euro: názov európskej jednotnej meny, ktorý prijala **Európska rada** na svojom zasadaní v Madride 15. a 16. decembra 1995.

Európska centrálna banka (ECB) [European Central Bank]: ECB má ústredné postavenie v rámci **Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB)** a **Eurosystemu** a v legislatíve Spoločenstva má vlastnú právnu subjektivitu. ECB zabezpečuje, aby sa podľa Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky úlohy zverené Eurosystemu a ESCB uskutočňovali buď jej vlastnou činnosťou, alebo prostredníctvom národných centrálnych bánk. Riadiacimi orgánmi ECB sú **Rada guvernérov** a **Výkonná rada**. Tretím a dočasným rozhodovacím orgánom je **Generálna rada**.

Európska komisia [European Commission]: inštitúcia **Európskeho spoločenstva**, ktorá zabezpečuje uplatňovanie ustanovení **zmluvy**. Komisia tvorí politiku Spoločenstva, navrhuje legislatívu Spoločenstva a vykonáva právomoci v určitých oblastiach. V oblasti hospodárskej politiky pripravuje **Všeobecné usmernenia pre oblasť hospodárskej politiky (BEPG)** a informuje **Radu EÚ** o hospodárskom vývoji a hospodárskych politikách. V rámci multilaterálneho dohľadu Komisia monitoruje verejné financie a predkladá správy Rade EÚ. Do 1. mája 2004 mala 20 členov: po dvoch z Nemecka, Španielska, Francúzska, Talianska a Spojeného kráľovstva, a po jednom z ostatných členských štátov. Po skončení prechodného obdobia po rozšírení EÚ bude mať Komisia 25 členov: po jednom z každého z 25 členských štátov.

Európska rada [European Council]: dáva **Európskej únii** nevyhnutné podnety na ďalší rozvoj a stanovuje všeobecné politické usmernenia v tejto oblasti. Skladá sa z hláv štátov a predsedov vlád členských štátov a prezidenta **Európskej komisie** (pozri aj **Rada EÚ**).

Európska únia (EÚ) [European Union (EU)]: založená Zmluvou o Európskej únii (Zmluve o EÚ), často označovanou ako „Maastrichtská zmluva“, ktorá bola podpísaná vo februári 1992 a ktorá vstúpila do platnosti 1. novembra 1993. Táto zmluva bola následne zmenená a doplnená ŤAmsterdamskou zmluvou, ktorá bola podpísaná 2. októbra 1997 v Amsterdame a ktorá vstúpila do platnosti 1. mája 1999, a najnovšie ŤZmluvou z Nicei, ktorá bola podpísaná 26. februára 2001 a ktorá vstúpila do platnosti 1. februára 2003. Európska únia sa zakladá na viacerých organizáciách a systémoch s odlišnou právnou povahou, ktoré tvoria jej tri základné piliere. Prvý pilier obsahuje **Európske spoločenstvo** a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom), pričom obidve majú právnu subjektivitu a riadia sa podľa rozdielnych zmlúv. Druhý a tretí pilier predstavujú medzivládne dohody o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike a policajnej a súdnej spolupráci v trestných záležitostiach.

Európske spoločenstvo [European Community]: nadnárodná organizácia, ktorá bola zriadená **Zmluvou o založení EHS** v roku 1958 ako Európske hospodárske spoločenstvo (European Economic Community – EHS). Zmluva o EÚ rozšírila úlohy EHS, ktoré bolo následne v roku 1993 premenované

na Európske spoločenstvo. Hlavnou úlohou Európskeho spoločenstva je podporovať harmonický, vyrovnaný a udržateľný rast hospodárskej aktivity, vysokú úroveň zamestnanosti a sociálnej ochrany, rovnoprávne postavenie žien a mužov, udržateľný a neinflačný rast, vysoký stupeň konkurencieschopnosti a konvergencie hospodárskej výkonnosti, vysoký stupeň ochrany a zlepšovania kvality životného prostredia, vysokú životnú úroveň a kvalitu života, a sociálnu súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi. Tieto úlohy Spoločenstvo plní okrem iného prostredníctvom jednotného trhu a HMÚ.

Európsky bankový výbor (EBC) [European Banking Committee]: zriadený v roku 2003 rozhodnutím Komisie 2004/10/EC z 5. novembra 2003 (Ú. v. EÚ L 3, 7. 1. 2004, s. 36) ako výbor druhej úrovne, ktorý asistuje **Európskej komisii** pri riešení otázok týkajúcich sa politík v oblasti bankovej činnosti. Výbor nahradil Bankový poradný výbor (Banking Advisory Committee). **ECB** má v oblasti bankovníctva a dohľadu zastúpenie vo Výbore európskych orgánov bankového dohľadu, ktorý je výborom tretej úrovne.

Európsky fond pre menovú spoluprácu (EMCF) [European Monetary Cooperation Fund]: bývalý orgán Spoločenstva zriadený nariadením (EHS) č. 907/73 Rady z 3. apríla 1973 (Ú. v. ES L 89, 5. 4. 1973, s. 2). EMCF bol zrušený na začiatku druhej etapy **HMÚ**. Jeho úlohy prevzal **Európsky menový inštitút (EMI)**.

Európsky menový inštitút (EMI) [European Monetary Institute]: inštitúcia dočasne zriadená na začiatku druhej etapy **Hospodárskej a menovej únie** 1. januára 1994. EMI mal dve hlavné úlohy, a to posilniť spoluprácu medzi centrálnymi bankami krajín a koordinovať ich menové politiky, ako aj vykonať prípravu potrebné na to, aby sa v tretej etape HMÚ zriadil **Európsky systém centrálnych bánk**, uskutočňovala jednotná menová politika a vytvorila jednotná mena. Zriadením **ECB** 1. júna 1998 prešiel do likvidácie.

Európsky menový systém (EMS) [European Monetary System]: kurzový režim vytvorený v roku 1979 rezolúciou Európskej rady z 5. decembra 1978. Jeho prevádzkové postupy boli stanovené v dohode z 13. marca 1979 medzi centrálnymi bankami členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva. EMS predstavoval rámec pre úzku spoluprácu v oblasti menovej a kurzovej politiky medzi členskými štátmi **Európskeho spoločenstva**. Jeho hlavnými zložkami bolo **ECU**, mechanizmus výmenných kurzov a intervenčný mechanizmus (**ERM**), mechanizmy veľmi krátkodobého financovania a krátkodobé a strednodobé úverové mechanizmy. Na začiatku **tretej etapy HMÚ** bol systém EMS nahradený mechanizmom **ERM II**.

Európsky parlament [European Parliament]: inštitúcia Spoločenstva, ktorú od parlamentného obdobia 2004 až 2009 tvorí 732 zástupcov občanov členských štátov. Parlament sa podieľa na legislatívnom procese, jeho kompetencie sa však líšia podľa toho, aký postup sa uplatňuje pri prijímaní jednotlivých legislatívnych noriem EÚ. V rámci Hospodárskej a menovej únie (HMÚ) má Parlament hlavne konzultatívne právomoci. **Zmluva** však ustanovuje určité postupy v oblasti demokratickej **zodpovednosti ECB** voči Parlamentu (predkladanie výročných

správ, všeobecné rozpravy o menovej politike, vystúpenia v príslušných parlamentných výboroch).

Európsky súdny dvor (ECJ) [European Court of Justice]: inštitúcia **Európskeho spoločenstva** so sídlom v Luxemburgu, ktorá i) zabezpečuje správny výklad a uplatňovanie zmlúv; a ii) rozhoduje o platnosti a zmysle právnych predpisov Spoločenstva. Súdny dvor tiež posudzuje kroky a opomenutia **ECB**.

Európsky systém centrálnych bánk (ESCB) [European System of Central Banks]: skladá sa z **ECB** a národných centrálnych bánk všetkých 25 členských štátov, t. j. okrem členov **Eurosystemu** do neho patria aj národné centrálné banky členských štátov, ktoré ešte euro neprijali. ESCB riadi **Rada guvernérov ECB** a **Výkonná rada ECB**. Tretím a dočasným rozhodovacím orgánom ECB je **Generálna rada**. Hlavné úlohy ESCB vykonáva Eurosystem.

Euroskupina [Eurogroup]: neformálna skupina tých členov **Rady ECOFIN**, ktorí zastupujú krajiny **eurozóny**. Zasadá pravidelne (zvyčajne pred rokovaním Rady ECOFIN) s cieľom prerokovať otázky spojené so spoločnou zodpovednosťou krajín eurozóny za jednotnú menu. Na tieto stretnutia je pozývaná aj **Európska komisia** a podľa potreby aj **ECB**.

Eurostat: štatistický úrad Európskych spoločenstiev. Eurostat je súčasťou **Európskej komisie** a jeho úlohou je pripravovať štatistiky Spoločenstva.

Eurosystem [Eurosystem]: sa skladá z **ECB** a národných centrálnych bánk členských štátov, ktoré prijali **euro** v tretej etape **Hospodárskej a menovej únie** (pozri aj eurozóna). V súčasnosti je v Eurosysteme 12 národných centrálnych bánk. Eurosystem riadi **Rada guvernérov** a **Výkonná rada ECB**.

Eurozóna [euro area]: oblasť, do ktorej patria členské štáty, ktoré v súlade so **zmlouvou** prijali **euro** ako jednotnú menu a v ktorej za výkon jednotnej menovej politiky zodpovedá **ECB**. V súčasnosti do eurozóny patrí Belgicko, Nemecko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko a Fínsko.

Generálna rada [General Council]: jeden z rozhodovacích orgánov **ECB**. Jej členmi sú prezident a viceprezident ECB a guvernéri všetkých národných centrálnych bánk krajín EÚ.

Harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP) [Harmonised Index of Consumer Prices]: index spotrebiteľských cien, ktorého štatistická metodika je v jednotlivých krajinách harmonizovaná.

Hlavná refinančná operácia [main refinancing operation]: pravidelná **operácia na voľnom trhu**, ktorú **Eurosystem** uskutočňuje s týždennou periodicitou. V nadväznosti na rozhodnutie Rady guvernérov z roku 2003 bola 9. marca 2004 splatnosť týchto operácií znížená z dvoch týždňov na jeden. Tieto operácie sa uskutočňujú vo forme tendrov s variabilnou sadzbou a s vopred stanovenou **minimálnou akceptovateľnou úrokovou sadzbou**.

Hospodárska a menová únia (HMÚ) [Economic and Monetary Union (EMU)]: jej realizácia prebehla v troch etapách podľa postupov a časového plánu vymedzeného v **Zmluve o založení ES**. Prvá etapa HMÚ sa začala v júli 1990 a skončila 31. decembra 1993. Bola charakterizovaná najmä odstránením všetkých vnútorných prekážok voľného pohybu kapitálu v rámci EÚ. Druhá etapa HMÚ sa začala 1. januára 1994. Jej výsledkom bolo okrem iného zriadenie **Európskeho menového inštitútu (EMI)**, zákaz financovania verejného sektora centrálnymi bankami, zákaz privilegovaného prístupu verejného sektora k prostriedkom finančných inštitúcií a zavedenie obmedzení v oblasti deficitu verejnej správy. Tretia etapa sa začala 1. januára 1999 presunom kompetencií v menovej oblasti na **ECB** a zavedením **eura**. Proces vytvárania HMÚ sa zavŕšil prechodom na novú menu 1. januára 2002.

Hospodársky a finančný výbor (EFC) [Economic and Financial Committee]: poradný orgán Spoločenstva zriadený na začiatku tretej etapy **Hospodárskej a menovej únie (HMÚ)**. Do výboru menujú vždy najviac dvoch členov jednotlivé členské štáty, **Európska komisia** a **Európska centrálna banka (ECB)**. Každý členský štát vyberá jedného člena spomedzi vyšších úradníkov z oblasti správy a druhého spomedzi vyšších úradníkov svojej národnej centrálnej banky. Členovia z národných centrálnych bánk sa však zúčastňujú len na tých zasadaniach EFC, na ktorých sa prerokávajú záležitosti patriace do oblasti odbornosti alebo pôsobnosti ich inštitúcií. Úlohy EFC sú stanovené v článku 114 ods. 2 **Zmluvy o založení ES**.

Jednodňová refinančná operácia [marginal lending facility]: **automatická operácia Eurosystému**, ktorú môžu **zmluvné strany** využívať na získanie jednodňového úveru od národnej centrálnej banky za vopred stanovenú **úrokovú sadzbu** proti založeniu akceptovateľných aktív (pozri tiež **klúčové úrokové sadzby ECB**).

Jednodňová sterilizačná operácia [deposit facility]: **automatická operácia Eurosystému**, ktorú môžu **zmluvné strany** využívať na uloženie **jednodňových vkladov** v národnej centrálnej banke, ktoré sú úročené vopred stanovenou úrokovou sadzbou (pozri tiež **klúčové úrokové sadzby ECB**).

Kľúčové úrokové sadzby ECB [key ECB interest rates]: úrokové sadzby určované **Radou guvernérov ECB**, ktoré vyjadrujú nastavenie menovej politiky **ECB**. Sú to **minimálna akceptovateľná úroková sadzba** pre **hlavné refinančné operácie**, úroková sadzba pre **jednodňové refinančné operácie** a úroková sadzba pre **jednodňové sterilizačné operácie**.

Kolaterál [collateral]: aktíva dané do zálohy (napríklad uložené **úverovými inštitúciami** v centrálnej banke) ako záruka vrátenia pôžičiek, ako aj aktíva predané (napríklad centrálnej banke úverovými inštitúciami) v rámci **dohôd o spätnom odkúpení**.

Konvergenčné kritériá [convergence criteria]: kritériá ustanovené článkom 121 ods. 1 **Zmluvy o založení ES** (a ďalej spresnené v Protokole č. 21, ktorý je prílohou zmluvy). Na základe ich plnenia sa hodnotí, či daná krajina môže prijať euro. Týkajú sa **cenovej stability**, rozpočtovej pozície sektora verejnej

správy, výmenného kurzu a dlhodobých úrokových mier, ale aj zlučiteľnosti vnútroštátnych právnych predpisov vrátane štatútov národných centrálnych bánk so **zmluvou** a so **Štatútom Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky**.

Medzinárodný menový fond (MMF) [International Monetary Fund (IMF)]: medzinárodná menová organizácia, ktorá bola založená v roku 1944 na základe Brettonwoodskej dohody. Jej sídlo je vo Washingtone. V súčasnosti má 184 členských krajín. V súlade s Článkami dohody MMF je jeho hlavnou úlohou podporovať globálnu menovú spoluprácu, zabezpečovať kurzovú stabilitu, napomáhať medzinárodnému obchodu a podporovať hospodársky rast.

Mechanizmus prepojenia [interlinking mechanism]: jeden z komponentov systému **TARGET**. Tento výraz označuje infraštruktúru a postupy, ktoré prepájajú domáce **systémy RTGS** s cieľom umožniť spracovanie cezhraničných platieb v rámci systému TARGET.

Menový príjem [monetary income]: príjem národných centrálnych bánk súvisiaci s výkonom menovej politiky **Eurosystemu**, pochádzajúci z aktív vyčlenených podľa usmernení **Rady guvernérov**, ktoré sú vedené ako protipoložky k bankovkám v obehú a záväzkom z vkladov úverových inštitúcií.

Menový výbor [Monetary Committee]: výbor zriadený v zmysle článku 105 ods. 2 **Zmluvy o založení EHS**. Na začiatku tretej etapy **HMÚ** ho nahradil **Hospodársky a finančný výbor (Economic and Financial Committee – EFC)**.

Minimálna akceptovateľná sadzba [minimum bid rate]: dolný limit **úrokových sadzieb**, za ktoré môžu **zmluvné strany** predkladať ponuky do tendrov **hlavných refinančných operácií** s pohyblivou úrokovou sadzbou. Je to jedna z **kľúčových úrokových sadzieb ECB**, ktorá vyjadruje nastavenie menovej politiky.

Model korešpondenčnej centrálnej banky (MKCB) [correspondent central banking model]: mechanizmus vytvorený **Európskym systémom centrálnych bánk (ESCB)** s cieľom umožniť **zmluvným stranám** získať úver z centrálnej banky krajiny, v ktorej majú sídlo, prostredníctvom **kolaterálu** vedeného v inej krajine. V rámci MKCB koná národná centrálna banka ako správca cenných papierov ostatných národných centrálnych bánk (cenných papierov vedených v jej domácom **systéme vyrovnania obchodov s cennými papiermi**).

Nezávislosť centrálnej banky [central bank independence]: zákonné ustanovenie, ktoré zaručuje, že centrálna banka môže plniť svoje štatutárne úlohy a povinnosti bez politického zasahovania. Článok 108 **Zmluvy o založení ES** ustanovuje zásadu nezávislosti centrálnej banky pre **eurozónu**.

Operácia na voľnom trhu [open market operation]: operácia uskutočňovaná z podnetu centrálnej banky na finančnom trhu, pri ktorej ide o jednu z nasledujúcich transakcií: (i) priamy nákup alebo predaj aktív (spotové alebo forwardové transakcie); (ii) nákup alebo predaj aktív formou **dohody o spätnom odkúpení**; (iii) prijatá alebo poskytnutá pôžička s použitím podkladových aktív

ako **kolaterálu**; (iv) emisia dlhových cenných papierov centrálnou bankou; (v) prijímanie termínovaných vkladov, alebo (vi) uskutočnenie **devízových swapov** medzi domácou a cudzou menou.

OLAF (Európsky úrad pre boj proti podvodom) [OLAF (European Anti-Fraud Office)]: úrad **Európskej komisie**, ktorý v prípade dôvodného podozrenia vyšetroje podvody a iné neregulárne konanie v rámci **Európskeho spoločenstva**. V júli 2003 **Európsky súdny dvor** rozhodol, že vyšetrovacie právomoci úradu OLAF sa budú vzťahovať aj na **ECB**.

Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) [Organisation for Economic Co-operation and Development]: medzivládna organizácia zriadená v roku 1950 so sídlom v Paríži. V súčasnosti združuje 30 členských krajín a spolupracuje so 70 ďalšími krajinami. Pre svojich členov predstavuje fórum na konzultácie, výmenu skúseností a spoluprácu s cieľom dosahovať čo najvyšší udržateľný rast a zlepšovať hospodárske a sociálne podmienky v súlade s princípmi trhového hospodárstva.

Pakt stability a rastu [Stability and Growth Pact]: pozostáva z dvoch nariadení **Rady EÚ**: (i) (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dozoru nad rozpočtovými pozíciami a o dozore a koordinácii hospodárskych politík a (ii) nariadenia (ES) č. 1467/97 zo 7. júla 1997 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania **postupu pri nadmernom deficite**, a z rezolúcie o Pakte stability a rastu, ktorá bola prijatá na zasadaní **Európskej rady** v Amsterdame 17. júna 1997. Tento pakt má slúžiť ako prostriedok na zabezpečenie zdravých verejných financií v tretej etape **HMÚ** v záujme vytvorenia priaznivých podmienok pre cenovú stabilitu a silný udržateľný rast prispievajúci k tvorbe pracovných miest. Ako strednodobý cieľ sa konkrétne vyžaduje, aby rozpočtová pozícia členských štátov bola prebytková alebo zhruba vyrovnaná.

Periódna udržiavania povinných minimálnych rezerv [maintenance period]: obdobie, za ktoré sa zisťuje, či **úverové inštitúcie** splnili povinnosť udržiavania **povinných minimálnych rezerv**. Periódny udržiavania povinných minimálnych rezerv sa od 10. marca 2004 začínajú v deň zúčtovania prvej **hlavnej refinančnej operácie** nasledujúcej po zasadaní **Rady guvernérov**, na programe ktorého je pravidelné mesačné hodnotenie vývoja menovej politiky. **ECB** zverejňuje kalendár stanovených období najmenej tri mesiace pred začiatkom každého roka.

PFI (peňažné finančné inštitúcie) [MFIs (monetary financial institutions)]: finančné inštitúcie, ktoré tvoria sektor emitentov peňazí v **eurozóne**. Patrí sem **ECB**, národné centrálné banky krajín eurozóny a úverové inštitúcie a podielové fondy peňažného trhu nachádzajúce sa v eurozóne.

Platobný systém [payment system]: súbor nástrojov, bankových postupov a zvyčajne systémov medzibankových prevodov prostriedkov, ktoré zabezpečujú obeh peňazí. Platobné systémy si vyžadujú dohodnuté technické štandardy a postupy na prevod platobných správ medzi účastníkmi, dohodnuté aktívum zúčtovania a systém spoločných prevádzkových postupov a pravidiel týkajúcich sa okrem iného prístupových kritérií a poplatkov.

Pomer deficitu [deficit ratio]: predmet jedného z rozpočtových kritérií, ktorým sa zisťuje existencia nadmerného deficitu, ako ustanovuje článok 104 ods. 2 **Zmluvy o založení ES**. Definuje sa ako pomer plánovaného alebo skutočného deficitu verejnej správy k hrubému domácomu produktu v bežných trhových cenách. Deficit verejnej správy je v Protokole č. 20 (o **postupe pri nadmernom deficite**) definovaný ako čisté prijaté úvery verejnej správy.

Pomer dlhu [debt ratio]: predmet jedného z rozpočtových kritérií, ktorým sa zisťuje existencia nadmerného deficitu, ako ustanovuje článok 104 ods. 2 **zmluvy**. Definuje sa ako pomer dlhu verejnej správy k hrubému domácomu produktu v bežných trhových cenách, zatiaľ čo dlh verejnej správy je v Protokole č. 20 (o **postupe pri nadmernom deficite**) definovaný ako celkový hrubý nesplatený dlh na konci roka v nominálnom vyjadrení, konsolidovaný medzi sektormi verejnej správy a v rámci týchto sektorov.

Postup pri nadmernom deficite [excessive deficit procedure]: ustanovenie uvedené v článku 104 **Zmluvy o založení ES** a bližšie určené v Protokole č. 20 (o **postupe pri nadmernom deficite**) vyžaduje, aby členské štáty EÚ zachovávali rozpočtovú disciplínu, definuje kritériá nadmernosti deficitu a upravuje kroky, ktoré sa podniknú v prípade, ak sa zistí, že kritériá týkajúce sa rozpočtového deficitu alebo verejného dlhu neboli splnené. Tento postup je ďalej doplnený nariadením Rady (ES) č. 1467/97 zo 7. júla 1997 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom deficite, ktoré je súčasťou **Paktu stability a rastu**.

Povinné minimálne rezervy [reserve requirement]: minimálny objem rezerv **úverovej inštitúcie** povinne uložených v **Eurosysteme**. Splnenie tejto požiadavky sa vyhodnocuje na základe priemeru denných zostatkov počas **periódy udržiavania povinných minimálnych rezerv** (približne jeden mesiac).

Prepojenie medzi systémami vyrovnania obchodov s cennými papiermi [link between securities settlement systems]: postupy a dohody medzi **systémami vyrovnania obchodov s cennými papiermi** na účely prevodu cenných papierov v účtovnej forme. Ako alternatívu **CCBM** používa **Eurosystem** akceptovateľné prepojenia na cezhraničnú mobilizáciu **kolaterálu**.

Programy stability [stability programmes]: strednodobé plány a očakávania vlád členských krajín **eurozóny** v oblasti vývoja hlavných ekonomických ukazovateľov. Programy stanovujú strednodobý cieľ rozpočtovej pozície, ktorá je zhruba vyrovnaná alebo prebytková, prípadne plán adaptácie smerom k tomuto cieľu, ako sa uvádza v **Pakte stability a rastu**. Programy stability sa každoročne aktualizujú. Programy skúma **Európska komisia** a **Hospodársky a finančný výbor (EFC)** a ich správy slúžia ako podklad na hodnotenie **Radou ECOFIN**.

Projekcie [projections]: pozri **projekcie odborníkov Eurosystemu**.

Projekcie odborníkov Eurosystemu [Eurosystem staff projections]: výsledky prognostickej činnosti odborníkov **Eurosystemu**, ktorej cieľom je stanoviť projekcie možného budúceho makroekonomického vývoja v **eurozóne** v rámci ekonomickej analýzy.

Rada ECOFIN [ECOFIN Council]: pozri **Rada EÚ**.

Rada EÚ (Rada Európskej únie) [EU Council (Council of the European Union)]: inštitúcia Európskeho spoločenstva, ktorú tvoria zástupcovia vlád členských štátov, spravida ministri zodpovední za rezort, ktorého sa prerokované záležitosti týkajú (preto sa často označuje aj ako Rada ministrov). Zasadnutie Rady EÚ, na ktorom sa zúčastňujú ministri financií a ministri hospodárstva, sa často označuje ako **Rada ECOFIN**. Pokiaľ ide o rozhodnutia uvedené v **zmluve**, Rada EÚ môže zasadať aj v zložení hláv štátov a predsedov vlád (pozri aj **Európska rada**).

Rada guvernérov [Governing Council]: najvyšší rozhodovací orgán **ECB**. Tvoria ju všetci členovia **Výkonnej rady** ECB a guvernéri národných centrálnych bánk krajín, ktoré zaviedli **euro**.

Referenčná hodnota menového rastu [reference value for monetary growth]: s cieľom umožniť hodnotenie menového vývoja **Rada guvernérov** oznámila referenčnú hodnotu pre široký menový agregát M3. Táto referenčná hodnota sa vzťahuje na tempo rastu M3, ktoré sa považuje za kompatibilné s cenovou stabilitou v strednodobom horizonte. Referenčná hodnota bola odvodená spôsobom, ktorý je v súlade s plnením definície **cenovej stability** stanovenej **Radou guvernérov**, a to na základe strednodobých predpokladov trendu rastu reálneho HDP a trendu vývoja rýchlosti obehu peňazí M3. Významné alebo dlhodobé odchýlky miery rastu M3 od stanovenej referenčnej hodnoty by za normálnych okolností signalizovali vznik rizík ohrozujúcich cenovú stabilitu v strednodobom horizonte. Menová politika však na odchýlky rastu M3 od referenčnej hodnoty nereaguje mechanicky.

Reverzný obchod [reverse transaction]: operácia, pri ktorej centrálna banka nakupuje alebo predáva aktíva formou **dohody o spätnom odkúpení** alebo uskutočňuje úverové operácie zabezpečené **kolaterálom**.

Riadenie organizácie [corporate governance]: postupy a spôsoby riadenia a kontroly organizácií. Štruktúra riadenia organizácie vymedzuje rozdelenie právomocí a zodpovedností medzi jej rôznymi účastníkmi – napríklad dozornou radou, predstavenstvom, akcionármi a inými zainteresovanými stranami – a stanovuje pravidlá a postupy, ktorými sa riadia rozhodovacie procesy. Tým vymedzuje štruktúru, v rámci ktorej sa určujú prevádzkové ciele organizácie, a stanovuje prostriedky na ich dosahovanie a na monitorovanie výsledkov.

Riziko zúčtovania [settlement risk]: všeobecný termín používaný na pomenovanie rizika, že zúčtovanie v prevodnom systéme sa neuskutoční podľa očakávaní. Súčasťou tohto rizika môže byť úverové riziko i riziko likvidity.

Rýchly tender [quick tender]: tender, ktorý používa **Eurosystem** v **dolaďovacích operáciách**. Rýchle tendre sa uskutočňujú v časovom rozmedzí jednej hodiny a sú obmedzené na limitovaný okruh **zmluvných strán**.

Sadzba povinných minimálnych rezerv [reserve ratio]: sadzba stanovená centrálnou bankou pre každú kategóriu súvahových položiek zahrnutých do

základne na výpočet povinných minimálnych rezerv. Sadzby sa používajú pri výpočte **povinných minimálnych rezerv**.

Spoločné operačné systémy [common operational systems]: systémy, ktoré spoločne vytvorili ECB a národné centrálné banky s cieľom zjednodušiť realizáciu decentralizovaných operácií. Patria sem spoločné informačné systémy, aplikácie a postupy. Celý systém je usporiadaný ako sieť pobočiek s centrálou v ECB.

Stratégia menovej politiky [monetary policy strategy]: všeobecný prístup k výkonu menovej politiky. Základnými prvkami stratégie menovej politiky **ECB** sú kvantitatívna definícia hlavného cieľa – **cenovej stability** – a analytický rámec založený na dvoch pilieroch – ekonomickej a menovej analýze. Táto stratégia je základom celkového hodnotenia rizík ohrozujúcich cenovú stabilitu a menovopolitických rozhodnutí **Rady guvernérov**. Stratégia je zároveň rámcom na zdôvodňovanie menovopolitických rozhodnutí verejnosti.

Systém hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase (RTGS) [Real-time gross settlement system]: systém zúčtovania, v ktorom sa transakcie spracovávajú a zúčtovávajú v reálnom čase (priebežne), na základe jednotlivých príkazov (bez vzájomného započítavania – nettingu). Pozri tiež **TARGET**.

Systém vyrovnania obchodov s cennými papiermi [securities settlement system (SSS)]: systém, ktorý umožňuje držbu a prevod cenných papierov alebo iných finančných aktív bez platby alebo proti platbe (dodanie proti platbe).

Štandardný tender [standard tender]: tender, ktorý **Eurosystem** používa vo svojich pravidelných **operáciách na voľnom trhu**. Štandardné tendre sa uskutočňujú v časovom rozmedzí 24 hodín. Ponuky sú oprávnené predkladať všetky zmluvné strany, ktoré spĺňajú všeobecné kritériá akceptovateľnosti.

Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (Štatút ESCB) [Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank (Statute of the ESCB)]: právny základ **Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB)** a **Európskej centrálnej banky (ECB)**, ktorý je prílohou **Zmluvy o založení ES**.

TARGET (Transeurópsky automatizovaný expresný systém hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase) [TARGET – Trans European automated real time Gross settlement Express Transfer system]: systém hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase (**RTGS**) v **eurách**. Je to decentralizovaný systém, ktorý pozostáva z 15 národných systémov RTGS, platobného mechanizmu ECB a mechanizmu prepojenia.

TARGET2: druhá generácia systému **TARGET**, ktorá sa vyvíja s cieľom zvýšiť finančnú integráciu v rámci **eurozóny**. Hlavným cieľom systému TARGET2 bude: (i) lepšie uspokojovať požiadavky zákazníkov prostredníctvom harmonizovaných rozhraní, (ii) zaručiť nákladovú efektívnosť prostredníctvom zavedenia jednotnej cenovej štruktúry za hlavné služby a (iii) pripraviť systém na budúce technologické zmeny, vrátane zmien súvisiacich s rozširovaním

Európskej únie a Eurosystemu. V systéme TARGET2 budú národné centrálné banky aj naďalej zodpovedné za účty a obchodné vzťahy s úverovými inštitúciami. Nový systém by mal byť uvedený do prevádzky v druhej polovici tohto desaťročia.

Ústava pre Európu [Constitution for Europe]: Európsky konvent o budúcnosti Európy dňa 13. júna 2003 prijal návrh Zmluvy o Ústave pre Európu, ktorá by nahradila **Zmluvu o EÚ** i **Zmluvu o založení ES**. Návrh bol predložený Európskej rade na jej zasadnutí v Solúne 20. júna 2003 a od septembra 2003 do júna 2004 bol predmetom diskusií na Medzivládnej konferencii (IGC). Členské štáty EÚ zmluvu prijali v júni 2004. Jej ratifikácia by sa mala uskutočniť do novembra 2006.

Všeobecné usmernenia pre oblasť hospodárskej politiky (BEPG) [Broad Economic Policy Guidelines]: zmluva od členských štátov vyžaduje, aby svoje hospodárske politiky koordinovali s Radou EÚ. Usmernenia BEPG sú hlavným nástrojom tejto koordinácie. Obsahujú odporúčania pre tvorcov makroekonomických a štrukturálnych politik a slúžia ako kritérium pre následné hodnotenie v kontexte multilaterálneho dohľadu v rámci Rady EÚ. Rada EÚ, konajúca na základe odporúčania Európskej komisie, pripravuje návrh BEPG a svoje zistenia oznamuje Európskej rade. Rada EÚ následne prijíma odporúčanie BEPG na základe záverov Európskej rady.

Výbor európskych regulačných orgánov pre cenné papiere (CESR) [Committee of European Securities Regulators]: založený **Európskou komisiou** v júni 2001 na základe odporúčania Správy Výboru múdrych mužov pre reguláciu európskych trhov s cennými papiermi. Výbor tvoria predstavitelia národných orgánov zodpovedných za reguláciu trhov s cennými papiermi. Ako orgán tretej úrovne upraveného európskeho regulačného postupu asistuje Európskej komisii pri riešení otázok týkajúcich sa politik v oblasti cenných papierov a pomáha zabezpečovať dôslednejšie uplatňovanie legislatívy Spoločenstva v členských štátoch. Zároveň prispieva k zlepšovaniu koordinácie európskych regulačných orgánov pre cenné papiere.

Výbor guvernérov centrálnych bánk členských štátov Európskeho spoločenstva [Committee of Governors of the central banks of the Member States of the European Economic Community]: vytvorený v máji 1964 na základe článku 105 písm. 2) Zmluvy o založení EHS s cieľom podporovať spoluprácu medzi centrálnymi bankami. V roku 1994 jeho úlohy prevzal novovytvorený **Európsky menový inštitút (EMI)** a výbor zanikol.

Výbor pre hospodársku politiku (EPC) [Economic Policy Committee]: poradný orgán Spoločenstva zriadený rozhodnutím Rady 74/122/EHS z 18. februára 1974 (Ú. v. ES L 63, 5. 3. 1974, s. 21). Jeho členmi sú dvaja predstavitelia a dvaja náhradníci za každý členský štát, **Európsku komisiu** a **ECB**. Jeho hlavnou úlohou je podieľať sa na prípravných prácach Rady ECOFIN v oblasti koordinácie hospodárskych politik členských štátov a **Európskeho spoločenstva** a poskytovať poradenstvo **Európskej komisii** a **Rade EÚ**. Výbor úzko spolupracuje s **Hospodárskym a finančným výborom (EFC)** a zameriava sa

najmä na štrukturálnu politiku, ktorej cieľom je zlepšovanie rastového potenciálu a zamestnanosti v Spoločenstve.

Výbor pre menovú a finančnú štatistiku a štatistiku platobnej bilancie (CMFB) [Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics]: zriadený rozhodnutím Rady 91/115/EHS z 25. februára 1991 (Ú. v. ES L 59, 6. 3. 1991, s. 19), v znení zmien a doplnení rozhodnutia Rady 96/174/ES z 26. februára 1996 (Ú. v. ES L 51, 1. 3. 1996, s. 48). Členmi výboru sú štatistici z národných štatistických úradov, **Eurostatu**, národných centrálnych bánk a **ECB**. Výbor CMFB asistuje Komisii pri riešení mnohých štatistických otázok, najmä štatistických aspektov **postupu pri nadmernom deficite**, a podporuje spoluprácu a koordináciu činností v oblasti štatistiky na európskej úrovni.

Výbory ESCB [ESCB committees]: v súlade s článkom 9 rokovacieho poriadku ECB tieto výbory zriaďuje **Rada guvernérov ECB**. Úlohou výborov je asistovať rozhodovacím orgánom ECB.

Výkonná rada [Executive Board]: jeden z rozhodovacích orgánov **ECB**. Jej členmi sú prezident a viceprezident ECB a ďalší štyria členovia vymenovaní vzájomnou dohodou hláv štátov a predsedov vlád krajín, ktoré prijali **euro**.

Základňa na výpočet povinných minimálnych rezerv [reserve base]: základňou na výpočet výšky **povinných minimálnych rezerv úverovej inštitúcie** je súčet stanovených položiek súvahy (najmä pasív).

Zmluva [Treaty]: Zmluva o založení Európskeho spoločenstva (Zmluva o založení ES). Zmluva bola podpísaná 25. marca 1957 v Ríme (preto sa často označuje aj ako „Rímska zmluva“). Do platnosti vstúpila 1. januára 1958. Zmluvou bolo založené Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) – terajšie **Európske spoločenstvo**. Zmluva o Európskej únii (**Zmluva o EÚ**), ktorá sa často označuje aj ako „Maastrichtská zmluva“, zmenila a doplnila Zmluvu o založení EHS a založila **Európske spoločenstvo**.

Zmluva o EÚ [EU Treaty]: pozri **zmluva**.

Zmluva o založení ES [EC Treaty]: pozri **zmluva**.

Zodpovednosť [accountability]: právna a politická povinnosť nezávislej inštitúcie riadne objasňovať a zdôvodňovať svoje rozhodnutia občanom a ich zvoleným zástupcom, v dôsledku čoho je inštitúcia zodpovedná za plnenie svojich cieľov. **Európska centrálna banka (ECB)** sa zodpovedá občanom Európy a formálnejšie **Európskemu parlamentu**.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

VŠEOBECNÉ ZDROJE

Oficiálne publikácie ECB

ECB: *Annual Report 1998*, apríl 1999.

ECB: *Annual Report 1999*, apríl 2000.

ECB: *Annual Report 2000*, máj 2001.

ECB: *Annual Report 2001*, apríl 2002.

ECB: *Annual Report 2002*, apríl 2003.

ECB: *Annual Report 2003*, apríl 2004.

ECB: *Výročná správa 2004*, apríl 2005.

ECB: *Výročná správa 2005*, apríl 2006.

ECB: *Compendium: collection of legal instruments, June 1998 – December 2001*, marec 2002.

ECB: *Inštitucionálne ustanovenia: Štatút ESCB a ECB – Rokovacie poriadky*, október 2004.

ECB: *Európska centrálna banka, Eurosystem, Európsky systém centrálnych bánk (informačná brožúra pre verejnosť)*, máj 2006.

Ostatné publikácie

Papadia, F. – Santini, C.: *La Banque centrale européenne*. Paríž, 2006.

Raymond, R.: *L'euro et l'unité de l'Europe*. Paríž, 2001.

Scheller, H. K.: *Das Europäische System der Zentralbanken*. In: Glomb/Lauk (red.), *Euro Guide*, Kolín, 1999.

Scheller, H. K.: *Die Europäische Zentralbank*. Frankfurt nad Mohanom, 2000.

Von der Groeben, H. – Thiesing, J. – Ehlermann, C. D. (red.), *Kommentar zum EU/EG-Vertrag*. 5. vydanie, Baden-Baden, 1997/1999.

Zilioli, C. – Selmayr, M.: *The Law of the European Central Bank*. Oxford-Portland Oregon, 2001.

KAPITOLA I

Oficiálne publikácie ECB

ECB: *Convergence Report 2000*, máj 2000.

ECB: *Konvergenčná správa 2004*, október 2004.

ECB: *Konvergenčná správa 2006*, máj 2006.

ECB: *The economic policy framework in EMU*. Mesačný bulletin, november 2001.

ECB: *The relationship between monetary policy and fiscal policies in the euro area*. Mesačný bulletin, február 2003.

ECB: *The European Constitution and the ECB*. Mesačný bulletin, august 2004.

OSTATNÉ PUBLIKÁCIE

Andrews, D.: *The Committee of Central Bank Governors as a source of rules*. Journal of European Public Policy 10:6, december 2003, s. 956-973.

Baer, G. D.: *The Committee of Governors as a forum for European central bank cooperation*. In: Bakker, A. a kol. (red.), *Monetary Stability through International Cooperation: Essays in Honor of André Szász*, Amsterdam, 1994.

Berger, F.: *12 into one: one money for Europe*. Frankfurt nad Mohanom, 2001.

Committee for the study of economic and monetary union (Delorsov výbor): *Report on economic and monetary union in the European Community*, 1989.

Výbor guvernérov centrálnych bánk členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva: *Introductory Report and Commentary on the Statute of the European System of Central Banks and the ECB*, november 1990.

Výbor guvernérov centrálnych bánk členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva: *Annual Report 1990/91*, apríl 1992.

Výbor guvernérov centrálnych bánk členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva: *Annual Report 1992*, apríl 1993.

Európska komisia: *Green Paper on the Practical Arrangements for the Introduction of the Single Currency (COM(95) 33 – finálna verzia)*. Luxemburg, 31. mája 1995.

EMI: *Annual Report 1994*, apríl 1995.

EMI: *The changeover to the single currency*, november 1995.

EMI: *Role and functions of the European Monetary Institute*, február 1996.

EMI: *Annual Report 1995*, apríl 1996.

EMI: *The single monetary policy in Stage Three: specification of the operational framework*, január 1997.

EMI: *Annual Report 1996*, apríl 1997.

EMI: *Convergence Report: Report required by Article 109j of the Treaty establishing the European Community*, marec 1998.

EMI: *Annual Report 1997*, apríl 1998.

Scheller, H. K.: *The Changeover to the Euro*, in *Caesar/Scharrer (red.), European Economic and Monetary Union: Regional and Global Challenges*, Baden-Baden, 2001, s. 243-263.

Van den Berg, C. C. A.: *The Making of the Statute of the European System of Central Banks, An Application of Checks and Balances*, 2004.

KAPITOLA 2

Oficiálne publikácie ECB

ECB: *The Eurosystem and the European System of Central Banks (ESCB)*. Mesačný bulletin, január 1999.

ECB: *The institutional framework of the European System of Central Banks*. Mesačný bulletin, júl 1999.

ECB: *Legal instruments of the European Central Bank*. Mesačný bulletin, november 1999.

ECB: *Why price stability?* jún 2001.

ECB: *The adjustment of voting modalities in the Governing Council*. Mesačný bulletin, máj 2003.

Ostatné publikácie

Arrowsmith, J. A. A.: *La non-participation à la phase 3: la vie à l'étage inférieur de l'UEM (Opting-out of stage 3: life in the lower tier of EMU)*, in *Revue d'économie financière*, č. 36, 1-1996.

Caparello, M.: *Internal audit in the central banking community*, in *Courtis, N. – Mander, B. (red.), Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, Londýn, 2003.

Duisenberg, W. F.: *The European Central Bank, the Eurosystem and the European System of Central Banks*. Prejav pri príležitosti otvorenia novej budovy Banque centrale du Luxembourg, Luxemburg, 18. mája 2001.

Liebscher, K.: *Die Rolle einer nationalen Zentralbank im ESZB am Beispiel der OeNB*, in 26. Volkswirtschaftliche Tagung der Oesterreichischen Nationalbank, máj 1998.

Merriman, N.: *Financial reporting in the Eurosystem*, in Courtis, N. – Mander, B. (red.), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, Londýn, 2003.

Padoa-Schioppa, T.: *An institutional glossary of the Eurosystem*. Článok prednesený na konferencii „The Constitution of the Eurosystem: the Views of the EP and the ECB“, 8. marca 2000.

Palmer, M.: *The Banque centrale du Luxembourg in the European System of Central Banks*. Banque centrale du Luxembourg, máj 2001.

Raymond, R.: *Les Banques centrales nationales dans le système européen de banques centrales (National central banks within the European System of Central Banks)*, in Revue d'économie financière, č. 36, 1-1996.

KAPITOLA 3

Oficiálne publikácie ECB

ECB: *The stability-oriented monetary policy strategy of the Eurosystem*. Mesačný bulletin, január 1999.

ECB: *TARGET and payments in euro*. Mesačný bulletin, november 1999.

ECB: *Foreign exchange reserves and operations of the Eurosystem*. Mesačný bulletin, január 2000.

ECB: *EMU and banking supervision*. Mesačný bulletin, apríl 2000.

ECB: *Eurosystem staff macroeconomic projection exercises for the euro area*. Mesačný bulletin, jún 2001.

ECB: *Euro banknote preparations: from cash changeover to post-launch activities*. Mesačný bulletin, január 2002.

ECB: *The role of the Eurosystem in payment and clearing systems*. Mesačný bulletin, apríl 2002.

ECB: *The liquidity management of the ECB*. Mesačný bulletin, máj 2002.

ECB: *Implications of the euro cash changeover on the development of banknotes and coins in circulation*. Mesačný bulletin, máj 2002.

ECB: *The demand for currency in the euro area and the impact of the euro cash changeover*. Mesačný bulletin, január 2003.

ECB: *CLS – purpose, concept and implications*. Mesačný bulletin, január 2003.

ECB: *The outcome of the ECB's evaluation of its monetary policy strategy*. Mesačný bulletin, jún 2003.

ECB: *Changes to the Eurosystem's operational framework for monetary policy*. Mesačný bulletin, august 2003.

ECB: *Statistical information collected and compiled by the ESCB*, máj 2000.

ECB: *Evaluation of the 2002 cash changeover*, apríl 2002.

ECB: *EU banking sector stability*, február 2003.

ECB: *The monetary policy of the ECB (druhé vydanie)*, január 2004.

ECB: *Developments in the EU framework for financial regulation, supervision and stability*. Mesačný bulletin, november 2004.

ECB: *Uskutočňovanie menovej politiky v eurozóne: Všeobecná dokumentácia o nástrojoch a postupoch menovej politiky Eurosystemu*, február 2005.

ECB: *Initial experience with the changes to the Eurosystem's operational framework for monetary policy implementation*. Mesačný bulletin, február 2005.

ECB: *Štatistika ECB: stručný prehľad*, august 2005.

ECB: *TARGET – the current system* (informačná brožúra pre verejnosť), august 2005.

ECB: *TARGET – innovation and transformation* (informačná brožúra pre verejnosť), august 2005.

ECB: *Portfolio management at the ECB*. Mesačný bulletin, apríl 2006.

Ostatné publikácie

Domingo-Solans, E.: *The importance of Eurostat for the monetary policy of the European Central Bank*. Prejav na akademickom stretnutí pri príležitosti 50. výročia Štatistického úradu Európskych spoločností, Luxemburg, 16. mája 2003.

Duisenberg, W. F.: *The ECB's monetary policy strategy and the quantitative definition of price stability*. List prezidenta ECB predsedníčke Výboru pre hospodárske a menové záležitosti Christe Randzio-Plathovej, 13. decembra 2001.

Issing, O. – Gaspar, V. – Angeloni, I. – Tristani, O.: *Monetary policy in the euro area: strategy and decision-making at the European Central Bank*. Cambridge University Press, Cambridge, 2001.

Issing, O. a kol. (red.): *Background Studies for the ECB's Evaluation of its Monetary Policy Strategy*, Frankfurt nad Mohanom, november 2003.

Trichet, J.-C.: *The ECB's monetary strategy after the evaluation and clarification of May 2003*. Prejav v Center for Financial Studies, Frankfurt nad Mohanom, 20. novembra 2003.

Trichet, J.-C.: *Euro area statistics and their use for ECB policy-making*. Prejav na konferencii Second ECB Conference on Statistics, Frankfurt nad Mohanom, 22. – 23. apríla 2004.

Bull, P.: *The development of statistics for Economic and Monetary Union*. Frankfurt nad Mohanom, júl 2004.

KAPITOLA 4

Oficiálne publikácie ECB

ECB: *The ECB's relations with institutions and bodies of the European Community*. Mesačný bulletin, október 2000.

ECB: *The external communication of the European Central Bank*. Mesačný bulletin, február 2001.

ECB: *The accountability of the ECB*. Mesačný bulletin, november 2002.

ECB: *Transparency in the monetary policy of the ECB*. Mesačný bulletin, november 2002.

Ostatné publikácie

Noyer, C.: *Politics and central banks*. Prejav v Eesti Pank, Tallinn, 3. mája 1999.

Zilioli, C. – Selmayr, M.: *The European Central Bank: An Independent Specialised Organization of Community Law*. Common Market Law Review, 2000 – roč. 37, č. 3, s. 591-644.

KAPITOLA 5

Oficiálne publikácie ECB

ECB: *The international role of the euro*. Mesačný bulletin, august 1999.

ECB: *The ECB's relations with international organisations and fora*. Mesačný bulletin, január 2001.

ECB: *International supervisory co-operation*. Mesačný bulletin, máj 2002.

ECB: *Review of the international role of the euro*, december 2002.

Ostatné publikácie

Duisenberg, W. F.: *The role of the ECB at the international level*. Prejav na výročnom zasadaní Institute for International Finance, Inc. (IIF), Praha, 23. septembra 2000.

Padoa-Schioppa, T.: *The external representation of the euro area*. Príhovor v podvýbore Európskeho parlamentu pre menové záležitosti, Brusel, 17. marca 1999.

Zilioli, C. – Selmayr, M.: *The External Relations of the Euro Area: Legal Aspects*. Common Market Law Review, 1999 – roč. 36, č. 2, s. 273-349.

KAPITOLA 6

Oficiálne publikácie ECB

ECB: *ECB labour relationships and the social dialogue with regard to the ESCB*. Tlačová správa ECB z 5. októbra 2000.

ECB: *Code of Conduct of the European Central Bank in accordance with Article 11.3 of the Rules of Procedure of the European Central Bank*, marec 2001 (Ú. v. ES C 76, 8. 3. 2001, s. 12).

ECB: *Code of Conduct for the Members of the Governing Council*, 16. mája 2002 (Ú. v. ES C 123, 24. 5. 2002, s. 9).

ECB: *The mission of the European Central Bank*, august 2003.

Ostatné publikácie

Ricard, P.: *Voyage au centre de la BCE*. Le Monde, 23. novembra 2001.

REGISTER

- Automatická operácia 203, 208
- Banka pre medzinárodné zúčtovanie (BIS) 203
- Barrov plán 18
- Cardiffský proces 33
- Cenová stabilita 47, 48, 49, 82, 83, 173, 203
- Centrálne parita voči euru 203
- Centrum pre analýzu falzifikátov 109
- Devízové rezervy 46, 50, 96, 97, 98, 116, 119, 127, 173, 184, 194, 195, 201
- Devízový swap 203
- Dlhodobejšia refinančná operácia 203
- Dohľad nad obozretným podnikaním 192
- Dolaďovacia operácia 204
- Doplňujúce právne predpisy 72
- Dvor audítorov 204
- ECU (európska menová jednotka) 204
- EONIA 27, 204
- ERM II (mechanizmus výmenných kurzov II) 204
- EUREPO 27, 204
- EURIBOR 27, 204
- Euro 8, 12, 15, 17, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 30, 39, 44, 47, 51, 53, 54, 63, 76, 91, 94, 103, 107, 109, 137, 186, 203, 204, 205, 207, 208, 212, 215, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223
- Euro Banking Association (EBA) 103, 204
- Európska centrálna banka (ECB) 9, 50, 205, 208, 215
- Archív 160
 - Devízové rezervy 46, 128, 38, 39, 182, 199, 200, 201
 - Finančné zdroje 116, 30
 - Generálna rada 47, 35, 118, 75, 205, 207
 - Inštitucionálne postavenie 45
 - Interný audit 159
 - Jazykový režim 139, 32
 - Kľúč na upísovanie základného imania 116, 117, 13, 73, 32
 - Kľúčové úrokové sadzby ECB 208
 - Kódexy správania 159
 - Kontrola finančného riadenia a integrity 141
 - Medzinárodné vzťahy 67
 - Nariadenia 15, 19, 25, 55, 71, 54, 55, 18, 59, 60, 61, 65, 94, 210
 - Nezávislosť 22, 32, 46, 64, 126, 209
 - Odporúčania 26, 15, 54, 56, 61, 53, 69, 32, 174, 185, 189, 214
 - Organizačná štruktúra 21, 53, 160
 - Pokyny 62, 100, 74
 - Poradná činnosť 71
 - Pravidlá obstarávania 160
 - Právna subjektivita 45
 - Rada guvernérov 44, 73, 115, 203, 205, 207, 212, 215
 - Referent pre ochranu údajov 159
 - Regulačné právomoci 31, 51, 46
 - Riadenie organizácie 157, 212
 - Rozhodnutia 25, 51, 44, 46, 67, 68, 111, 164, 212, 215
 - Rozhodovacie orgány 44, 66, 68, 158, 164, 198, 50, 51, 52
 - Rozpočtový výbor 158
 - Sídlo 16, 88, 156, 203, 209
 - Stanoviská 26, 71, 90, 63, 141, 152, 154, 157, 158, 159, 161, 162, 174
 - Stratégia menovej politiky 213
 - Štatistika 84, 44, 221
 - Vyhlásenie o úlohách 157
 - Výkonná rada 9, 157, 50, 150, 154, 205, 207, 215
 - Výsady a imunity 128, 136
 - Zamestnanci 97, 110, 139
 - Zodpovednosť 1, 43, 96, 157, 162, 183, 154, 207, 215
- Európsky systém centrálnych bánk (ESCB) 207
- Ciele 9, 141, 152, 154, 212
 - Riadenie 33, 68, 90, 212

- Sociálny dialóg 67
- Spoločné operačné systémy 163, 213
- Úlohy 31, 205, 206, 207, 208, 209, 214
- Výbory 64, 146, 151, 215
- Zloženie 54, 182
- Euroskupina 135, 207
- Eurostat 137, 207, 221
- Eurosystém 43, 203, 204, 207, 211, 212, 213, 217
 - Činnosť 17, 157, 158, 161, 162
 - Finančné vzťahy v rámci Eurosystému 116
 - Makroekonomické projekcie 87
 - Názov 29, 205
 - Riadenie 90, 212
 - Vykazovanie v rámci Eurosystému 69
 - Zloženie 54
- Eurozóna 29, 32, 50, 81, 146, 151, 207

- Finančná stabilita 161
- Fórum pre finančnú stabilitu 153

- G7 139, 144, 146, 151, 152, 153
- G10 104, 152, 153, 154
- G20 152, 153

- Harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP) 207
- Hlavná refinančná operácia 207
- Hospodárska a menová únia (HMÚ) 208

- Intervencie na devízových trhoch 19, 93, 94, 98

- Jednodňové refinančné operácie 89, 91, 208
- Jednodňové sterilizačné operácie 89, 91, 208
- Jednotný európsky akt 19

- Kolaterál 69, 91, 100, 103, 190, 204, 208
- Kolínsky proces 33, 139
- Konvergenčné kritériá 208

- Lisabonská stratégia 33
- Luxemburský proces 33

- Makroekonomický dialóg 33, 139
- Marjolinovo memorandum 15, 16, 17
- Mechanizmus prepojenia 209
- Mechanizmus výmenných kurzov 20, 147, 148, 204, 206
- Medzinárodný menový fond 45, 121, 195, 209
- Menový príjem 120, 177, 195, 209
- Menový výbor 22, 209
- Model korešpondenčnej centrálnej banky (MKCB) 103, 209

- Národné centrálné banky (NCB) 9, 10, 17, 29, 43, 44, 46, 47, 50, 52, 54, 55, 65, 70, 76, 91, 95, 96, 97, 98, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 110, 112, 116, 118, 120, 121, 122, 126, 128, 131, 141, 145, 146, 147, 157, 170, 185, 189, 190, 191, 192, 193, 195, 199, 203, 207, 210, 213, 214
- Nezávislosť centrálnej banky 209

- OLAF (Európsky úrad pre boj proti podvodom) 210
- Operácie na voľnom trhu 89, 203
- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) 147, 210

- Pakt stability a rastu 17, 25, 34, 210
- Periódá udržiavania povinných minimálnych rezerv 210
- Platobné a klíringové systémy 100
- Pomer deficitu 69, 211
- Pomer dlhu 211
- Postup pri nadmernom deficite 211
- Povinné minimálne rezervy 34, 211

- Rada EÚ 25, 27, 29, 34, 39, 56, 62, 72, 73, 93, 96, 114, 135, 136, 140, 205, 212, 214
- Referenčná hodnota menového rastu 212
- Reverzný obchod 212

Riziko zúčtovania 212
Rýchly tender 212

Sadzba povinných minimálnych rezerv 212
Stanoviská 181
Stratégia menovej politiky 8, 213
Systém vyrovnania obchodov s cennými papiermi 213
Štandardný tender 213
Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (Štatút ESCB) 213

TARGET (Transeurópsky automatizovaný expresný systém hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase) 213
TARGET2 102, 103, 213, 214

Ústava pre Európu 214

Všeobecné usmernenia pre oblasť hospodárskej politiky (BEPG) 205, 214
Výbor európskych regulačných orgánov pre cenné papiere (CESR) 214
Výbor guvernérov 16, 214, 218
Výbor pre hospodársku politiku 8, 214
Výbor pre menovú a finančnú štatistiku a štatistiku platobnej bilancie (CMFB) 215

Wernerov plán 21

Základňa na výpočet povinných minimálnych rezerv 215
Zmluva 205, 206, 214, 215

